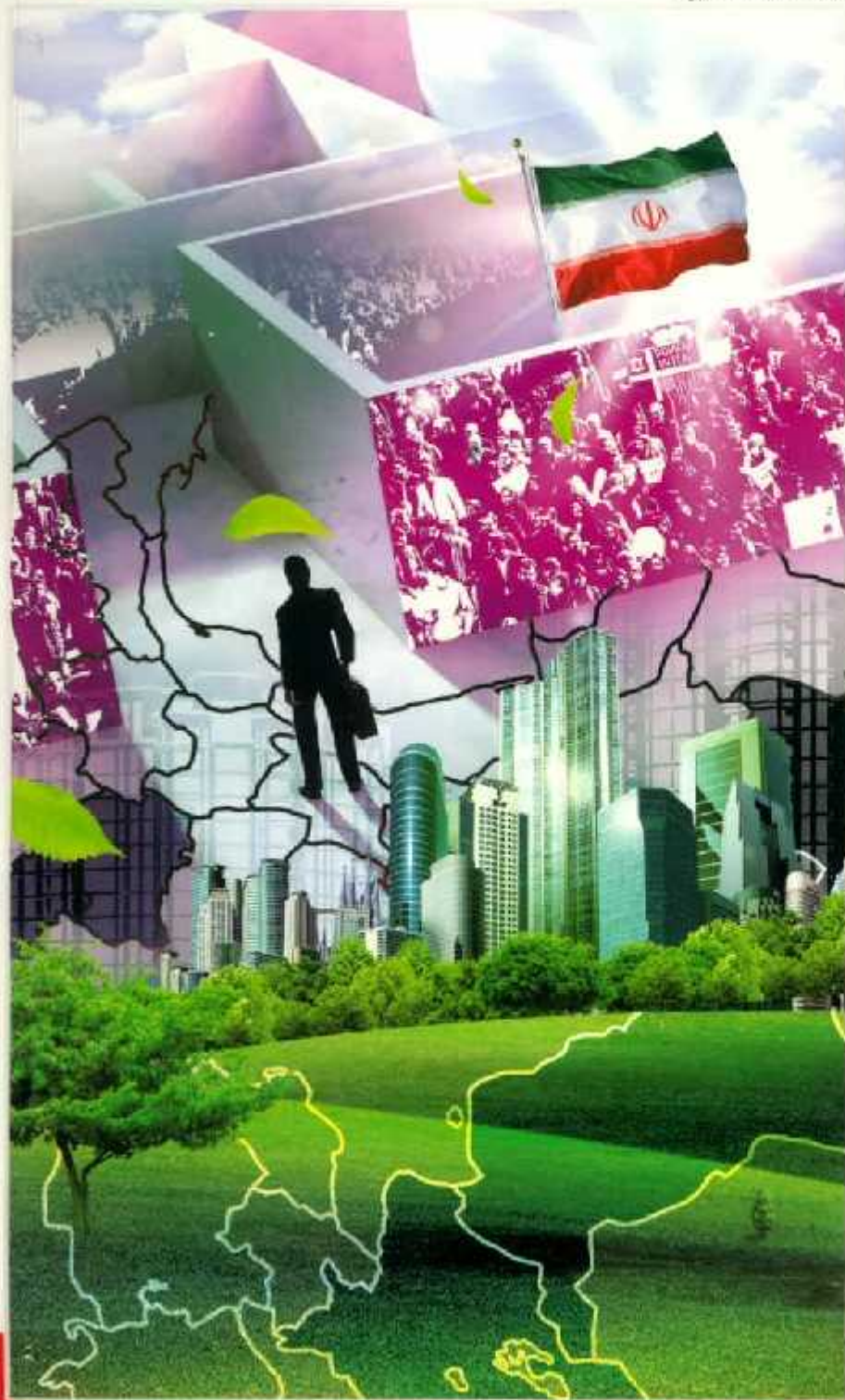

ویژه سی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی

- سی سال مدیریت شهری
- مدیریت شهری یکپارچه و اهداف ایران ۱۴۰۰
- روایتی از دستاوردهای سی سال مدیریت شهری
- شهروندان شهر آرمانی
- نگرشی بر عملکرد شورای شهر در مدیریت شهری
- پایتخت‌های فرهنگی جهان اسلام
- سی سال تولد شتابانگ تازه شهرها در ایران
- گفتمان پیشرفت و عدالت در حوزه مدیریت شهری
- مدیریت شهری، نقطه قوت سه دهه حضور انقلاب
- گامی درست بر زمینهای ناپیموده

دهه فجر آئینه‌ای است که
خورشید اسلام در آن درخشید و
به ما منعکس شد.

ما می‌بوییم

مجموعه اصلی: سی سال مدیریت شهری

طرح روی جلد: مربوط به محور اصلی، همین بیات

- ۱- مطالب مندرج در ماهنامه لزوماً بناشگر دیدگاه های سازمان شهرداری ها و دهیاری ها نیست.
- ۲- ماهنامه در ویرایش و تشخیص مطالب آزاد است.
- ۳- مطالب ارسالی به هیچ وجه بازگردانده نخواهند شد.
- ۴- استفاده از مطالب و طرحهای ماهنامه تنها با ذکر مأخذ مجاز است.
- ۵- مقالات باید با دیسکت یا لوح فشرده در محیط (فارسی Word XP) همراه باشد.

وزارت شهر
سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
موسسه پژوهشی اطلاع رسانی و تبلیغاتی

صاحبه امتیاز: وزارت کشور - سازمان شهرداری ها و دهیاری ها
مدیر مسئول: علی نیکراد
ژیون لنگو: حسن ناصری پور
هیتت تحریریه:
عباس جلالی، مسافقی رستمخانی، مهدی فاضل فکور،
بهزاد تیموریور، محمد عباسی
مدیر هنری: امین بیات
تعدادگان: ۵۰۰۰ نسخه
ناشر: انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری ها

یادداشت
گزارش اصلی
- سی سال مدیریت شهری
اندیشه و پژوهش
- مروری بر سی سال مدیریت شهری تهران / سید موسی پورموسوی، سرجان رحیمزاده
- ارزیابی عملکرد نهادهای مدیریت شهری بعد از انقلاب اسلامی در توسعه کالبدی شهر / سعید زنگنه شهرکی، محمد حسینی
- مدیریت شهری یکپارچه و اهداف ایران ۱۳۰۰ / کاره محمدی
گفتگو
- ۶ نشست و ۶ گفتگو
مشاور حقوقی
- تحولات سی ساله قانونگذاری در عرصه مدیریت شهری و شهرداری ها
شهرداری ها به روایت اسفند
- روایتی از دستاوردهای سی سال مدیریت شهری / عباس جلالی
از نگاه شهردار
- شهروندان شهر آرمانی / فعالیت های ماندگار شهری
شورا و مشارکت
- تگرش بر عملکرد شورای شهر در مدیریت شهری / جدیده توکلی نیا، مهدی نور محمدی
از نگاه دوربین
تجربیات جهانی
- آینده منطقه جدید اقتصادی سنگاپور / ترجمه رضا مختاری ملک آبادی
شهرها و شهرداری های جهان
- خواهرخواندگی شهرها، پایتخت های فرهنگی جهان اسلام / هاجر زینبی، دبی بسوی آینده / یگانه مهدیان
طرح و شهر
- سی سال تولد شتابانگ تازه شهرها در ایران / محمد طولایی
آموزش
- گزارش عملکرد دفتر آموزش و مطالعات کاربردی
رهاورد سفر
- شهرسازی هماهنگ / سیمین حجتی، مینا صمیمی نژاد، الهام بهمن تیموری
دیدگاه
- گفتار پیشرفت و عدالت در حوزه مدیریت شهری / علی اقبالی
گزیده پژوهش
- جهانی شدن و پایداری شهری / میثرا احمدی آوشینزی
گزارش خبری
- گردهمایی معاونین فرهنگی اجتماعی شهرداری های مراکز استان و کلانشهرها / طرح مدیریت شهری، نقله قوت سه دهه
حضور انقلاب / قامه شهرداری
اخبار کوتاه
اخبار سازمان
یک شهر، یک نگاه
- اسفهان، بندر عباس، تبریز، خناب، دیواندره، قزوین
آمار شهر
- توزیع درآمد و رفاه اقتصادی خائراهای شهری کشور / دانی جلالی
معرفی پایگاه شبکه
- سی پایگاه از سی شهر جدید / روح الله تیموریوز
فازدهای نشر
- گامی درست بر زمین های ناپیموده / عباس جلالی
بخش انگلیسی

یادداشت

گشمت، بیش از ربع قرن از وقوع انقلاب اسلامی در ایران فرصتی مناسب برای ارزیابی عملکرد بخشهای مختلف کشور پیش روی قرار داده است. شهرها به مثابه بستر و کالبد وقوع تمامی تحولات و فضای نمود بیرونی فعالیتهای مختلف از عرصه‌های مهم این ارزیابی هستند. مدیریت شهری نوپا در ایران اسلامی به ساینده شهرنشینی و مدنیت بسیار طولانی ایران در گستره تاریخ شکل ز هویتهای خاص بخشیده است. ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در طول سالهای پس از انقلاب و دستاوردهای خاص این حوزه و نقیصاتی منسفته از سوی مخاطبان گرامی هدف اصلی این شماره ماهنامه شهردارپهناست.

بی‌شک رمز دوام و ندامت انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی آن است که در دو میحت "رهبری" و "وحدت کلمه" خلاصه می‌شود. حرکت انقلاب اسلامی در دهه‌های بندی در صورتیکه در برگزیده این دو میحت اساسی باشد، یقیناً از افات و مایات حفظ شده در مسیر تعالی و پیشرفت ادامه خواهد یافت. همچنانکه با نگاهی به راه طی شده در طول سی سال همین عوامل حضور و بروزی جدی، پررنگ و تاثیرگذار دارند.

دستیابی به اهداف تصویر شده در حوزه مدیریت شهری در طول سالهای پس از انقلاب شاید جنبه ایدئال و آرمانی و حتی نسبتاً مطلوب خود را یافته باشد که عوامل متعددی در این بخش و عدم توفیق سهمیم هستند. عدم هدف‌گذاری و تبیین اهداف شاید مهمترین عاملی بوده که باعث عدم هم‌گرایی فعالیتها و صرف انرژی قابلان علیرغم دست نیافتن به توفیقات متناسب با آن بوده است. شرایط ویژه و بحرانیهای خاص دوران گذشته عامل قابل ذکر بعدی است.

فعالیت‌های عمرانی و ساخت و سازهای شهری شاخص‌ترین نمود ارزیابی کمی تلاشهای مدیریت شهری در شهرهاست که عدم انسجام ایدئال در این حوزه - علیرغم تلاشها و انرژی‌های فراوان صرف شده - پراکنش غیرمستقانی بدنیال داشته است.

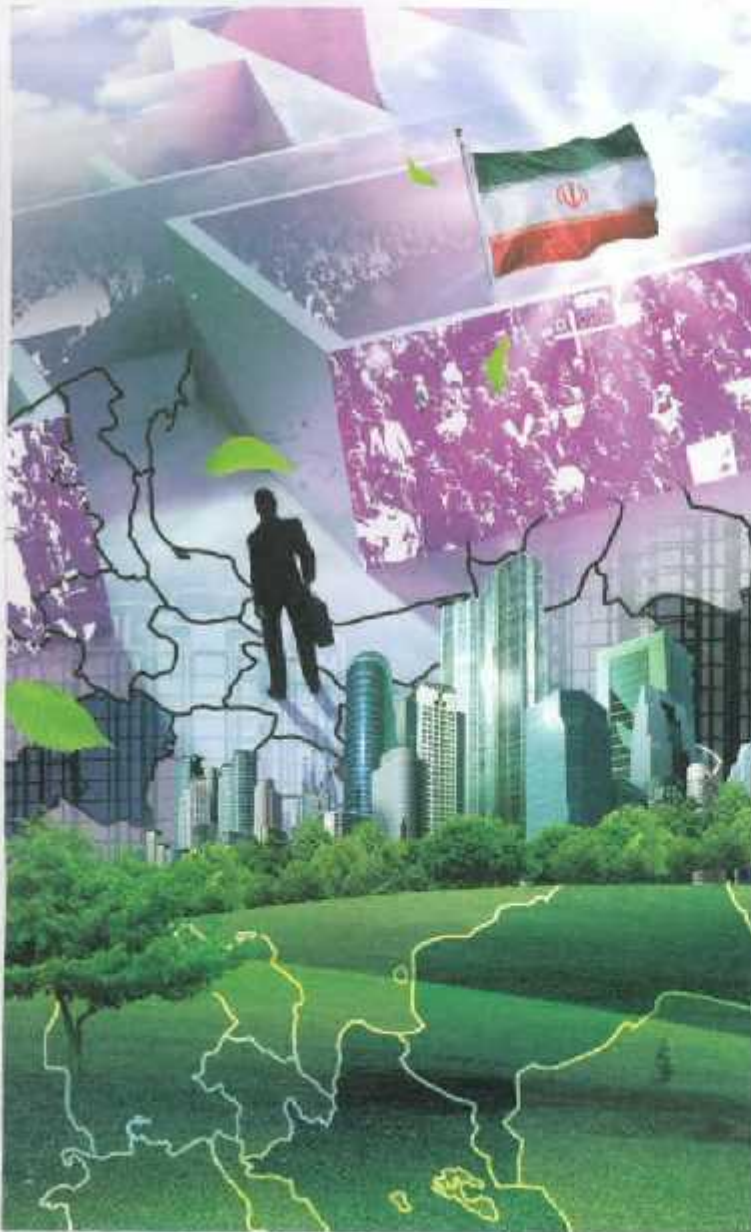
اما سویی دیگر را نیز بایستی نگریست. توفیق نسبتاً کامل در این عرصه هم دو عامل رهبری و وحدت کلمه را می‌تواند به تعبیری انسجام اجتماعی اتحاد و ارتباط مردم، سرمایه‌های خاص در این بخش است که توجه کافی بدان مبذول نشده است. با توجه به اجتماعی بودن انسان شهر می‌بایستی بستر تکامل و پیشرفت انسانها به سوی کمال باشد و لاجرم این بستر می‌بایستی بر مبنای حرکت رو به تعالی انسان آماده شود. روابط بین انسانها حقیقت انکارناپذیری است و شهر می‌بایستی در خدمت و تسهیل‌گر این روابط برای حصول به هدف اصلی تکامل باشد و این چنین شهری توسعه‌چاه کسانی ساخته خواهد شد؟ حتی در کالبد هم این روح تاثیرگذار است. هویت شهروندان در نمادهای شهری و هویت شهر می‌بایستی بروز و تجلی داشته باشد یعنی با نگاه به شهر به هویت شهروندان می‌توان پی برد. کالبد شهر می‌بایستی تابه از فرهنگ، هویت و تاریخ افرادش باشد و عدم تناسب ایندو، شهر سردرگم و شهروندان بدون پشتوانه خواهد داشت.

"شهر خوب شهری است که شرایط تکامل انسانها را فراهم کند و زمینه برادری، همبستگی و مهربانی هرچه بیشتر شهروندان شود چرا که شهر واقعی دارای یک روح واحد است" و "برای ایل به بلدانین و بلدطیبه راهی جز تکریم شخصیت شهروندان عدینه اسلامی نیست و لازم است از اندیشه‌های بدیع مردم، عالمان روشن‌بین و اندیشمورزان خناجو در راستای پدیدآوردن فضای کالبدی شهری، نشأت گرفته از معماری اسلامی بهره گیرند."

حضور پررنگ مردم فداکار به عنوان اصلی‌ترین سرمایه اجتماعی، شهرهای دارای زمینه مناسب برای پیاده‌سازی اهداف ترسیم شده در نقشه راه و هدایت و رهبری خردمندان، به تمام عوامل حرکت ماندگار فرهنگی اجتماعی در تاریخ را گرد هم آورده و فرصت‌ها می‌گذرد که الفرصه تموم، فرانسحابی!

دو نشست برای یک هدف

میزگرد میهمان

در آغاز آسان می‌نمود نشستن با فرهیختگان مدیریت شهری و سخن گفتن درباره‌ی سه دهه از گذشته‌ی شهر که خود بخش بزرگ از حیات پرتکاپوی شهرهای ایران است، اما در همان رایزنی‌های نخستین آشکار گردید که این مهم از توان یک میزگرد به شیوه‌ای معهود در ماهنامه، بیرون است. یعنی که این ظرف نمی‌توانست حتی بخش اندکی از منظروف سی‌سال مدیریت را در خود جای دهد، برای همین نیز ماهنامه دست به کاری نامتعارف زد تا مگر بتواند اندکی از این کمبود جا را جبران نماید. بر آن شد تا این بار دو میزگرد را فراهم آورد. برای آنکه از دیدگاه‌های بیشتری در بررسی دستاوردهای سی‌ساله برخوردار گردد. آنچه در این دو میزگرد بیشتر به چشم می‌زند، حضور فرهیختگانی از نسل نخست مدیران و صاحب‌نظران شهری این سرزمین است و کمتر از نسل‌های جوانتر... و این انتخاب نبود مگر بهره‌جویی از اندوخته‌های دانش مدیریتی آنان، با آزموده‌هایی هرچه سخنه و پخته‌تر!

ماهنامه کوشید تا با پرسشهایی همسان، همسخنان را بر سر مسائل هرچند اندک به ژرفکاوی بیشتری بکشاند که بی‌گمان زمان، مانع بزرگ بر سر راه این خواسته بود. به هر روی، حاصل کار همین شد که خواهید خواند... تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

شهریما جناب آقای حبیبی به میزگرد ماهنامه‌ی شهرداری‌ها خوش آمدید.

موضوع: «دستاوردهای سی‌سال مدیریت شهری است». با همین پرسش کلی و از شما به عنوان یکی از نخستین شهرداران پس از انقلاب آغاز می‌کنیم.

مهندس حبیبی: تحصیلات من فوق‌لیسانس جامعه‌شناسی از دانشگاه تهران قبل از پیروی انقلاب است. چون بحث مدیریت شهری عنوان شد فکر کنم یک بحث کلی را اگر در این جا مطرح کنیم می‌تواند مفید باشد و آن این است که آیا نگاهی شهری و روستایی به کشور در شرایطی که ما راجع به توسعه شهری، روستایی - افزایش جمعیت روستاها و شهرها - در ایران داریم قابل‌تعلیمی با همین نگاه در کشورهای

اروپایی هست که این خود بحث مهمی است یعنی گاهی از دید من به حال کشور مضرب هم هست فرض کنید وارد شهری می شویم که بیست سال پیش عملاً ۵۰/۰۰۰ نفر جمعیت داشته حالا شده ۲۰۰/۰۰۰ نفر و خیابان هایش هم کمی قشنگ شده است خوشحال می شویم که شهرزهایمان پیشرفت کرده اند خیلی هم چنین اعتقادی ندارم. با استدلال هایی که دارم محور توسعه اقتصادی کشور را کشاورزی می دانم و معتقدم که با محور قرار دادن توسعه اقتصادی بر محور کشاورزی، یکی از مباحث مهم امنیت ملی ما تامین می شود یعنی این که با طبیعت داخل و شرایط داخل کشور یک انتخاب درست کرده ایم. موضوع دیگر نوع

یا شیوه دولتی اداره شهرها غیر ممکن است و اگر شیوه مدیریت دولتی تغییر نکند ما در مدیریت شهری به دور خودمان می چرخیم.

مدیریت شهری است یعنی ما واقعاً یا تیب مدیریت دولتی می خواهیم شهرها را اداره کنیم. شهردار بشویم و بگوئیم همان گونه که مثلاً مدیر کل آب و برق داریم، یک مدیر شهری هم داریم که آن هم دولتی است. گرچه ظاهراً ممکن است دولتی نباشد آیا می خواهیم با شیوه دولتی می خواهیم شهرها را اداره کنیم و یا با شیوه های غیر دولتی؟ اگر این بحث درست باز نموده با ایجاد شورای شهر و تغییرات دیگر، اتفاق مهمی در ساختار شهر روی نخواهد داد. من معتقدم که باید راجع به شیوه اداره شهر و نوع مدیریت آن شهرداران ما آشنایی کامل داشته باشند تا بتوانند تحول ایجاد کنند. بنده اعتقاد دارم که با شیوه دولتی اداره شهرها غیر ممکن است و اگر شیوه مدیریت دولتی تغییر نکند ما در مدیریت شهری به دور خودمان می چرخیم. من با این بحث معتقدم و پیشنهادهایی ملموس دارم که ارائه خواهم داد.

شهریار اجازه فرمائید بدون گذشتن از این موضوع نخستین پرسش را مطرح کنیم که با این حساب، شهر ایده آل چگونه شهری است؟
حبیبی: در سال ۶۴ استاندار تهران شدم و در اواخر دی ماه مسئولیت شهرداری تهران به من محول شد من یک تجربه مدیریتی هم داشتم چون در استان های خراسان و فارس هم قبلاً استاندار بودم. به هر استانی که می رفتم در همان آغاز بی آن بودم لولیت کار ما چه چیزی باید باشد. چون اگر استاندار اولویتها را در چینی می کند سرد گرم می شود. ممکن است خیلی هم کار بکند، اما چندان مفید نخواهد شد. باید بگویم در همه مدیریتها این صادق است. مدیری که حوزه کار خود را اولویت بندی نکرده باشد اگر هم روزی ۲۰ ساعت هم کار بکند بی فایده خواهد بود. وقتی به عنوان استاندار به تهران آمدم، مهمترین موضوع این شهر مهاجرت بود. یعنی مهاجرت از شهرهای کوچک و روستاها و پیدایش شهری مترکب، بی قرارداد و بی در و بیکری که همیشه مشکلات سوارراند و ما در جایگاه مدیران باید. این موضوع را اندکی گسترش دادم و به این نتیجه رسیدم که در مقوله توسعه متوازن کشور اگر موضوع مهاجرت از روستاها را مهم بگیریم در گزینش راههایی که برای توسعه

متوازن در پیش داریم خیلی به ما کمک خواهد کرد. من فکر می کنم در کشورهایی مانند ایران مقوله مهاجرت از روستاها به شهر در فهم پیدا کردن راه و برنامه ریزی می تواند تأثیر مهمی داشته باشد. در آن روزها ما با شهری روبه رو بودیم که هر کس از هر کجا که لوازم می کرد می آمد و ساکن می شد.

چه ساکنانی که پیش تر تولید کننده بودند و حالا به کار فروش سگاز سرگرم شده بودند و مصرف کننده البته با درآمدی چند برابر که قبلاً داشتند. در استانی تهران به این موضوع توجه زیادی داشتیم و به آماري برخوردیم که جمعیت شهرتین ما را در سال ۱۳۳۵، ۲۲ درصد کل جمعیت و جمعیت روستائین را نزدیک به ۶۸ درصد نشان می داد. از آن هنگام جمعیت شهری افزایش یافت و در سال ۴۵ این رقم به ۳۲ درصد و شاید ۲۰ تا ۲۲ درصد می رسد. با انجام اصلاحات اراضی ظاهراً می خواستند در برابر شهرهای مارکسیستی چیزی ارائه کنند زمین های بی پشتوانه را از مالکان گرفتند. به آن ها سهام صنایع و کارخانه دادند روستائینان هم به هر حال صاحب زمین شدند، اما نه پشتوانه ای برای آینده پشتوانه ای برای نهادهای کشاورزی و نه هیچ چیز دیگری. در نتیجه روستائین زمین ها را فروختند و به شهرها آمدند و چنین شد که جمعیت شهرتین رشد کرد.

من میان اقتصاد تک محصولی و مهاجرت در کشورهایی مانند ایران ارتباطی می بینم. حالا اسمش را هر چه بگذاریم توکلته و یا چیز دیگر که ما وابسته یک محصول باشیم. و همه کارهای توسعه به این محصول وابسته شوند آن گاه کسانی که تابع هم سرزمین ما دارند هر وقت دلشان خواست به قول معروف دلشان خواست گریه های بر فاصلاند یا کم و زیاد کردن قیمت آن تک محصول بتوانند کارهای خود را انجام دهند نظیر این را در کوبا و غنا دیدیم. که در این دو کشور شکر و قهوه تک محصول است بنابراین میان یک اقتصاد تک محصولی، مهاجرت از روستاها به شهر و افزایش جمعیت شهرتینی که همیشه طلبکار دولت هم هستند و هر چه بهشان داده می شود باز هم طلبکارند رابطه ای وجود دارد که اینها بی افشای سیاسی هم فرد، در برخی از شهرهای جهان مانند مکزیکوسیتی در جایی خوانده بودم که شمار زیادی نزدیک به چند صد هزار نفر از پسماندهای شهری تغذیه می کنند این آدمها شاید کسانی هستند که در روستاها کار می کردند و به شهرها آمدند ولی در شهرهایی که به کشورهای اروپایی داشتیم می دیدم که خیلی جاعا که شهر به معنی کلانشهر مانند برلین و پاریس نیست اما همه امکانات را کم برایش فراهم کرده اند هم کار دارند که ناچار نمی شوند بیایند سگاز فروشی کنند و هم برای شان خدمات وجود دارد. چون اینها وجود دارد بنابراین معنی توسعه شهری و روستایی در آن جایی که من اشاره کردم یا هم تفاوت هایی دارد که من معتقدم با توجه به مسائل شهری و روستایی و جمعیت آن ها در کشور و با رعایت مسائل مختلف اقتصادی و گریز از اقتصاد تک محصولی و جلوگیری از مهاجرت تولیدکنندگان به شهرها همه را باید در نظر بگیریم تا بتوانیم مدیریت کلی را هم در شهر و هم در روستا اعمال کنیم. اما در مورد شهر ایده آل من معتقدم که موضوعی کاملاً علمی است یعنی ما نمی توانیم بگوئیم که مطالعه بر روی سرانه فضای سبز یک شهر انجام شده دانشگاهها یا مشربهای

شهردار تهران (۱۳۳۲-۱۹۱۱)
محمد تقی خلیلی

خیلی از سوره‌ها را وارد می‌کنیم حتی زنجبیل هم، آبا واقعاً می‌توانیم همین روند را ادامه بدهیم. می‌دانید که نهادهای حمایتی زیادی داریم که بیشتر در روستاها سرویس می‌دهند مانند کمیته امداد امام خمینی (ره)، بهزیستی که میلیاردها تومان بودجه کشور را هزینه می‌کنیم تا جمعیت را در روستاها نگه داریم چه اصراری هست هم اکنون طرحی داریم با میلیاردها تومان تحت عنوان طرح بازگشت به روستا. بسیاری از این آدم‌ها یا خانواده به روستا بازگشته و از دولت زمین گرفتند سپس به سوی شهر بازگشته‌اند. برای همین هم ما نمی‌توانیم از جامعه جهانی جدا شویم روندی است که باید طی گردد. همیشه گفتیم ما جامعه‌ای هستیم که ادای نودگونی را در می‌آوریم. با این همه خودنوگرایی تجربه موفق نبوده است. ما شهرن‌های آخرین مدل را می‌آوریم. ابزارهای کنترل ترافیک را در شهرمان برپا می‌کنیم، لباسی که می‌پوشیم، عینکی که به چشم می‌زنیم همه این‌ها ابزارهای نوگرایی است که ما می‌خواهیم براساس سازوکارهای سنتی یا آن‌ها رفتار کنیم. به حرف اولم برسی گوید که آیا در ایران شهر داشته‌ایم. من با حرف قاطع می‌گویم که تا پایان تودمان قاجاری چنین پدیده‌ای وجود نداشته شاهان قاجار می‌گفتند تمام ملت رعایای ما هستند. بنابراین چیزی یا نام "شهروند" اصلاً معنا نداشت. تنها فضاهایی داشته‌ایم که نام شهر و یادک می‌کشیدند. درباره پیشی که از مجله بلده آغاز شده و تا شهرداریها پیش آمده گونه‌ای پیش را دنبال کرده‌ایم که من معتقدم خود جوش نبوده. چون انقلاب مشروطه بل از تباطولی بود با دنیای غرب و بیشتر این تحولات اجتماعی در شهرها رخ می‌داد که در تشریفات بلدی هم بدان اشاره می‌شد. به دوره رضا شاه می‌رسیم، زنجیره‌ای از آدم‌ها مانند قایل، ولزواتیان حتی فروغی دعوت می‌شوند تا یک رشته طرح در حد طرح کار در شهرهای ما اجرا کنند و هنوز هم که هنوز است شهرداریهای در ایران موفق اند که سحری طرح کار باشند یعنی خیابان بکشند ساختمان بسازد. کافی است. یک طرح نظرسنجی از مردم شهرهای مختلف پناه کنید تا ببینید کدام

رعایت استانداردهایی که متخصصان شهرسازی محیط زیست ترافیک و بقیه مکتوباتی که به هر حال مبتلا به یک شهر است همین که دنیا به آن رسیده ما هم به آن توجه کنیم و براساس همان عدد و رقم‌ها حرکت کنیم.

شهرداری در ایران موفق‌اند. شهرداری که خرابان بیشتری کشیده، رنگ و روغن بیشتری به شهر مالد. یعنی تمامه در بخش زیرساخت‌های شهری کار کند. به دانشگاه که نگاه می‌کنیم نسلی که تربیت شده تا دوره فوق لیسانس در ایران بوده مثلاً برای ادامه تحصیل به انگلستان رفته نه دوره عملی گذرانده نه امتحان جامع. مقاله می‌دهد، کتاب می‌نویسد که یک ارجاع به منابع فارسی هم ندارد، در حالی که کارشناسان ما در کشور در مسائل اجتماعی بالا است، اما ما بهای لازم را به آن‌ها نمی‌دهیم. سه سال پیش آن برتو را از بانک جهانی دعوت کردند تا درباره مشکلات شهر تهران نظریه پردازی کند برتو در راه حل داد، اما من یقین دارم که کارشناسان

مناظرات ایده‌آل‌وزیک انجام دادند. اما ما آن مطالبات را نگاه هم نکنیم؟ دیدگاه بیزه و محدود خودمان داشته باشیم اگر می‌گویند سرانه فضای سر ساکنان یک شهر ۹ تا ۱۵ مترمربع است این یک مقوله علمی است ما حکومتان اسلامی باشد، مارکسیستی باشد سرمایه‌داری باشد یا پادشاهی این مقوله به نظر من هیچ کدامش برای استانداردهای شهری قوی نمی‌کند. بنابراین منقدم رعایت استانداردهایی که متخصصان شهرسازی، معماری، محیط‌زیست، ترافیک و بقیه مکتوباتی که به هر حال مبتلا به یک شهر است همین که دنیا به آن رسیده ما هم به آن توجه کنیم و براساس همان عدد و رقم‌ها حرکت کنیم. اعترافم بر این است که می‌توانیم به شهر ایده‌آل برسیم یعنی خودمان را تافته جدا بافتی فرض نکنیم که معیارهای ما با آن‌ها در این مسائل علمی مطالعه شده دانشگاهی گویا تفاوت دارد. به نظر من هیچ تفاوتی در این رابطه نیست. به خاطر دارم که در مسافرتی به مسکو در سال ۱۳۶۸ که آن موقع شهردار هم نبودم با هویسما که فرود می‌آمدیم مدتی را به دلیل ترافیک هوایی، هویسما ناچار شد چند دوری بزند فرصت خوبی برای دیدن از آسمان بر شهر بود. مسکو را باغ بزرگی دیدم که شماری ساختمان هم در این باغ سر برآورده بود. این با شهر خودمان (تهران) خیلی فرق می‌کند از بالا که می‌آید ساختمان‌ها مثل قوطی کبریت کنار هم نشسته‌اند چند تا درخت هم ممکن است این‌جا و آن‌جا دیده شود. این‌ها مسائلی است که منقدم که اگر با عدد و رقم تسلیم نظر کارشناسان شویم که سال‌های سال در دانشگاه‌های مختلف دنیا کار کرده‌اند و همان‌جا را به عنوان معیار یک شهر سالم بگیریم من معتقدم که بهترین راه تشخیص این است که شهرها بالاخره سالم هستند یا نه.

هویسما آقای دکتر لطیفی پس از معرفی خودتان بفرمائید شهر ایده‌آل از دیدگاه شما چگونه شهری است؟

دکتر لطیفی: گرایش کارشناسی من از دانشگاه تهران علوم اجتماعی است. کارشناسی ارشد را با گرایش شهرسازی از همان دانشگاه و دکتری شهرسازی را نیز هم از همان‌جا دریافت کردم. با گرایش عمده روی مدیریت شهری، که اصلاً پایان‌نامه دکتری من در این‌باره است. ۱۶ سال است که عضو هیات علمی دانشگاه علامه هستم و کتاب و مقالاتی نیز در این حوزه نوشتم. می‌خواهم گفتگو را به این صورت ادامه دهم، که آیا اصلاً چیزی به عنوان شهر داریم؟

اوایل انقلاب زندگی شهری را به چشم یک زندگی مرفه نگاه می‌کردیم. در مقایسه جمعیت سال ۳۵ تا ۸۵ شهری و روستایی ضمن تأیید سخنان آقای حبیبی باید بگویم که در سال ۳۵ یک سوم جمعیت ما شهری بود و دو سوم، روستایی و عشایری، در سال ۸۵ این روند برعکس شد. خوب می‌دانید که جمعیت جهان در ورود به هزاره سوم، پنجاه درصدش در شهرها زندگی می‌کنند.

این یک فرایند محتم است زندگی اجتماعی در عصر جدید چنین است. حوله ناخواه بیشتر جمعیت کشورهای در شهرها ساکن خواهند شد. در بسیاری از کشورهای صنعتی کمتر از ۵ درصد جمعیت در بخش کشاورزی هستند و بازده محصول خیلی بالایی دارند. در کشور خود ما به جز برنامه اول توسعه، در برنامه‌های دوم و سوم و چهارم پس از جنگ از محورهای کلیدی، توسعه کشاورزی بود که موفق بودیم.

شهریار
پروگرام فریبور صدوری

ما کارایی شان به مراتب از او بالاتر است.

در این جا دو مفهوم را از هم جدا کنیم. شهرگرایی و شهرنشینی. شهرنشینی در واقع است. شهرگرایی شهرنشینی فرایند تدریجی افزایش نسبت جمعیت شهری به کل جمعیت است. شهرگرایی فرایندی است که با تغییر رفتار ساکنان شهر روبرو هستیم. می‌بینیم که نسل پس از انقلاب، پیش از انقلاب و از تبدیل شدن تجارهای گرویشان را نگاه کنید فرایند شهرگرایی در آن قرار می‌گیرد چیزی که ما به آن شکاف نسلی می‌گوییم. بر غم بسیاری از مولود حتی فرزندان مستولان ما در آن زمینهای جای می‌گیرند زیرا شهرگرایی فرایند رفتاری بسیار پیچیده است. دیدناید که در خیابان‌های شهر از آدمها می‌پرسند شما کجایی هستید؟ پاسخ می‌دهد تهران، می‌پرسد خود تهران؟ انگار خود تهرانی بودن یک ارزش اجتماعی است. اصلاً باور نداریم به زیستگاه (زادگاهمان) برای لازم را بدیم. یازها دیدناید که در برنامههای تلویزیونی از مردم می‌پرسند شما چرا به تهران آمده‌اید؟ پاسخ می‌دهد خودت برای چه آمده‌ای! بعد هم ترانه‌ای را پخش می‌کنند که "شب است و تهران خیلی زیبست و شبهای مهربانی دارد... شوندهای که از شهر یا روستای دیگری است یا خود می‌اندیشد اگر من به تهران بروم چیزی را از دست خواهم داد یعنی ما در مؤلفه‌هایمان بسیاری از رفتارهای ناقص‌وار را داریم سخن دیگر آن است که جامعه غرب به دلیل فرایند ماشینی شدن از انقلاب صنعتی به این سو نترکیم و تمرکز را به دنبال خود داشت و ما با یک تأخیر چند دهه به آن رسیدیم و به این فکر افتادیم اگر بایم کارشناسی را دعوت کنیم این کار انجام خواهد شد. چندان که گفته شد بسیاری از طرحها، طراحی میدان، یک رشته خیابان‌پیدی و در نهایت دفع آب‌های سطحی است و محتوای شهر و رفتارهای ساکنان آن اصلاً مطرح نیست. در دوره پس از انقلاب می‌بینیم جنگ تمام می‌شود یکی از پژوهشگران ایرانی که در خارج ترس خوانده می‌گوید "رئیس جمهور وقت استاندار موفق اصفهان را دعوت کرد و ساکنان اداره شهر تهران را به دست ایشان داد." او هم بر اساس سیاستهای برنامه که دستگاهها باید خودکفا و خود اتکا بشوند، گفت: من تهران را به گونه‌ای اداره می‌کنم که نیازی به درآمدهای دولت نباشد. سیاست فروش تراکمها افزایش عوارض آغاز کردید و در این یازده شهرداریها به سبقت پرداختند و شهرها به یک کلای اقتصادی چند منظوره تبدیل شد. حالا در یک چنین وضعیتی می‌رسید شهر ایده‌آل شما کجا است؟ آیا می‌توانیم اصلاً شهر ایده‌آل داشته باشیم؟

در متسور تهران شش محور طرح شده شهر بوها، شهر با هویت، شهردرون، شهرساینها کجا است؟ به کجا می‌رسیم؟ مگر می‌توانیم اینها را خلق کنیم. مهمترین مسائلی که در نظام شهری دنیا داشته‌ایم یعنی بود که در آغاز سده بیستم هوارده و دیگران مطرح کردند مثل شهر باغ تولید کنیم مثل شهر مسکو که آقای حسی گفت با توجه به ویژگیهای جامعه اروپایی ما هم مانند کشورهای دیگر دنباله رو شدیم. جالب است کسانی که این نظر به را در ایران دنبال می‌کردند بعدها خودشان از منتقدان آن شدند چیزی که در دنیا تجربه شکست خورده‌ای بود و تازه ما بعد از هشتاد و دو سال آن را دنبال کردیم و باز شکست خوردیم. بارها گفتام هر کشور شرایط فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی خودش

را دارد. اشتراک می‌گوید در علوم اجتماعی ۲ سربدر ۲، چهار نمی‌شود زیرا متغیرها تفاوت دارند. جامعه تهران با اصفهان فرق می‌کند. اصفهان با مشهد. در این اواخر دیده شد سخن از انتقال پایتخت به میان آمد. دیدناید هرگاه زمین لرزه‌ای می‌شود عده‌ای از مستولان بی‌برنگ بخت جابجایی پایتخت را پیش می‌کشند. این نشان می‌دهد که ما راه را گم کرده‌ایم. من در این باورم که هنوز در جامعه ما نه مفهوم شهر وجود ندارد و نه مفهوم روستا. حتی به دلیل دخالت‌هایی که بخش دولتی کرده ما روستاهایی را داشته‌ایم که پس از انقلاب دولت با رنج فراوان آپرسانی، برق‌رسانی و حتی گازرسانی کرده و همان روستا از سکنه خالی شده است. آیا می‌توانیم این نتیجه را بگیریم که اگر این ضعف را نمی‌دانیم مردم در روستا می‌مانند یا حواقیه دیگری را بایستی در نظر می‌گیریم. خواه ناخواه آمار یا ما سخن می‌گویند مگر در بازه زمانی پنجاه سال نسبت جمعیتی ما وارونه نشد یعنی یک سوم روستایی و دو سوم شهری. ما نمی‌توانیم جلوی این روند را بگیریم ولی می‌توانیم این روند را تعدیل کنیم. می‌توانیم به یک رشد متوازن هدایتش کنیم. اصلاحات اراضی را که مثال دروستی است انجام شد. یک سند به روستایی دادند زمین‌های خوب را به کشت و صنعت دادند تنها یک سند دادند که نه آب دارد نه نهادهای کشاورزی، حالا روستایی یا باید رها کند یا باید بفروشد. باید به شهر که چکار کند از کارگر کشاورزی به کارگر صنعتی تبدیل شود. اینها نشان می‌دهد که نظام شهری ما مشکل عدم شناخت را داشته و بزرگترین ضربه را خود «ارواح شهری» به ما زدند. طرح‌هایی که کارشناسان خارجی در قالب یک رشته کنفرانسی که ویژه جامعه خودشان است در این جا به کار گرفتند مانند اتوبان که می‌بینیم با جامعه ما هماهنگی ندارد و ظرف و ظرفیتش با هم ساختار جمع‌خواهی ندارد.

شهریار از استاد فریبور صدوری می‌پرسیم که شهر ایده‌آل شما چیست؟
فریبور صدوری: من به خود جزوات تعریف شهر ایده‌آل را نمی‌دهم برای این که به این سادگی قابل تعریف نیست. اشکال اصلی این است که ما خودمان را نمی‌شناسیم و برای همین هم نمی‌دانیم که چه می‌خواهیم. این موضوع جای حرف و بحث فراوان دارد. اما خیلی فشرده بگویم شهر ایده‌آل شهری است که به همه انسانها امکان این را بدهد که خودشان را بشناسند و به طرف تعالی قدم بردارند.

همان‌گونه که دکتر نظیفی اشاره کردند این اصطلاحات را از خارجی‌ها گرفته‌ایم و وارد فرهنگ ما شده است که همگی بیهوده آن‌ها را تکرار می‌کنیم. اصلاً هیچ کدامشان زمینه ملی ما را ندارد. در غرب الگوی سکناکزینی در گذشته، شهرها بوده‌اند که جایگاه تجارت علم و فن‌آوری بود. پیش از انقلاب سنتی آبادی‌های بیرون شهر که محل فتوحات و رعایای وابسته به زمین بود اکثراً با هم درگسختی و دعوا بودند و جنگ داشتند مثلاً وزیر حکومت جداگانه‌ای داشت، دوکها شاهزادگان و زمین‌داران اروپایی جدا از شهر می‌زیستند یعنی شهرنشینی و روستاشینی مفهوم کاملاً جداگانه‌ای داشت. در حالی که در ایران اصلاً این‌گونه نبوده حتی مارکس هم چندان نمی‌دانست و نام "شبه تولید آسیایی" را بر ساخت. در ایران مفهوم شهر و روستا نداشته‌ایم و تنها آبادی مطرح بود چیزی که آقای حبیبی به آن اشاره کردند در ایران آبادی‌ها بودند یکی از دلایلی این است که در آن‌ها هم تولید کشاورزی بود و

جهش را آغاز نمود.

لطیفی: ببخشید نگوییم عقب افتادگی بگوئیم تأخر فرهنگی **فریور صدری:** نه، عقب افتادگی واقعاً زیرا پیش از آن دوران این جا جایگاه تولید فرهنگ، دانش و مکان خرتوزی بود. ما در سراسر جهان آن روز مدعی بودیم، اما به جایی رسیدیم که اروپای قرون وسطایی و فرگیر کلیسا و تقش عقاید و این گونه حرف‌های وحشتناک، یکباره جهش کرد و در فاصله‌های ۱۵۰-۱۰۰ ساله به سرعت به سوی خرد روانه شد. آنگاه از دورتی انقلاب صنعتی پدید آمد و رشد و توسعه یافت.

در این فاصله ما از این زحدها بی‌خبر بودیم. سرانجام پس از آن گسست، روشنفکرهای ما ارتباط با این کشورها را آغاز کردند حتی خود ناصرالدین شاه به اروپا رفت. و ما بهت زده در یک حالت تعظیم و تکریم در برابر غرب ایستادیم و شدید مقلد غرب، این تقلید را آن قدر گسترش دادیم که هر آنچه را خود داشتیم از میان بردیم. مدیریستان، سازمان اجتماعی، دینگاهها، با‌های فکری و جهل‌بینی را از کف دادیم. در این روند به هر حال شهرداری هم زاده شد. ما به الگوی بخشی وابسته به دولت رسیدیم که می‌کوشد چهره شهرها را تغییر دهد و هرگز وارد مفهوم شهروندی و شهروندی نشود. به هر حال بلدهای ما در چنین فضایی زاده شدند و رشد پیدا کردند. رفته رفته دریافتیم با این دستگاه مدیریتی نمی‌توان شهرها را اداره کرد. به این جا رسیدند که بایستی اندکی، خیلی محدود یا احتیاط، اختیار را به دست مردم داد که از بخش‌های شهر زاده شدند. لایحه شهرداری‌ها انتخابی بودند، وزارت داخله آن‌ها را بررسی گرفت. بعد که انجمن‌های شهر تشکیل شد، اجازه دادند که انجمن شهر درباره انتخاب شهردار پیشنهادهایی داشته باشد و چند گزینه را به وزارت کشور بدهد تا یکی را بپذیرد و بعد رسیدیم به آن جا که انجمن شهر، شهردارها را انتخاب کردند و وزارت کشور تنها، کنترل می‌کرد که اگر دلش بخواهد بگوید نه که معمولاً نه نمی‌گویند.

لطیفی: درباره سخنان آقای فریور صدری باید بگویم، اولاً مفهوم ایده‌آل نسبی است و از جامعهای به جامعه دیگر و از زمانی به زمان دیگر تفاوت می‌کند. به هر روی می‌توانیم این گونه بگوئیم که: شهر ایده‌آل شهری است که بیشترین مردم در آن احساس آرامش و امنیت کنند. درباره دولت ما این مفهوم را تنها با انقلاب مشروطه داشتیم. دولت را در گذر تاریخ داشته‌ایم. پیش از ورود اسلام به ایران در نظام طبقاتی دوره ایران قدیم از مادها و هخامنشیان گرفته تا روزگار اشکانیان که وزرا و مجلس مهستان را داشته‌ایم به تقلید از سنی روم، با آمدن اسلام به ایران و در گذر آن دو سه سده گسستی داشته‌ایم تا دولت‌های نیمه مستقل سیلبری بر این باورند که دولت صفویه بر اساس شرایط سال‌های پایانی قرون وسطی در غروب، شکل گرفت. مفهوم شهر در غرب چندان پیدا نیست به جز سه گروه، یکی از آن‌ها شهرهای بورژوازی بود که به آن "بزرگ" می‌گفتند. پدای شهروندی انقلاب صنعتی مدیرین همین نظام شهری است. اما در ایران دولت State به مفهوم "بورژوازی" آن، نظام دیوان سالاری شکل می‌گیرد. این‌ها سازوکارهایی است برای خورده مدیریسم که می‌بینیم. در روزگار قاجار که حکومت ملوک‌الطوایفی است هر شاهزاده‌ای در گوشه‌ای از کشور حکومت می‌کرده و کلانتر و شهردار می‌گذاشته و حتی پست‌های شهرداری خرید و فروش می‌شده است تا

هم صنایع مانند ابریشم و فرش، حتی بسیاری از دانشمندان ما در آبادی‌های کوچک بسر می‌بردند. پس از آن که دولت به مفهوم امروزی در ایران شکل گرفت که بیشتر در روزگار مشروطه و اولخر قاجاریه بود. در آن دوران چند وزارتخانه و وزیر هم داشتیم و چیزی شبیه به دولت. اما، پس از مشروطیت و تصویب قانون اساسی و قوانین مدنی و... بعد که به دولت با این مفهوم امروزی رسیدیم. دولتی با یک هسته مرکزی پدیدار شد که شامل نخست وزیر و وزیران بوده که هر وزیر بر وزارتخانه‌ای گمارده شد. این وزارتخانه‌ها خود به شاخه‌هایی تقسیم می‌شد. که حکام ایالتی یا والی (بعدها استاندار) و در شاخه‌های پایین‌تر بلدها که بعدها شهرداری شد. همه این‌ها یک دستگاه دولتی بود. دولتی متمرکز، مثلاً به روسای بلدی "کلانتر" می‌گفتند. یعنی به جای شهردار که هنوز شورای شهر و چیزی به نام حکومت محلی نداشتیم همان دولت مرکزی بود که در شهرها واحدهایی درست کرده بود و

**یعنی خودمان را تافته جدا بافته‌ای فرجی
نکنیم که سبیل‌های ما با آن‌ها در این
مسائل علمی مطالعه شده دانشگاهی گویا
تفاوت دارد.**

استش را گذاشته بودند بلدی، این دستگاه متمرکز بخشی، دو ویژه‌گی مهم داشت که هنوز هم هست: یکی متمرکز در دولت مرکزی است و دوم بخشی بودن، لشکال اصلی مدیریت شهری ما نبود مدیریت واحد است. این همان مشکلی است که چگونه می‌توان همه بخش‌های جدا را در مقیاس شهر به هم پیوند دهیم.

تجددخواهی باعث شد تا ما از طریق متمرکز قدرت در دولت مرکزی به همه چیز رنگ تجدد بزنیم. مثلاً در شهرها خیابان‌کشی، ساختن میدان که تقلیدی از الگو توسعه شهری خارجی بود آغاز گردید. از دید رواج، رفتار، حتی پوشاک، همه چیز تغییر کرد. مدیریت شهری ما نیز یکسره عوض شد. ما در آبادی‌ها و شهرهایمان مدیریت ها افتاده و دقیق داشتیم. مثلاً از پایین گله‌ها، بندها می‌شد محله و جز این‌ها، هر کدام برای خودش یک سامانه داشت. مثلاً رئیس گله، رئیس بند، رئیس محله. بعد کلانتر و جز این‌ها بک دستگاه حکومت محلی بود که شکل داشت و کار می‌کرد و در کلانتر شهر هم بازتاب داشت. یعنی شهرهای ما مثلاً کهنتر، نارس‌تر و جز آن همه تعریف شده بود و برای خودش سامانه مدیریتی داشت که کار هم می‌کرد. همه این‌ها به هم ریختند. حالا این به هم ریختگی آیا به خواست حکومت بود یا اجباراً هر دو!

خیلی فشرده بگویم در قدیم بسیار پیش‌تر از انقلاب صنعتی دنیا که غربیان دوران قرون وسطی را می‌گذرانند ما توسعه یافته بودیم و ایران مرکز تمدن بود یعنی روایتش با تمام جهان برحمتکش تأثیرگذار داشت. از یک سو با چین و تمام شرق از دیگر سو با اروپا و غیره جنگ با عثمانی‌ها گسستی در تبادل با غرب پدید آورد. فاجعه این بود که این گسست با کشورهای اروپایی با رنسانس و انقلاب صنعتی همزمان گردید. یعنی ما به دوران عقب افتادگی گام نهادیم در حالی که غرب

دوران مشروطه بسیاری از قوانین ما برخاسته از بلژیک و فرانسه است، همیشه بهترین الگوها را کپی برداری کرده‌ایم اما چون با جامعه ما مناسبتی نداشته یا دشواری روبرو شدیم، هر چقدر بیشتر آمدیم حتی از دیدگاه تفکر و اندیشه آنجایی که در این زمینه‌ها برمی‌آمدند باز علمی و ارزشی کمتری داشته‌اند. در دوره رضاخان حتی برای ساختمان ۴ طبقه در خیابان انقلاب امروزی (شاهرضا) مصالح رایگان داده می‌شد چون فکر می‌کردند ساختمان ۴ طبقه نماد شهری بالا است. گاه می‌بینیم که پس از پیروزی انقلاب هم درباره هویت شهرهایمان هم کار نکردیم. ساوکار بخش دولتی مد منظوم بخش حکومتی یا Government است. خیلی قوی بوده شما پیدایی میدان نقش جهان را ببینید قدرت قابل مرکزی است. اگر چنین نبود آیا فضایی مانند آن ساخته می‌شد؟ چه بسا پس از آن هم ساخته نشد یا حتی در دوره قاجار به رغم حکومت ناتوان آن "سیک تهران" زاده شد که یک نماد هویتی شهر ما است. در انقلاب مشروطه به نوبی کپی برداری برای مدیریت شهری دست می‌زدیم بدون آن که این ساوکار یا جامعه ما محکومی داشته باشد. هر چه غربی‌ها گفتند اجرا شد مثلاً خیابان‌بندی‌های منظم شکل گرفته خیلی از محله‌های شهری اصلاح یافت شدند. چرا؟ چون می‌گفتند باید این کار بشود مدیریت شهرهایمان هم یک ساوکار دولتی داشتند که این خود بحثی است که آیا نداشت بهتر می‌بود یا داشت. من می‌گویم همین امروز اگر بگویم حد در حد مدیریت واحد شهری، مسائل شهری ما حل خواهد شد؟ پاسخ خیر است، خیلی از سیستم‌ها را فراهم نکردیم، نتوانستیم به آن ایده‌های اساسی برسیم این گذار را ملی کردیم بدون آن که با ظرفیت جامعه ما سازگاری داشته باشد.

در این گذر حد ساله (۱۲۸۶، ۱۲۸۶) به طور عام دستگاه شهرداری‌ها را داشته‌ایم حالا نه رنگ و بوی دولتی و یا خصوصی، یک تجربه‌اش را به شما می‌گویم. در سال‌های ۸۱، ۷۷ و ۸۵ سه انتخاب شورایی شهر پس از انقلاب را داشته‌ایم که یکی از کارنامه‌های مثبت است، چون که به رای باوری مردم توجه شد. دوره اول را دیدید که چه استقامتی شد، دوره دوم و سوم را هم دیدید که حتی عملکرد بسیاری از آن‌ها به انحلال و درگیری‌ها کشید ارتباط و مناسبات خوبشوندی یا جامعه قومیت مداری که ما داریم به این کار دامن می‌زنند. حال اگر همین مدیریت واحد شهری را به کار بگیریم، تهران را هم در نظر بگیریم،

مناسبات پیچیده‌ای در ایران داریم که حتی با آمدن اعراب، به ایران نظام "عقدخای" ما را نتوانستند تغییر دهند. چرا اصلاحات ارانسی شده موفق نبود؟ زیرا حد از بیرون تحمیل شده بود و هم فرمان بالا به پایین بود و بسیاری از بنیان‌های جامعه را نمی‌شناخت. شما مناسبت زمین و آب را نگاه کنید خیلی پیچیده است. درباره پارک‌ها، یک روز می‌گویم دیوارها را بردارند آمار جرم بالا می‌رود، فردا می‌گویم بکنارند. در جایی از دنیا اتوبوس‌هایشان را

در سال‌های ۸۱، ۷۷ و ۸۵ سه انتخاب شورای شهر پس از انقلاب را داشته‌ایم که یکی از کارنامه‌های مثبت است چون که به رای باوری مردم توجه شد.

تولیرین گذاشته‌اند. با جامعه ما خیلی فرقی می‌کند، ما باید اتوبوس را طوری طراحی کنیم که پیاده سوار شدنش راحت باشد. الان BRT را گذاشته‌ایم، کنترل چندان هم نمی‌شود، از مدیران شهری کسی می‌گفت به جای اینکه کاغذ می‌اندازند گفتیم استکانی ندارد باید آهنگ فرهنگ‌سازی کرد تا این رفتار عفاذی بشود، بسیاری از این چوب‌ها را از لگوهایی خوردیم که دست و پا شکسته از غرب آورده‌ایم. در دهه ۴۰ بسیاری از معماران ما رفتند و در غرب درس خوانند، با خودشان پنجره‌های سقف تا کف آوردند با خودشان می‌گفتند که این‌ها عفاذی بیشتر از ما می‌رسند پس ما هم در تهران همین کار را بکنیم. از این‌ها بدتر کسانی که در پنجره سراسری می‌زنند با آب و هوای این سرزمین زیستان‌های بسیار سرد و تابستان‌های بسیار گرم خانه‌های تاریخی کاشان را ببینید یا هویت فرزندگی بومی ما ساخته شده است نه کوار می‌خواهد نه چیلر، نه وسایل گرمایشی و کاملاً ساوکار با اقلیم. من بارها گفته‌ام ما در شهرداری حتی شویط تماسازی شهری هم در ایران نداریم.

در یزد سنگ گرانتیت کار کرده‌اند بعد اجر که با آب و هوای آن جا ساوکار است و سرمایه مانی را هم به هدر نمی‌دهد زها شده است. بر زمین‌های کشاورزی شمال نیز نظارتی نداریم و آن‌ها را به زیر ساخت و ساز می‌بریم. در حریه‌های شهری هم مشکل داریم؛ حریم شهری جایی است که شهرداری روی آن نظارت و کنترل دارد. مثلاً در آلمان در خارج از حریم شهری، شهرداری اجازه ساخت و ساز را می‌دهد اما آب و برق را نمی‌دهد اما ما نمی‌توانیم این کار را بکنیم زیرا تحسن بی‌کند و شکوایتی به دولت که به من آب نمی‌دهند.

فریور صدوری: آقای دکتر لطیفی به درستی گفتند که ما بیش از مشروطه هم دولت داشتیم من اصلاً منظورم این نبود که ما فقط از زمان مشروطه دولت داشته‌ایم. منظورم دولت به شکل جدید که بخش‌های توسعه را به دولت مرکزی وصل می‌کند است.

حسین: آقای حسی با توجه به تجربه‌هایی که در سمت شهردار داشته‌اید دستاوردهای ملموس و درخشان در این سی سال شهرداری و مدیریت شهری چه بود؟

حسین: همان‌گونه که پیش‌تر گفتم پیش از این سمت مسئولیت‌هایی

حریم شهری جایی است که شهرداری روی آن نظارت و کنترل دارد.

ببیند چه اتفاقی خواهد افتاد، آیا غیر از این که قومیتی که در فلان شهر اکثریت را به دست دارد همه‌ی آن شهرداری را بلوکه نخواهد کرد؟ و یا اگر الان مثلاً ماده ۱۲۶ مدیریت واحد شهری انجام شود دیگر گلستان خواهد شد، نه این جامعه می‌باید بتواند با شرایط تاریخی خودش حرکت کند. کتاب مالک و رازع لمبتون را بخوانید و ببینید چه

حل مسئله ترافیک به گمان من در هیچ شهری وجود ندارد.

توی هر شهری که برویم به آن برسیم خوریم آن روزها مترو متوقف شده بود یا تصویب نامه رسمی دولتاً روز اول از من پرسیدند که شما با ادامه کار مترو مخالفت یا موافقت، چون همین مترو تهران مخالفان سرسختی هم داشت که برخی از مسئولان طراز اول کابینه هم بودند. من اعلام کردم که با ادامه مترو موافقم یا این دلایل... و حتماً جزء برنامه‌هایم هست که این کار را راه بیندازم که خوشبختانه در همان دوره به راه افتاد حالا چگونگی تشخیص که مترو باشد یا نه همانی است که مدیر اگر برای بله یا نه‌های خود چارچوب نداشته باشد بی‌خود می‌گوید. یله بی‌خود می‌گوید نه و در مدیریت شهری همه چیز به هم می‌خورد. ما هنگامی به این نتیجه رسیدیم که بایستی ترابری شهری به گونه‌ای طراحی شود که مردم خودشان قبول کنند خودرو شخصی در خانه بماند و یا وسایل نقلیه عمومی آمد و شد کنند خوب، اگر مردم این را نپذیرفتند با پند و اندرز، بخت‌نامه، بگیر و ببند و این‌ها حل نخواهد شد.

از دستاوردهای دیگر دو سوبه گرفتن خط ویژه برای اتوبوس‌ها بود که در دوره شهرداری من انجام شد. این نمونه‌ها را برای آن می‌گویم که مسئول کنونی شهر از آن بهره‌برداری نمایند چرا به این‌جا رسیدیم که اتوبوس‌ها دو سوبه در خط ویژه رفت و آمد کند، زیرا یک سوبه‌هاش پاسخ مثبت داده بود و کار اول انقلاب و شهردار اول تهران بود و ابتکار بسیار درستی هم بود این کار برای افزایش رغبت مردم به وسایل نقلیه همگانی بود که طراحی شد. یکی از خطوط ویژه را برگزیدیم، خط میان میدان جمهوری اسلامی و بهارستان. البته، روزهای اول خیلی به ما ایزاد

غلام‌رضا غفاری
دکتر و شهردار سابق

**ترابری شهری به گونه‌ای طراحی شود
که مردم خودشان قبول کنند
خودرو شخصی در خانه بماند و
با وسایل نقلیه عمومی آمد و شد کنند.**

گرفتند یک بار ناشناس آن را امتحان کردم تا تنها براساس گزارش‌ها تصمیم نگرفته باشم. با یک خودروی سولری معمولی زمان گرفتم ۳۲ دقیقه طول کشید. همین مسیر را با اتوبوس خط ویژه دو طرفه رفتم شد حدود ۱۶-۱۷ دقیقه. از دیگران هم خواستم بیازمایند نتیجه همان بود.

دست‌آورد بعدی طرح جمع‌آوری مکانیزه زباله بود. در آن روزها ما ۱۰۰۰ مرکز زباله متعفن داشتیم که برخی از آن‌ها تخلیه‌اش ۴۸ ساعت طول می‌کشید و مرکز موش، پشه و عکس بود. فضایلگن آن مراکز در عذاب بودند هیچ راهی جز سیستم مکانیزه نبود. حدود یک میلیارد تومان هزینه برداشت. اما همه این کارها را توی آن چارچوب انجام دادیم که برای گردآوری به شیوه سنتی بار اوضاع همان گونه خواهد بود. نتیجه آن که اگر آقای شهردار و شورای شهر را وادار نکنیم اول که یک کلان بگری در کار برنامه داشته باشند و آن نابودی پیش گفته جلوی چشم آن‌ها نباشد پیشرفتی در کارها نخواهد بود. ما پس از پیروزی انقلاب از این جهت در شهرهای مختلف پیشرفت داشتیم درباره آن مقاله‌های هم که شما درباره مدیریت واحد شهری بیان کردید، از کسانی هستم

در استانی تهران، فارس و خراسان داشتیم و با مسئله شهرداری‌ها از نزدیک آشنا بودم. شهرداران شهرستان‌ها نه یک مدیر سیاسی بودند و نه یک مدیر خدماتی و اداری حکم آن‌ها با اقصاء استاندار ابلاغ می‌شد. این از وظایف استانداران بود که به جانشینی از انجمن‌های شهر حکم می‌دادند. در حد صدور حکم هم نبود. معاینات این بود که شهردار در همه شهرهای استان به ویژه در مرکز استان باید کارهایش را با استاندار هماهنگ کند. در روزگاری که چیزی به اسم شوراهای شهر وجود نداشت گونه‌ای هماهنگی میان مسئولان مدیریت استان و شهرداری‌ها عملاً به وجود آمد. که به هر حال گرچه نمی‌توانست جای شوراها را برای اداره شهر پر کند اما به هر حال توانایی عملیاتی میان مدیران استان و شهرداری‌ها نبود این را گفتم برای این که آشنایی خود را با اداره شهرها بگویم. یک ماه پیش از آمدنم به شهرداری تهران شهر را بررسی کردم، یا همه کسانی که تصور می‌کردم صاحب نظر در اداره شهر هستند نشست‌هایی را برگزار کردم. مانند مرحوم آقای کزرونی، دست‌آورد این جلسات دفترچه‌ای پنجاه برگی شد سخنی که هم اکنون می‌گویم به درد همین الان شهرداران شهرها می‌خورد. در این باره لازم است بگویم که به نظر من اداره شهری مانند تهران از هر وزارتخانه‌ای پیچیده‌تر است. (به قول آقای مهندس غرضی که آن زمان وزیر پست و تلگراف بودند شهرداری در تهران به اندازه چند تا وزارت خانه است) اما آن کاری که گفتم الان به درد شهرداری می‌خورد و نتایج مطلوبی هم داشت این بود که نظریه گوناگونی آمده در آن دفترچه نزدیک به ۵۰ محوره‌های مدیریتی کلان توسعه شهرداری تهران را از آن بیرون کشیدیم. محوره‌های مثل فضای سبز، زیاده یا بسماند و دیگر محوره‌هایی که شهردار تهران خواه ناخواه با آن‌ها روبرو خواهد شد. یعنی اگر شهردار درگیر جزئیات مدیریتی بشود بی‌گمان به هیچ کاری از شهر نخواهد رسید. نابودی بزرگی از این محورها به صورت زمان‌بندی شده و مراحل پیشرفت کار ترسیم شد تا شهردار بتواند آن را پیش نظر داشته باشد مثلاً در این فایل می‌آمد که حداقل سرانه فضای سبز برای تهران ۹ متر است و ما ۱/۵ متر داشتیم (برای هر شهروند تهرانی). برای رساندن به ۹ متر باید از چه ابزار و امکانات و چه زمانی و چه فاکتورهای مدیریتی نیاز بود که استفاده شود. در آن هنگام من با مسئول فضای سبز اصلاً وارد جزئیات این کارها نمی‌شدیم. ایشان براساس آن که ۱/۵ متر را در عرض چند سال در شهر تهران، چه من باشم چه کس دیگری باید به ۹ متر رساند. آن وقت موظف بود برنامه ارائه کند. موخه‌بندی و زمان‌بندی کند. من اسمش را مدیریت محوری گذاشتم تجربه موفق که شهرداری تهران را از زورده به بسیاری از جزئیات مسائل مدیریتی به دور می‌داشت. در ضمن آن که هیچ چیز از نظرش پوینده نمی‌ماند.

در آن هنگام یکی از مسائلی که اکنون بیشتر از آن موقع گرفتارش هستیم حمل‌ونقل شهری تهران بود. چند سفر درون شهری داریم؟ چه تعداد ماشین‌های شخصی تک سرنشین داریم. چقدرش را اتوبوس، مترو خیلی چیزهای دیگر هنگامی که شهردار شدم پس از یک سری مطالعه و بررسی به این نتیجه رسیدیم که الان هم در همه جهان صادق است تا ما راهی فراهم نکنیم که گرایش مردم به وسایل ترابری همگانی شهری بیشتر از رغبتشان به استفاده از خودروی شخصی نباشد امکان

پن نوشت

- 1- action plan
- 2- action planer
- 3- course work
- 4- urbanism

که به مدیریت واحد شهری اعتقاد دارم، اما باید فرهنگ‌سازی نهادیم و مداخلت را طی کنیم. در شهر تهران هم اکنون به دلیل این که کارهای مختلف مدیریت‌های متفاوت دارند جز با یک مدیریت واحد حل شدنی نیست. من با اشاره‌ای که در مقدمه داشتم می‌گویم که ما می‌خواهیم با همان دولتی کردن مدیریت شهر را مدیریت کنیم و این پاسخ نمی‌دهد. قصد توهمین به کارمندان دولت را ندارم، کارمندی دولت یعنی ساعت ۸ صبح کارت زده، ساعت ۴ بعدازظهر خروج حالا چقدر کار انجام شد یا شد حقوق دریافت می‌شود هیچ انگیزه‌ای هم نیست.

حال نمونه‌ای را مثال می‌زنم که در این باره دست‌آوردی به شمار می‌رود. در شهر تهران به ما گزارش دادند که سالی ۴۰۰/۰۰۰ بازرسی فنی داریم یعنی اگر هر کسی پروانه ساخت می‌خواهد یک بار مامور شهرداری باید برود از محل بازدید کند. سند را تطبیق دهد که اصلاً شهرداری مجاز به صدور پروانه برای این شخص هست؟ چون گاهی شخصی می‌آید و تقاضا می‌دهد که زمین مال خودش نیست؟ ۳۰۰/۰۰۰ بازرسی فنی داشتیم، بازرسان بسیار کم بودند بنابراین همیشه یک صف دراز در همه شهرداری‌ها به چشم می‌خورد. بازرسی فنی در صورت مساعد بودن شرایط جسمی و روحی به ارباب رجوع پاسخ می‌داد و همین گاه چندین هفته به دراز می‌کشید تا نوبت بازرسی برسد. مرحوم مهندس مدد از پایه‌گذاران معماری کشور آن روزها معاون شهرسازی و معماری شهر تهران بود. ایشان پیشنهاد کرد که به بازرسی فنی خود بگویند شما اگر روزی به فرض، پنج بازرسی انجام دادید و با بازدیدهای ما مشخص شد که درست هم کار کرده‌اید حقوق و مزایای آن را می‌گیرید، اما از بازرسی ششم پول اضافی دریافت خواهید کرد. بنابراین، برای بازرسی ششم، هفتم و بعد انگیزه پیدا می‌کرد و در آن هنگام من با یک مظالمه سریع کنیات طرح را پذیرفتم چون که تفاوت شیوه دولتی و بخش خصوصی ندارد کردن را در این مقوله دیدم. این طرح آن روزها در منطقه ۵ شهرداری تهران پیاده شده در شیوه مدیریت دولتی انگیزه‌ها در حداقل است ولی در بخش خصوصی در حداکثر اگر بتوانیم این حداقل را به آن حداکثر نزدیک کنیم شیوه مدیریت دولتی تبدیل می‌شود به شیوه مدیریت بخش خصوصی و مهم هم روش است.

در کمتر از سه ماه صف‌های دراز بازرسی فنی با این روش به صفر رسید تا آن هنگام متقاضیان به دنبال بازرسی فنی بودند، از آن به بعد بازرسی فنی به دنبال متقاضی بود چرا چون مجتاهد کرده بودند با این شیوه درآمد بازرسی فنی با زمانی که صرف می‌کرد سه برابر درآمد قبلی‌اش می‌شد. حالا کاملاً انگیزه پیدا کرده بود. این رجوع زیاد عاشین‌نویس‌ها را به اعتراض واداشت چون بایستی قریب‌های زیادی را در یک روز مابین می‌کردند. به آن‌ها گفتم اگر شما مثلاً ده رقم ماشین کردید حقوقتان را می‌گیرید از یازدهمی مبلغ بیشتری پرداخت خواهد شد، نقد هم می‌دهیم. به گوتدای شد که برخی از خانج‌های متاعل تا ساعت ۱۰ شب هم می‌مانند و کار می‌کردند بازرسی فنی سر جای خودش بود آده‌هایش همان‌ها بودند تنها مدیریت فرق کرده بود، صف‌ها از میان رفته حقوق‌ها دو یا سه

برابر شد. علاقه به کار بیشتر شد و مردم هم از ما راضی‌تر شدند. بنابراین اگر ما در مدیریت شهری به تغییر از مدیریت دولتی که الان متأسفانه باز هم حاکم است به بخش خصوصی برون‌گردیم در خم یک کوچه خواهیم بود.

شهری‌ها جناب فریور به صورت گزرا دست‌آورد‌های این سی ساله را بفرمایند؟

فریور صدری: از دست‌آورد‌هایی که خیلی تازه در زمینه مدیریت شهری رسیدیم مسئله "برنامه‌ریزی قریب‌تر در جهان تحول" است. یعنی ما الان انگیزه‌هایی را که داریم پیاده می‌کنیم و مثلاً در اصفهان هم شروع شده همین تجربه است که البته نقطه ضعف‌هایی هم دارد. در تهران شروع شده، هنوز به طور کامل انجام نشده ولی یک برنامه‌ریزی در حال تحول است که چند ویژگی دارد. یکی برنامه‌ریزی از دیدگاه حکومت محلی، دوم این که نظام تصمیم‌گیری یعنی مهندسان مشاور، مراحان، برنامه‌ریزان و غیره یا نظام تصمیم‌گیری یعنی مدیریت شهری باید برهمکنش داشته باشند و با همدیگر به برنامه‌ریزی برسند. سوم این که برنامه‌ریزی در یک مقطع تمام نمی‌شود و باید در یک جریان متحول و همساز با مسائل شهری باشد. البته ویژگی‌های دیگری هم دارد که به‌اند.

شهری‌ها آقای دکتر لطیفی خیلی تیزوار نقطه دست‌آورد‌های بردارید؟
لطیفی: دست‌آورد‌ها را بایستی بیشتر مدیران اجرایی و مدیران شهری بگویند و من از جایگاه یک معلم دست‌آورد‌های نظام شهری را می‌گویم که در چند بعد قابل بررسی است:

یکی حوزه سیاسی است که ما مشارکت‌ها را هر چند به صورت دست و پا شکسته داریم، و از سوی همه رده‌های جامعه استقبال می‌شود. نمونه آن هنگام انتخابات شورای شهر است که از همه رده‌ها خود را نامزد می‌کنند. این گونه‌ای بالندگی سیاسی است که جامعه ما دارد با آن خود می‌گیرد از دیدگاه حوزه اقتصادی همین که شهرداری به این صورت افتاده که بتواند به سمت درآمدهای پایدار حرکت کند و وابستگی خود به بودجه‌های دولتی را بنویسد قطع کند عالی است. از دید اجتماعی، در همایشی که اخیراً برگزار کردید "نویین جایگاه مدیریت شهری در گشت آسب‌های اجتماعی" و با همکاری شهرداری تهران بود که خیلی هم استقبال شد. شهرداری‌های ما دریافتند که شهر یک مقوله کالبدی نیست. مقوله‌های اجتماعی است. خود این نگرش یک دست‌آورد نو حوزه اجتماعی است. در حوزه فرهنگی خیلی ضعف کار کرده‌ایم و بستر مناسبی در این حوزه داریم که می‌توانیم وارد شویم. از دید کالبدی در حوزه فنی هم کارهای زیادی انجام داده و دست‌آورد داریم. همین نگرش در زمینه ترابری که بنام راه‌کارهایی ایجاد کنیم که ترابریک سامان بهتری پیدا کند یکی از مسائل از یاد رفته در برنامه‌ریزی شهری جایگاه تهیستلن شهری است به‌تازگی کارتن خواب‌ها را در شهرداری تهران و دیگر کلانشهرها می‌گیرند و تمهیداتی مثل خانج‌های امن چه برای زنان و چه برای کودکان تقدیم شده است. کودکان کار را ساماندهی می‌کنند که واقعاً در عرصه‌های اجتماعی دست‌آورد‌های مهمی است. اما حلیتاً تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله است.

حباب‌الله الهیانی
مستشار شهرداری

دو نشست برای یک هدف

میزگرد دوم

اساس و بنیان همین‌ها است. اینکه همه احساس تعلق بکنند. شعار چندان محقق نشده شهر ما، خانه ماست.

بنابراین شهر ایده‌آل هم نیازمند خرد جمعی، نیازمند مشارکت، در ساختن شهر، نیاز به مدیریت مقتدر و جامعه نگر است. خیلی باید در این زمینه تلاش کنیم چون الان فاصله زیاد داریم ما اگر خوب دقت کنیم می‌بینیم که شهر با اخلاق، یا فرهنگ و با رفتار یک رابطه خیلی مستقیم دارد. من معتقد هستم که شهر به معنای جامع کلمه اخلاق و رفتار را می‌سازد. همان‌طور که اخلاق و رفتار و فرهنگ هم شهر را می‌سازند. یعنی رابطه‌ی دوسویه دارند. هر چه قدر که مردم

شهر ایده‌آل وقتی شکل می‌گیرد که
تک‌تک افراد مردمی که در آن شهر زندگی
می‌کنند مشارکت در شکل‌گیری شهر
داشته باشند

یک شهر دارای اخلاق خوب باشند شهر خوبی خواهند داشت. و هر قدر شهر به معنی جامع گنمه خوب باشد تولید اخلاق و رفتار خوب می‌کند. شهر ناپهناج و شهر نامناسب اخلاقی و رفتارها را بهم می‌ریزد و نامتعادل می‌کند. شاید به همین دلیل بعضی از دانشمندان و بزرگان شهر را یک موجود زنده، پویا و دارای روح و کالبد می‌دانند. بیک شهر ایده‌آل روح و کالبدش باید با هم هماهنگ باشد.

شهریاس سرکار خانم دکتر رفیعی، با توجه به اینکه شما سالها درباره‌ی مسئله‌ی مسکن کار کرده‌اید، نظراتان درباره‌ی شهر ایده‌آل چیست؟

شهریاس جناب مهندس حبیب‌اللهیانی، از نظر شما شهر ایده‌آل چگونه شهری است؟

حبیب‌اللهیانی: به نظر من از جهات مختلف می‌توان شهرداری ایده‌آل را مطرح کرد. مثل: شهر ایده‌آل شهری است که محیطی امن برای آسایش زندگی دنیایی باشد. ما به دنیا می‌آییم و در این دنیا زندگی می‌کنیم و با تلاش و رو به تکامل و آن‌شالله رو به خدا حرکت می‌کنیم. شرایط تکامل و رشد را باید در همین دنیا فراهم کرد و بستر ساز این شرایط، شهرها، روستاها و سکونتگاه‌ها هستند. به هر حال شهر ایده‌آل شهری است که تضادی با رشد تکامل انسان و بستر رشد نداشته باشد. چه چیزهایی بستر رشد را فراهم می‌کند؟ امنیت، آسایش، اخلاق و رفتار خوب، کردار خوب، زیبا دیدن زندگی، نشاط و... که همه اینها وسایل مناسب برای کار، تلاش، منویبت، رسیدن به خدا، کمک به همتو است. شهر ایده‌آل شهری است که همه این مسائل را بتواند فراهم کند. اخلاق را بتواند در جامعه حکمفرما کند.

من تصور می‌کنم این تعریف از یک جمله خارج است. شهر ایده‌آل شهری است که مجموعاً بستر ساز رشد و تعالی انسان باشد. اگر بخواهیم این بحث را ادامه بدهیم که مثلاً چگونه شهر ایده‌آل شکل می‌گیرد و چگونه آماده می‌شود؟ باید گفت: "که شهر ایده‌آل وقتی شکل می‌گیرد که تک‌تک افراد مردمی که در آن شهر زندگی می‌کنند مشارکت در شکل‌گیری شهر داشته باشند." حتی اگر بخواهیم یک خانواده ایده‌آل را به عنوان یک واحد کوچک از کلاس شهر تصور کنیم. خیلی راحت می‌توان گفت که در یک خانواده ایده‌آل چه چیزهای باید در آن باشد که شکل بگیرد. یک مدیریت خوب، مشارکت جمعی، هدف‌گیری، مراقبت، نظارت، تقسیم کار و مسئولیت می‌خواهد. مأموریت‌ها باید تعریف شده باشد در شهر هم

مدیر کل رهنمایی
دانش انجمن اقتصاد و توسعه شهری

واقعیتی: در مورد شهر ایده‌آل ضمن تأکید بر تعریف مهندس حبیب‌اللهیان که جامع بود فقط تأکید کم بر دو نکته که ایشان فرمودند. یکی شهر ایده‌آل شهری است که مطلوب بودن آن پایدار باشد یعنی نمی‌شود ما از یک نقطه زمانی به مطلوبیت برسیم. برای همین شهر ایده‌آل و مطلوبی که پایدار باشد باید دو تضاد را حل کند. یکی تضاد رشد با عدالت و دیگری تضاد رشد با طبیعت که البته این مسئله جهانی است. بعضی جاها توانستند تضاد رشد با عدالت را حل کنند ولی تضاد رشد با طبیعت حل نشده و باقی مانده است.

در نتیجه شهر مطلوب شهری است که برای همه و همه‌ی نسل‌ها امنیت، آزادی، کار، مسکن و استفاده از تمام مواهب طبیعی مانند هوای خوب، فضای سبز، آزادی رفت و آمد و... را فراهم کند. بنابراین اگر یک مدیریت شهری داشته باشیم که بتواند این دو تضاد را حل کند (تضاد بین رشد و عدالت و تضاد بین رشد و طبیعت) و لوازم آن را داشته باشد که به آن رشد یورشند، یک شهر ایده‌آل به وجود آمده است.

شهر مطلوب از دیدگاه شهروندان شهری است که امنیت، آسایش، کار و تمام نیازهای یک انسان را در کنار همندنگر می‌تواند برآورده کند. حالا ما در ۳۰ سال اخیر توانستیم در رفع تضاد بین رشد و عدالت و تضاد بین رشد و طبیعت گام برداریم و آیا مدیریت ما مدیریت مطلوب برای چنین کاری بوده است یا نه؟

شهریبا تفاوت مدیریتی در اداره شهرهای ما مشکل دار شده است. مدیریت واحد شهری و وضعیت شهرداری را برای ما باز کنید که بالاخره شهرداری تا کجا می‌تواند کارها را به دست بگیرد؟ آن چیزهایی را که از آن منفک شد با این مدیریت‌های متفاوت باید چگونه حل کند؟ آیا نیاز به این مدیریت واحد است؟

حبیب‌اللهیان: به یکی از کلیدی‌ترین مسائل اشاره کردید. من سال‌های گذشته در این زمینه کار کرده‌ام. به تعبیر بعضی‌ها ساختارگرا شدم. من معتقد هستم مشکل اصلی ما در فقدان ساختار مناسب است. ما در نظام شهرداری به معنای جامع کلمه یا بهتر است بگویم در نظام توسعه شهری (البته واقعیت قضیه هیچ وقت دوست نداشتیم توسعه شهری را بدون توسعه روستایی به کار ببریم) معتقد توسعه سکونتگاه‌ها به هم مرتبط هستند. لفظ شهر بیشتر به کار می‌رود. به باور من جاهایی که مردم زندگی و کار می‌کنند چه در شهر و چه در روستا دچار یک بحران در سازمان توسعه شهری روستایی است. تا زمانی که این مسئله حل نشده، نه این که نمی‌شود کارهایی کرد اما حتماً در راستای آن شهر ایده‌آل نخواهیم داشت.

ما در گذشته سه چندان دور چهار وزارتخانه داشتیم: وزارت خارجه، وزارت عدلیه (دادگستری)، وزارت مالیه (وزارت اقتصادی و دارایی) و وزارت داخله. وزارت داخله شروع کرد به

زایش وزارتخانه‌های تخصصی. به نظر من یک چنین تارسی در درون این شکم بود که من عامل بعضی از مشکلات را در این می‌دانم. و آن هم بقای بخشی از شهرداری کشور در وزارت کشور است. وزارت مسکن شکل گرفت. ولی همه وظایفی که متوجه وزارت آبادانی و مسکن بود مثل صنایع... اینها از وزارت کشور منفک نشد و آغاز بحران در نظام شهرسازی کشور و مدیریت شهری را من در اینجا می‌بینم.

یعنی بالاخره بایستی این کار را گردن منوی جدید می‌انداختیم و مطالبه می‌کردیم تا سیستم پایداری ایجاد شود. پیشنهادهایی در این زمینه داشتیم و ارائه کرده‌ام و به نظر من این بحث باید روشن شود. اساساً مدیریت شهری ما یک مدیریت دولتی و وابسته به بودجه نفت بود. قبل از نفت نظام شهری ما و برنامه‌ریزی آن مناسب‌تر بوده نفت آمد و دولت بهای دولتی و وابسته این نفت و با نظام حکومت استبدادی. شهرداری‌ها بازوهای دولتی شدند. یعنی به نقش غیر دولتی که می‌توانست در مسیر توسعه‌اش به آن برسد، دست نیافت.

**اساساً مدیریت شهری ما
بیک مدیریت دولتی و
وابسته به بودجه نفت بود.**

این نقش پایه‌گذاری درستی داشت. چون بر مبنای قوانینی که در دنیا اجرا می‌شود، ترجمه شده و به کشور ما آمده بود و می‌توانست مبنای خوبی هم باشند. این دولتی نگریستن و دولتی شدن شهرداری‌ها با استفاده از پول نفت باعث شد که بیرون رفتن کامل شهرداری‌ها از وزارت کشور انجام نشود.

هنوز آثارش در کشور و مردم ما باقی است که ما شهرداری‌ها را یک تضاد دولتی می‌دانیم. این باعث شد که مدیریت‌های انتصابی در شهرداری‌ها شکل گرفتند. و قبل از انقلاب هم ادامه داشت بعد از انقلاب هم چون ساختار باقی بود و شرایط خاصی در کشور به دلیل جنگ و مسائل دیگر داشتیم ادامه پیدا کرد. تا این که در دولت سازندگی یک انقاص افتاد که کار پیچیده شد. نظام انتصابی دولتی نگری شهرداری تداوم داشت اما گفتم دیگر به شهرداری‌ها کمک نمی‌کنیم. و به صورت خودکفا خود را اداره کنند. در صورتی که مناسب بود همزمان دولتی بودن شهرداری‌ها تمام می‌شد و به سمت نظام شهرداری انتخابی می‌رفتیم. بهتر بود ابتدا شهرداری انتخابی شکل بگیرد و بعد در طول یک زمانی این کمک را به حداقل برسانیم. و به سمت خودکفایی شهرداری‌ها برویم.

نظام دولتی انتصابی متمرکز در شهرداری حفظ شد اما دست و پال شهرداری را برای خودکفایی و کسب درآمدها باز

دارد. شورای عالی شهرسازی و طرح‌های جامع تفصیلی است. طرح‌های جامع تفصیلی هم مدت‌ها است معلوم شده است که مقیاس‌های ملی ندارد بلکه مقیاس‌های محلی دارند چه لزومی دارد وزارت مسکن در این رابطه دخالت کند.

به اعتقاد من ۳۰ سال تجربه مدیریتی شهری ما بهتر است بگوییم ۵۰ سال یک زنجیره به هم پیوسته است. اتفاقاتی افتاده است و این اتفاقات اساسی نیست. ما باید از این حالت استخوان لای زخم بیرون بیایم به شهرداری‌ها و شوراهای قضایی و دولت هم این مسائل را واگذار کند.

شورایا در شهرهای بزرگ ممکن است شوراهای بتوانند به خوبی این کار را انجام بدهند، اما در شهرهای کوچک که مقیاسات خیلی برقرار است در انتخابات شوراهای می‌بینیم حتی کسانی که به حوزه مدیریت شهری آشنایی ندارند به لحاظ بافت غالب ایلی آن منطقه انتخاب می‌شوند و در شوراهای مستقر می‌گردند آیا این مشکل ساز نیست؟

حسب‌اللهیان: بنده معتقد به توانمندسازی شهرداری‌ها و مدیریت شهری هستم. من نمی‌گویم رها کنیم بلکه مأموریت یک سازمانی که اشاره خواهم کرد در مرزی که قانون اساسی و قانون شورا تعیین کرده است بگذارند مردم نماینده‌ها را انتخاب کنند.

وقتی شورا آمد طبق قوانین شهردار را انتخاب کرد. برای توانمندسازی، هدایت و نظارت زمان می‌خواهیم. این به معنی

رها کردن نیست. طبعاً هر جا که شوراهای توانمندتر باشند شهرهای مناسب‌تری داریم. بنده معتقد هستم نه وزارت مسکن و نه وزارت کشور هیچ کدام شرایط این کار را ندارند. یک سازمان مستقلی در حد معاون رئیس‌جمهور باید تشکیل شود. این سازمان می‌تواند همین سازمان شهرداری‌ها باشد. سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها باید مستقل از وزارت کشور و وزارت مسکن باشد. در هیتت مدیره سازمان معاون وزارت کشور و وزارت مسکن هم باید باشند.

شورای عالی شهرسازی می‌تواند در سازمان شهرداری‌ها باشد. و ما با کمک دولت که معاون

گذاشتند. این کسب درآمد نامشروع در مدیریت شهری به آن نامشروعیت قبلی دامن زد و رگ و ریشه مدیریت شهری را با شکل نامطلوب پایدارتر و عمیق‌تر کرد. رسیدیم به انتخابات شورا. در انتخابات شوراهای باید می‌رفتیم به سمت نظام انتخابی و رگ و ریشه‌ها زانده قطع می‌شد. ظاهراً یک عنصر دیگر برای خودگردانی شهرداری‌ها و رها کردن شهرداری‌ها را پذیرفتیم که همان انتخاب شوراهای و انتخاب شهردار توسط شوراها. در قانون شوراهای در عمل و رفتار شمار خودکفایی دادیم اما رگ و ریشه‌های مدیریت شهری را در دولت حذف نکردیم.

حاکمیت وزارت کشور و دخالت کردن در انتخاب شهرداران، و اعمال نظرات که ناشی از دیدگاه‌های سیاسی است مثل یک استخوان لای زخم در نظام مدیریت شهری باقی است.

وزارت کشور که یک دستگاه سیاسی است با توسعه شهری و روستایی هم‌سنگ نیست. من معتقدم با این شرایط امروز انحلال وزارت مسکن هیچ مشکلی در کشور ایجاد نمی‌کند. نبوده‌ش بهتر از بودنتش است. وزارت کشور و شوراهای سگر ریشه و اساس مدیریت شهری نیستند چرا شوراهای باید زیر نظر معاونت اجتماعی باشد. و شهرداری‌ها زیر نظر معاونت عمرانی. شما به این تصور در وزارت کشور پرداخته‌اید؟ اگر قرار است وزارت کشور حضور داشته باشد سازمان آن هم سازمان شهرداری‌ها است. چرا شوراهای نباید زیر نظر سازمان شهرداری‌ها حمایت شوند؟

مردم فرهنگ مشارکت را ندارند و البته تیار به اعتماد سازی است نه فرهنگ سازی. اگر بتوانیم اعتماد مردم را جلب کنیم ۵۰ درصد از مشکلات شهری مردم ما حل خواهد شد

ما یا ۲۵ سال تجربه و ۲۵ سال تجربه مدیریتی در نظام جمهوری اسلامی ایران اعتماد کارشناسی و حرفه‌ای دارم که تا وقتی مدیریت شهری و شهرداری‌ها در دست وزارت کشور است ما به جایی نخواهیم رسید.

یک استخوان لای زخمی را از زبان ایجاد وزارت آبادانی و مسکن گذاشتیم و کل مسئولیت را واگذار نکردیم. وزارت کشور باید در جایگاه خودش قرار بگیرد و همه وزارتخانه را به نیابت از دولت هماهنگ کند. وزارت مسکن باید مأموریتش را مشخص می‌گرفت. تنها چیزی که در وزارت مسکن رابطه‌ای

رئیس‌جمهور در رأس آن است در جهت توانمندی سازی و دادن آن نقش واقعی به جای برسیم که امروزه دنیا به نقش

مدیریت شهری رسیده است.

کشورهای جهان سومی داریم که در مدل مدیریت شهری بسیار از ما پیشرفته تر هستند. ما باید به سمت نظام شورایی و اداره شهر بر مبنای مشارکت مردم برویم و کار را واگذاری کنیم و بگویم دولت کار تصدی گری را انجام نمی دهد و کارهای در مقیاس محلی بر عهده حکومت های محلی است. اگر می خواهیم سراغ این مسئله برویم عقل و تجربه می گوید راهی به غیر از این وجود ندارد. یا مدنی دیگر را طراحی کنیم و بگویم این مدل حاست و با همه جا فرق می کند. اشکالی هو ندارد.

اگر می خواهیم وارد یک نظام جدید توسعه شهری بشویم که از دل آن شهر ایده آل به وجود آید چاره ای جز جراحی وجود ندارد. و سن این کارها را عقل می داند. ما در کلان شهرها موفقیت های خوبی داریم و کسی نمی تواند منکر شود. الان اصناف به سمت یک شهر جهانی پیش می رود. تهران در آستانه خوب اداره شدن است. حتی دستوردهای داشته ایم و سیستمها بهتر از گذشته بوده است. این نظام شورا وضع را در آستانه تحول قرار داده است.

■ ■ ■
برای این که در ۱۰ سال آینده جلوگیری از چیزی که در چند سال گذشته پدیدیم باشیم باید تغییرات جدی و اساسی داشته باشیم. این تغییرات در همه ابعاد باید باشد.

■ ■ ■
ما نیازمند یک بازنگری مجدد و یک تحول اساسی و یک اصلاح اساسی در نظام مدیریت هستیم. دستگاه های دولتی خودشان را از کارهای محلی کنار بکشند. و کارهای محلی را به مدیریت شهری واگذار کنند و نماینده ها از طریق سازمان شهرداری ها و با استاندارهای نظارت کنند. زمانی من پیشنهاد دادم در شوراها دوتا نماینده دولت باشد هیچ اشکالی ندارد یعنی مردم ۱۳ نفر را انتخاب می کند و دولت هم دو نفر را انتخاب کند. در خیلی از جاهای دنیا همه با هم کار می کنند. اما ناظر و کمک کننده هستند. نه مداخله کننده و نه تعیین کننده. به نظر بنده ما هر چقدر که می شود باید مجموعه اقداماتی را انجام بدهیم که منجر به دو کار شود. نقش دولت ها در تصدی گری مدیریت شهری به حداقل خودش کاهش پیدا کند و جریان سیاسی از جریان مدیریت شهری تا آنجایی که امکان دارد کم رنگ شود و خلاصه این که سیاست در مدیریت شهری دخالت نکند.

ما نیازمند یک آرامش و ثبات (پایداری) در مدیریت هستیم. اگر به سمت پایداری مدیریت رفتیم مدیریت شهری ما توسعه یابند می کند.

ما چه طور می توانیم با این مدیریت به توسعه شهری که

این همه عقب ماندگی دارد برسیم. نقش دولت ها در مدیریت شهری باید هدایت و نظارت باشد. باید به سمت استقلال شهری حرکت کنیم. تا شهرداری ما یک شهرداری نتواند بشود. مدیریت شهری ما نتواند شود. خاتم دکتر رفیعی نظر شما در این باره چیست؟

رفیعی: در این مورد به تعریف مدیریت مطلوب شهری بروی مردم که چه ویژگی دارد؟ اول مشارکتی است چون شهر یک مفهوم محلی است باید مدیریت محلی و مشارکتی باشد. یک ویژگی مطلوب شهری محلی بودن و مشارکتی بودن است. دوم باید کارا باشد بنابراین افرادی که باید این مدیریت را انجام دهند باید بدانند چکار می کنند. هدف داشته باشند و بلد باشند به هدف خودشان برسند. سوم این که فراگیر باشد از نظر موضوعی یعنی همه ی مسائل شهری را در بر بگیرد. پس مدیریت مطلوب شهری مشارکتی، کارا و فراگیر است.

چرا ما به این مدیریت مطلوب نرسیدیم؟ اولاً منابع مالی در اختیار دولت است. بنابراین محلی نیست. پول، پول دولتی و از محل نفت است. و دولت تقسیم می کند.

دوماً دانش نداریم شوراهای شهر ما دانش کافی را ندارند برای این که یک نوع قویت و یک نوع اعمال حاکمیت غالب است. تفریق سازی و توانمندسازی شهرداری ها شوراها و طبقه حداقلی وزارت کشور است.

سوماً شفافیت و پایداری و استمرار در مدیران شهری نداریم. در همین کشور افرادی داریم که دیدگاه و نظرات آنان در حد جهانی قابل قبول است. و حرف های آنها حرف های دوستی است اما توجهی به آن ها نمی شود. در خصوص مشارکت، شوراها تشکیل شد ولی شفافیت نداشت و آلوده به مسائل سیاسی شده است. سیاست باعث می شود مدیریت غیر شفاف شود. اگر سیاست شفافیت به همراه داشت خیلی خوب بود. ولی اگر شفافیت نداشت باشد پاسخگو هم نیست و بنابر این مشارکت مردم را به هم می زند.

اگر ما این سه مسئله را بتوانیم حل کنیم این کار ما یعنی مدیریت شهری به صورت سالم و آسان حل خواهد شد. این یک مسئله مهمی است که مدیریت واحد داشته باشیم یا یک مدیریت یکپارچه. من مدیریت واحدی را قبول ندارم هر مدیریت واحد به دیکتاتوری می انجامند.

ولی در مدیریت یکپارچه، مدیر شهر و در کنار مدیریت های دولتی و غیر دولتی می تواند به صورت یکپارچه کار خودش را انجام دهد. نه این که ما یک طرح جامع داشته باشیم یک بخش را وزارت مسکن و یک بخش را وزارت کشور القا کند و مدیر شهری ما فقط مجری کار آنان باشد. منابع مالی شهرداری از جمله منابع کمکی دولتی روشن باشد. ما یک طرح جامع برای شهر تهران داریم که به صورت عملی آماده است. مدیریت یکپارچه را برای اجرا نداریم. بنابراین اگر بتوانیم این مسائل را حل کنیم رسیدن به مدیریت شهری کارا

یک بخشی است که دخالت دولت (دخالت عملی) در آن خیلی کم است. ولی میزان ساخت و سازی که بخش خصوصی به معنای مردم انجام می‌دهند ۹۷ درصد است و ۳ درصد سهم دولت است. میزان سرمایه‌گذاری که مردم در مسکن انجام می‌دهند ۹۶ درصد است که ۴ درصد آن سهم دولت است.

تا در سال ۱۳۵۲ در شهر تهران ۳۰ هزار واحد مسکونی ساخته‌ایم. الان سال ۱۳۸۱، ۱۶۰ هزار واحد مسکونی در تهران ساخته شده. با ساختن به نیازها هنگام با رشد جمعیت حرکت کرده است. کاری که به دست مردم دادیم و دولت هم ایجاد مانع نکرد خوب جواب داده است. هر وقت دولت ایجاد مانع کرده بد جواب داده هر ملتی منافع خودش را می‌تواند تشخیص بدهد و به دنبال آن برود اگر او را آزاد بگذارند.

مسکن یک انگیزه خیلی قوی برای مشارکت مردم است

بنابراین مدیریت واحدی که من قبول دارم مدیریت یکپارچه عملی است و فرهنگ آن را هم داریم. مردم با کمال میل در انتخابات شوراهای شرکت می‌کنند. مشارکت آنان قابل قبول بود برای این که در حدی که فکر می‌کردند مفید است. در طرح جامع مسکن ما پیشنهاد کرده بودیم که واگذاری مسکن مهر که الان به تعاونی‌ها داده می‌شود از طریق شوراهای محله و شهر و از طریق شهرداری انجام شود. مسکن یک انگیزه خیلی قوی برای مشارکت مردم است. نتایج کار تعاونی‌ها را مشاهده می‌کنید. در صورتی که این کار از طریق شوراهای می‌توانست به نحو احسن انجام گیرد و مردم هم مشارکت می‌کردند.

به نظر من مردم فرهنگ مشارکت را دارند و البته نیاز به اعتماد سازی است نه فرهنگ سازی. اگر بتوانیم اعتماد مردم را جلب کنیم ۵۰ درصد از مشکلات شهری مردم ما حل خواهد شد. فرهنگ این کار موجود است برای این که از نیازها و منافع شخصی سرچشمه می‌گیرد. مردم به دولت، مقاماتی که مدیریت شهری را می‌گردانند اعتماد ندارند. این یک واقعیت است.

ثروتمندان: در این قسمت به دو تعریف مدیریت واحد و مدیریت یکپارچه رسیدیم. آیا این مدیریت یکپارچه با مدیریت واحد که منحصر به بزرگ شدن شهرداری خواهد شد اختلال در بعضی از وظایف شهرداری ایجاد نمی‌کند؟

حسب اللهیان: ما بسته به این که منوریت مجول شده را چگونه انجام بدهیم بزرگ می‌شویم. وقتی بگویم مدیریت محلی، مدیریت واحد و مدیریت یکپارچه، همه اینها با هم

و مطلوب سهل است. تقریباً تمام قوانین و مقررات توریک و قانون آن را داریم. فقط نیاز به عمل دارد.

ثروتمندان: همان‌طور که خانم دکتر بیان کردند مدیریت واحد شدنی است.

رفیعی: واحدانه مدیریت یکپارچه!

ثروتمندان: البته جناب مهندس به نظر شما آیا این مدیریت یکپارچه آرمانی است؟

حسب اللهیان: من کاملاً عملی می‌دانم. منطقت وجود دارد. ولی ما می‌توانیم در این جهت حرکت کنیم. می‌باید برای معیشت و قوانین شرایط تحقق پذیری را در نظر بگیریم. و گام به گام مسائل را پیش‌بینی کنیم.

ثروتمندان: جناب مهندس چون تشویه ما آموزشی شده است و این مسئله‌ای که خانم دکتر فرمودند خیلی حساس است و کلمه مدیریت واحد خیلی جا افتاده است ما یکبار به اوضاع شهرهای ساحلی پرداختیم و چه مصیبتی می‌گشت (گارد ساحلی، شهرداری، محیط زیست و... همه می‌خواهند وارد این قضیه بشوند) شما با این کلمه یکپارچه سازی به جای مدیریت واحد موافق هستید؟

حسب اللهیان: مدیریت یکپارچه این است که با هم فکر و کار کنیم ولی الان هرکس برای خودش دارد کار می‌کند. اما در جهت توانمندسازی و دوره گذر ما با مدیریت واحد می‌توانیم برسیم. این مسئله نیازمند زمان است. من در نهایت معتقد به مدیریت واحد، به معنای واحد کلمه هستیم. دولت کار خودش را انجام دهد و نهادهای محلی کارهای که مرتبط با آن‌ها هستند را انجام دهد. اما بکفایت نمی‌توانیم (منظور یکسال دو سال نیست شاید ده سال می‌خواهد) پس ما باید از مدیریت یکپارچه حرکت کنیم که امری دست یافتنی است. ولی کم کم به توانمند سازی، آموزش و آهسته وارد کار شدن می‌توانیم مدیریت یکپارچه بشویم.

ثروتمندان: در دیدگاهی وجود دارد که ما آمادگی برای فرهنگ سازی نداریم. به نظر شما قضیه فرهنگ سازی چه در مورد شوراهای و مدیریت‌های مختلف اگر واقعاً لازم است انجام شود به چه نحوی باید صورت بگیرد؟

چون مردم نمی‌توانند در شهر تهران مسکن تهیه کنند. در گوشه و کنار خانه‌های موقتی با تیمه موقت می‌سازند. حتی اگر به این حاشیه‌نشین‌ها سری بزنید می‌بینید که از مصالح خوبی استفاده می‌کنند.

رفیعی: فرهنگ ما فرهنگی است که مشارکت مردمی را می‌پذیرد. باید فهمید چرا مردم مشارکت نمی‌کنند؟ چون به آن‌ها بها داده نمی‌شود. مردم هر کاری که به آن‌ها سپردیم بهتر از دولت انجام دادند. نمونه بارز آن مسکن است. مسکن

تفاوت‌های دارند. چه چیزی را و در چه مقیاسی می‌خواهیم واگذار کنیم. مقیاس کوچک را به نهادهای محلی بسپریم. و دولت مرکزی با انگوهای خودش از این مسئله فاصله بگیرد. بحث سر این است که آیا کارهای کوچک در مقیاس محلی را به نهاد محلی واگذار کنیم و این نهاد محلی مدیریت شهری باشد یا از سوی محلی دولت باشد.

ما باید بپذیریم دو نهاد محلی داشته باشیم یا باید بپذیریم یک نهاد محلی داشته باشیم. آنچه مسلم است پهنای سرزمین یک وجه، آن نباید بدون مدیریت باقی بماند. این امر در همه جا روشن است. یعنی توالی گری مدیریتی هر سرزمین حتی در مورد یک متر مربع هم نباشد. اشکال دارد اما چگونگی تقسیم این مدیریت در پهنای سرزمین این در همه جوامع جهانی شناخته شده است. باید شهر و حوزه نفوذ آن در اختیار مدیریت محلی و روستا را در اختیار مدیریت محلی روستا قرار دهیم. ولی بقیه این سرزمین مدیریتش می‌تواند در دست دولت، حاکمیت باشد. نه این که رقیب برای مدیریت شهری و دهیاری شود.

به نظر می‌آید اگر ما یک نظام سلسله مراتب مدیریت بر سرزمین طراحی کردیم قطعاً به مدیریت محدوده‌های شهر خواهیم رسید.

اولین گام به سمت مدیریت واحد و مدیریت یکپارچه این است که ما با دستگاه‌های متولی یک سند واحد درست کنیم. اگر این سند واحد را تولید کردیم کم‌کم آموزش و پرورش برای تمهیدات زمین از شهرداری کمک می‌گیرد. ما می‌توانیم با مدل‌های یک برنامه داشته باشیم یک ستاد هدایت و همه کارهای را به بخش خصوصی واگذار کنیم. بخش خصوصی در اکثر جاهای دنیا کارهای توسعه شهری را انجام می‌دهند. شهرداری برنامه‌ریزی می‌کند و به بخش خصوصی واگذار

■ ■ ■
برای اولین بار مدیریت شهری
تهران سند عمرانی پنج ساله خودش را
منتج از طرح جامع تفصیلی تهران
تهیه کرد و در ثبوت تصویب در
شورای شهر است.

■ ■ ■
می‌کند. مشارکت این نیست که اگر خواستیم مدرسه بسازیم نامی اهل محله جمع بشوند و کمک کنند. بلکه مشارکت به این معنا است که مردم بدانند در این مکان مدرسه‌ی ساخته می‌شود. اگر مثلاً در ملک زمین مشکلی است یا همیاری مالک را راضی کنند این زمین را با قیمت مناسب در اختیار مدرسه‌سازان بگذارند.

برای هر جهت‌گیری یک افق می‌خواهیم یک دوره گذر و یک نقشه راه می‌خواهیم. ممکن است بگویم در افق حکومت محلی ما دارای این پتانسیل‌ها و ظرفیت‌ها باشد. با همان

رویکردی که طراحی کردیم. مهم این است که بنگ نگاه مدیریت یکپارچه معقول به نظام توسعه شهری - روستایی داشته باشیم. بنده متقدم که در این روش که توأم با افزایش آگاهی، دانش و ظرفیت‌ها و... است حتماً به این توانمندسازی خواهیم رسید.

ولی اگر ما نظام توسعه شهری را متحول نکنیم به بحران‌های خواهیم رسید. اگر ما بخواهیم به سمت توسعه پایدار و حرکت کنیم باید نظام مدیریت شهری را دگرگون کنیم. نظام مدیریت شهری نیاز اساسی به سازمان دارد. ما مسیری را تصویب کنیم که رو به توسعه برود. رو به شهر امن و ایده‌آل برود. می‌توانستیم بهتر از الان باشیم. برای این که در ۱۰ سال آینده جلوتر از چیزی که در چند سال گذشته بودیم باشیم باید تغییرات جدی و اساسی داشته باشیم. این تغییرات در همه ابعاد باید باشد. تا وقتی که سرداگری باشد و هنوز که هنوز پول به سمت زمین‌بازی می‌رود قطعاً توسعه مدیریت شهری ما دشوار بحران است. اگر سیاست‌های اقتصادی درست نشود مدیریت شهری به سامان نمی‌رسد.

شورایا خاتم دکتر لطفاً بفرمایند که دستاوردهای مدیریت شهری در بخش مسکن در طی این سی سال چه بوده است؟

رفیعی: خیلی راحت می‌شود با یک تصاویر واقعی و مجازی از شهر تهران سال ۱۲۵۶ و ۱۲۵۵ و سال ۱۲۸۵ را می‌توان مقایسه کنیم. به طور نمونه مسکن، هوا و ترافیک. در مورد مسکن قطعاً لازم است شما از شمال تا جنوب تهران سوار ماشین شده و بچرخید از شکل خانه‌ها آدم‌ها، خیابان‌ها و ماشین‌ها متوجه می‌شوید که این شهر یک شهر پیشرفته و تکامل یافته است با یک شهر عقب افتاده است. و نیاز به ارقام نیست این توسعه یافتگی با چشم قابل دیدن است.

قبل از انقلاب حاشیه‌نشین‌ها، زاعتمشین‌ها و خرده‌نشین‌ها در یافت شهر دیده می‌شدند. حالا هم ما شاهد رشد بسیار زیاد حاشیه‌نشینی هستیم ولی ماضیت آن فرقی می‌کند الان ماهیت حاشیه‌نشینی ما مسئله مسکن است. چون مردم نمی‌توانند در شهر تهران مسکن تهیه کنند. در گوشه و کنار خانه‌های موقتی یا نیمه موقت می‌سازند. حتی اگر به این حاشیه‌نشین‌ها سری بزنید می‌بینید که از مصالح خوبی استفاده می‌کنند. مثل زمان ۵۴ نیست که خانه‌ها طلی باشد. و کسانی زندگی می‌کردند که شغل‌های غیر رسمی داشتند و یا غیر قانونی. در صورتی که الان اکثر حاشیه‌نشین‌ها ما مشاغل رسمی و یا قانونی دارند.

شهرهای ما (نه فقط تهران) توسعه یافته‌تر شده‌اند و از جهت کالبدی خیلی بهتر شده است. شهرهای هم داریم مثل اسفهان که مدیریت شهری آن به طرف مشارکتی بودن و یکپارچگی و مطلوب بودن حرکت می‌کرد. در تهران ما جدایی‌گزینی و اختلافات شدید بین شمال و جنوب تهران را کمتر

شهری، توسعه درونی، سیاست‌های غلطی بوده است. جهت گیری به سمت توسعه درونی بوده است. از یک زاویه دیگر می‌خواهم دستاورد مدیریت شهری را بیان کنم. حرکتی است که از سال ۷۸ و ۷۹ آغاز شد برای دادن یک نقش فعال‌تر به مدیریت شهری برای طراحی توسعه شهری. ما یک رویکرد خوبه در فرآیند توسعه شهری داشتیم و یک مشارکت بهتری را از شهرداری‌ها شاهد هستیم. اوج این مشارکت، بحث طرح‌های جامع تفصیلی شهر تهران است با یک رویکرد و یک زمان متفاوت و با یک کیفیت بسیار عالی بین وزارت مسکن و شهرداری و شورای شهر اتخاذ و امروز تهران دارای یک سند راهبردی ساختاری و عملیاتی است که واقعاً می‌توان گفت نایب‌نگران بی‌برنامگی در شهر تهران باشیم.

برای اولین بار مدیریت شهری تهران سند عمرانی پنج ساله خودش را منتج از طرح جامع تفصیلی تهران تهیه کرد و در نوبت تصویب در شورای شهر است. این مدل مشارکت و همزمانی در تهیه طرح‌های توسعه شهری به یک رویه تبدیل شده است. مشهد گام بعدی را برداشته است.

بنابراین در بُعد برنامه‌ریزی و بُعد تهیه طرح‌های توسعه شهری مدیریت‌های شهری نقش خودشان را به خوبی ایفا کنند و وزارت مسکن تقریباً از سال‌های گذشته به این طرف این باور را پیدا کرده که نقش بیشتری را به شهرداری در این رابطه بدهد. و نقش خودش را کمتر کند. به نظر من این دستاورد خوبی است. و در جهت مدیریت یکپارچه و سمت حکومت محلی حرکت می‌کند. اگر ما حکومت محلی داشته باشیم باید ابزار برنامه‌ریزی هم در اختیار آن گذاشته شود. نه به این معنا که برنامه را خودش تهیه کند و خود مجری باشد. اما این که برنامه با مشارکت محلی و دولت و با رویکرد

مشارکت این نیست که اگر خواستیم مدرسه بسازیم تمامی اهل محله جمع میشوند و کمک کنند. بلکه مشارکت به این معنا است که مردم بدانند در این مکان مدرسه‌ی ساخته می‌شود.

محلی تهیه شود و از وزارت مسکن طرح‌های توسعه شهری تهیه نشود و ابلاغ به شهرداری شود. این فرآیند مشارکت در تهیه و بررسی قطعاً ضمانت اجرا پیدا می‌کند و تعلق مدیریت شهری به توسعه شهری بیشتر می‌شود. اگر این مسیر را دنبال کنیم و توسعه بدهیم در آینده می‌توانیم در بُعد برنامه‌ریزی و تهیه طرح‌های توسعه شهری ما به سمت مسیر خوبی حرکت می‌کنیم.

داریم که این یک دستاورد مدیریت شهری بوده است. ولی در این عین حال این هم باید بپذیریم این راهی که داریم می‌رویم ممکن است ما را به نقطه قطعی برگرداند و اگر این راه را همین الان تغییر ندهیم متأسفانه بومی گردیم به دوره‌ی که تفاوت‌های اجتماعی و اقتصادی بسیار زیاد شده است. الان وقت بازنگری مجدد است.

باید شهر و حوزه نفوذ آن در اختیار مدیریت محلی و روستا را در اختیار مدیریت محلی روستا قرار دهیم.

سال ۵۷ و ۵۸ من سفری داشتم به شهر بارسلون و یک ساختمان سفید و قشنگی دارد که همه از آن عکس می‌گرفتند. این قدر هوا کثیف بود که من از دور می‌خواستم عکس بگیرم نتوانستم. آلودگی هوای بارسلون یک نمونه به عنوان یک فاجعه زیست‌محیطی نبود. ولی همان موقع آنان تشخیص دادند و ۱۰ سال بعد شهر بارسلون پاک‌ترین و یکی از مستقل‌ترین شهرها تبدیل شد. و یک نهضت شهری تشکیل شد شهری را به یک باز حیات مجدد رساندند. یک گروه مطالعاتی و توانست برای مسائل و مشکلات راه حل‌های جدی را پیدا کنند.

ما باید یک حیات مجدد جدی برای شهر تهران و همه شهرهایمان داشته باشیم. و راه حل آن چشم‌انداز یگنا و یک برنامه واحد است ولی در اجراء برنامه واحد توسط یک مدیریت امکان‌پذیر نیست. چون ما طرح‌های ملی و محلی داریم و این‌ها در میزاس محلی انجام می‌گیرد. و ما دستاورد داشتیم توان ساخت و ساز ما بالا رفته بهتر می‌سازیم. متخصصان ما بیشتر در ساخت شهرمان مشارکت دارند. ولی کافی نیست و یکپارچه و یک جهت نیست و چنان متفرقه حرکت می‌کند که نه تنها ما در یک جای ثابت نماندیم نداشته است بلکه ما را به عقب برده است.

برای این که به جلو حرکت کنیم باید از دوره گذشته‌ی بگذریم و به سمت جلو حرکت کنیم. دستاوردها در جهت عدالت هم بوده است. در گذشته ما در جنوب تهران یک پارک یا حتی یک بزرگراه، فرهنگسرا نداشتیم ولی امروزه داریم. این تنها در شهر تهران نیست بلکه در شهر اصفهان و شهرهای بزرگ هم دیده می‌شود. یادمان باشد ما ۱۰۵۰ شهر داریم که در تمام آن‌ها باید مدیریت شهری را در نظر بگیریم.

سوال: شما هم اگر در این زمینه دستاوردهای هم سراغ دارید بیان کنید؟
رفیعی: یک سری بحث‌های مانند بافت‌های فرسوده

مروری بر ۳۰ سال مدیریت شهری تهران

دکتر سید موسی پورموسوی
استادیار دانشگاه و مشاور شهردار تهران
مرحان رحیمی‌زاده
کارشناس مسائل اجتماعی حوزه مشاورین

مردم نهاد و حوزه‌های مربوط به دیپلماسی شهری اشاره دارد تا بتواند مدیریت شهری مشارکتی و تعامل‌گرا را داشته باشد. مدیریت شهری تهران طی ۳۰ سال گذشته قراز و فرود زیادی را تجربه و خود نیز مستأناً تحولات بسیاری بوده که در این پژوهش به طور اجمال مورد بررسی قراز گرفته است.

مقدمه

نظام مدیریت شهری در ایران در طول سی‌سال گذشته مراحل مختلفی را طی کرده و بتدریج از مدیریت متمرکز دولتی به مدیریت مشارکتی و تعامل‌گرا تمایل نشان داده است. اداره امور شهرهای ایران مستی بر نظام شوراء-مدیرشهر به بازساخت هوشمندانه نیاز دارد تا در یرتوی آن ضمن تعامل سازنده با مدیریت ملی در مقیاس محلی وظایف و مأموریت‌های خود را به نحو شایسته‌ای انجام دهد. ضعف ساختاری و قانونی در محیط تعاملی مدیریت شهری به ناپایداری‌های چند بعدی در ارائه خدمات بینه به شهروندان تبدیل شده است.

شرایط کنونی مدیریت شهری متأثر و حاصل رویه‌های برنامه‌ریزی و توسعه‌ی پرویزایی محسوب می‌شود که شرایط جهانی شدن و الزامات آن نقشی بی‌نیل در شکل‌گیری آن داشته است. مدیریت شهری در ایران نه

چکیده

نظام مدیریت شهری کشور در شرایط فعلی وارد مرحله جدیدی از رشد و توسعه خود شده است. بر همین اساس اداره امور شهرهای ایران مستی بر نظام شوراء-مدیرشهر به بازساخت هوشمندانه نیاز دارد تا با تعامل سازنده با مدیریت ملی در مقیاس محلی وظایف و مأموریت‌های خود را به نحو شایسته‌ای انجام دهد.

تر سال ۱۳۵۷ همزمان با وقوع انقلاب اسلامی، فقدان یک سیستم نظارتی در شهر از یک سو و از سوی دیگر سیاست‌های تشویقی در ارتباط با مسکن شهری، وقوع جنگ و ورود مهاجرین مناطق جنگی به سوی شهرهای بزرگ به‌ویژه شهر تهران باعث شد تا نظام کالبدی شهر تهران با چالش‌های عمده‌ای روبه‌رو شد و عوامل مختلف شهر را از یک نظام همدیگه به سوی یک سیستم خودجوش گشاند. بر همین اساس سیستم مدیریت شهری در سه سطح مدیریت سیاسی-اجتماعی، مدیریت سازمانی-برنامه‌ریزی و مدیریت اجرایی-فنی شکل گرفت تا بتواند هماهنگی و انطباق لازم بین سیاست‌ها، برنامه‌ها و خواسته‌های سیستم با مؤلفه‌های کلی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر جامعه را ایجاد و برقرار نماید. به طور مشخص می‌توان ادعان کرد که تحقق مدیریت شهری مطلوب به نقشی مؤثر سازمان‌های

امور شهرها به مدیریت‌های انتخابی و توسعه اختیارات و وظایف و تقویت نقش سازمان‌های محلی (شهرداری‌ها) بوده است.

اوج اقدامات سازندگی تهران که در دهه ۱۳۷۰ با رویکردی تکنوکراتیک در مدیریت شهرداری تهران و برنامه دوم و سوم توسعه جمهوری اسلامی و جنبش اصلاحات اتفاق افتاده بود، در دهه ۱۳۸۰ تعدیل شد.

مهم‌ترین تحول در عرصه مدیریت شهری تهران در طول یک دهه گذشته شکل‌گیری شورای اسلامی شهر تهران می‌باشد که هم‌اکنون دوره سوم آن دوسن سال فعالیت خود را پشت سر می‌گذارد. نظام مدیریت شهری تهران پس از تشکیل شورای اسلامی به نهادی دموکراتیک مشارکتی و اثربخش تبدیل شد تا از یک سو نیازهای متنوع شهروندان را در برنامه‌ریزی شهری لحاظ کرده و از سوی دیگر برنامه‌های مدیریت ملی را در چارچوب مدیریت محلی مدنظر قرار داده و حاصل آن را در قالب یک برنامه تنفیذی به اجرا گذارد. گرچه تاکنون شورای اسلامی شهر تهران فراز و نشیب‌های متعددی را طی کرده است، لیکن در نگاه کلی می‌توان به روند مثبت آن لاطن کرده و با تکیه بر شاخص‌های موجود اثربخشی آن را تأیید نمود.

شهر تهران برخوردار از طرح جامع راهبردی- ساختاری بوده طرح‌های تفصیلی آن در عیناس مناطق شهری تهیه و نهاد مسئول پایش و نظارت طرح‌های توسعه شهری حاصل از توافق وزارت مسکن و شهرسازی، شورای اسلامی شهر تهران و شهرداری تهران بدین آمده است. این رویداد را می‌توان زمینه‌ای برای تحقق مدیریت یکپارچه شهری و ستایی برای همکاری و تعامل در حل مسائل و مشکلات شهر تهران دانست.

پژوهش حاضر با روش توصیفی و تاریخی، روند مدیریت شهری پس از پیروزی انقلاب اسلامی را در سه مقطع مورد بررسی قرار می‌دهد.

بحث نظری

مدیریت شهری در کشورهای مختلف بنا بر ساخت سیاسی- اناری و حدود اختیارات و منابع تعریف شده برای آن، متفاوت می‌باشد. در تبیین نظری تشکیلات سیستم مدیریت شهری دو نکته بسیار اساسی باید مورد توجه قرار گیرد:

بر اساس هدف‌گرایی بلکه بر طبق مسئله‌گرایی تعریف شده است. شهرها به دلیل عملکرد ضعیف اجتماعی- اقتصادی در مقیاس کلان، به مشکلاتی دچار شدند که اگر اقتضای یا هدف و برنامه برای مرتفع ساختن آن صورت نگیرد به بحرانی فراگیر تبدیل می‌شود.

تا همین نیزمندی‌های شهری از وظایف اساسی شهرداری‌ها تلقی می‌گردد و شهرداری‌ها برای این وظایف مکلف به تهیه برنامه‌های اساسی شده‌اند. تهیه طرح‌های توسعه شهری بر عهده وزارت مسکن و شهرسازی است و شهرداری، سازمان مسئول اجرایی و نظارتی طرح جامع و تفصیلی مصوب و ضوابط و مقررات شهرسازی به شمار می‌رود. از این رو، طرح‌های توسعه شهری به همراه ضوابط و مقررات اجرایی آنها پس از تصویب به شهرداری ابلاغ می‌شوند.

در زمان حاضر در نظام مدیریت شهری سازمان‌ها و دستگاه‌های آثاری و دولتی متعددی با وظایف خود عهده‌دار بخشی از وظایف مدیریت شهری هستند. در واقع نظام مدیریت شهری موجود مشکل از نظامی یکپارچه نیست، به‌عنوان نمونه، بخش مسکن، آب و فاضلاب برق و برخی دیگر در زمره وظایف شهرداری قرار ندارند (صالحی، ۱۳۸۲: ۶۸-۶۵).

با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، سرنوشت شهر بحرین‌زده تهران به دست تقدیر سپرده شد. در سال‌های اول انقلاب به دلیل از هم پاشیدگی دستگاه قدرت، نظام اقتصادی و سازمان مدیریت شهری کشور، توسعه تهران به صورت هرج و مرجع‌نمونه درآمد و نوعی ساخت‌وساز بی‌رویه زیر لوای «مسکن‌سازی انقلابی» رواج یافت و در نتیجه، اسکان غیررسمی، استقرار غیرمجاز صنایع و خدمات و تخریب محیط‌زیست تشدید شد. در دهه‌ی دوم انقلاب اسلامی، اگرچه نظام سیاسی کشور تغییرات زیادی پیدا کرد ولی نظام شهرسازی و مدیریت شهری کشور تغییر اساسی پیدا نکرد. روال برنامه‌ریزی متمرکز و آمرانه همچنان ادامه یافت. در این شرایط، نهادهای مسئول توسعه و عمران تهران نتوانستند به یک برنامه جامع توسعه و مدیریت یکپارچه دست یابند و ناگزیر تهران در معرض یک رشته اقدامات اصلاحی، مقطعی و پراکنده قرار گرفت که با افت و خیزها و آزمون و خطاهای بسیار همراه بوده است (مهدی‌زاده، ۱۳۸۲: ۳۴).

سال ۱۳۶۹ نقطه عطف مهمی برای شهرداری تهران به‌شمار می‌رود. حرکت به سوی اصلاحات لیبرال که با خاتمه جنگ و استقرار دولت جدید آغاز شده بود، در این مقطع به مدیریت شهری در پایتخت تسری یافت. شروع برنامه خصوصی‌سازی بعضی از خدمات شهری، اجرای موج جدیدی از طرح‌های عمرانی توسعه شهری، طرح مسائل پایداری و کیفیت زیست‌محیطی، بویکرد ویژه به مسائل و فضاهای اجتماعی و فرهنگی، توجه و تأکید بر برنامه‌ریزی بلندمدت، استقلال مالی شهرداری، حضور قریتمند شهردار در عرصه سیاسی و هیأت دولت و تأسیس واحدهای زنجیره‌ای بزرگ تجاری از ویژگی‌ها و تحولات این دوره بوده است. این تحولات در ارتباط با برنامه‌های دوم و سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کشور در بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، خصوصاً برنامه سوم نیز قابل بررسی است. به‌عظری که بالا برده توان مدیریتی، برنامه‌ریزی، فنی و اجرایی شهرداری‌ها و سوق دادن شهرداری‌ها به سمت خودکفایی با ایجاد شوراهای اسلامی شهر از اهداف و حرکت در جهت واگذاری اداره

الف) لزوم پوشش و نظارت کامل سیستم بر تمام فضای جغرافیایی و عملکردی شهر و حوزه شهری مربوطه، اهم از هسته توسعه‌یافته و حاشیه‌های توسعه‌یافته؛

ب) لزوم ادغام و یکپارچگی کلیه عناصر ذی‌ربط در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در چارچوب تشکیلاتی مدیریت شهری.

به این ترتیب، ساختار سازمانی مدیریت شهری بسیار گسترده، پیچیده و متنوع بوده و موظف به انجام وظایف متعدد و گوناگون است و جزو سازمان‌های چند عملکردی و چند منظوره محسوب می‌گردد. این ماهیت متنوع و چند عملکردی ایجاب می‌کند که چارچوب سازمانی مربوطه به صورت چند سطحی، حارثی و اجرا شود. به گونه‌ای که هر سطح بتواند پاسخ‌گویی ملاحظات و نیازهای ناشی از هر یک از گونه‌های عملکردی و سطوح جغرافیایی سیستم باشد.

بر همین اساس، سیستم مدیریت شهری را می‌توان یکی از سه سطح مدیریت زیر دانست:

۱. مدیریت سیاسی - اجتماعی (نهادی)
۲. مدیریت سازمانی و برنامه‌ریزی
۳. مدیریت اجرایی و فنی

ویژگی‌ها و وظایف هر یک از این سطوح به شرح زیر است:

الف) مدیریت سیاسی - اجتماعی: وظیفه اصلی این سطح ایجاد ارتباط و هماهنگی بین سیستم با محیط بیرونی آن، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری برای سیستم و اتخاذ شیوه‌های مناسب برای برخورد با عوامل بیرونی است.

سطح مدیریت سیاسی و اجتماعی با سازمان‌ها و نهادهای سیاسی از قبیل هیأت دولت، مجلس، وزارت کشور، شهروندان، گروه‌های فشار و جناح‌های سیاسی و سایر مقامات اجتماعات ارتباط دارد.

ب) مدیریت سازمانی و برنامه‌ریزی: وظیفه اصلی این سطح، تصمیم‌گیری و سیاست‌سازی برای سطح مدیریت نهادی و همچنین برنامه‌ریزی بر اساس اهداف راهبردها و سیاست‌های تعیین شده و بالاخره سازماندهی و ایجاد هماهنگی بین عناصر و اجزای نیروی سیستم است. به این ترتیب این سطح مدیریت به عنوان رابط بین مدیریت سیاسی - اجتماعی با مدیریت اجرایی و فنی و نظریه‌کننده کل سیستم عمل می‌کند.

مهمترین روش برای انجام این وظایف، روش مذاکره و میانجی‌گری بین طرفین و عناصر ذی‌ربط است. این کار معمولاً به وسیله برنامه‌ریزان و یا شهردار صورت می‌گیرد. این لایه یا نظام عمومی برنامه‌ریزی، نهادهای مسئول شهرسازی و کمیته‌های برنامه‌ریزی سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی ارتباط دارد.

ب) مدیریت اجرایی و فنی: این سطح مدیریت موظف به انجام فعالیت‌های علمی، تحقیقاتی و عملیاتی لازم برای تحقق و اجرای اهداف برنامه‌های تعیین شده در سطوح بالاتر است. به این منظور، باید برنامه‌ها به طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی و عملیاتی تبدیل شده و نیروها و امکانات انسانی و مادی و تجهیزاتی لازم برای اجرای آنها آماده شود. مسئولیت این وظایف بر عهده مدیران فنی، اداری و مهندسی است.

این سطح از مدیریت با کلیه عناصر اجرایی و فنی مستقر در سطح شهر ارتباط دارد (رجالی، حسینی، ۱۳۸۱: ۱۱۲-۱۰۹).

در شماری از کشورهای شهرداران و اعضای شورای شهر انتخاب می‌شوند. این سیستم حکومت شهری بر پایه تفکیک قوا قرار دارد. بدین معنی که هم قوه مقننه شامل شورای شهر و هم شهردار که رئیس قوه مجریه می‌باشد، توسط رأی مستقیم مردم شهر انتخاب می‌شوند.

شهردار معمولاً رؤسای ادارات و قسمت‌های مختلف حکومت شهری و هم چنین برخی از مقامات پایین‌تر را منصوب می‌کند. ولی شورای شهر در پارهای موارد حق دارد تا این تفصیلات را تأیید و یا رد کند. شهردار نیز می‌تواند مصوبات شورای شهر را تأیید و یا رد کند. در صورتی که مصوبات شورای شهر با انتضای شهردار به صورت قانون درآید مسئولیت اجرای آن با شهردار خواهد بود. در اجرای این مقررات شماری از کارگزاران حکومت شهری با شهردار همکاری می‌کنند. گاهی شهردار متکلف به تهیه و پیشنهاد بودجه شهر می‌باشد. این بودجه که شامل درآمد و هزینه‌های شهری است باید به تصویب شورای شهر برسد. در این شکل از حکومت شهری، شورای شهر نقش قوه مقننه را ایفا می‌کند (اسکیبا، مقدم، ۱۳۷۳: ۱۵۸).

تشکیل کمیسیون در حکومت شهری جدیدتر از شکل قبلی است. در این شکل حکومت شهری، اهالی شهر سه مقام شهری یا بیشتر را به عنوان «کمیسیونر» انتخاب می‌کنند. این کمیسیونرها معمولاً به وسیله تمامی اهالی شهر انتخاب می‌شوند و اهالی هر بخش به انتخاب یکی از اعضای کمیسیون اقدام نمی‌کنند. اعضای این کمیسیون هم قوه مقننه و هم قوه مجریه حکومت شهری محسوب می‌شوند. آنان می‌توانند درباره‌ی برخی مالیات‌های شهری و چگونگی هزینه‌ی آن تصمیم بگیرند.

در این شکل از حکومت شهری یکی از کمیسیونرها معمولاً به ریاست انتخاب گردیده و «شهردار» خوانده می‌شود. ولی، قدرت و اختیارات او غالباً بیش از سایر کمیسیونرها نیست. امور شهر در این شکل حکومت نیز به ادارات و قسمت‌های مختلف تقسیم می‌گردد. این ادارات با مسائل مربوط به ایمنی و بهبود وسایل مورد نیاز عمومی و امور مالی و پارک‌ها و وسایل تحت مالکیت عمومی سروکار دارند. هر یک از کمیسیونرها بر یک یا چند اداره‌ی حکومت شهری نظارت می‌کند و مسئول امور مربوط به آن می‌باشد.

اختلاف اساسی که بین انتصاب و انتخاب شهردار به وسیله شورای شهر وجود دارد این است که در انتخاب منظور فقط اشغال محل خالی نیست ریاست شهرداری توسط یک سیاستمدار و یا یک شخص معمولی است. در حالی که در مورد انتصاب چون مشاغل انتصابی باستی به وسیله یک «مدیر حرفه‌ای» تصدی گردند. لذا شورا می‌کوشد تا چنین فرد شایسته‌ای را از هر جایی که احتمال دارد دعوت کرده و اندازه‌ی امور شهر را به او واگذار نماید (دانتس، خوشینو، ۱۳۷۹: ۱۸۲).

در شکل دیگر از حکومت شهری، مردم اعضای یک گروه کوچک به نام شورا را برای تدوین احکام و مقررات شهری و نظارت بر امور شهر انتخاب می‌کنند. این شورا علاوه بر اجرای وظایف قوه مقننه، وظیفه‌ی مهم انتخاب شخص واحد صلاحیت و مجری را نیز برای مدیریت سازمان حکومت شهری به عهده دارد. در این شکل حکومت، مردم به شورای شهر اختیار کامل می‌دهند تا هر قدر را ولو لاهل آن شهر و یا ساکن شهر نباشد

۱۳۵۷ به پیروزی رسید و به دنبال آن در چند سال اول به دلیل شرایط اولیه انقلاب مدیریت شهری از سازمان خدای تعالی نسیب نشد. به موجب تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۴۳ هیأت وزیران در مناطقی که شهر شناخته می‌شد شهرداری تأسیس کرد و نیز به موجب ماده ۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۴۲ مجلس شهر محلی است با حدود قانونی که در محدوده جغرافیایی بخش واقع شده است. در سال ۱۳۵۹ در نمودار تشکیلات شهرداری و در لایه‌های مدیریتی آن عناصری از اداره سازمان، به صورت شورایی دیده می‌شود. به طوری که تشکیلات شهرداری تهران از شورای مدیریت اداری و مالی، شورای مدیریت سازمان‌های خدمات شهری، شورای مدیریت واحدهای مطالعاتی، شورای عالی ترافیک، شورای مدیریت شهرسازی و شورای شهرداران مناطق تشکیل می‌شود. با وجود مدیریت شهرداری در لایه‌های حیاتی به صورت شورایی و وجود شورای هماهنگی شهرداری تهران، سازمان شهرداری با دو مشکل مواجه است: یکی نداشتن مدیریت هماهنگ و دیگری فقدان برنامه‌ریزی آینده‌نگر. به علاوه تشکیل شورای شهر به شکل انتخابات مردمی که از لحاظ قانونی به جای انجمن شهر تصویب شده بود، به علت وقوع جنگ تحمیلی به تعویق افتاد.

۲- مدیریت شهری از سال (۶۷-۶۷): در نمودار سازمانی سال ۱۳۶۷ شهرداری تهران، فعالیت‌های شهرداری به صورت مشخص‌تری نمایان می‌شود و تشکیلات شهرداری به هفت معاونت مالی و اداری، معاونت فنی و عمرانی، معاونت شهرسازی و معماری، معاونت هماهنگی و برنامه‌ریزی، معاونت حمل و نقل و ترافیک، معاونت خدمات شهری و معاونت امور مناطق تقسیم می‌شود. در بین این سال‌ها، با برقراری ارتباط مستقیم میان شهردار و اداره کل روابط عمومی و بین‌الملل، سازمان نظارت و پیگیری، دبیرخانه کمیسیون ماده پنج، اداره کل حقوقی، دبیرخانه شورای نظارت بر گسترش شهر تهران و شورای عالی ترافیک، لایه مدیریت تشکیلاتی به ثبات تقویت شد اما همچنان فاقد نقش ارتباطی میان لایه‌های مدیریت قانونی و فنی بود. هسته‌های فنی نیز منظم‌تر و از نظر عملکرد همگن‌تر شدند.

۳- مدیریت شهری از سال ۱۳۷۷ تاکنون: یک سال پس از استقرار دولت هشتم در سال ۱۳۷۷، انتخابات سرسری شورای اسلامی شهرهای ایران برگزار شد که حاکی از سازماندهی مجدد نظام مدیریت شهری در کشور است، چنانکه گفته شد مدیریت شهری در ایران با سیستم شورایی مدیریت تعریف شده و همین شکل اداره امور شهر در شهر تهران تیلور فضایی یافته است. مجموعه تحولات نظام مدیریت شهری تهران طی استقرار شورای اول و دوم به تدریج نهاد مردمی شورا را به سمت اهداف و اقدام خود هدایت نمود به گونه‌ای که می‌توان گفت نظام شورایی و مشارکتی مدیریت شهری تهران پس از شورای دوم شکل گسترده به خود گرفته است.

از عمده‌ترین تحولات در مدیریت شهری تهران پس از سال ۱۳۸۴، تبدیل شهرداری به یک نهاد اجتماعی است که می‌تواند در استقرار و پویایی نظام مدیریت شهری کارآمد و اثربخش نقش بسزایی داشته باشد.

در صورت تشخیص لیاقت و صلاحیت به ریاست سازمان حکومت شهری برگزیده این فرد که هم‌در امور شهره نامیده می‌شود می‌تواند معاملات شهری و روستای ادارات مختلف را با نظر و تشخیص خود انتخاب کند. مدیر امور شهر مسئول اجرای احکام و مقرراتی است که از سوی شورای شهر به تصویب می‌رسد. او فریادهای احتیاجات شهر و چگونگی مصرف بودجه شهر و اصلاحاتی که باید به عمل آید به شورا گزارش می‌دهد مردم شهر در این شکل حکومت، سازمان حکومت شهری را تحت نظارت و کنترل دائمی دارند زیرا شورای منتخب آنان در هر زمانی که بخواهد می‌تواند رئیس سازمان حکومت شهری یعنی شهردار را از کار برکنار نماید (قراییان، ۱۳۸۶: ۱۲۱-۱۱۸).

در کشور ما پس از تشکیل اولین شورای اسلامی شهرها تاکنون به شیوه شورا-مدیرشهر نظیر مدیریت شهری، تجدید سازمان شده است. جایگاه شورا در مدیریت شهری را باید با توجه به فلسفه وجودی و تعداد مشارکتی آن مورد توجه قرار داد. بنابراین جامعیت مفهوم مدیریت شهری و جایگاه شورا در آن به‌عنوان مفهومی عمده و اساسی مطرح می‌شود که عبارتند از:

- ۱- تمرکززدایی و بازساخت نظام اداری و تصمیم‌گیری در سلسله‌مراتب تشکیلاتی؛
  - ۲- رشد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مردم؛
  - ۳- هویت شهری و انسجام اجتماعی؛
  - ۴- بسط عدالت اجتماعی و حفظ حقوق شهروندی؛
  - ۵- تسریع در تهیه و اجرای طرح‌ها و تطبیق آن با خواسته‌ها و نیازهای مردم؛
  - ۶- نظارت اجتماعی (برهیزگار، ۱۳۸۱: ۱۲).
- بنابر آنچه گفته شد مدیریت شهری (شورا-شهرداری) به طرق زیر در تسریع فرآیند توسعه شهری مشارکت می‌نماید:
- ۱- ارتقاء کیفیت حمل و نقل شهری؛
  - ۲- مدیریت بخش مسکن و سلامت ساختمان‌سازی؛
  - ۳- نظارت بر بهداشت شهرها؛
  - ۴- حفاظت از محیط زیست (شیخ‌زاده، ۱۳۸۶: ۹).

مدیریت شهری تهران پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران مدیریت شهری تهران طی ۲۰ سال گذشته قواز و شیب زیادی را طی کرده که به صورت زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

۱- مدیریت شهری از سال (۶۷-۱۳۵۷): انقلاب اسلامی در سال

طرح‌ها و برنامه‌های توسعه شهری تهران

چنانکه می‌دانیم مسئولیت تهیه طرح‌های توسعه به عهده وزارت مسکن و شهرسازی است و البته شهرداری نهاد مجری آن است.

• طرح جامع: به منظور تدوین برنامه و تعیین جهت توسعه شهر و نیز تأمین نیازمندی‌های آن بر مبنای پیش‌بینی‌ها و اهداف توسعه شهری، طرح جامع شهری تهیه می‌شود. این طرح برای شهرهای بزرگ یا جمعیت بیش از ۵۰ هزار نفر به مرحله اجرا در می‌آید. در حقیقت طرح جامع را می‌توان روشی دانست که خط‌مشی اصولی و کلی سیاست‌های شهری را تعیین می‌کند. تهران نیز از سال ۱۳۴۸ تاکنون از دو طرح جامع برخوردار شده است.

• طرح تفصیلی: پس از تهیه طرح جامع شهری برای یک شهر، طرح تفصیلی با هدف انجام برنامه‌های اجرایی یا تصویب‌شده آن طرح صورت می‌پذیرد. به عبارت دیگر در طرح تفصیلی چگونگی استفاده از زمین‌های شهری در سطح محلات مختلف شهر، موقعیت و مساحت دقیق زمین برای هر یک از آنها، وضع دقیق و تفصیلی شبکه عبور و مرور، میزان تراکم جمعیت، تراکم در واحدهای شهری، اولویت‌های مربوط به مناطق بهسازی و نوسازی، توسعه و حل مشکلات شهری و موقعیتی که عوامل مختلف شهری در آن تعیین می‌شود و مشخصات مربوط به «الکیت بر اساس مدارک ثبتی تهیه و تنظیم می‌گردد.

• برنامه نوسازی و اصلاحات شهری (پنجساله): طبق قانون نوسازی و عمران شهری مصوب سال ۱۳۲۷ و آخرین اصلاح آن از سوی وزارت کشور به شهرداری تهران در سال‌های ۱۳۷۰ و ۱۳۷۹، شهرداری تهران موظف بود همانند سایر شهرداری‌های کشور، برنامه توسعه عمرانی شهر تهران را برای مدت پنج سال بر اساس طرح جامع تهیه و پس از تصویب انجمن شهر (شورای اسلامی شهر) و تأیید وزارت کشور به اجرا درآورد. در پی دستورالعمل وزارت کشور به شهرداری تهران در سال ۱۳۷۹، شهرداری تهران اقدام به تهیه برنامه پنجساله عمرانی شهر تهران (۱۳۷۸-۱۳۸۳) کرده است که در مراحل پایانی تصویب خود در شورای اسلامی شهر تهران مسکوت ماند و عملاً نقشی در رهبری و ملاحظه عمل اجرایی شهرداری تهران ایفا نکرد. در سال ۱۳۸۷ برنامه پنجساله عمرانی شهر تهران توسط شهرداری تهران در چارچوب طرح جامع جدید (۱۳۸۶) شهر تهران تهیه شده است.

• برنامه استراتژیک شهرداری تهران (تهران-۸۰): اولین برنامه استراتژیک شهرداری تهران (تهران-۸۰) در سال ۱۳۷۴ با ۱۴ راجع و خط‌مشی، شش هدف کلی (شهروان، شهر پاک، شهر بویا، شهر سبز، شهر با فرهنگ، غنی و شهر با بافت سنتی و مدرن)، ۱۲ هدف کیفی، ۳۲ هدف کمی، ۱۵ سیاست کلی و ۳۴ سیاست اجرایی تهیه گردید. اگرچه این برنامه در سال‌های معنوی از نیمه دوم دهه ۱۳۷۰ در تهیه برنامه سالانه شهرداری تهران مورد توجه و استناد قرار گرفت، اما همان‌گونه که از نام و محتوی آن پیداست با برنامه عمرانی و اصلاحات شهر تفاوت ماهوی و شکلی اساسی دارد.

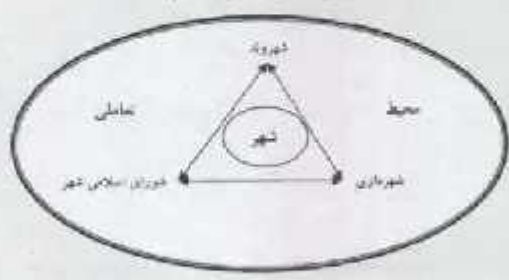
• برنامه کوتاه‌مدت (سالانه) - بودجه: خصله بارز بودجه شهرداری تهران

و ساز و کار تهیه و تنظیم آن، تصویب و اجرای پیش بر سالیان مناطق، سازمان‌ها و شرکت‌ها بدون هیچ‌گونه برنامه میان‌مدت (پنجساله) یا روش شریقی در پیش‌بینی، روش چالشی در دفاع و تصویب بود بر اساس ماده ۲۵ این‌نامه مالی شهرداری‌ها، بودجه شهرداری‌ها از نوع بودجه برنامه‌ای است و باید بر اساس برنامه‌ها، وظایف و فعالیت‌های مختلف و هزینه هر یک از آنها تنظیم گردد. اگرچه این سند مالی هم‌اکنون در شهرداری تهران در فرم‌هایی که حاوی سلسله مراتب فوق‌الذکر است، تهیه می‌گردد، اما پروژه‌ها و فعالیت‌های مندرج در بودجه سالانه به صورت یکباره و از جمع‌بندی اعلام نیازهای حوزه‌های مختلف شهرداری مناطق و حوزه‌های ستادی، بدون وجود یک برنامه عمرانی منسجم و منطبق پنجساله تهیه می‌گردند. شهرداری تهران، (۱۳۸۱: ۵۷-۵۰).

برخی از چالش‌ها و مشکلات موجود در نظام مدیریت شهری ایران را می‌توان به صورت زیر طبقه‌بندی کرد:

- ۱- مشکلات و محدودیت‌های شهرداری از نظر رابطه با بخش دولتی؛
  - ۲- مشکلات و محدودیت‌های شهرداری از نظر رابطه با بخش خصوصی؛
  - ۳- مشکلات دریافت عوارض از مردم؛
  - ۴- مشکلات شهرداری‌ها در زمینه طرح‌های توسعه شهری؛
  - ۵- مشکلات شهرداری‌ها در حیطه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی (پارسایی، ۱۳۸۱: ۸۲).
- شهر به مثابه ازگلیسم منسجم و سیستمی شناخته می‌شود که اجرای درونی و محیط پیرامونی در روابط با ظرفیاتی عملکردی آن را می‌سازند. در نظام مدیریت شهری سه رکن اساسی شهروندان، شورای اسلامی و شهردار قرار دارند که تعامل آنان منبأ بسیاری از دگرگونی‌هاست. در سطحی وسیع‌تر از محیط عملکرد مدیریت شهری، نظام سیاسی - اداری کشور قرار دارد که تعامل سازنده مدیریت شهری با آن می‌تواند در توسعه نظام مدیریت شهری کارآمد نقش مثبت و سازنده‌ای داشته باشد. مدیریت مناسب و سامان‌یابی اداره شهر و حل مشکلات آن وابسته به هماهنگی سه رأس این مثلث و جایگاه مناسب آن در نظام سیاسی - اداری کشور است.

«نظام سیاسی - اداری کشور»

کیفیت ارتباطات و تعاملات این سه رکن با یکدیگر و با نظام سیاسی و اداری کشور تعیین‌کننده سطح توسعه‌یافتگی شهر است.

- ۲- تلاش برای تحقق نظارت کامل شورآ بر شهرداری!
- ۳- پاسخ گو نبودن شهرداری به شورآ و مردم!
- ۵- تبیین نظریه‌های مبنا در توسعه و مدیریت و جبهه مختلف (فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی) شهر!
- ۶- تعیین سیاست‌ها، راهبردها، شاخص‌های ساختن و ساز و کارهای تحقق توسعه شهری مطلوب!
- ۷- شناسایی و تحقق راهکارهای توسعه اقتصاد شهری و تأمین منابع کافی و پایدار برای نگهداری و توسعه شهری (نظام مالیه شهری)!
- ۸- اصلاح اساسی در حقوقی و مسئولیت‌های شهر، شهروندان و مدیریت شهری.

منابع و مآخذ

- پارسیانی، جانس. (۱۳۸۱). دستور تدوین مدیریت شهری. معارف، تهران: آموزش و انتشارات سازمان برنامه‌ریزی و مدیریت شهری. سال چهارم، شماره ۳۴، تهران: سازمان شهرداری‌های کشور.
- رفعی‌زادگان، اکبر. عهد نظامی کشیده (۱۳۸۱). شهرهای اسلامی شهر، کارخانه و کارخانه صنعتی و صنعتی. آمورشی و انتشارات مدیریت شهری. سال چهارم، شماره ۳۴، تهران: سازمان شهرداری‌های کشور.
- دانش‌پور، سوسو. پویایی (۱۳۸۶). اداره امور حکومت‌های شهری. تهران: دانشگاه تهران.
- دوستی، محمدرضا. (۱۳۸۱). مدیریت عمران شهری. تهران: پویا.
- شکرآبادیان، سید (۱۳۸۲). مدیریت سازمان‌های ملی و شهرداری‌ها. تهران: پویا.
- شهرسازی، شهر (۱۳۸۱). مدیریت شهری. تهران: کلان شهرداری‌ها.
- تهران، سید. مدیریت شهری (۱۳۸۲). تهران: انتشارات شهرسازی.
- انگلیسی، آرش. (۱۳۸۲). مدیریت شهری. تهران: انتشارات شهرسازی.
- خاورق، شماره ۱۲، تهران: شهرسازی.
- فانی، ابراهیم.
- فکرانی، سیدعلی. (۱۳۸۱). فصلنامه پژوهشی-تحلیلی آمورشی و مدیریت شهری، شماره ۱۲، تهران: سازمان شهرداری‌ها.
- قلیچک، محمدعلی (۱۳۸۲). مدیریت شهری. تهران: انتشارات شهرسازی.
- کرمی، سیدعلی. (۱۳۸۱). دوره آموزش و انتشارات شهرسازی.
- سنگ، جعفر. (۱۳۸۱). مدیریت شهری. تهران: انتشارات شهرسازی.
- شماره ۱۲.
- نجفی، سیدعلی. (۱۳۸۱). تهران: انتشارات شهرسازی.
- نوروزی، سیدعلی. (۱۳۸۱). تهران: انتشارات شهرسازی.
- پیرقاری، شهرسازی، تهران: انتشارات شهرسازی.

وضعیت موجود شهرداری تهران

- شهرداری بیشتر به یک سازمان پز هزینه‌های خدماتی (در عرض دیگر سازمان‌ها) شبیه است تا به سامانه‌ای توسعه و نگهداری شهر و زندگی شهروندان!
- در بعد ساختاری جایگاه شهرداری در سلسله مراتب مدیریت کشوری به صورت روشن تبیین نشده است!
- ساختار شهرداری متناسب با تغییرات محیطی و نیازها تحول مناسبی نداشته است!
- اختیارات و مسئولیت شهرداری هماهنگ و متناسب با هم نیست!
- تأمین منابع مالی کافی و پایدار برای شهرداری یکی از مشکلات اصلی شهرداری است!

مسائل و چالش‌های مدیریت شهری تهران

- در یک نگاه کلی از چالش‌های مدیریت شهری تهران، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- الف) مدیریت ناآندگی تهران، که نتیجه آن ساختارهای غیرعقلانی فضای شهری بوده است.
- از علل مدیریت ناآندگی:
- فقدان مدیریت شهری یکپارچه و پایدار!
- فقدان منابع درآمدی کافی و پایدار برای نگهداری و توسعه شهر.
- ب) عدم تعادل بین کالبد و کارکرد تهران که باعث شده تا نتواند نقش‌های مورد انتظار در مقیاس‌های مختلف را ایفا نماید
- ج) نارسایی، اختلال و آشفتگی در ارکان و سیستم‌های اساسی شهر
- حقوق و مسئولیت‌های شهروندی!
  - محیط و منابع زمینی!
  - حمل و نقل و ترافیک!
  - اقتصاد شهر!
  - هویت فرهنگی و انسجام اجتماعی!
  - سازمان فضایی شهر!
  - سیمای شهری و عملکرد آن!
  - شاخص‌های کیفیت زندگی شهری.
- در بررسی از وضعیت موجود و چالش‌های مدیریت شهری تهران ریشه غالب مشکلات و معضلات شهری را می‌توان در دو بخش به صورت زیر طبقه‌بندی کرد:
- ۱- ضعف در نظام مدیریت شهری که از تعریف جایگاه و ساز و کارهای حقوقی و مدیریتی متناسب برخوردار نیست و سائنه «مدیریت ناآندگی» شهر و بی‌ربوبی را پدید آورده است!
  - ۲- ضعف در نظام برنامه‌ریزی شهری که از جامعیت، هویت، روزآمدی و کارآمدی لازم برخوردار نبوده است.
- #### راهکارهای رفع چالش‌ها
- ۱- تحقق مدیریت یکپارچه شهری از طریق: مدیریت قوی، کارآمد و تعامل‌گرا!
  - ۲- رفع تداخل و وظایف شورآ و شهرداری!

ارزیابی عملکرد نهادهای مدیریت شهری بعد از انقلاب اسلامی در توسعه کالبدی شهر

✦ مسعود زنگنه شهری، دانشجوئی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تهران
✦ سید محمد حسینی، دانشجوئی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تهران

مقدمه

بدون شک یکی از مهمترین رویدادهای تاریخ معاصر ایران، وقوع انقلاب شکوهمند اسلامی در بهمن ماه ۱۳۵۷ بود. در حقیقت این رویداد، نقطه عطفی در تاریخ کشورمان می باشد؛ چرا که نظام سیاسی کشور به کلی دگرگون شد. نهادهای برنامه ریزی و مدیریت کشور و متولیان و مسئولان آنها تغییر یافتند و مهمتر از همه ایدئولوژی حاکم بر سازمانها، نهادها و عملکرد آنها متحول شد. به تبع دگرگونی های به وجود آمده، مدیریت شهری نیز تغییر و تحولات زیادی به خود دیده است. به گونه ای که این تغییرات خود را در وضع موجود شهرنشینی نمایان ساخته است. بر واضح است که هر نظامی برای ثبات و پایداری بیشتر باید مورد بازبینی و کنکاش قرار گیرد تا با شناخت وضع موجود و نقاط ضعف و قوت، چالش ها هموار گردد، نواقص و کاستیها برطرف گردد و میزان رضایتمندی مردم بیشتر شود. بنابراین اکنون که در آستانه سی امین سالگرد انقلاب اسلامی هستیم، می بایستی با رویکردی علمی و سیستمی، تمامی بخش ها و اجزای نظام مورد ارزیابی و پژوهش انتقادی قرار گیرد تا بدین وسیله بتوان استوارتر و باصلابت تر به پیش رفت. در این راستا مقاله حاضر درصدد است عملکرد نهادهای مدیریت شهری ایران را بعد از انقلاب اسلامی مورد ارزیابی و تجزیه و تحلیل قرار دهد. از آنجا که شهرنشینی و زندگی شهری وجوه مختلفی مانند اقتصاد شهری، نظام شهری، روابط بین شهر و روستا و غیره دارد و بررسی و ارزیابی همه این موارد در قالب یک مقاله نمی گنجد، این پژوهش بر یکی از مهمترین این وجوه یعنی رشد و توسعه کالبدی شهرها متمرکز شده است.

تهادها و قوانین مدیریت شهری

مدیریت روشن دستیابی به اهدافی است که برای یک سازمان در نظر گرفته می شود و وظایفی است که بر عهده مدیر گذارده می شود. مدیریت به معنای برنامه ریزی، سازماندهی، نظارت و ایجاد انگیزش است. چنانچه شهر به مثابه یک سازمان قلمداد گردد، لازم است که در راس آن و به منظور اداره شهر از فن استفاده گردد که مدیریت شهری نام دارد. مدیریت شهری باید برای شهر، برنامه ریزی هایی را به انجام رساند، فعالیت های شهری را سامان دهد و بر فعالیت های انجام شده نظارت کند و حتی برای انجام بهینه امور انگیزش ایجاد نماید. مهمترین هدف مدیریت شهری را می توان در ارتقای شرایط کار و زندگی جمعیت ساکن در قالب اقتدار و گروههای مختلف اجتماعی و اقتصادی و حفاظت از حقوق شهروندان، تشویق به توسعه اقتصادی و اجتماعی پایدار و حفاظت از محیط کالبدی شهر دانست (سعدینیا، ۱۳۷۹: ۳۱).

به منظور رسیدن به اهداف فوق، نهادها و قوانین مختلفی شکل گرفته اند که می توان آنها را در سه سطح طبقه بندی نمود:
سطح کلان مدیریت شهری: وزارت کشور، وزارت مسکن و شهرسازی، شورای عالی شهرسازی و معماری، سازمان شهرداری های کشور، سازمان شهرداریها و دهیاریها.

سطح منطقه ای مدیریت شهری: استانداری، سازمان همسایری شهرداریهای استانها، شورای تأمین استان، کمیسیون ماده پنج قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، شورای اداری برنامه ریزی و شهرسازی استان

سطح محلی: شورای شهر، شهرداری، شورای تأمین شهرستان، فرمانداری.

علاوه بر نهادها و قوانین فوق، سازمان ها و تشکیلات غیررسمی نیز بر مدیریت شهری اثر گذار می باشند. این عناصر که عمدتاً در سطح محلی می باشند عبارتند از: نمایندگان مجلس شورای اسلامی، انجمن جمعه و جماعات، افراد و گروههای فشار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، مجامع تخصصی و گروه متخصصین، سازمانهای غیر دولتی (NGOs)، مؤسسات آموزش عالی و دانشگاهها، ارگان های نظامی و غیره.

نهادها و قوانین مختلف مدیریت شهری از طریق قوانین و مقررات مصوب به انجام وظیفه در اداره و مدیریت شهری کشور می پردازند.

اولین قانون مدیریت شهری به مفهوم امروزی، قانون بلدیة است که در سال ۱۲۸۶ خورشیدی به تصویب مجلس شورای ملی رسید. سپس با توجه به تحولات مدیریتی و سیاسی کشور از یک سو و تحولات شهرنشینی، قوانین جدیدی در دوره های بعد به تصویب قانونگذاران رسید که مهمترین آنها به ترتیب تاریخ تصویب عبارتند از:

قانون تشکیل انجمن شهر و قصبات ۱۳۲۸، لایحه قانون شهرداری ۱۳۳۱، قانون شهرداری ۱۳۳۴، قانون تملک اراضی برای اجرای برنامه های شهرسازی و خانه سازی ۱۳۴۲، قانون تهیه طرح های هادی و جامع شهری ۱۳۴۵، قانون تملک آپارتمانها

۱۳۴۵، قانون نوسازی و عمران شهری ۱۳۴۷، قانون تغییر نام وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۴۷، قانون تشکیل انجمن های شهرستان و استان ۱۳۴۹، قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ۱۳۵۱، آیین نامه مربوط به استفاده از اراضی احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها ۱۳۵۵، لایحه قانونی خرید املاک و اراضی مورد نیاز شهرداریها ۱۳۵۸، لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها ۱۳۵۹، قانون راجع به منع توقیف اموال منقول و غیر منقول شهرداریها ۱۳۶۱، قانون انحلال صندوق مشترک شهرداریها ۱۳۶۲، قانون ایجاد شهرهای جدید ۱۳۶۷ ضوابط و مقررات افزایش تراکم و بلند مرتبه سازی ۱۳۶۹، قانون نحوه تقویم املاک و اراضی مورد نیاز شهرداریها ۱۳۷۰، قانون تشکیلات، وظایف و اختیارات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران ۱۳۷۵، قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان ۱۳۷۲، قوانین برنامه اول، دوم، سوم و چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها ۱۳۷۲، قانون نظام حسنی کشور ۱۳۸۲.

چنانکه مشاهده می گردد نهادها و قوانین مختلفی در مدیریت شهری کشور در قیل و بعد از انقلاب اسلامی نقش داشته و دارند. با وقوع انقلاب اسلامی، تغییرات گسترده ای در شئون مختلف کشور صورت گرفت؛ از جمله تغییرات در اداره شهرها بود که از یک طرف قوانین و مقررات مختلفی وضع شد، از طرف دیگر نهادها و سازمانهای جدیدی تأسیس شد. لذا چنین تحول وسیعی به خصوص در حوزه شهرنشینی که از رشد سریعی در کشورمان برخوردار است، نیاز به ارزیابی و بررسی نقاط ضعف و قوت دارد، که این پژوهش درصدد ارزیابی عملکرد نهادهای مدیریت شهری بعد از انقلاب اسلامی به ویژه در حوزه رشد و گسترش کالبدی شهرها است.

ارزیابی عملکرد نهادها

در شهرسازی منظور از توسعه بیشتر، مفهوم گسترش، بسط و رشد مکانی است. دو اصطلاح توسعه کالبدی و توسعه فیزیکی نیز این مفهوم را تکمیل می کند. لذا توسعه کالبدی یک شهر عبارت است از افزایش کمی و کیفی کاربریها و فضاها کالبدی (مسکونی، تجاری، مذهبی، ارتباطی و غیره) یک شهر در ابعاد افقی و عمودی که در طول زمان انجام می گیرد. نمی توان از توسعه شهرها مسامت به عمل آورد چرا که شهر نیز همچون موجودات زنده به وجود می آید، رشد می کند و بزرگ می شود. اما این توسعه باید روند منطقی و کنترل شده به خود بگیرد و از پیش تعیین شده باشد نه خود به خودی. (امانیان و محمودی، ۱۳۸۷: ۶).

یکی از مهمترین وظایف نهادها و قوانین مدیریت شهری در سطوح مختلف مدیریتی، نظارت بر ساخت و سازهای داخل و بیرون شهر و کنترل گسترش و توسعه فیزیکی شهرها و برنامه ریزی جهت هدایت سوزون و متناسب سمت توسعه آنها می باشد، که در قوانین و مقررات مختلفی بدان اشاره شده است. از جمله این قوانین می توان به قانون شهرداریها مصوب ۱۳۲۲ اشاره کرد که در ماده ۹۹ آن شهرداریها را

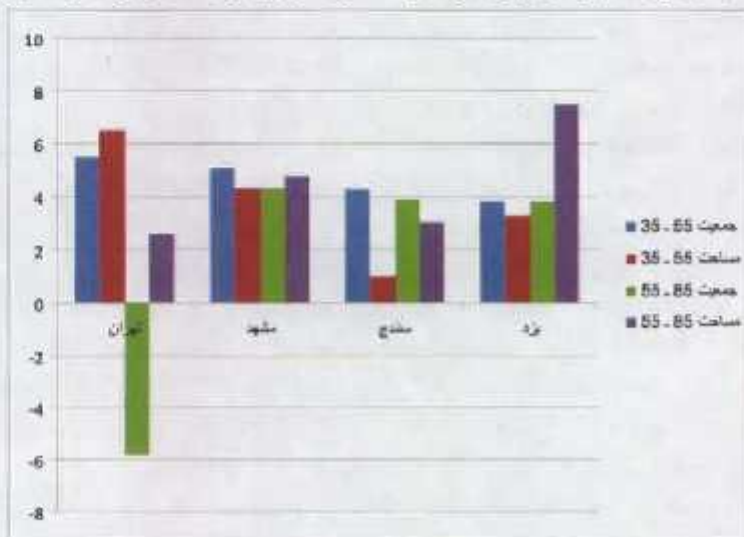
مکلف به انجام اقدامات زیر در مورد حریم شهر نموده است: ۱- تعیین حدود حریم و تهیه نقشه جامع شهرسازی با توجه به توسعه احتمالی شهر، ۲- تهیه مقرراتی برای کلیه اقدامات عمرانی از قبیل قطعه بندی و تفکیک اراضی، خیابان کشی، ایجاد باغ و ساختمان، ایجاد کارگاه و کارخانه و همچنین تهیه مقررات مربوط به حفظ بهداشت عمومی مخصوص به حریم شهر با توجه به نقشه عمرانی شهر (مصور، ۱۳۸۴: ۱۲۰). همچنین در ماده ۱۰۰ همین قانون آمده است: *مالکین اراضی و املاک واقع در محدوده شهر یا حریم آن باید قبل از هر اقدام عمرانی یا تفکیک اراضی و شروع ساختمان از شهرداری پروانه اخذ نمایند. در ماده ۲۲ قانون نوسازی و عمران شهری مصوب ۱۳۳۷ نیز اشاره کرده است که: "شهرداریها دارای اختیار نظارت بر طرز استفاده از اراضی داخل محدوده و حریم شهر از جمله تعیین تعداد طبقات و ارتفاع و نوسازی و کیفیت ساختنها بر اساس نقشه جامع شهر و منطقه بندی آن با رعایت ضوابط و معیارهایی که از طرف شورای عالی شهرسازی تعیین و به وسیله وزارت کشور ابلاغ خواهد شد هستند. با استفاده از اختیارات فوق مکلف به مراقبت در رشد متناسب و موزون شهرها و تامین تسهیلات لازم برای زندگی اجتماع خواهند بود" (سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۱۸). ماده ۱ این قانون نیز مراقبت در رشد متناسب و موزون شهرها را از وظایف اساسی شهرها برشمرده است و شهرداری را مکلف به تهیه برنامه های اساسی و نقشه های جامع کرده است. همچنین وظیفه تهیه طرح های هادی شهری بر عهده بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و طرح های جامع شهری هم بر عهده وزارت مسکن و شهرسازی گذاشته شده است؛ که یکی از مهمترین بخش های این طرح ها، بررسی وضع موجود رشد و گسترش فیزیکی شهر و برنامه ریزی جهت توسعه آن می باشد. بنابراین مواد قانونی مختلفی چه در قوانین قبل و چه در قوانین بعد از انقلاب به این وظیفه مهم نهادهای مدیریت شهری اشاره کرده اند. به منظور بررسی عملکرد سازمانهای مدیریت شهری در انجام موفق این وظیفه از دو روش استفاده شده است:

۱- مقایسه نرخ رشد جمعیت و وسعت شهرها در قبل و بعد از انقلاب

اسلامی: مهمترین عاملی که باعث رشد فیزیکی شهرها می شود رشد جمعیت است. اما بررسی رابطه بین این دو پارامتر (جمعیت و مساحت) در شهرهای کشور در قبل از انقلاب و بعد از انقلاب نشان از عدم هماهنگی بسیار زیاد آنها در بعد از انقلاب دارد. به عنوان مثال از سلسله مراتب شهری چهار شهر تهران، مشهد، سنج و یزد به منظور تحلیل ملموس تر انتخاب شده اند که میزان رشد و گسترش آنها در نمودار شماره ۱ نشان داده است.

بر اساس این نمودار، نرخ رشد جمعیت و وسعت شهرهای کشور در قبل از انقلاب آرام و تقریباً همسو بوده اند، اما بعد از انقلاب به دلایل مختلف کنترل نهانهای مدیریتی بر رشد و گسترش کالبدی شهرها بسیار ضعیف بوده است. به طوری که نمی توان هیچ گونه رابطه منطقی بین جمعیت و مساحت برقرار نمود، بدین معنی که اکثر شهرها دچار گسترش افقی بی رویه و رشد ناموزون شدند. به عبارتی، پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کلیه ضوابط و آیین نامه ها لغو و عموماً بی اعتبار شد. شهرها در قسمتهای مختلف بدون رعایت قوانین و محدودیتها به گسترش بی رویه خود ادامه دادند و مجموعه متنوعیهایی که در گذشته اعمال می شد هم در داخل محدوده خدمات شهری و هم در خارج از آن به کلی نادیده گرفته شد.

۲- مقایسه وضع موجود گسترش شهرها با پیش بینی های طرح جامع: طرح جامع، طرح بلند مدتی است که در آن نحوه استفاده از اراضی و منطقه بندی مربوط به حوزه های مسکونی، صنعتی، بازرگانی، اداری و کشاورزی و تاسیسات و تجهیزات و نیازمندیهای عمومی شهر، سطح لازم برای ایجاد آنها و ضوابط و مقررات مربوطه تعیین می شود. (همایون، ۱۳۸۵: ۱۲۶). در این طرح ها که از آنها به عنوان کامل ترین طرح های شهری یاد شده است، بعد از بررسی وضع موجود رشد و گسترش کالبدی - فضایی شهر با توجه به رشد جمعیت و پتانسیل های شهر، به پیش بینی میزان رشد کالبدی و جهت آن در لطف طرح می پردازد و سازمانهای زیرماف در امر مدیریت شهری و به ویژه شهرداریها را مکلف به اجرای دستورالعملها و عدم عدول از ضوابط

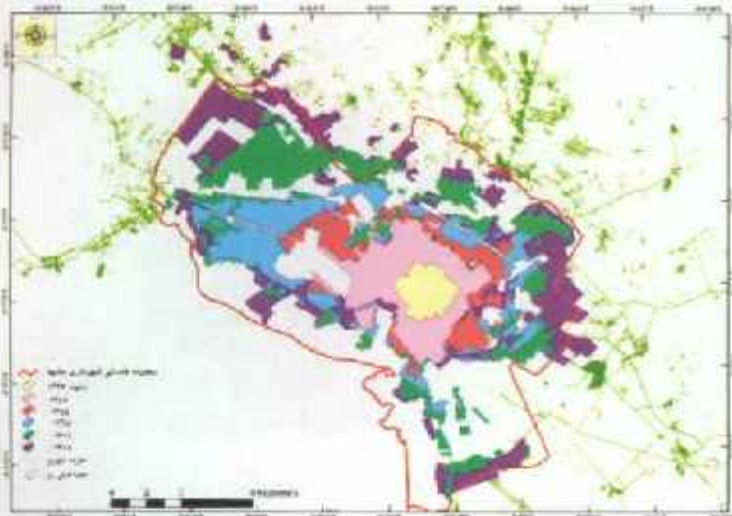

نمودار شماره ۱- مقایسه نرخ رشد جمعیت و وسعت شهرها در قبل و بعد از انقلاب

مشهد: اولین طرح جامع شهر در سال ۱۳۳۵ برای یک دوره ۲۵ ساله تهیه شد. در فاصله سالهای ۱۳۳۵ و ۱۳۵۵ توسعه کالبدی شهر نامحسوس بود، به طوری که وسعت شهر در این دهه از ۳۳ به ۷۸ کیلومتر مربع افزایش یافت. اما دهه بعد که مصاحف با انقلاب شکوفا شد اسلامی است، چنان رشد سریعی بر کالبد شهر حاکم می شود که در این دوره ده ساله ۲ شهر و ۳۱ آبادی در شهر مشهد ادغام شد (شهرها شامل گلشهر و ساختمان می شد) (طرح جامع مشهد، ۱۳۷۰: ۳-۵) و مساحت شهر به ۲۲۰ کیلومتر مربع افزایش یافت (حسینی، ۱۳۸۶: ۴۷). رشد سریع به همراه مشکلات کمبود مسکن و عدم وجود زیرساخت های مناسب در شهر ضرورت تدوین طرح جامع دوم شهر مشهد را برای یک دوره ۲۵ ساله دیگر ۱۳۶۵-۱۳۷۰ فراهم آورد. در طرح جامع فعلی شهر مشهد که در سال ۱۳۷۷ به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری رسیده است، بیش از پیش شده که وسعت شهر تا سال ۱۳۹۵ به حدود ۲۲۵ کیلومتر مربع برسد (غضنایی، ۱۳۷۲: ۷۱). اما وضعیت کنونی شهر نشان می دهد با اینکه هنوز ۱۰ سال به افق طرح مانده است، وسعت شهر از ۲۹۰ کیلومتر مربع نیز گذشته است.

نقشه شماره ۴: روند توسعه کالبدی- فیزیکی شهر مشهد

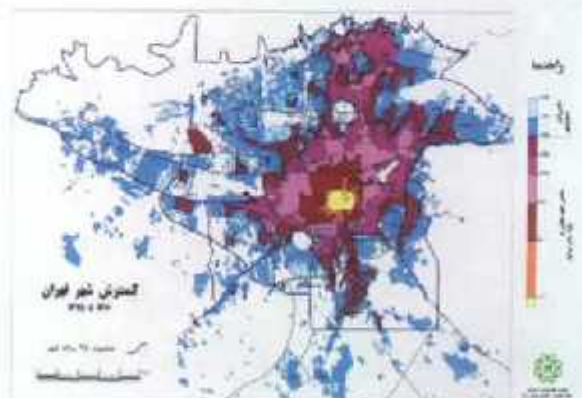
منتظر: پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با بی برنامه گی و برچیدن محدودیت ها و در گیریهای منطقه ای باعث شد این شهر با بیشترین رشد کالبدی خود مواجه شود، به نحوی که قسمت اعظم ساخت و سازهای شهر خارج از محدوده های تعیین شده طرح جامع شهر انجام گیرد و توسعه کالبدی شهر مطابق پیش بینی های طرح جامع عینت نیابد، به طوری که در سال ۱۳۶۴ با توجه به برداشت های انجام شده جهت تهیه طرح توسعه و عمران و حوزه نفوذ شهر توسط مهندسی مشاور فرافرا، رشد کالبدی شهر به دو برابر پیش بینی های طرح جامع قبلی رسیده بود (حسینی و پوراحمد، ۱۳۸۴: ۱۰۴).

بزرگ: آغاز رشد "به اصطلاح برنامه ریزی شده" شهر بزرگ به زمان قرارداد طرح جامع اولیه شهر در سال ۱۳۵۲ بازمی گردد. در این طرح با برآورد تراکم ۱۰۰ نفر در هکتار وسعت شهر را برای سال ۱۳۷۱-۱۳۷۰ هکتار پیش بینی نمود. اما این طرح در سال ۱۳۶۲

پیشنهادی این طرح می نماید. شواهد نشان می دهد که سازمانهای مسئول اجرای این طرحها، در پیاده کردن اصول آنتیپول شده بسیار ضعیف عمل کرده اند، به طوری که میزان و جهت توسعه فیزیکی شهرها به قدری شتابزده و انجام گسیخته بوده که حتی چندین سال قبل از رسیدن به افق طرح، نه تنها محدوده پیشنهادی را پشت سر گذاشته است، بلکه ساخت و سازهای غیرقانونی و بی ضابطه، زمینهای ذخیره شهرها را نیز مورد تجاوز قرار دادند. نتایج بررسی تفصیلی در مورد شهرهای منتخب بدین صورت است:

تهران: در سالهای اول انقلاب به دلیل از هم پاشیدگی دستگاه دولت نظام اقتصادی و سازمان مدیریت شهری کشور توسعه کالبدی تهران به صورت هرج و مرج حلوانه درآمد و نوعی ساخت و ساز بی رویه زیر لوای مسکن سازی انقلابی رواج یافت و در نتیجه عوارض توسعه بی رویه مثل خشک شدن، استقرار غیرمجاز صنایع و خدمات و تخریب محیط زیست تشدید گردید (نگاه شهری، ۱۳۸۶: ۶۵). به دنبال این ناسامانها در سال ۱۳۵۸ قسمتی از محدوده ۲۵ ساله در غرب از مرز محدوده ۵ ساله تا مسیر رودخانه کن، به نام محدوده آزاد اعلام و ساختمان سازی در این قسمتی نیز آزاد شد. اما حدود این اراضی آزاد شده تا سال ۱۳۶۰ از مسیر رودخانه کن نیز تجاوز کرده و تا اراضی "حالت مال کن" ادامه یافت و کن منطقه شمال غربی تا نزدیکیهای جنگلهای چیتگر را در بر گرفت (نظریان، ۱۳۷۲: ۱۱۵). در پی رشد سریع و بی برنامه شهر بعد از انقلاب شهرداری تهران در سال ۱۳۵۹ مجبور شد محدوده خدماتی خود را گسترش داده وسعت قانونی شهر تهران را با تصویب شورای عالی نظارت بر گسترش شهر تهران و شورای عالی شهرسازی و معماری از ۲۲۵ کیلومتر مربع به ۵۲۰ کیلومتر مربع و نیز تعداد مناطق شهرداری را از ۱۲ به ۲۰ تغییر دهد (شهرداری، دهانانی، ۱۳۸۱: ۲۲۲). به دنبال این روند در سال ۱۳۷۰ بر اساس طرح ساماندهی تهران، محدوده شهر به حدود ۷۵۰ کیلومتر مربع افزایش یافت و دو منطقه جدید شهرداری (مناطق ۲۱ و ۲۲ در غرب تهران) به آن اضافه شد (شهرداری، دهانانی، ۱۳۸۲: ۲۸). به این ترتیب سازمان اداری شهر تهران هم از نظر ایجاد فضایی و هم از نظر وظایف و تشکیلات سازمانی بسیار فراتر از انتظار گسترش بسیار پیدا کرد.

نقشه شماره ۵: مراحل رشد و توسعه کالبدی شهر تهران در ادوار مختلف تاریخی

الف) خودکفایی مالی شهرداری‌ها: بررسی تاریخی موضوع نشان می‌دهد، شهرداری‌ها مدت‌های مدیدی امور شهر را به انکاه کمک‌های دولتی که عمدتاً حاصل فروش نفت بود اداره می‌کردند (کامیار، ۱۳۸۵: ۱۶۰). از سال ۱۳۶۲ به موجب بند (ب تبصره ۵۲) قانون بودجه مقرر گردید که شهرداری‌های کشور طی یک برنامه ریزی سه ساله به خودکفایی برسند. کمک‌های دولتی به شهرداری‌ها از سال ۶۵ رو به کاهش گذاشت و نسبت آن در بودجه شهرداری‌ها از ۶۰ درصد به ۵ درصد تنزل یافت (مصوم، ص ۵). به همین دلیل سهم دولت در تأمین بودجه شهرداری‌ها از ۱۳/۷ درصد در سال ۶۷ به ۱/۵ درصد در سال ۷۸ کاهش یافته است (بولحسین، ۱۳۸۳: ۱۲). این سیاست شهرداری‌ها را با بحران مواجه ساخت و صبب توجه به منابع درآمدی جایگزین و سهل‌الوصول مانند فروش تراکم، اخذ وجه برای تغییر کاربری و تکیه بر وجوه حاصل از تخلیقات ساختمانی شد. بطوریکه در زمان حاضر اتکای منابع درآمدی شهرداری‌ها از محل استاندارد به ضوابط و مقررات شهرسازی و ساختمان به سه شکل رواج دارد:

۱- تقدیرآمدهای حاصل از تخلیقات و مسطور جرایم (براساس کمیسیون ماده ۱۰- شهرداری‌ها)

۲- صورت قانونی بخشیدن به ساخت و سازهای معایر یا اهداف و آرمان‌های شهرسازی (و طرح‌های مصوب).

اولین سند قانونی در این زمینه ضوابط و مقررات افزایش تراکم و بلند مرتبه سازی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۲۲ شورای عالی شهرسازی و معماری.

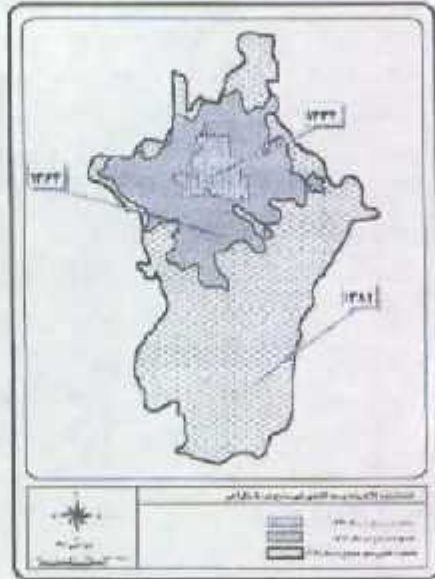
دومین سند قانونی مربوط به موضوع مصوبه ۳۶۹ کمیسیون ماده ۵ مورخ ۵/۸/۱۳۷۶ شهر تهران است که صرفاً با دو پاراگراف عرض گذر و مساحت زمین افزایش تراکم و طبقات ساختمانی براساس خلاف مغادیر سند قانونی توسعه شهری (طرح سازماندهی تهران) مجاز اعلام کرد.

سومین سند قانونی مربوط به موضوع، ضوابط بلند مرتبه سازی مصوب ۱۳۷۷/۱۱/۱۵ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران.

و چهارمین آنها نیز مصوبه ۳۲۹ کمیسیون ماده ۵ مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۴، شهر تهران بوده است.

مجموعه این مصوبات به ظاهر قانونی، مخالف و مغایر با نقش و فلسفه حقوق شهری می‌باشند.

چه کسب درآمد از محل طرح‌های و پروژه‌های درآمدزا از طریق اولویت بندی اجرای طرح‌های توسعه شهری با معیارهای اقتصادی و عالی (مالحی، ۱۳۸۳: ۱۵).

تجدید نظر شد که وسعت شهر در این سال به ۲۶۶۵ هکتار رسیده بود. مقایسه وسعت اخیر با رقم پیشین یعنی طرح اولیه (۱۷۵۰ هکتار) برای پایان سال ۱۳۷۱ نشان دهنده رشد فیزیکی غیر قابل تصور شهر طی ده ساله ۵۲ - ۶۲ می‌باشد. از سال ۶۲ تا ۷۲ که دوره تجدید نظر طرح جامع بوده است تحولات عظیمی در گسترش کالبدی می‌رویه شهر رخ داده است. بدین معنی که وسعت شهر به ۷۲۰۰ هکتار و به عبارتی هفت برابر شدن وسعت شهر در یک دوره بیست ساله ۵۲ - ۷۰ است که بیشترین رشد آن مربوط به دهه ۶۲ - ۷۲ است. این روند رشد و گسترش بحران در دهه‌های بعد نیز ادامه پیدا می‌کند. به نحوی که وسعت شهر در سال ۸۱ به ۱۱ هزار هکتار می‌رسد (قنایی و سرائی، ۱۳۸۳: ۱۹۴). آنچه از بررسی‌های فوق برمی‌آید اینست که نهاد‌های مدیریت شهری کشور بعد از انقلاب نتوانسته‌اند یکی از مهمترین وظایفشان یعنی نظارت و کنترل بر رشد و توسعه فیزیکی شهرها را به نحو احسن انجام دهند و موفقیت چندان در این حوزه نداشته‌اند.

میلج و مانج: سند، طرح ۱۳۳۳. مدیریت درآمد توسعه شهری، موفقیت‌ناپذیر بود. مثال بیت شماره ۵۲ وکیلان، مسعودی و مسعودی نژاد. مسعودی ۱۳۸۱. گروه‌های توسعه گنبدان زمین کشاورزی سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور. بولحسین، مجاهد ۱۳۷۳. شهر کتیرا و در مرکز استان. نقشه شهر دارباز - سنندج، شماره ۳۲.

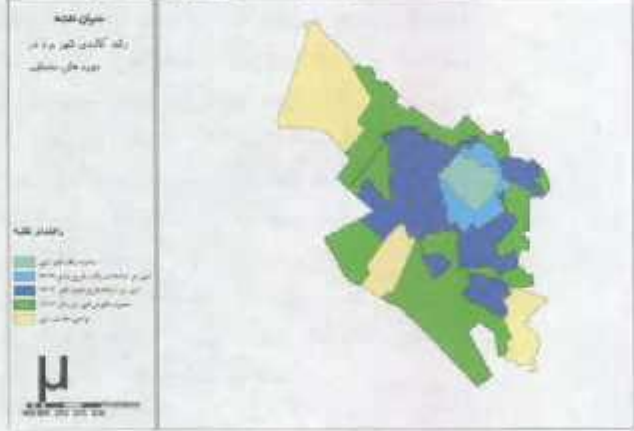
تفاوت مسطور و قوانین زمین ۱۳۷۱ گسترش افقی شهرداری و فرایند حاشیای توسعه و روند دوره شهر در فضائات تخلیقات مغایری، شماره ۳۲.

مسیب، کوروش و پوراحمد. سنندج ۱۳۷۳ توسعه کالبدی- فیزیکی شهرداریها به استفاده از ۱۳۵. نشاندهنده فضائات کشاورزی رهنمایی مسطور ۱۳۸۳. اثرات ترکیبی روند توسعه شهری ایران فضائات سنت تهران.

رنگه شهرداری مدیریت بررسی پهنه فضائات شهری تهران بر نظریات بر زمین‌های کشاورزی تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده تهران ۱۳۸۳.

سرایان، سرائی ۱۳۸۱. مساحت شهری تهران چند دهه پیش و بعد از برنامه شهری از بعد شماره ۵۲ مسطور. سند توسعه شهری ۱۳۷۲. سند شهرسازی شهرداریها. سند چشم‌انداز ساخت و سازهای شهری فضائات سازمان شهرداریهای کشور.

مسعودی، احمد ۱۳۷۲. کتیرا. راهنمای شهرداریها. سند اول مدیریت شهری. نشاندهنده سازمان شهرداریهای کشور.

مدیریت شهری یکپارچه و اهداف ایران ۱۴۰۰

دکتر قنوه محمدی

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری
دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

را در ترسعهایی شهری فراهم آورد و شهرهای ایران و به ویژه شهرهای بزرگ را تبدیل به کانون‌هایی قابل رقابت با کانون‌های شهری منطقه نماید از دلخنده‌های اصلی سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مدیران شهری است. در این راستا این مقاله تلاش بر آن دارد تا ضمن تأکید بر این امر که نظام کنونی مدیریت شهری ایران توان پاسخگویی به مسائل مواجهه با شهرهای ایران را ندارد و نمی‌تواند در رسیدن به اهداف چشم‌انداز موثر واقع شود به بررسی اهمیت شکل‌گیری مدیریت شهری یکپارچه در ایران می‌پردازد.

وضعیت کنونی مدیریت شهری در ایران

گذشتش شهروندشناسی و به دنبال آن مشکلات خاص زندگی شهری بیش از پیش توجه به راهبردها و چاره‌های سودمند را برای بهینه‌سازی زندگی شهروندان ضروری ساخته است در میان موضوعاتی همچون محیط‌زیست شهری، حمل‌ونقل شهری، امنیت شهری و برنامه‌ریزی شهری، یکی از عوامل بسیار مهمی که تأثیر فزاینده و تعیین‌کننده‌ای بر عوامل سازنده شهری دارد، مدیریت شهری است که سایر اجزا و عناصر سیستم شهری به نحوی تحت تأثیر آن قرار می‌گیرند. در واقع اهمیت مدیریت شهری به اندازه‌ای است که پاسخ بسیاری از نایاب‌داری‌های شهری را در ارتقاء کیفیت شیوه مدیریت شهری جستجو می‌کنند. به طوری که بسیاری از کارشناسان و متخصصان

در چشم‌انداز ایران ۱۴۰۰ بر این امر تأکید گردیده است که در افق ۱۴۰۰ مش ایران کشوری خواهد بود با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین‌الملل. علاوه بر اینها بر اهداف متنوعی همچون توسعه مبتنی بر فضیلت فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی، برخورداری از دانش پیشرفته و متکی بر سهم بزرگ منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی، تأمین امنیت اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب ترانسپورت، بهره‌مندی از محیط‌زیست مطلوب و اهداف متنوع دیگری تأکید شده است.

بدون شک دست‌یابی به این اهداف در گرو داشتن مدیریت کارآمد، اثربخش و یکپارچه می‌باشد تا بتواند ضمن بهره‌گیری بهینه سرمایه‌ها و منابع انسانی، سترها و زمینه‌های لازم را برای رسیدن به چشم‌انداز تعریف شده فراهم آورد.

مسئله مدیریت کارآمد به ویژه در عرصه‌های شهری (که با مسائل و مشکلات پیچیده و متنوعی روبرو هستند) دارای نقش بنیادی است. این در حالی است که در حال حاضر نظام مدیریت شهری ایران از توانمندیها و ساختارهای لازم برای اداره مسائل پیچیده و روزافزون شهرها برخوردار نیست. ایجاد نظام مدیریت شهری که بتواند زمینه‌های رسیدن به اهداف چشم‌انداز

امور شهری از وظایف اصلی مدیریت شهری به‌شماره و بیشتر به امور پیش‌اندازنده و بر زمین مانده شهری پرداخته است. نتیجه این رویکرد رشد بی‌قواره و ناهنجار شهری دولت و ضعف و ناتوانی مفرده شهرداری‌ها بوده است. مساله جدی حاصل از این امر رویگردانی شهروندان از شهرداری‌ها و تصور پیشش از شهرداری در ذهن شهروندان ایرانی است چرا که شهروندان ایرانی از شهرداری‌ها به طور احص و از مدیریت شهری به طور اعم جز مطالبی اولیه همچون تست‌وشوی خیابان‌ها، جمع‌آوری زباله و مسائل این چنین در ذهن ندارد که همین مساله می‌تواند باعث عدم مشارکت همه جات شهروندان در اداره امور شهر گردد.

ضرورت‌های شکل‌گیری مدیریت شهری یکپارچه

یکی از این الگوهای مدیریتی که همواره به عنوان الگویی مطلوب و کارآمد مدنظر سیاستگذاران، برنامه‌ریزان، قانونگذاران و مدیران شهری بوده است الگوی مدیریت شهری یکپارچه می‌باشد که اگرچه هیچ‌گاه در ایران حتمه عملی به خود نگرفته است اما همواره به عنوان الگویی آرمانی مدنظر گرفته است.

مدیریت یکپارچه شهری به عنوان یکی از ضرورت‌های امروزی در مدیریت شهرهاست، زیرا مسائل شهرها به صورت سیستماتیک و مرتبط هستند و مدیریت آنها نیز باید در اختیار یک سازمان یا ارگان خاص (همکاری‌های سایر سازمان‌های مرتبط و درگیر) باشد یا ایجاد مدیریت یکپارچه، برنامه‌ها و طرح‌ها به صورت یکدست و منطبق انجام می‌شود، یعنی هم در وقت و هزینه‌ها صرفه‌جویی می‌شود و هم طرح‌ها با کیفیت و صحیح انجام می‌شود. در ایران چون مدیریت شهری در اختیار حدود ۲۵ ارگان است، ساختار شهرها نامناسب و مسائل هر روز پیچیده‌تر و پر مشکلات شهرها افزوده می‌شود. زیرا هر ارگان یا سازمانی با توجه به امکانات و بودجه کاری خود به مسائل شهری نگاه می‌کند و دیدی جامع وجود ندارد. این سازمان‌ها نیز ارتباطات زیادی با هم ندارند و در مسائل با هم مشورت و مشارکت ندارند.

شهرداری به عنوان یکی از عوامل مدیریت شهری می‌تواند یکی از گزینه‌های اصلی برای به عهده گرفتن سکان هدایت شهرها باشد. زیرا شهرداری بیش از تمامی ارگان‌ها با مردم و مسائل شهر درگیر و با آن دست و پنجه نرم می‌کند. پس با ایجاد یک دفتر یا مرکزی به عنوان هماهنگ کننده برنامه‌های عمرانی، اقتصادی، اجتماعی و... در شهرداری می‌توان از نایسامی‌های موجود در شهرها کاست.

نتیجه‌گیری

چشم‌انداز ایران ۱۴۰۰ دارای اهداف و آرمان‌های گسترده‌ای است. یکی از عرصه‌های عملی شدن این اهداف شهرها هستند. رسیدن به اهداف چشم‌انداز ایران ۱۴۰۰ در عرصه‌های شهری مستلزم وجود سیستم مدیریتی کارآمد و اثربخش است. سیستم مدیریت شهری کنونی ایران با توجه به ساختار و چارچوب خاصی خود نمی‌تواند برای انطباق این نقش مهم کارآمد باشد. در این راستا ایجاد نظام مدیریتی یکپارچه می‌تواند زمینه و بستری لازم را برای رسیدن به اهداف و آرمان‌های چشم‌انداز ایران ۱۴۰۰ فراهم می‌آورد. نیل به این مهم نیز مستلزم تغییرات ساختاری و بنیادی در نظام مدیریت شهری ایران است.

و نیز مدیران شهری بر این باورند که راه پایداری شهری از تغییر رویکرد مدیریت شهری می‌گذرد.

شهر به صورت یک سیستم پویا و باز عمل می‌کند که ساختار این سیستم هر کدام دارای کارکردهای خاص خود بوده و در عین حال در ارتباط متقابل با سایر ساختارهای سیستم عمل می‌کنند. این عملکردها و کارکردها در پیوستگی زمانی و مکانی - فضایی در حال تغییر و تحول و همچنین در حال باز تولیدند.

اما باید به این نکته توجه کرد که کل سیستم شهری چیزی فراتر از نظام اجزاء، ساختارها، کارکردها و عملکردهای آن است و همین امر هم سیستم مدیریتی را می‌طلبد که با دیدی کلان به مسائل شهری، نه صرفاً به اداره اجزاء و عناصر و ساختارهای شهری بلکه به اداره کلیت سیستم شهری بپردازد.

در این میان در ایران به عنوان یکی از کشورهای در حال توسعه که با رشد سریع شهروندپسینی در چند دهه اخیر مواجه بوده است مساله مدیریت شهر و چگونگی اداره شهر همواره به صورت مسائلی بحث برانگیز در محافل علمی، دانشگاهی و اجرایی مطرح بوده و گاه‌گاه نیز منجر به تنش‌های سیاسی بین اجزای و گروه‌های سیاسی با رویکردهای متفاوت نسبت به شهر گشته است. نظام مدیریت شهری ایران در حال حاضر با مشکلات عدیده‌ای مواجه است که این مشکلات نشأت گرفته از عوامل متعددی در سطح خود و کلان می‌باشد. برخی از مهمترین این مشکلات که عمدتاً در ارتباط با شهرداریها به عنوان رکن اساسی مدیریت شهری نمود دارند عبارتند از:

- ۱- نامشخص بودن جایگاه اصلی شهرداریها به عنوان سازمانی مردمی و فرابخشی در نظام مدیریت شهری، به دلیل وجود ابهاماتی در نحوه فعالیت، هماهنگی و ارتباط آن با سازمان‌ها و ادارات متعلق به نظام اداری مرکزی.
- ۲- عدم تطابق بین وظائف و مسئولیت‌های متنوع شهرداریها با مجموعه امکانات و اختیارات قانونی آن‌ها.
- ۳- عدم تطابق بین ساختار سازمانی و شرح وظایف شهرداریها با پدیده‌ها، مشکلات و مقتضیات زندگی مدرن زندگی.

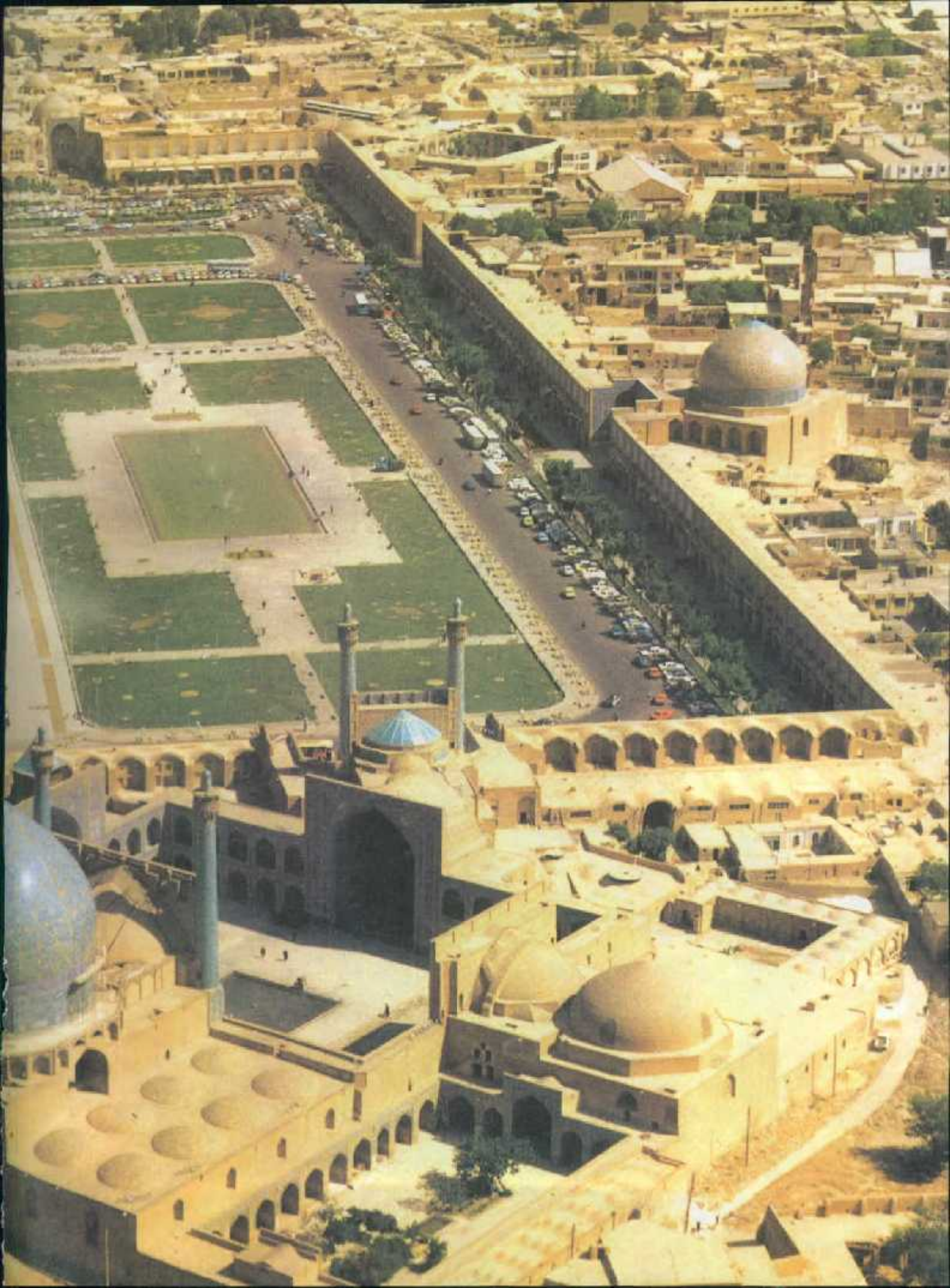
۴- یکسان بودن شرح وظایف شهرداریها در سراسر کشور بدون توجه به تنوع و تفاوت اساسی بین مردم جوامع گوناگون شهری در ایران.

در این‌که الگوی کنونی مدیریت شهری در ایران با وظایف و اختیارات محدود قادر به حل و فصل بسیاری از مشکلات و مسائل شهری نیست جای تردید نیست و به تجربه در طول چندین دهه گذشته ثابت شده است که الگوی فعلی توانایی پاسخگویی و پرداختن به مسائل و مشکلات و نیازهای روزافزون شهرها را ندارد.

در واقع تجربه بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه نشان داده است که رسیدن به سطحی از توسعه اقتصادی، اجتماعی و اکونومیکی و در واقع رسیدن به توسعه پایدار شهری قبل از هر چیز مستلزم سیستم مدیریت شهری یکپارچه در سطوح مختلف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، تصمیم‌گیری و اجرا است تا از این طریق بتواند اجزاء و عناصر سازنده سیستم مدیریت شهری را در ارتباط با هم دیده و از هر گونه تک‌بعدی عمل کردن بدور بماند تا از این رهگذار قادر به پاسخگویی به نیازهای روزافزون شهرها و حل و فصل مشکلات و مسائل روبه رشد آن‌ها باشد.

در ایران در طی چند سال گذشته که از تشکیل بلده می‌گذرد نظام اداره

منابع
۱- رهنمای مدیریت شهری
۲- سازمان شهرداریها و دهیات
کشوری سند چشم‌انداز جمهوری
اسلامی ایران در افق ۱۴۰۰
۳- توکلی نیا، حمید، جزوه درسی
برنامه‌ریزی شهری در ایران
دانشگاه شهید بهشتی، سال ۱۳۸۷
۴- مصطفی احمد، مدیریت شهری،
تکلیف‌های شهرداری، چاپ چتر
انتشارات سازمان شهرداریها
کشور، ۱۳۸۲
۵- کلانمکانی مدیریت شهری
در ایران مدیریت شهری
دانشگاه تربیت مدرس، بهار ۱۳۸۴

شش نشست و شش گفتگو

برای گفتگو این بار به سراغ شهردارانی رفتیم تا خود آنان دستاوردهای شهرشان را بازگو کنند. به باور ما در این باره شهرداران محقق‌ترین‌های شهر هستند و با اندکی تسامح می‌توانند داوران خوبی نیز برای دستاوردهای شهرشان در این سه دهه باشند. با آنکه از ویژگیهای چنین گفتگویی گذرا و کوتاه بودن آن است و پرسشها همانند و اندک هستند، اما پاسخ‌ها می‌تواند نتایج روشنی را رقم بزنند.

قطار شهری، آینده‌ای روشن برای رشت

شهردار رشت
مهدی فرحانی

▲ نقش مدیریت واحد یا یکپارچه شهری را در

شکل‌گیری و انجام این دستاوردها چگونه ارزیابی می‌کنید و به عنوان مثال وضعیت زیست‌محیطی استان‌های شمالی (به ویژه گیلان و مازندران) بسیار شکننده است. در این حوزه مدیریت یکپارچه چگونه عمل کرده است؟

□ اعتقاد من به لحاظ سیستمی فعالیت براساس تعامل است. نگاه بخشی کارساز نخواهد بود. از دغدغه‌های اصلی من همین مدیریت واحد و یکپارچه شهری است و بنابر ضرورت موضوع به اعتبار این اتفاق خواهد افتاد چرا که در غیر این صورت شهرها به جایگاهی واقعی خود نخواهند رسید. ۷۰ درصد جمعیت در شهرها ساکن هستند بدون شک خدمات شهری و اداره شهرها ضمه‌تنگی بالایی را می‌طلبد و این مهم در قالب مدیریت شهری خود را نشان می‌دهد. مشکلات پراکنده‌کاری و موازی کاری انرژی‌ها را هدر می‌دهد. فعالیت‌های غیر هماهنگ به هدف اصلی و مفهوم واقعی نخواهد رسید.

در شهرهای کوچک و بزرگ تفاوتی نمی‌کند و باید این اتفاق مهم (مدیریت واحد) رخ دهد تا فعالیت‌ها به نتیجه نهایی برسد. این نامه‌های فراوان و تک بعدی در مرحله عمل مشکلات اجزائی بسیاری را پدیدآورده‌اند لذا و می‌بایستی با بحث مدیریت شهری واحد امکان پیشرفت سریع را برای شهرها فراهم کرد. در حال حاضر در خیلی از موارد شهرداری باید پاسخگویی عملکرد نامناسب و تبعات و مشکلات ناشی از فعالیت سایر دستگاه‌ها باشد و در مقابل عمل انجام نداده مورد بازخواست قرار می‌گیرد و بازخواستی مردم به دنبال این نااهم‌نگی به حساب شهرداری نوشته می‌شود.

اما در مدیریت واحد شهری همه مسائل به صورت کلان در نظر گرفته شده و رضایت مخاطبین از عوامل مهم است که با مدیریت واحد می‌توان تا حدود زیادی در حجم، زمان و کیفیت خدمات متنوع شهری به استانداردهای مطلوب رسید.

▲ خودتان را معرفی کنید؟

□ من محمود فریدونی شهردار رشت هستم، مدرک لیسانس عمران و فوق لیسانس مدیریت دارم و در سطوح مختلف مدیریت کار کرده‌ام. تاسیس شهر جدید رستم‌آباد، مدیر حمل‌ونقل و ترافیک رودبار، معاون فنی در ستاد بازسازی رودبار و سرپرستی فرمانداری در سوابق کاری من است و در آموزش و پرورش هم خدمت کرده‌ام. اصالتاً گیلانی و محل تولدم رهی آباد از توابع رستم‌آباد است و پنجاه هفتمین شهردار پس از انقلاب اسلامی در رشت هستم.

▲ دستاوردهای مهم و ماندگار شهرداری در دوره ۳۰

ساله پس از انقلاب اسلامی را بفرمایید؟

□ با توجه به شرایط شهرهای ما به اعتقاد من ساماندهی شهر برای پذیرش جمعیت از بزرگترین دستاوردها است. به طور کلی ساماندهی امور شهر و این که شهرها از روند اداره سنتی به سمت شهری با روش اداره مدرن و متناسب با شرایط روز بروند اتفاق بزرگی است. بحث بعد حضور فرهنگ به صورت کلی در شهر است. یعنی پرداختن به مسائل فرهنگی در تمام زمینه‌ها برای یک پروژه عمرانی بیوست محیط‌زیست و مسائلی بی‌اهمیت آن امروز جزء ضروریات است. و نگاه همه جانبه بر فعالیت‌ها حاکم شده است. در بحث خدمات شهری تفاوت‌های چشمگیری به چشم می‌خورد. مسأله بعد طرح جامع است که تقریباً ۹۹ درصد آن به تصویب رسیده است. در حوزه حمل‌ونقل، توانگان شهری جوابگویی نیاز شهروندان است و طبق برنامه‌ریزی انجام شده از محل تبصره ۱۳ آینده روشنی هم تصویر شده و قطار شهری و مونوریل در برنامه توسعه‌آنی ما هست. پرداختن به این مسئله که از فرجه‌های موجود شهری، حداکثر استفاده را برده و منابع مالی مناسب تعریف کنیم، تشکیل شورای دستاورد مهم و اثرگذاری در کل کشور بوده است. که زمینه‌ساز تشکیل دولت‌های محلی است که امید زیادی به آن است.

شهردار ایلام
عبدالله بهداری

پارک جنگلی، فضایی بی همتا برای ایران

آن‌ها در این موضوع مشخص شود و احتیاج به هماهنگی بیشتری داریم. فکر می‌کنم طی دوره ۲ ساله در شهر مرتفع شود.

▲ **شهرداری مسئول اداره شهر است، مدیریت‌های دیگر هم در عرصه شهر حضور دارند و فعالیت‌های مرتبط و مشترک وجود دارد (همان‌طور که اشاره کردید) در این خصوص - هماهنگی مراکز شهری و بحث مدیریت یکپارچه و واحد شهری - چقدر کار شده و چه دستاوردی داشته‌اید؟**

□ باید گفت مدیریت واحد شهری در ایلام وجود خارجی ندارد و ساختار نامناسب و مشکلات باقی مانده از قبل واقعاً برای شهر مشکلات جدی ایجاد کرده است. با وضع مطلوب خیلی فاصله داریم. ما روی منابع نفت و گاز هستیم ولی کمتر از ۲۰ درصد شهر ما از گاز بهره‌مند هستند. فاصلاب شهری ما یا گذشت بیش از ۱۵ سال از آغاز عملیات اجرایی طرح حدود ۴۰ درصد پیشرفت داشته است. این‌ها به اعتقاد من نتیجه عدم اعمال مدیریت واحد شهری است که با هماهنگی در فعالیت‌ها به وجود می‌آید. روند امور و کیفیت فعالیت‌ها دچار رکود جدی می‌شود و سرعت از بین می‌رود. اما با اجرای مدیریت واحد قطعاً تصمیمات مناسب‌تری اتخاذ شده و سرعت، دقت و کیفیت کار بالا می‌رود.

▲ **برای سایر مدیران شهری پیشنهاد مشخصی دارید؟**

□ به نظر من تعریف یک سیستم و تعیین آن برای مدیران شهری در رسیدن به نقطه مطلوب می‌تواند مفید باشد. اگر در زمان کوتاه امکان‌پذیر نیست، وزارت کشور دستورالعملی ابلاغ نماید تا استاد عمران شهری تشکیل شود و در قدم‌های بعد دستگاه‌های ذیربط تحت مدیریت واحد شهری اداره بشود تا در روند اجرایی کار، کیفیت اجرا و روان‌سازی کار تاثیر بگذارد.

▲ **ضمن معرفی، سوابق و کلیاتی را که لازم می‌دانید بفرمائید؟**

□ عبدالله بهداری، نوزدهمین شهردار پس از انقلاب شهر ایلام هشتم و توسط شورای اسلامی شهر بومی - به عنوان شهردار همانند انتخابات‌های قبلی شورا - ایلام انتخاب شد. دارای ۱۸ سال سابقه کار اجرایی و مدرک فوق‌لیسانس عمران با گرایش ژئوتکنیک هشتم. ▲ **با توجه به فرا رسیدن بهمن ماه شهرداری ایلام در طول سال‌های پس از انقلاب چه دستاوردهای مهم، شاخص و ماندگاری دارد؟**

□ استحضار دارید که شهر ایلام وضعیت خاصی دارد. مرز مشترک طولانی (۴۳۵ کیلومتر) این استان با عراق باعث خسارت‌های فراوان در طول ۸ سال دفاع مقدس به این استان و شهر ایلام شد و در طول این دوران هیچ فعالیت خاصی به ویژه در بخش‌های عمرانی، معماری و شهرسازی صورت نگرفت. پس از آن در دوران بازسازی همه استفاده مطلوب و بهینه از اعتبارات بازسازی شد و زمان زیادی برای کار نداشتیم، اما در یک فضای متصفانه تلاش‌های زیادی در شهر انجام شده که عمدتاً در سال‌های اخیر (ده ساله) بوده است و به عنوان مثال از بحث فضای سبز و ایجاد پارک‌های شهر می‌توان نام برد که پارک جنگلی ایلام شاید در سطح کشور بی‌نظیر باشد. حرکت مطلوبی داریم و در بحث زیرساخت‌ها کارهای خوبی انجام شده است و روند رو به رشد و متناسبی بر فعالیت‌های شهری حاکم است.

▲ **در مورد پسماند‌های شهری چه فعالیت‌های شده و چه مشکلاتی دارید؟**

□ یکی از مشکلات شهری بحث پسماند است. برنامه‌ریزی مناسب انجام شده و از محل اعتبارات سفر دوم استان خدمات دولت اعتبار ویژه این بخش پیش‌بینی شده اما بحث تامین زمین مورد نیاز هنوز حل نشده است و نقش دستگاه‌های اجرایی مرتبط بایستی روشن و جایگاه

شهردار بیرجند
محمود محسن زاد

بیرجند از نخستین های IT کشور

توسعه ناوگان حمل و نقل شهری در شکل اتوبوسرانی و تاکسیرانی چشمگیر بوده است. قانونمد شدن ساخت شهرسازی و ارتقاء کیفیت خدمات به ویژه در بخش خدمات شهری (مکانیزاسیون زباله‌ها) در ارتقاء سطح زندگی شهر کاملاً تأثیرگذار بوده است.

بیرجند سابقاً یک شهر نظامی و پادگانی بود و ساخت و سازهای قدیمی و نامناسب زیاد داشت. این بافت‌های فرسوده چه سرنوشتی پیدا کرده‌اند؟

□ در این موضوع ۲ مقوله بافت تاریخی - که می‌بایستی در پی حفظ و احیای بافت تاریخی باشیم - و بافت فرسوده شهری وجود دارد. بافت فرسوده معضلی برای اکثر شهرهای ما است. ما در حال حاضر بازسازی حدود ۱۰ هکتار از بافت‌های فرسوده بیرجند را شروع کرده‌ایم (منطقه خیرآباد) تسکین آغاز شده و ساخت و سازهای اولیه ماه آینده شروع خواهد شد اما ما حدود ۱۶۴ هکتار بافت فرسوده و قدیمی داریم که بیش از نیمی از آن بافت فرسوده قابل بازسازی و نوسازی است که برنامه‌ریزی لازم انجام شده ولی کار بقیاسانده قابل اجرا زیاد است.

باغ‌های زیبای شهر بیرجند (شوکت‌آباد، کوه‌سنگی، ...) چه سرنوشتی پیدا کرده‌اند؟

□ این باغ‌ها را جزء بافت تاریخی ارزشمند حساب کرده‌یم. اکثر این باغ‌ها داخل محدوده شهر قرار گرفته‌اند اما با حفظ کاربری قبلی یعنی باغ و باغ سنزل‌های قدیمی بازسازی شده و به عنوان مراکز تاریخی و تفریحی مورد استفاده مردم قرار می‌گیرند.

شما به بحث مدیریت شهری به عنوان دستاورد اشاره داشتید. در خصوص هماهنگی و همکاری با سازمان‌ها و نهادهای فعال در عرصه شهر و مدیریت یکپارچه شهری و توفیقات این مهم هم بفرمائید؟

□ توضیح بدهم که مدیریت واحد شهری با آن چه من ذکر کردم ۲ بحث است. ما تا دستیابی به مدیریت واحد شهری راه طولانی در پیش

با معرفی خودتان، کلیاتی را که لازم می‌دانید بیان فرمائید؟

□ من محمود محسن‌زاده اصالتاً نهبندانی و بیست و سومین شهردار شهر بیرجند و چهاردهمین شهردار پس از انقلاب این شهر هستم. دارای مدرک کارشناسی رشته زمین‌شناسی و نزدیک ۲۰ سال سابقه کار در آموزش و پرورش، اداره کل راه و ترابری، سازمان کار و شروع کارم در جهاد سازندگی (جهادشهر) بوده و در حال حاضر ضمن تصدی شهرداری بیرجند مشاور استاندار هم هستم.

شهرداری بیرجند در طی ۳۰ سال گذشته چه دستاوردهای مهم و ماندگاری داشته است؟

□ به نظر من مهمترین دستاورد شهرداری تکیه بر بحث مدیریت شهری است و تغییر نگاه به این حوزه مهم در شهر در گذشته شهرداری فقط به سازمانی خدماتی شناخته می‌شد ولی امروز تصور می‌کنم توانستیم شهرداری را به عنوان نهاد مدیریت شهر بشناسانیم. به اعتقاد من این بزرگترین و مهمترین دستاورد است. اما کاری بزرگ و ماندگار دیگری هم انجام شده که از بحث IT و شهر الکترونیکی، فضای سبز، برنامه‌های توسعه و عمران شهری می‌توان نام برد. در حوزه IT شاید بیرجند اولین شهری باشد که بلیط‌های الکترونیکی در بخش حمل و نقل شهری (اتوبوس و ون) به صورت شبکه مورد بهره‌برداری قرار گرفته است و توانایی ارائه خدمات به سایر بخش‌ها در مواقع ویژه و بحران را نیز برنامه‌ریزی کرده‌ایم و قدم‌های خوبی در جهت شهروندی و شهر الکترونیک برداشته شده است. در خصوص فضای سبز، سرانه فضای سبز در ابتدای انقلاب ۲ متر مربع بود اما امروز به عدد ۱۱ رسیدیم. در حوزه اداری سال ۵۷ یک سازمان در مجموعه شهرداری فعالیت داشت اما امروز ۱۰ سازمان تخصصی با ارائه خدمات مطلوب به شهروندان حضور دارند. پروژه‌های عمران عظیمی در توسعه معابر و کمربندی‌های شهر اجرا شده است.

شهردار زاهدان
محمدعلی جدلی

دریم اما آنچه ما داشته‌ایم بیشتر تعامل و هماهنگی منطقه‌ای و استانی با مسئولین و مدیران شهر بوده است. روشن کردن زوایای کار برای انجام بهتر فعالیت‌های شهر. در هیچ کجا مدیریت واحد شهری حتی با در خدمت یابن تحقق پیدا نکرده است. مدیریت واحد شهری الزامات قانونی می‌خواهد که هنوز ابلاغ نشده است و ظاهراً هیچ تشکیلات اداری تمایل به این کار ندارد که تصدی را به شهرداری واگذار کند. شاید به خاطر بومی بودن مدیران و روش منطقی، ما به دستوردهاها در این حوزه رسیده باشیم که نتایجی مناسب داشته اما نتیجه کار منطقه‌ای بوده است.

▲ اگر مطلب خاصی دارید بفرمائید؟

زاهدان و دغدغه‌های طرح تفصیلی

▲ در ابتدا در مورد خودتان و کلیات شهر آنچه را لازم می‌دانید ذکر فرمائید؟

□ محمدعلی جدلی، متولد ۱۳۳۵ زاهدان که تمام دوران تحصیلی از دیستان تا دانشگاه را در زاهدان گذرانده‌ام. لیسانس عمران و فوق‌لیسانس مدیریت کسب کرده‌ام. سابقه کار در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان را از کارشناسی تا معاونت سازمان در کارنامه‌ام دارم. در دوره اول عضو شورای اسلامی شهر زاهدان بودم و در حال حاضر حدود ۲ سال است که شهردار زاهدان هستم. چهل‌مین شهردار زاهدان و بیستمین شهردار پس از انقلاب هستم.

▲ در حوزه شهر و مدیریت شهری دستاوردهای مهم، ماندگار دوره ۳۰ ساله پس از انقلاب چه بوده است؟

□ طی سی سال گذشته کارهای بزرگی در شهر زاهدان انجام شده است و قابل مقایسه با سال‌های پیش از انقلاب نیست. در طی ۳۰ ساله دولت نهم و توجه ویژه به استان‌های محروم و به خصوص بحث توسعه ۱۳ کمک‌های خوبی شده است و اعتبارات تملک دارایی به نظر من چهره شهر را عوض کرده است. مهمترین بحث طرح تفصیلی زاهدان است که کاری پرهزینه، پردغدغه و پر مسئله است. با استناد به فرماندار و دستگاه‌های استانی و شهری ارتباط و هماهنگی خوبی داشته‌ایم اما در طرح تفصیلی املاک بخش خصوصی در حجم زیادی باقیمانده که به عنوان مثال در خیابان امام خمینی حالت کنترهای دیده می‌شود و شهرداری توان تملک ندارد و ما به امید مساعدت دولت برای تسریع در اجرای طرح هستیم.

▲ یعنی بیشتر دستاوردهایی که می‌فرمائید در واقع به نوعی کالبدی بوده؟

□ در زیرساخت‌های خیلی کار کردیم. شهر زاهدان که مرکز وسیع‌ترین استان کشور است خیلی از زیرساخت‌ها و زیرساخت‌ها را ندارد. هنوز شبکه آب شرب کامل نیست. فاضلاب در حال اجراست. شهر گاز ندارد اما در همین دوران ده ساله و حضور شوراها پروژه پایانه

□ برای هر توسعه‌ای برنامه‌ریزی لازم است و به دنبال آن نیروی انسانی، تجهیزات و امکانات مناسب نیاز است. برای جبران عقب‌ماندگی شهرها، دولت می‌بایستی با کمک‌های خود در بخش امکانات و سخت افزار حرکت شهرداری‌ها را تسریع کند. شهری مثل بیرجند که ۵ سال است مرکز استان شناخته شده راه طولانی‌تری برای رسیدن به وضعیت مطلوب دارد و بدون کمک‌های دولتی این عقب‌ماندگی رفع نخواهد شد. شهرهای در حال توسعه حمایت و کمک بیشتری لازم دارند. پتانسیل ما در بخش نیروی انسانی ماهر به عنوان سرمایه اصلی سازمان قابل توجه است. آمارشده و توسعه متوازن کار را به نتیجه خواهد رسانید و تمام عوامل باید مهیا شود.

مسافربری زاهدان، میدان میوه و تره‌بار شهر و پارکینگ از کوزه‌های زمینهای بزرگ و در حال بهره‌برداری است.

▲ شما در شهر زاهدان با مشکل پسماند هم‌روبرو هستید؟

□ ما در زاهدان علی‌رغم این که جز شهرهایی است که بحث بازیافت و تفکیک از مبدأ را اجرا کرده‌ایم ولی با توجه به مرزی بودن شهر و حضور حدود ۲۰۰/۰۰۰ نفری که داخل و خارج از محدوده شهر سکونت دارد و از همه خدمات شهر استفاده می‌کنند و هیچ هزینه‌ای به شهرداری و مالیاتی به دولت نمی‌پردازند و از نظر وضعیت اجتماعی زندگی نامناسبی دارند (زندگی همراه خانم) سزانه زیاده، سه برابر میزان زیاده شهروندان (ایران) است و همین امر مشکلات ما در جمع‌آوری و دفع زیاده را باعث شده است لکن تلاش می‌کنیم بحث تفکیک و بازیافت را به صورت جد درصدا پیاده کنیم.

▲ با توجه به حضور نهادها، دستگاه‌ها و مراکز مختلف در شهر که شاید برخی موازی‌کاری‌ها را هم انجام دهند یا مانعی بر سر راهم باشند، آیا دستاوردهای ۳۰ ساله شما در یرتو مدیریت واحد و یکپارچه شهری و نگاه این گونه به دست آمده و یا حاصل تلاش و سرچاپه‌گذاری شهرداری به عنوان نهاد اصلی متولی اداره شهر بوده است؟

□ علی‌رغم این که هر دو برنامه توسعه مدیریت واحد شهری ذکر شده است، اما در واقع هنوز هم دستگاه‌ها و مراکز مستقل از هم فعالیت دارند. نظام بودجهریزی ما هنوز بخشی عمل می‌کند. هنوز بسیار از تیمات و عوارضی که متوجه شهرداری است ناشی از اقدامات بقیه دستگاه‌های شهر است. (مثال حفاری‌ها) ولی ما در اجرای طرح تفصیلی بحث مدیریت واحد شهری را داشتیم که همه دستگاه‌ها با هم همکاری داشتند و یک تمرین مشارکتی بود. خیلی خوب جواب داد و به اعتقاد من تا وقتی مدیریت واحد شهری تحقق پیدا نکند مدیریت و اداره شهرها به صورت مطلوب با چالش مواجه خواهد بود.

تخصص به صورت آکادمیک در دانشگاه‌های ما آموزش داده نمی‌شود و پرسنل شهرداری در دوران خدمت آموزش می‌بیند و تجربه کسب می‌کنند یا در همین دانشگاه‌ها باید رشته‌های خاصی برای مدیریت شهری ایجاد شود. به اعتقاد من در حوزه شهرداری‌ها این کار خیلی تاثیرگذار خواهد بود و عملکرد را بهبود می‌بخشد.

▲ اگر صحبت خاصی دارید بفرمائید؟

□ تشکر می‌کنم و ما استقبال می‌کنیم و انتظار هم همین است که شما و صاحبان فکر و اندیشه قلم با همین نگاه مشکلات استان‌های محروم را انعکاس بدهید تا مسئولان ببینند و تلاش کنید تا به استان‌های محروم توجه بیشتر داشته باشند.

▲ **ایا شهرداری زاهدان و یا دانشگاه، کتابخانه و مرکز کتاب تخصصی (که مجموعه محصولات انتشارات سازمان شهرداریها و دهیاری‌های کشور در آن باشد کلی تر سوال کنیم در حوزه آموزشی و کتاب مرکز خاصی هست؟**

□ آری، ما در شهرداری مجموعه‌ای از کتاب‌ها، مقالات، نشریات و روزنامه‌های حوزه مدیریت شهری و شهرداری را جمع‌آوری کرده‌ایم. دانشگاه هم کتابخانه تخصصی خوبی دارد اما به شکل کتابخانه تخصصی مثلا عمران شهری نه این خلاق وجود دارد و اگر این کار انجام بشود خیلی مفید است. به علاوه به نظر من بحث تشکیل دانشگاه شهرداری و آموزش پرسنل شهرداری را جدی باید دنبال کرد. این

رشدی ۱۰۰۰ درصدی برای شهری در میان کوهستان

مهدی خدایی

طبیعی است که رشد جمعیت به دنبال خودش توسعه کالبدی می‌آورد. اما این توسعه کالبدی باید متناسب باشد. توسعه بی‌رویه و افقی نباشد. سرائه‌های کاربری و کالبدی مشخص است و با رشد جمعیت نباید این مقدار توسعه یک جانبه (افقی) داشته باشیم. در کشورهای دیگر ساختمان‌های ۳۰ طبقه، ۲۰ طبقه بدون دلیل شکل نمی‌گیرد. رشد افقی شهرها مشکلات و تجمعات خاص خود را دارد. جلوگیری از این رشد و توسعه عمودی حائسین دارد. یکی جلوگیری از تخریب اراضی است، ما اراضی مرغوب کشاورزی را تبدیل به بافت ساختمانی می‌کنیم. از بین رفتن اراضی و تبدیل به اسفالت قابل جبران نیست. اقتصاد شهری و تولید ثروت از بین برود بحث دیگر خدمات شهری است که با بخش کردن سطح شهر، ارائه خدمات مشکل می‌شود و آماده سازی و هزینه‌ها تصاعدی بالا می‌رود. بحث نگهداری هزینه دانی در پی دارد. این معادله صد در صد غلط است و در یک حمله توسعه جمعیتی شهر باید با توسعه فیزیکی شهر متناسب باشد.

▲ در مورد دستاوردها بفرمائید؟

□ در سطح شهر کارهای زیادی انجام شده است. آماده سازی‌ها، ارائه خدمات، تأسیسات زیربنایی، احداث خیابان‌ها، بزرگراه‌ها، پل‌ها، تأسیسات و تجهیزات شهری، کاربری‌های خدماتی مثل آموزشی، بهداشتی و درمانی، ورزشی و... اعتقاد و باور دارم که کارهای بزرگی انجام شده اما به نظر من درآمد ناخالص ملی کشور در بخش خدمات نیاستی هدر برود. فکر کنیم و راهی پیدا کنیم که کمترین هزینه را در مقابل بیشترین بهره‌وری داشته باشیم. با ۷۰ میلیون جمعیت و ۱/۶۴۸/۱۹۵ کیلومتر مربع وسعت تراکم بسیار بالایی در کشور داریم. با این پراکندگی در سطح کشور اگر بخواهیم شبکه ارتباطی، فرودگاه و راه ۴ و ۶ خطه بسازیم، به نظر من سیاستی غلط است. ما باید تجمع خدمات و تمرکز نقاط جمعیتی داشته باشیم و هزینه‌های ملی را کاهش دهیم. در بحث توسعه و نگهداری هزینه‌ها واقعا بالا و وحشتناک است.

▲ لطفاً خودتان را کامل معرفی کنید؟

□ خدایی، شهردار خرم‌آباد فوق لیسانس معماری با گرایش معماری و شهرسازی از دانشگاه شهید بهشتی و از اهالی بومی شهر هستم.

▲ انتخاب شهردار بومی را امتیاز می‌دانید؟

□ از نظر شناخت محیط امتیاز مثبت و از نظر توقعات امتیاز منفی دارد. من در شورای اسلامی شهر (سوم) رای اول را داشتم و توقع شهر یا توجه به تحصیلات و سوابق من باعث انتخاب من به عنوان شهردار شد. با سطح توقع موجود از سوئی و امکانات و عقب‌ماندگی شهر از طرف دیگر (اعتبارات درآمدی) بومی بودن امتیاز منفی محاسبه می‌شود!

▲ چندمین شهردار بعد از سال ۵۷ هستید؟

□ متوسط عمر شهرداری‌های کل کشور حدود یکسال و نیم است. از سال ۷۳ که وارد شهرداری شدم تا امروزه ششمین شهردار هستم. یعنی ظرف مدت ۱۴ سال ۶ شهردار داشته‌ایم. (سال‌های قبلی را آن در خاطر ندارم).

▲ شهرداری به عنوان مدیریت قوی شهر، دستاوردهائی در طول سی سال گذشته در عرصه‌های مدیریتی، کالبدی،...

شهر داشته است این دستاوردها را برای ما بگوئید؟

□ خرم‌آباد در ۳۰ سال گذشته رشدی حدود ۱۰۰۰ درصد داشته. یعنی ۱۰ برابر شده و جمعیت سی هزار نفری تبدیل به سیصد و چهل هزار نفر برآورد می‌شود و شهر حدود ۴ هزار هکتار وسعت شهری پیدا کرده است.

▲ علت این افزایش چیست؟

□ طبیعی است که رشد جمعیت ناشی از زاد و ولد و مهاجرت به خرم‌آباد است. خرم‌آباد به دلیل حوزه نفوذی که دارد - مثل بیشتر مراکز استان‌ها - با این مسأله درگیر است. رشد جمعیت رشد شهر را به دنبال دارد.

اگر سرانه درآمد ملی را ۱۰۰۰ دلار برآورد کنیم، خیلی کم است و مردم باید متوجه این اتفاق ناسازگ و بی آرام باشند.

تصور عمومی این است که ما یک کشور نفت خیز هستیم و درآمدهای نفتی ما شاید از نظر دستمزدی جهانی قابل توجه باشد ولی وقتی توزیع کنیم در کشوری با این وسعت (مقابل مجموعه چند کشور اروپایی) هزینه‌ها بالا است مثلاً برای یک بزرگراه، سالیان طولانی برای نگهداری و حفظ آن پول باید توزیع شود. اسفالت، برقریب، علائم ترافیکی، اصلاحات هندسی و... هزینه‌های بالا می‌تواند تلاش زیاد می‌کنیم اما سود آن چنانی ندارد چرا که با این شکل برنامه‌ریزی در بخش عمرانی نیازها اتمام تأثیر است و دائم دنبال ساخت هستیم و بحث بعد عمر مفید پروژه‌ها است. سعی باید به تحقیقات و پژوهش در ارتقاء عمر مفید پروژه‌ها حساسیت خاص داشته باشیم. به ویژه در بخش عمران، ساختمان و...

با توجه به رشد شهر، در خصوص بحث پسماندها و پساب‌ها و راه‌حل‌های آن توضیحاتی بفرمائید؟

ما در راستای سیاست‌های مناسب دولت در بختی پسماند فعالیت‌های گوناگونی داشته‌ایم. تمرکز در بخش مطالعات داشته‌ایم در مکانیزاسیون خدمات، پسماندها را تحت عنوان زباله‌های خانگی، پسماندهای صنعتی و نخاله‌های ساختمانی در حوزه دفع و محل تقسیم و اجرا کرده‌ایم. در بخش بازیافت پسماند حدود ۵۵ درصد پیشرفت فیزیکی داشته‌ایم. در مورد ساخت تجهیزات کمپوست هم فعالیت‌هایی داشته‌ایم. برنامه‌ریزی کرده‌ایم که مدیریت دفن و حمل نخاله‌های ساختمانی و بخش صنعتی - که متولی اصلی آن سازمان حفاظت از

محیط زیست است - انجام گردد.

آیا شما شهرک صنایع آینده (مشاغل مزاحم) را - با توجه به تعداد ظاهراً کم این پروژه در شهرها - دستاورد مدیریت شهری (شهرداری) می‌دانید؟

در راستای ساماندهی صنوف این شهرک دستاورد خوبی است. این فعالیت از سال ۸۱ آغاز شد و به نتایج خوبی هم رسیده است. در خیلی از شهرهایی هم که این مشکل را دارند قابل اجرا است و مشکلات آن‌ها ناشی از این عدم ساماندهی است.

در داخل محدوده شهر مدیریت‌ها و دستگاه‌ها و مراکز مختلفی حضور دارند. شهرداری هسته اداره شهر است. آیا شما توانسته‌اید با یک مدیریت یکپارچه به دستاوردها برسید؟

بر اساس اعتقاد کاریمان، از سیاست‌های ما مدیریت شهر واحد است که در کلان برنامه سوم (ماده ۱۳۶) و برنامه چهارم (ماده ۱۲۷) روی آن تأکید شده است. اما وظایف و اختیارات عملاً به شهرداری‌ها سپرده نشده است و ما به جهت نزدیکی به این سیاست در واقع با ایجاد یک تعامل بین دستگاهی، نهادها و مراکز خدمات‌رسان سطح شهر مثل آب و فاضلاب، برق، گاز... سعی کرده‌ایم در راستای این هدف حرکت کنیم که این کافی نیست. برای مدیریت فعلی لازم است اما کافی نیست. باید به سوی این هدف حرکت کنیم. در کشورهای دیگر این شیوه پاسخ داده و ما باید از تجارب آزموده‌های دیگران در مرحله عمل بهره‌برداری کنیم و در سیاست‌های کلان تصویب شده و تأیید شده که باید اجرا شود و حرکت باید به سوی این مدیریت باشد.

گرگان رها شده از بند ترافیک

شهردار گرگان
امیرحسین کریمی

ضمن معرفی خود سوابق کاریتان را بیان کنید؟

ابراهیم کریمی، برای دومین بار شهردار گرگان از سال ۸۶ تا به امروز هشتم دارای متروک کارشناسی ارشد مدیریت دولتی و ۴ سال معاون استاندار و شهردار بوسی می‌باشم و پس از پیروزی انقلاب شانزدهمین شهردار گرگان هستم.

امتیازات و معایب شهردار بوسی را بفرمائید؟

شهردار بوسی این برتری را دارد که شهر و حومه مشکلاتش را به عنوان شهروند لمس کرده و بعد شهردار شده است نه این که از طریق گزارش و بازدید مشکلات را بشناسد و برنامه‌هایش را پیاده کند. اما عیش مخصوصاً در شهرهای کوچک‌تر به بالا بودن توقعات است.

دستاوردهای شهرداری گرگان را طی این ۳۰ سال پس از پیروزی انقلاب توضیح دهید؟

در اوایل انقلاب فعالیت شهرداری‌ها عمدتاً خدمات شهری و تعدادی هم عمران شهری بوده است اما امروزه به دلیل افزایش جمعیت و افزایش توقعات مردم نسبت به شهرداری‌ها سعی شده عمده

فعالیت‌های خود را در عرصه اجتماعی و فرهنگی و آموزش شهروندان قرار داده و در این راستا فعالیت‌های آموزشی مانند ساختن زمین‌ها و سالن‌های ورزشی را در برنامه کاری خود گنجانده‌ایم. در اجرای طرح تفصیلی به توفیقات خوبی از جمله احداث شبکه معابر که ۱۰ درصد کار باقی مانده و در حال اجراست دست پیدا کردیم.

با توجه به فشار جمعیت در شهر که در این ۱۲ سال اخیر ۴۵ درصد جمعیت شهر اضافه گردیده، بحث حمل و نقل و ترافیک موجود به کمک استثنای مردم که در بازگشایی و تعریض معابر با شهرداری همکاری داشتند، نتوانست مشکلی برای شهر ایجاد کند. آنچه که تحقق یافته حاصل تلاش مدیران و کارکنان شهرداری بوده و شهر گرگان نسبت به شهرهای مشابه خودش در شرایط خوبی قرار دارد.

در بخش بافت فرسوده شهر چه اقداماتی صورت گرفت؟

ما وظیفه بازسازی و بهسازی بافت‌های قدیمی و فرسوده شهر را به یک شرکت خصوصی به نام "عمران و مسکن سازان گلستان"

□ مدیریت شهری یعنی است که در چند سال اخیر مطرح می‌شود ولی عملی نمی‌شود که در ۲ بخش می‌شود عنوان کرد. اول به التزام دولت به اجرای قانون است و بخش دیگر هم به توان خود شهرداری‌ها برمی‌گردد. در واقع حتی اگر دولت هم تصمیم بگیرد که این کار را انجام بدهد آیا شهرداری‌ها می‌توانند با امکانات موجود ۷ یا ۸ دستگاه دیگر را با چندین مسئولیت جدید بر عهده بگیرند بنابراین باید روی سازمان و تشکیلات شهرداری کار شود و تا قوی و توانمند بشوند. آن وقت این دستگاه‌ها را در قالب سازمان‌هایشان مدیریت بکنند. اگر این مسئولیت‌ها به شهرداری‌ها واگذار شود و کارها ناتمام بماند، فشارش بر دوش دولت است اما اگر اداره کارها به درستی انجام گیرد دولت به کارهای اساسی و حاکمیتی می‌پردازد و کارهای تسدی‌گری پرزحمت و پر دردسر به دست نمایندگان خود مردم می‌افتد.

▲ در پایان حرف خاصی مانده بفرمائید؟

□ ذکر ۲ نکته ضروری است: اول این که با بررسی‌هایی که نسبت به سال‌های قبل انجام دادیم قصد داریم ظرف ۲ سال آینده پارکینگ، طبقاتی متعددی در سطح شهر بسازیم به طوری که هیچ ماشینی در سطح خیابان‌های - مرکزی مگر برای پیاده سوار کردن توقف نکند. به ضمن منظور یک پارکینگ در منطقه نعلبندان و خیابان امام برای ۲۲ ماه آینده افتتاح می‌شود. دیگری در خیابان ولیعصر که طراحی شده و ظرف چند ماه آینده شروع به کار می‌کند. نکته دوم یک کار فرهنگی به عنوان «شهروند ماندگار» انجام شده که از شهروندانی که برای شهرشان در زمینه‌های علمی، اینترگری، خبر بودن، عمران شهری، تاریخ فرهنگ، ادبیات منتشاء اثری بودن و موجب سربلندی شهرتشان شدن طی مراسم یا شکوهی تجلیل شده که اولین دوره‌اش در آذرماه امسال انجام شد و مورد توجه و استقبال با شکوه مردم قرار گرفت.

که زیر نظر وزارت مسکن قرار دارد. سیردیم این شرکت زمین‌هایی که در بافت قدیمی شهر قرار دارد و فاقد ارزش میراثی بوده را از مردم خریداری و مجتمع‌های ساختمانی و آپارتمانی می‌سازد. یکی از طرح‌هایی که در سطح کشور خیلی موفق بوده و نسبت به شهرهای دیگر نیز جوتر است احداث یک آپارتمان یا دوپست و دو پلاک که در زمینی به مساحت ۵۱۲ هکتار در حال انجام می‌باشد و خود مردم هم سهامدارند که البته مخالفین نیز دارد.

▲ با هجوم جمعیت شما با مشکل پساب و پسماند شهر چه کردید؟

□ در رابطه با دفع آب‌های سطحی شهر، کلی شهر مطالعه شده و تمام اجراء شهر مشخص است. پروژه‌های بسیار بزرگی انجام شده و همچنین در دست اجراست که تا دو سال آینده هیچ مشکل آب گرفتگی بابت عدم کشش آب‌های کانال سطحی شهر نخواهیم داشت. یکسری راه‌حل‌هایی داریم که زمان‌بر است از جمله: با توجه به این که قاضلاب گرگان در حال وصل شدن است راهکاری اندیشیده تا مردم بخشی از آب باران را به داخل چاه‌های قاضلاب قدیمی شهر هدایت کنند که هم منابع پایین دست را تقویت کند و هم فشار به کانال‌های آب سطحی کم شود. در مورد زباله هم حدوداً ۷ سال است که زمینی به مساحت ۱۰۰ هکتار در دست‌های پایین دست گرگان که منطقه صحرائی و بی‌آب و علفی است در اختیار گرفتیم که قابل استفاده برای غرب استان نیز می‌باشد و کارخانه کمپوستی ایجاد کردیم که در حال کار کردن است اما نواقصی نیز دارد که تا سال آینده آن‌هم برطرف می‌شود.

▲ نقش مدیریت واحد و یکپارچه شهری در این دستاوردها چگونه بوده است؟

تحولات ۳۰ ساله قانون گذاری در عرصه مدیریت شهری و شهرداریها

مشاور حقوقی

مصوب مجلس شورای عالی بافق حقوقی مشاوران شهرداریها

انقلاب، در خصوص وضع عوارض مربوط به شهر از سوی شورای اسلامی شهر هیچ تصریحی وجود ندارد اما به موجب بند ۵ ماده ۱۲ قانون مذکور، قانونگذار صراحتاً حق وضع عوارض در سطح شهرها را به عهده شورای شهرستان واگذار کرده است.

۲- پس از آن در لایحه قانونی انتخابات شوراهای شهر و منطقه اداره آن مصوب ۱۳۵۸/۲/۱ شورای انقلاب، عملاً قانونگذار اختیاری در زمینه وضع عوارض مربوط به شهر به شورای شهر اعطا نمود و در این زمینه قانون مذکور سکوت مطلق و اختیاری که به موجب بند ۵ ماده ۱۲ قانون شوراهای محلی در زمینه وضع عوارض به شورای شهرستان اعطا شده بود، به قوت خود باقی ماند.

۳- با تصویب قانون تسکيلات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۶۱/۹/۹، مطابق بند یک ماده ۴۵ آن مادامی که درآمدهای پیش بینی شده کافی نباشد، شورای شهر می تواند با تقلید ولی امر برای تأمین هزینه های شهرداری عوارض متناسبی بنا امکانات اقتصادی محل و خدمات ارائه شده تعیین نماید، بنابراین در قانون مذکور اختیار وضع عوارض صریحاً به شورای شهر یا تقلید ولی امر محول گردید. این عوارض موسوم است به عوارض تفیضی.

۴- سپس در بند (الف) ماده ۳۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۰ (قانون هویتی) مقرر گردید در سورتی که درآمدهای وصولی ناشی از عوارض تکافوی هزینه شهرداریها را نتواند، وضع عوارض جدید و افزایش عوارض موجود صرفاً یا پیشنهاد وزیر کشور و تصویب رئیس جمهور می باشد. عوارضی که وفق این حکم مصوب و برقرار گردید

پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و استقرار حکومت اسلامی در سال ۱۳۵۷ ما شاهد تحولات بسیار شگرف در عرصه های مختلف به ویژه در عرصه قانون گذاری هستیم بدون شک تحولات قانون گذاری در مقوله مدیریت و حقوق شهری و شهرداریها نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. اصل احترام به حقوق مردم (حقوق شهروندی) در اداره کشور از اصول بسیار مترقی و پیشرفته ای است که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به رسمیت شناخته شده و بر همین مبنا و با این نگرش ما شاهد دگرگونی های بسیار مهم و اساسی در عرصه قوانین و مقررات مرتبط با شهرداریها (به عنوان حکومت های محلی) می باشیم. دامنه قوانین و مقررات مصوب در این عرصه پس از پیروزی انقلاب اسلامی آن قدر متعدد و متنوع می باشد که مجال فرصت کافی جهت بررسی تفصیلی همه آن ها در این شماره از ماهنامه وجود ندارد به تاجار در این شماره به برخی از مهمترین آن ها بسنده کرده و سعی خواهیم نمود توضیحاتی به اجمال پیرامون هر یک از آن ها به دست دهیم.

الف - تحولات قانون گذاری در عرصه عوارض

همان گونه می دانیم یکی از مقولات مهم در مدیریت شهری که مهمترین نقش را در تأمین منابع درآمدی شهرداریها برای جبران هزینه های گزاف خدمات گوناگون شهری در بخش های فنی، عمرانی، حمل و نقل، جاری و... ایفا می نماید، عوارض است. مقنن در اعطای اختیارات مربوط به وضع عوارض شهری در قوانین پس از پیروزی انقلاب سیر و جریان روشن و پویایی را طی نموده است.

۱- در قانون شوراهای محلی مصوب ۱۳۵۸/۴/۳ شورای

معروف است به عوارض تصویب.

۵- به تصویب قانون تشکیلات، وظایف و اختیارات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب در ۱۳۷۵/۲/۱، در بند ۱۶ ماده ۷۷ و ماده ۲۷ قانون مذکور مقرر گردید: بند ۱۶ - تصویب لوایح برقراری یا لغو عوارض شهر و نیز تغییر نوع و میزان آن با در نظر گرفتن سیاست عمومی دولت که از سوی وزارت کشور اعلام می‌شود به عهده شورای اسلامی شهر است. ماده ۷۷ - شورای اسلامی شهر می‌تواند نسبت به وضع عوارض متناسب با تولیدات و درآمدهای اهالی به منظور تأمین بخشی از هزینه‌های خدماتی و عمرانی مورد نیاز شهر طبق آیین نامه مصوب هیأت وزیران اقدام نماید. لازم به ذکر است که در سال ۱۳۷۸ در اجرای ماده اخیر، آیین نامه نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر و بخش به تصویب هیأت وزیران رسید و در ماده ۱۴ آن سیاست‌های عمومی دولت در وضع عوارض تعیین گردید.

۶- در سال ۱۳۸۲ قانون اصلاح مواد ۱ از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا، ارائه دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی (موسوم به قانون تجمع عوارض) تصویب گردید از خصوصیات قابل توجه در این قانون در بخش عوارض عبارتند از:

اولاً به جهت اهمیت برخی کالا و خدمات، عوارض و مالیات آن‌ها در این قانون تعیین یا تکلیف تعیین آن‌ها سراً مشخص گردید در ماده ۲ این قانون کلیه وجوه دریافتی از کالاهای وارداتی از قبیل مالیات، عوارض، حقوق ورودی تجمع و معادل ۴ درصد ارزش گمرکی کالاها تعیین گردید. در ماده ۳ مالیات و عوارض دریافتی از کالاها تعیین گردید مانند انواع نوشابه، سیگار، بتزین، نفت سفید و نفت گاز. در ماده ۴ مالیات و عوارض دریافتی از برخی خدمات تعیین گردید مانند واگهای خطوط تلفن، آب و برق و گاز مصروفی...

ثانیاً در این قانون اختیار وضع عوارض بر کالاهای وارداتی و کالاهای تولیدی و آن دسته از خدماتی که تکلیف عوارض آن‌ها در قانون مذکور مشخص شده از شورای اسلامی شهر گرفته شد (ماده ۵ قانون تجمع عوارض)

ثالثاً در تبصره یک ماده ۵ قانون مصوب مقرر گردید: «وضع عوارض محلی جدید و یا افزایش نرخ هر یک از عوارض محلی، می‌بایستی حداکثر تا پانزدهم بهمن ماه هر سال برای اجراء در سال بعد تصویب و اعلام عمومی گردد».

رابعاً اختیار وصول عوارض مندرج در قانون تجمع عوارض به سازمان امور مالیاتی کشور محول گردید و به تبع

آن رسیدگی به اختلافات ناشی از عوارض مشمول احکام ماده ۲۱۱ به بعد فصل نهم باب چهارم قانون مالیات‌های مستقیم قرار گرفت.

خاصاً سازوکار خاصی برای توزیع عوارض موضوع قانون تعیین گردید. به عنوان مثال عوارض انواع نوشابه‌های گازدار و کالاهای تولیدی و خدمات مخیراتی، برق و گاز و آب مصرفی مشترکین، خدمات هتل، هتل و...، حمل و نقل مسافر برون شهری در داخل و عوارض سالیانه خودرو و چنانچه واخدهای تولیدی و خدماتی و مشترکین واقع در داخل حریم شهرها باشد به حساب شهرداری محل واریز و در صورتی که خارج از حریم شهرها باشد به حساب تمرکز وجود به نام وزارت کشور (سازمان شهرداریها) واریز می‌شود تا بین دهیارهای همان شهرستان توزیع شود. عوارض سیگار، بتزین، نفت سفید و نفت گاز و عوارض شماره‌گذاری به حساب تمرکز وجود به نام وزارت کشور (سازمان شهرداریها) واریز می‌شود تا به نسبت ۲۵ درصد کلان‌شهرها (شهرهای بالای یک میلیون نفر جمعیت) و ۶۵ درصد سایر شهرها و ۲۰ درصد دهیارها توزیع گردد.

۷- در نهایت در سال ۱۳۸۶ قانون مالیات بر ارزش افزوده به تصویب رسید که با توجه به مشکلاتی که در اجرای این قانون پیش آمده و مطرح گردیده عملاً اجرای آن متوقف گردیده تا ابهامات و اشکالات آن با تهیه آیین‌نامه‌های اجرایی آن مرتفع و زمینه اجرای آن فراهم گردد.

با توجه به مجموع قواعد و مقرراتی که در باب وضع و وصول عوارض پس از پیروزی انقلاب وضع گردیده (به استثنای قانون تجمع عوارض که به طور خلاصه برخی از اثرات آن اخصاء گردید) می‌توان خصوصیات آنها را به شرح زیر اعلام نمود:

۱- تقسیم‌بندی وضع عوارض در سطح محلی و ملی بدین معنی که صلاحیت وضع عوارض و تعیین نرخ آن در مورد عوارض‌های محلی در زمره اختیارات شورای اسلامی شهر است. و صلاحیت وضع عوارض ملی و تغییر میزان آن در صلاحیت مجلس شورای اسلامی و مراجسی است که مجلس تعیین می‌نماید. به عنوان مثال عوارضی که در قانون تجمع عوارض، قانون توسازی و... تعیین گردیده در زمره عوارض ملی هستند که شورای اسلامی شهر اختیار ورود در آن را نداشته و نمی‌تواند مداخلت به وضع عوارض و تغییر نرخ آن‌ها بنماید. به عبارت دیگر اختیار شورای شهر در وضع عوارض اختیار مطلق و بدون قید و شرط نمی‌باشد. ۲- وضع عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر می‌بایست در حدود درآمدها، عرضه کالاها، خدمات و سایر موضوعاتی باشد که مربوط به شهر باشد و نسبت آن براساس نرخ خواهد بود که همه ساله از سوی وزارت

کشور پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
۳- ممنوعیت وضع عوارض بر صادرات، درآمدهای ناشی از معادن، منابع و طرح‌های ملی و نیز بر کالاهای مشمول حمایت دولت (کالاهای پارانهای) و وضع عوارض مضاعف.

۴- تعیین سیاست‌های عمومی و کلی دولت در بخش وضع عوارض که رعایت این سیاست‌ها توسط شوراهای شهرها الزامی است.

۵- تعیین سازوکار مشخص و صریح در بخش وضع عوارض، اعلام عمومی حداکثر تا پانزدهم بهمن ماه، مرجع دیصلاح برای اعتراض به مصوبات عوارض (توسط وزیر کشور به مدت یک ماه پس از ارسال مصوبه وزارت کشور و پس از آن در هر مقطع که عنایت تشخیص دهد).

۶- تعیین سازوکار مشخص در معافیت یا کاهش مبلغ عوارض برای برخی اشخاص (به عنوان موضوع تحت صلاحیت مجلس شورای اسلامی و شورای اسلامی شهر).

۷- لغو معافیت دستگاه‌های دولتی و عمومی از پرداخت عوارض و تکلیف نمودن آن‌ها به پرداخت عوارض شهرداری (به موجب قانون لغو ماده ۹۰ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۱ و تبصره ۳ ماده ۵ قانون تجمیع عوارض).

ب - تحولات قانونگذاری در عرصه تملک املاک واقع در مسیر طرح‌های شهری

یکی از موضوعات مهم از قدیم الایام در زمینه مدیریت شهری که به واسطه ارتباط مستقیم آن با حق مالکیت و حقوق شهروندی بخش مهمی از مشکلات و چالش‌های موجود و قضا روی شهرداری‌ها را تشکیل می‌دهد موضوع ضوابط و سازوکارهای اجرای طرح‌های شهری در بخش تملک املاک واقع در مسیر آن می‌باشد. در شرح مقدس اسلام رعایت حق و حقوق مالکیت از جایگاه بسیار برجسته و ممتازی برخوردار است و در حدیث نبوی آمده است که «الناس مسلطون علی امواتهم» و به موجب ماده ۳۰ قانون مدنی مالک حق هر گونه دخل و تصرفی را در مایملک خود داراست (قاعده تسلط). اجرای طرح‌های شهری در قسمت‌هایی که املاک متعلق به مردم در مسیر آن واقع شده است در واقع با حقوق مالکیت و قاعده تسلط همخوانی نداشته و در تعارض با آن می‌باشد البته این موضوع نشأت گرفته از الزامات زندگی اجتماعی است بدین معنی که لزوم ساختن شهری که بتواند جوابگوی کلیه نیازهای شهروندان ساکن به آن باشد (از قبیل فضای سبز، تأسیسات شهری، سوار و بزرگراه، فضای آموزشی و...) لازمه‌اش این است

که برخی از حقوق شهروندان در راستای الزامات زندگی شهری محدود گردد پس از بیسوزی انقلاب اسلامی قانونگذار بنا بر درک صحیح از این موضوع و با این نیت که حقوق مالکانه مالکین املاک واقع در طرح‌های شهری به طور نامحدود سلب نگردد و متولیان اجرای طرح نیز نتوانند بر هر گونه که اراده نمایند این حقوق را نادیده گرفته و آن را نقض کنند، درصدد برآمد که چارچوب مشخصی برای اجرای طرح‌های شهری بی‌ریزی و به طور صریح ضوابط و سازوکارهای اجرایی تملک املاک را مشخص نماید. در این راستا سه قانون مهم به تصویب رسید:

۱- لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۱۷ در این قانون نیز ۱۲ ماده سازوکارهای ناظر به تملک املاک در بخش‌های زیر تعیین گردید:

۱- **بخش تقویم املاک:** در این بخش مقصد دو مکنسم برای تقویم املاک، اراضی، تأسیسات و حقوق اشخاص معین نمود که عبارتند از: الف - تقویم به طریق توافق که در آن سازمان متولی طرح با مالک یا ذینفع وارد مذاکره می‌شود و قیمت ملک یا حقوق موجود در آن را به طریق توافق تعیین و پس از تصویب مقامات دیصلاح (در مورد شهرداری مقام صالح برای تأیید توافق شورای اسلامی شهر می‌باشد) آن را اجرا می‌نمایند. ب - تقویم به طریق هیأت کارشناسی که در صورتی که در مورد قیمت ملک بین دستگاه متولی اجرای طرح و مالک یا ذینفع توافقی حاصل نشود موضوع به هیأت سه نفره کارشناسی (یک نفر به انتخاب مالک، یک نفر به انتخاب دستگاه اجرایی و یک نفر مرض الطرفین) ارجاع می‌گردد. هیأت مزبور طبق ضوابطی که در قانون مذکور مشخص شده قیمت روز ملک یا حقوق را تقویم و پرداخت می‌گردد.

اگر در ارجاع موضوع به هیأت کارشناسی به غلی همچون مجهول بودن مالک، امتناع مالک، اختلافات مالکیت و... انتخاب کارشناس از سوی مالک منتظر شود، قانون‌گذار سازوکاری برای رعایت حقوق مالک پیش‌بینی نموده است.

۲- **بخش تملک املاک:** در این بخش اصل بر این است که قبل از تقویم ملک و پرداخت بهای آن به مالک و انتقال سند در دفتر اسناد رسمی نمی‌توان ملک را تصرف و طرح را اجرا نمود. مگر در دو صورت: یکی این که به واسطه موافقی از قبیل استکفاف مالک از انجام معامله، اختلافات مالکیت، مجهول بودن مالک و... انجام معامله ممکن نگردد (باده ۸ لایحه قانونی) و دیگر این که فوریت اجرای طرح یا ذکر دلایل موجه ضرورت داشته باشد به نحوی که عدم تسریع در انجام طرح موجب ضرر و زیان جبران ناپذیری گردد که در این صورت با تنظیم صورت مجلس وضع موجد ملک یا حضور مالک یا نماینده وی و در غیاب او نماینده دادستان

ج - تحولات قانونگذاری در عرصه شوراهای

یکی از ابتاعات و نوآوری‌های مهم در عرصه قانونگذاری پس از انقلاب اسلامی، توجه به شوراهای و وارد نمودن آن‌ها به عنوان یکی از ارکان اداره امور کشور می‌باشد. وارد نمودن شوراهای به عنوان یکی از ارکان تصمیم‌گیری و اداره امور کشور ملهم از دستور قرآن کریم که می‌فرماید: «وَأمرهم شورى بينهم» و «شاورهم فی الامر» یکی از نقاط برجسته قانونگذاری پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی می‌باشد و مهمتر این که این مهم در هفت اصل از اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی مورد تأکید و تأکید قرار گرفته است. برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان یا نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می‌گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می‌کنند. بنابراین شوراهای در سطوح مختلف تقسیماتی کشور و حوزه تحت فعالیت آن‌ها به قرار زیر است: ۱- شورای اسلامی روستا که محدوده فعالیتش روستا می‌باشد. ۲- شورای شهر که محدوده فعالیتش محدوده شهر می‌باشد. ۳- شورای بخش که اعضای آن از منتخبین اعضای شوراهای روستاهای واقع در بخش می‌باشند. ۴- شورای محدوده فعالیتش محدوده بخش می‌باشد. ۵- شورای شهرستان که اعضای آن از منتخبین شوراهای شهرها و بخش‌های واقع در محدوده جغرافیایی شهرستان می‌باشند. ۶- شورای محدوده فعالیتش محدوده شهرستان می‌باشد. ۷- شورای استان که از نمایندگان شوراهای شهرستان‌های واقع در محدوده استان تشکیل می‌شود در محدوده استان فعالیت می‌نماید. ۸- شورای عالی استان‌ها که از نمایندگان شوراهای استان‌ها تشکیل می‌گردد دارای اختیارات خاصی است که در اصل ۱۰۱ و ۱۰۲ قانون اساسی و ماده ۷۸ مکرر ۲ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مشخص شده است. مهم‌ترین وظیفه ارائه طرح به مجلس شورای اسلامی و اظهار نظر در خصوص ارایه برنامه‌های توسعه و بودجه عمومی کشور می‌باشد.

قوانین مهم مرتبط به بخش شوراهای عبارتند از:

- ۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ و اصلاحات ۱۳۶۸؛
- اصول هفتم، یکم، دوم، یکم و سوم؛
- یکم و پنجم و یکم و ششم از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به شوراهای اختصاص یافته است. که اختصاص این همه اصل به این موضوع ناشی از اهمیت مفهومی شوراهای در قانون اساسی است.
- ۲- قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور مصوب

و کارشناس رسمی نسبت به تصرف و اجرای طرح اقدام می‌شود (ماده ۷۹ لایحه قانونی) در بخش تملک ملک واقع در مسیر طرح در واقع پس از تقویم ملک بهای آن به مالک پرداخت و سند انتقال تنظیم می‌گردد.

۲- قانون تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و شهرداریها مصوب ۱۳۴۷/۸/۲۹؛ یکی از مهمترین و حتی مهمترین قانونی که پس از انقلاب اسلامی در راستای جلوگیری از تعدید نامحدود حقوق مالکانه مالکین املاک واقع در مسیر طرح به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، قانون تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و شهرداریها می‌باشد. در این قانون قانونگذار به طور صریح دامنه حقوق مالکانه املاک مذکور را در سه فرجه زمانی تا ۱۸ ماه، بالاتر از ۱۸ ماه و کمتر از ۵ سال و بالاتر از ۵ سال مشخص نمود. در واقع در این قانون مشخص شد که دستگاه‌های اجرایی می‌بایست طرح‌های عمومی و عمرانی خود را که ضرورت اجرای آن‌ها توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی تصویب و اعلان شده و در املاک قانونی و شرعی مردم قرار دارد را حداکثر ظرف ۱۸ ماه با پرداخت بهای آن تملک و انجام معامله قطعی اجرا نمایند. برای این امر برنامه زمان‌بندی اجرای طرح را اعلام نمایند. چنانچه براساس برنامه زمان‌بندی ارائه شده، اجرای طرح به ۱۸ ماه بعد موکول شده باشد مالک از هیچ حقوق مالکانه‌ای برخوردار نیست. اگر به زمانی بالاتر از ۱۸ ماه و کمتر از ۵ سال موکول شده باشد قانون‌گذار شهرداری را مکلف نموده با رعایت شرایطی نسبت به صدور پروانه اقدام نماید (یعنی مالک با رعایت شرایطی از برخی حقوق مالکانه برخوردار است). اگر براساس برنامه زمان‌بندی اعلام شده، اجرای طرح به حداقل ۵ سال بعد موکول شده باشد در این صورت مقنن تصریح نموده که مالک از کلیه حقوق مالکانه برخوردار است. همان‌گونه که ملاحظه می‌گردد این قانون حکم و شواهدی نو و جدید در راستای حمایت از حقوق مالکانه اقصاد تعیین و تصویب نموده است که نمونه آن را در گذشته ندانستیم.

۳- قانون نحوه تقویم املاک و اراضی مورد نیاز شهرداریها مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸؛ این قانون صرفاً در خصوص نحوه تقویم املاک و اراضی که شهرداریها مجاز به تملک آن‌ها می‌باشند، تصویب شده است. در واقع تخصیص است بر لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸، نقطه مهم و برجسته این قانون راجع به تقویم املاک و اراضی واقع در طرح‌های شهرداری است که در این جا قید شده که این املاک می‌بایست به قیمت روز تقویم شود در حالی که در قانون نحوه خرید و تملک مقرر شد بود که به قیمت عادلانه روز تقویم گردد.

۱۳۶۱ اصلاحات بنی‌ان

۳- قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۸ و اصلاحات بعدی آن

۴- این‌نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی شهر مصوب ۱۳۷۸

۵- این‌نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی شهرها مصوب ۱۳۷۸

۶- این‌نامه داخلی شورای اسلامی شهر مصوب ۱۳۸۴

۷- این‌نامه داخلی شورای اسلامی روستا مصوب ۱۳۸۴

۸- این‌نامه داخلی شورای اسلامی بخش مصوب ۱۳۸۴

۹- این‌نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی روستا و بخش مصوب ۱۳۷۸

۱۰- این‌نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی روستا و نحوه انتخاب دهیار مصوب ۱۳۷۸

۱۱- این‌نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی شهرستان، استان و شورای عالی استان‌ها

۱۲- این‌نامه داخلی شورای اسلامی شهرستان مصوب ۱۳۸۴

۱۳- این‌نامه داخلی شورای اسلامی استان مصوب ۱۳۸۴

۱۴- این‌نامه داخلی شوراهای استان‌ها مصوب ۱۳۸۴

د- تحولات قانونگذاری در بخش‌های مدیریت پسماند و جلوگیری از آلودگی هوا

از جمله مسائل بسیار مهم و حیاتی در مدیریت شهری در تمامی شهرهای دنیا که در اکثر مواقع به عنوان یک چالش مهم فرازوی شهرداریها قرار داشته و دارد، موضوع زباله‌ها و پسماندهای شهری و اعمال مدیریت صحیح و علمی بر آن و نیز موضوعات مرتبط با آلودگی هوا می‌باشد. این مهم در واقع از دهه دوم پس از انقلاب به واسطه گسترش مهاجرت به شهرها و گسترش بی‌رویه شهرنشینی در کشور مورد توجه ویژه قانونگذار قرار گرفته است. اهم قوانین و مقرراتی که در این مقوله توسط مقنن تصویب گردیده به شرح زیر می‌باشد:

۱- قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۷/۲/۳: این قانون که به منظور تحقق اصل ۵۰ قانون اساسی و به منظور پاکسازی و حفاظت هوا از آلودگی‌ها تهیه و تصویب گردیده دارای خصوصیات ویژه‌ای است که اهم آن به قرار زیر است:

الف- ارائه تعریف مشخص و تا حدود زیادی جامع از آلودگی هوا «عبارت است از وجود و پخش یک یا چند آلوده کننده اعم از جامد، مایع، گاز، شتتسع برتوزا و غیر

پرتوزا در هوای آزاد به مقدار و مدتی که کیفیت آن را به طوری که زیان آور برای انسان و سایر موجودات زنده و یا گیاهان ویا آثار و ابنیه یا تندرستیر دهد»

ب- تقسیم منابع آلوده کننده هوا به سه دسته: وسائل نقلیه موتوری، کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌ها، منابع تجاری و خانگی و منابع متفرقه.

ج- تعیین حد مجاز بختی و انتشار هر نوع آلوده کننده هوا بیا مکانسیم تعیین آن برای هر یسک از منابع آلوده کننده.

د- تعیین مجازات برای متخلفین و آلوده کننده بیش از صدمجاز هوا.

ه- تعیین ضوابط و مقررات حاکم احتمال محدودیت‌های تردد و سائنه نقلیه در شهرهای آلوده.

۲- این‌نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۹

۳- تصویب نامه راجع به انتقال دابرداری‌ها و مرغذاری‌ها به خارج از محدوده شهر مصوب ۱۳۷۶

۴- قانون مدیریت پسماند مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ و این‌نامه اجرایی آن:

هرچند شهرداریها به عنوان یک روند متداول و عرفی به جمع‌آوری و تحنل زباله‌ها و پسماندهای شهری در شهرها اقدام می‌نمودند اما واقعیت این است که براساس وظایف تعین شده در قانون شهرداری مندرج در ماده ۵۵ قانون شهرداری، به جز تحنل و طایر و تهیه محل‌هایی برای تخلیه زباله و نخاله‌های ساختمانی و مواد رسوبی فاضلاب‌ها و نظایر آن، وظیفه‌ای دیگر در باب جمع‌آوری و حمل زباله به عهده شهرداریها محول نشده است. به علاوه این که تعریف مشخص از پسماندهای شهری و انواع آن‌ها و نیز وظایف دستگاه‌های مرتبط و... معلوم نبود. قانون مدیریت پسماندها در واقع یک نگاه علمی و کارشناسی به موضوع پسماندها بوده و به جرأت می‌توان گفت که اولین قانون مؤثر در زمینه مدیریت پسماندهای شهری است. این قانون که به منظور حفظ محیط‌زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آن‌ها تهیه و تصویب شده است دارای قابلیت‌هایی به شرح زیر است:

الف- تقسیم بندی پسماندها در پنج نوع: عادی، پزشکی، ویژه کشاورزی و صنعتی و تعیین مدیریت آن‌ها

ب- تعریف مشخص از پسماند: همه مواد جامد، مایع و گاز- غیر از فاضلاب- گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیر مستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زائد تلقی می‌شود و دارای پنج نوع به شرح فوق می‌باشد.

ج- تعیین مدیریت اجرایی پسماندهای غیر صنعتی و ویژه در داخل شهرها (یعنی شهرداری) و در خارج از آن

(یعنی بخشداری و دهیاری‌ها).

۵ - تعیین مجازات برای متخلفین از احکام قانونی مدیریت پسماند.

۶ - تعیین سازوکار چگونگی تعیین و اخذ بهای جمع‌آوری و حمل پسماندهای صنعتی.

۵- تحولات قانونی در بخش حفظ و گسترش

فضای سبز:

اسروره براساس تحقیقات علمی و نیز براساس تجربین نقش فضای سبز در سلامت روحی و جسمی شهروندان و جلوگیری از آلودگی هوا و نیز زیبایی شهر نقش غیر قابل انکار است. بر همین اساس و نیز براساس آموزه‌های دینی مبنی بر ضرورت کاشت و نگهداری درخت، توجه به حفظ و گسترش فضای سبز از اولویت‌های مورد نظر مقررین در نظام مقدس جمهوری اسلامی بوده و حسست و در این راستا مقررات متعددی تصویب گردیده که اهم آن به شرح زیر می‌باشد:

۱- لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹/۳/۱۲ شورای انقلاب:

در این قانون نه تنها ضوابط و سازوکارهای لازم جهت پلاک‌کوبی درختان واقع در سطح شهر، چگونگی قطع درخت در پروژه‌های ساختمانی و کاشت درخت در محل‌هایی که شهرداری تعیین می‌نماید و... مشخص شده است که برای متخلفین از مقررات تعیین شده و قطع کنندگان غیر مجاز درخت نیز مجازات سنگینی قرار داده شده است. محدوده اجرای این قانون در محدوده قانونی شهر می‌باشد.

۲- ماده ۱۲ قانون زمین شهری مصوب ۱۳۴۴/۴/۲۲:

در این ماده ضوابط و مقررات حاکم بر تبدیل و تغییر کاربری، افزایش تقسیم و تفکیک باغات و اراضی کشاورزی و بنا آیش را تعیین نموده است و آن را موکول به دستورالعمل وزارت مسکن و شهرسازی قرار داده است.

۳- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۲/۳/۳۶ و اصلاحات بعدی و آیین‌نامه‌های اجرایی آن: این قانون که محدوده تحت شمول آن در حریم شهرها و خارج آن می‌باشد ضوابط و مقرراتی را در راستای حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها تعیین نموده است.

۶- تحولات قانونگذاری در عرصه محدوده و حریم شهرها

همان‌گونه که می‌دانیم در عرصه محدوده تحت عمل شهرداری و سایر مقررات و قوانین بنا عباراتی همچون «محدوده قانونی»، «حریم شهر»، «حوزه شهری»، «حریم استحفاظی»، «محدوده خدماتی»، «حوزه استحفاظی» و...

در متون قانونی بر می‌خوریم که این عبارات به واسطه عدم وجود تعریف قانونی مشخص موجبات برداشته‌ها و تفسیر مختلفی را در عرصه اجرایی به وجود آورده بود. به گونه‌ای که در هر سازمان و نهادی یک نوع برداشت خاص و متفاوت با سایر برداشته‌ها از این عبارات می‌شد. قانونگذار به منظور از بین بردن مشکلات ناشی از این تفسیر و برداشته‌های متفاوت در سال ۱۳۸۴ قانونی تحت عنوان «قانون تعریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آن‌ها» تصویب نمود. در این قانون نه تنها نحوه تعیین محدوده هر یک از عناصر تقسیم‌های روستا، شهر و شهرک را مشخص نمود که کلیه عبارات و محدوده‌هایی که در قوانین مختلف به آن‌ها اشاره و تصریح شده بود را در مورد شهرها لغو و تصریح شده که هر شهر دارای «محدوده قانونی» و «حریم شهر» می‌باشد.

۷- تحولات قانونگذاری در عرصه حمل‌ونقل و ترافیک شهری

۱- لایحه قانونی راجع به تمرکز امور مربوط به تاکسیرانی شهر تهران زیر نظر شهرداری تهران مصوب ۱۳۵۹/۳/۲۸ شورای انقلاب و آیین‌نامه اجرایی آن:

در این قانون به منظور ایجاد هماهنگی در سیستم حمل‌ونقل شهری مسائل مربوط به تاکسیرانی شهر تهران و سایر شهرداریها زیر نظر شهرداری قرار گرفت.

۲- لایحه قانونی احداث ترمینال‌های مسافری و ممنوعیت تردد اتومبیل‌های مسافری بین شهری در داخل شهر تهران مصوب ۵۹/۲/۹ شورای انقلاب و آیین‌نامه اجرایی آن:

به موجب این قانون، شهرداری تهران و شهرداری شهرهای بالای یکصد هزار نفر جمعیت موظف شدند تا نسبت به ایجاد ترمینال مسافری بین شهری در محل‌های مناسب با توجه به امکانات اقدام نمایند.

۳- آیین‌نامه جایگزینی و امحای تاکسی‌های فرسوده مصوب ۱۳۸۲/۳/۲۸:

۴- آیین‌نامه اجرایی نحوه انجام معاینه و صدور برگ معاینه فنی خودرو ۱۳۸۲/۸/۴:

۵- آیین‌نامه نحوه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده مصوب ۱۳۸۲/۱/۱۷:

۸- تحولات قانونگذاری در زمینه شخصیت حقوقی شهرداری و سازمان‌های وابسته

به موجب قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی مصوب ۱۳۷۲ و اصلاحات بعدی، شهرداری و سازمان‌های وابسته به آن در زمره مؤسسات عمومی غیر دولتی قرار گرفتند.

قانون پسماند نیازی از سال‌های دور

عماد جلالی

پس بلدیته‌اش، همچنین نظمی [= شهرداری] و پاسبان‌های آن نیز نتوانستند پایتخت پهلوئی را بسازان کنند و ادبار و آلودگی را بکسرند از شهر دور سازند.

در روزگار پهلوی دوم (۱۳۲۰-۱۳۵۷خ) رسانه‌هایی چون روزنامه، هفته‌نامه‌ها، رادیو و به ویژه سینما و در دهه‌های واپسین تلویزیون، ناخواسته آنگوهانی را از فضاهای شهری برای مردم به نمایش می‌گذارند. اما با همه‌ی تلاش‌ها، برای پاکیزه نگه‌داشتن شهر، رفتارهای نستی مردم، کار را به دشواری می‌کشاید. درک فضای همگانی شهر برای مردمانی که تنها فضای خصوصی برایشان ارزشمند بود و فضای بیرون را از آن حکومت می‌دانستند، کاری بس دشوار بود. زمینه‌ی خالی قانونی ملین برای ره‌اندین شهرهای گسترده از جنگال دیو پسماندهای دم‌فزون که سر هر گذر و خرابی را می‌انداخت، به خوبی به چشم می‌خورد، تنها بر پایه‌ی قانون شهرداری (مصوب ۱۳۲۴خ) سواره زیر در زمینه‌ی پاکیزگی و نظافت شهری به عهده شهرداری گذاشته شد؛ "نظافت، نگهداری و تسطیح معابر"، "نظافت و نگهداری (۲) فاضلاب"، "نظافت و نگهداری ابزارهای عمومی"، "نظافت و نگهداری مجاری آب‌ها"، "تعمیر محله‌های مخصوص دفع زباله"، "مراقبت در امور بهداشت"، "تأسیس مراکز درمانی"، "جلوگیری از شیوع امراض"، "نظارت بر امور صحن اسناب و پیشه‌وران"، "جلوگیری از صنایع مزاحم"، "ایجاد رختشوی‌خانه و آب‌ریزگاه"، "ایجاد حمام عمومی"، "رعایت شرایط بهداشتی در کارخانه‌ها"، "رعایت پاکیزگی در کزانه‌ها" و "اقدامات مختلف برای نظافت و زیبای شهر". رفته رفته برخی از این وظایف به عهده‌ی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دیگر گذاشته شده و گرده‌آوری، ترابری و دفع انواع مواد زائد جامد شهری و نظافت کارگاه‌ها و فضاها‌ی عمومی

فضای شهرهای روزگار قاجاری از چنان نابسامانی و آلودگی برخوردار بود که تصویبی از آن‌ها در لایه‌ی نوشتگان آن روزگار و یادداشت‌های کسانی که ثبت وقایع می‌نمودند، می‌توان به چشم دید. مانند: روزنامه خاطرات اعتماد السلطنه و کتاب‌هایی امروزی‌تر چون: طهران قدیم و...

با انقلاب (شهری) مشروطه و تصویب قانون اساسی، شهری که خاستگاه این انقلاب بود، جایگاهی بزرگ و مهم در زندگی اجتماعی مردم یافت. چندانکه به فاصله‌ی تنها یکسال "قانون بلدیته" زاده شد. (۱۳ خرداد ۱۳۲۸خ / ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۲۵ ق) قوانینی که تولد نهادی عالی و گرداننده‌ی شهر را اعلام می‌کرد و مدیران آن (اعضای انجمن بلدیته و رئیس بلدیته) را معین می‌نمود. این قانون مرکز نتوانست اجرا گردد، اما در مواردی از آن نفاذ و رعایت و روح شهری را به عهده‌ی بلدیته (شهرداری) گذاشته بود؛

در فصل اول - قواعد کلیه - در بخش امور راجعه به بلدیته آمده است: "ازبنا ساختن و پاک نگاه‌داشتن کوچه‌ها و میدان‌ها و خیابان‌ها از بیادورو و کالکورو و باغ‌های عمومی و مجاری میناه [= آبگذرها] و زیر آب‌ها و پل‌ها و معابر و غیره و همچنان روشن کردن شهر و تقسیم آب‌های شهری و مراقبت در تنزیه قسوت و پاکیزگی حمام"

در استناد ضعیف - فرمانروایی محمدعلی شاه - درگیری با و جنگ‌های خیابانی، نابسامانی‌های شهر فزونی یافت آلودگی فضای کوچک، خیابان، میدان‌ها، کاروانسراها و بازارها به گونه‌ای بود که فرامیس شهری بود و چندانکه سید شیا در حکومت کودتای ۱۲۹۹ خ و بعداً دستگاه‌های اجرائی و منضبطه روزگار پهلوی اول (۱۳۰۰-۱۳۳۲خ) چون سرتیب بودجه‌ریزی رئیس بلدیته و

(مانند باغ‌های ملی [پارک]) همچنان بر عهده شهرداری‌ها باقی ماند. به هر روی شهرداری پسماندها را گرد می‌آورد و دفع و دفن می‌نماید و در بیشتر مواقع در پهنه‌ها، حسیل‌ها و کودهای بی‌ارمون شهرها می‌ماند تا رفته رفته به پوست، وزارت بهداشت نیز در زده بیمارستان‌ها درباره‌ی پسماندهای بیمارستانی دست به کارهایی می‌زند. از آنجا که وزارت بهداشت به عنوان مدیریت جدای از سازمان حفاظت از محیط زیست و هر دوی آنان جدای از شهرداری کار می‌کردند، روز به روز بهداشت محیط زیست شهری و سلامت آن به ویژه در شهرهای بزرگ در خطر آلودگی بیشتر قرار می‌گرفت.

پسماندهای صنایع، چون صنعت نفت، نساجی (به ویژه بخش رنگرزی) آهن‌گدازی، داروسازی و خودروسازی بیشتر بر محیط زیست شهری فشار می‌آورد، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها که شمارشان بی‌سسته رو به فزونی نهاده بود نیز باو بیشتری را بر دوش شهر می‌نهادند.

درباری برخی از پسماندها با تولید انبوهی که داشت، در اوایلین سال‌های فرمانروایی پهلوی دوم و سال‌های آغازین حکومت جمهوری اسلامی، همراه با موج انفجار جمعیت در دهه‌ی ۶۰، رنگ خطر را برای شهرهایی که شمار آن‌ها نیز به شتاب افزون می‌شد، به صدا درآورد. در پاره‌ای از پهنه‌های سرزمین، رشد تازگی شهرها که خود پیامد انفجار جمعیت بود، ناپسامانی‌های خطرناکی را پدید آورد.

باریکه‌ی جلگه‌ی بارآور گیلان، مازندران و گلستان زیست‌بومی بسیار شکننده شد و آسیب دید و به بحران زیست‌محیطی برگشت‌ناپذیری نزدیک گردید: آلودگی در آب‌های روان، آب‌های زیرزمینی، خاک و آب‌های کناره‌های دریای مازندران که منبع حیات شمالیان و بسیاری از مردمان این مرزوبوم شمرده می‌شود به سوی ورطه‌ی مرگ‌گازی گام برداشت.

پس از پایان جنگ و آغاز روزگار سازندگی در دهه‌ی ۷۰ فرصت‌های بیشتری برای پرداختن به مسائل زیست‌محیطی به ویژه در شهرها فراهم آمد و ضرورت ساماندهی آن در شهرهای پرجمعیت محتم گردید. پسماندها شهرهای بزرگ را می‌آلودند و کلانشهرها را با دشواری‌های پیش‌بینی‌نشده و بزرگی روبرو می‌ساختند. با آن که در اصل پنجاهم قانون اساسی به این زمینه پرداخته شده بود، سال‌ها به درازا کشید تا وزارت کشور، سازمان حفاظت از محیط زیست و شهرداری‌ها جداگانه، گاه با یکدیگر این ضرورت را به صورت "لایحه" یا به یاری نمایندگان مجلس به صورت "طرح" پیشنهاد کنند.

سرانجام "لایحه مدیریت پسماند" به دست حفاظت از محیط زیست و وزارت کشور تنظیم و پس از بررسی و تصویب در کمیسیون زیربنایی دولت در ۸۱۸۹/۲۴ در هیأت دولت به تصویب رسید. در پایان همان سال به مجلس برده شد و دو سال بعد در تاریخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۸۳، در راستای تحقق "اصل پنجاهم قانون اساسی" و برای نگهداشت محیط زیست کشور از آثار زیان‌

پسماندها به تصویب نمایندگان مجلس نیز رسید. این قانون با ۳۲ ماده و ۹ تبصره یکی از بزرگترین دستاوردهای مدیریت یکپارچه شونده‌ی شهری است که پس از سال‌ها تلاش و کوشش در پایان قانونی را بار آورد که سازمان حفاظت از محیط زیست را به همراه وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنایع و معادن، نیرو، نفت و جهاد کشاورزی، وزارت کشور و شهرداری‌ها را یکسره به میدان مبارزه با آلودگی محیط زیست مردمان این سرزمین گسیلده است. این قانون پس از تأیید شورای نگهبان برای اجرا به ریاست جمهوری ابلاغ گردید. موادی از این قانون را در زیر می‌خوانید. (ماده: ۷، ۵، بند چ، تبصره ۳، ماده‌ی ۶ ماده ۱۴ و ۲۱).

پسماندهای پزشکی (بیمارستانی): به کلیه پسماندهای عمومی و زیان‌آور ناشی از بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گازه نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

مدیریت اجرای پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل‌ونقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.

تبصره ۳: پسماندهای ویژه پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند.

ماده ۶: سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع‌آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمان‌ها و مسئولین مربوط همکاری نمایند.

ماده ۱۴: نقل و انتقال بیرون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آیین‌نامه اجرایی مصوب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده ۲۱: درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود، در اختیار دستگاه‌هایی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

مستخرج از مجموعه اسناد مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب قانون مدیریت پسماند در تاریخ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۸۳. متن کامل این قانون در کتابخانه مجلس شورای اسلامی موجود است. همچنین می‌توانید از وبسایت مجلس شورای اسلامی (www.majlis.ir) متن کامل این قانون را مشاهده کنید. این سند به صورت رسمی صادر شده است.

گامی بلند در بهبود فرهنگ شهروندی

خود فراهم آورد و موجی از کتاب‌های ترجمه و نگاشته را به راه انداخت و رفته رفته رانته کتابخانه‌های را با ساختاری ویژه در همه شهرها راه‌اندازی نمود. این کتابخانه‌ها کلاس‌هایی را نیز کنار خود داشتند که فیلم، تئاتر و هنری دستی را آموزش می‌دادند. کتاب‌ها در این کانون رده‌بندی سنی داشتند که دامنه‌اش کودکان نوآموز تا نوجوانان دانش آموز را در برمی‌گرفته به خاطر گستردگی جغرافیایی پهنای کشور و دوری شهرها و آبادی‌ها از یکدیگر، برای نخستین بار کتابخانه‌های سیار کانون در ایران شکل گرفت که به آبادی‌ها کتاب می‌رساندند. این کانون با توان‌های فرهنگی گنه به دست آورده بود، نقش چشمگیری در بهبود فرهنگ کتابخوانی نسل‌هایی از نوجوانان دیروز این سرزمین را به دست داشت.

با طلوع انقلاب، نسل نوجوانی که به سال‌های جوانی و بزرگسالی رسیده بود، زمینه‌ی مطالبات فرهنگی بیشتری را در جامعه فراهم ساخت. این درخواست مدیران فرهنگی و شهری کشور را به گونه‌ای برهمکنش با جوانان کشاند تا مدیریت شهری - بخش فرهنگی آن - بتواند بسترها و فضاهای لازم را برای آموزش‌های شهروندی به رده‌های کتابخوان و فرهنگ دوست، در سنین گوناگون فراهم سازد. مدیران شهری و گردانندگان کارها این بار بر آن شدند تا این بسترها را به شکلی امروزی، جدی و آبرومند در پهنه‌های محروم و واپس‌مانده شهر بسازند. شهرداری در میان مدیران شهری پیشواز گردید و با توجه به توان مالی در فراهم ساختن فضاهای کالبدی به ویژه در تهران و کلانشهرها، موج دوم انبساط فرهنگ از سوی مدیران رسمی و دولتی به راه افتاد. در میان کلانشهرها، تهران خواستار بیشترین امکاناتی بهتر داشت و یکی از بزرگترین و مجهزترین مجموعه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی (= فرهنگسرا) را در پست‌ترین و لودترین نقطه‌ی پایتخت یعنی "گشتارگاه" پس ریخت. این

پیشینه: در ایران به جز محفل‌های ادبی - معمولاً بزرگسالان - کانون‌های فرهنگی، آن هم برای رده‌های جوان پیشینه‌ای چندان ندارد. جوانانی که از سوی فرمانروایان قاجاری - پادشاهی احمد شاه - برای تحصیل به اروپا رفته بودند، در سال‌های پایانی جنگ جهانی اول ۱۲۹۷ خ/ ۱۹۱۸ م به ایران بازگشتند و با توجه به عقب ماندگی کشور "کانون فرهنگی ایران جوان" را بنیادند. کار آنان گسترش و آشنایی جوانان با اندیشه‌های نو بوده در سال ۱۳۰۰ خ مراسم‌های خود را منتشر کردند که از مفاد آن می‌توان، احداث راه‌آهن، محدود کردن کشت تریاک و مسازره با آفون، تأسیس مدرسه‌های دخترانه، اجباری کردن آموزش ابتدایی و از میان برداشتن موانع ترقی زنان و... نام برد.

پس از گشایش دانشگاه تهران باشگاهی برای دانشجوایان پیش‌بینی شده بود که به انجام رسید و در پادشاهی پهلوی دوم (۱۳۲۰-۱۳۵۷) از هنر دانشکده نمایندگانی برگزیده شدند و در ۱۳۲۷ کانونی چهره بست که سرپرستی آن با رئیس دانشگاه تهران بود. باشگاه‌های هنری نیز در آغاز روزگار پهلوی اول (۱۳۰۰-۱۳۲۰ خ) بنا گرفته شدند، مانند کلوب موزیکال (۱۳۲۰ خ)، جامعه یارید (۱۳۰۵)، باشگاه فردوسی (۱۳۱۳) که این دو در زمینه‌ی تئاتر کار می‌کردند. در روزگار پهلوی دوم تیلدها و مؤسسه‌هایی که بیشتر دولت بانی آن بود، پا گرفت. این‌ها بیشتر تفریحی - آموزشی بودند مانند "کافه جوانان" و "کاخ جوانان" که در مراکز استان‌ها فعالیت داشتند و مقبولیت آنان در نزد روشن اندیشان چندان نبود.

در ۱۳۳۳ مؤسسه‌ای فرهنگی، هنری غیر انتفاعی با نام "کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان" چهره بست که سرپرست آن با فرح دیبا سومین همسر شاه بود. این مؤسسه گروه بزرگی از نویسندگان، مترجمان، نقاشان، شاعران، خوشنویسان و کتابسرایان برجسته و خوشنام در میان روشن اندیشان را به گرد

مجهزترین آن‌ها فرهنگسرای بهمن با بیشترین تالار و گنجایش بالای ۲۶۸۰ تماشاگر است با سالن سینمایی رو باز یا سقف متحرک که در کمتر از ۴ دقیقه بر روی تالار چتر می‌زند. فرهنگسرای اشراق (طبیعت) از سبزترین‌هاست که بر باغی با دیرینگی ۱۰۰ ساله پا گرفته است. هر یک از این فرهنگسراها برای گرایش ویژه راه‌اندازی شده، مانند فرهنگسرای کار، فرهنگسرای فناوری اطلاعات (آی.تی)

با تگاهی به جدول، رده‌بندی دیگری از این فرهنگسراها را می‌توان دید که رده‌بندی دوره‌های سنی است. مانند فرهنگسرای کودکان، فرهنگسرای نوجوان، فرهنگسرای جوان و فرهنگسرای سالمند که در جنوب یاختری، جنوب خاوری، شمال و خاور شهر جای دارند. نقشه پراکندگی فرهنگسراها، در گام بعدی به گونه‌های بخش‌بندی جنسی نیز بر می‌خوریم. مانند فرهنگسرای دختران، فرهنگسرای بانو که یکی در یاختر و دیگری در شمال شهر جای دارد.

در راه‌اندازی و گشایش فرهنگسراها گونه‌ای نظم و سامان نیز به چشم می‌خورد که نشان‌دهنده برنامه‌ریزی به سامان و تصمیم در اجراست. میان سال‌های ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۶ هر سال دو فرهنگسرا گشایش یافته است که در میانه‌ی سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۲ نیز چنین نظمی دیده می‌شود. (جدول فرهنگسراهای گشایش‌یافته).

رخسار فرهنگسرای در سال ۱۳۷۰ هنگامی روی داد که جنگ‌ها پایان گرفته بود، بی‌گمان دوره‌ی سازندگی گذشته از بال کالبدی (ساخت و بازسازی شهرهای انقلاب زده و جنگ‌زده) یالی فرهنگی را نیز در خود می‌پوشاند. جنگ همه‌ی رخساره‌های زندگی را فرسوده بود و می‌باید نشاط را به شهروندان باز می‌گرفتید. روی آوری توده‌های مردم در جنوب شهر به فرهنگسرای که چون قنوس از میان ویرانه‌های سخن کشارگاه (شهر "بجهی حوادث" از عمران صلاحی، کتاب گریه در آب که شهری‌ترین شعر ادب فارسی است) سر بر آورده بود، به رویایی می‌مانست. مدیتران شهر بر آن شدند تا این تجربه‌ی موفق را بار بار تکرار نمایند و چنین شد که ۲۷ فرهنگسرای دیگر و دهها خانه‌ی فرهنگ تنها در تهران سر برافراشت. اینک بسیاری از شهرهای ایران زمین بر آند تا این دستاورد درخشان مدیریت شهری ایران را که دستکم در پایتخت کشور به خوبی شکوفیده، بازآزمایی کنند.

از مجموعه ۲۷ فرهنگسرای که تنها در پایتخت راه‌اندازی شد به جز "فرهنگسرای رسانه" که در ۱۳۸۷ گشایش یافت. دیگر فرهنگسراها در فاصله سال‌های (۱۳۷۰-۱۳۸۲) راه‌اندازی گردیده بالاترین شمار ساخت از آن سال ۱۳۸۰ بوده که چهار فرهنگسرای (بهمن، اقوام، کودک و کار) را در بر می‌گیرد. (جدول فرهنگسرا)

منابع:
۱- سایت فرهنگسرای بهمن
۲- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
۳- دانشنامه جهان اسلام
۴- فرهنگسرای اشراق
۵- وبسایت فرهنگسرای کار
۶- وبسایت فرهنگسرای جوان
۷- وبسایت فرهنگسرای نوجوان
۸- وبسایت فرهنگسرای کودکان
۹- وبسایت فرهنگسرای بانو
۱۰- وبسایت فرهنگسرای دختران
۱۱- وبسایت فرهنگسرای سالمند
۱۲- وبسایت فرهنگسرای فناوری اطلاعات
۱۳- وبسایت فرهنگسرای رسانه
۱۴- وبسایت فرهنگسرای کار
۱۵- وبسایت فرهنگسرای کودک
۱۶- وبسایت فرهنگسرای اقوام
۱۷- وبسایت فرهنگسرای بهمن
۱۸- وبسایت فرهنگسرای تهران
۱۹- وبسایت فرهنگسرای مشهد
۲۰- وبسایت فرهنگسرای اصفهان
۲۱- وبسایت فرهنگسرای تبریز
۲۲- وبسایت فرهنگسرای شیراز
۲۳- وبسایت فرهنگسرای اهواز
۲۴- وبسایت فرهنگسرای خراسان
۲۵- وبسایت فرهنگسرای مازندران
۲۶- وبسایت فرهنگسرای گیلان
۲۷- وبسایت فرهنگسرای بوشهر
۲۸- وبسایت فرهنگسرای هرمزگان
۲۹- وبسایت فرهنگسرای سیستان و بلوچستان
۳۰- وبسایت فرهنگسرای کردستان
۳۱- وبسایت فرهنگسرای آذربایجان غربی
۳۲- وبسایت فرهنگسرای آذربایجان شرقی
۳۳- وبسایت فرهنگسرای زنجان
۳۴- وبسایت فرهنگسرای قزوین
۳۵- وبسایت فرهنگسرای همدان
۳۶- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۳۷- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۳۸- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۳۹- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۴۰- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۴۱- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۴۲- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۴۳- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۴۴- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۴۵- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۴۶- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۴۷- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۴۸- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۴۹- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۵۰- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۵۱- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۵۲- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۵۳- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۵۴- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۵۵- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۵۶- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۵۷- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۵۸- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۵۹- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۶۰- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۶۱- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۶۲- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۶۳- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۶۴- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۶۵- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۶۶- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۶۷- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۶۸- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۶۹- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۷۰- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۷۱- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۷۲- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۷۳- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۷۴- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۷۵- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۷۶- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۷۷- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۷۸- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۷۹- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۸۰- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۸۱- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۸۲- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۸۳- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۸۴- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۸۵- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۸۶- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۸۷- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۸۸- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۸۹- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۹۰- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۹۱- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۹۲- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۹۳- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۹۴- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۹۵- وبسایت فرهنگسرای بروجرد
۹۶- وبسایت فرهنگسرای لرستان
۹۷- وبسایت فرهنگسرای ایلام
۹۸- وبسایت فرهنگسرای کرمانشاه
۹۹- وبسایت فرهنگسرای کهگیلویه و بویراحمد
۱۰۰- وبسایت فرهنگسرای بروجرد

جدول فرهنگسراهای کتابشایب یافته

شماره	نام	سال بنیاد	منطقه	امکانات فرهنگی
۱	فرهنگسرای ملل (امیرکبیر)	۱۳۷۳	۱	۱۰۲۰۰۰ متر بوستان، باغ قدیمی، کتابخانه و کلاسهای آموزشی
			شمال	
۲	فرهنگسرای قانون (ابن سینا)	۱۳۷۳	۲	آمفی تئاتر / گالری هنر / کلاسهای موسیقی
۳	فرهنگسرای هنر (ارسطو)	۱۳۷۳	۳	کتابخانه ۱۲۳۰۰ جلدی، ۷۳ کتاب انگلیسی، سالن نمایش ۳۳۰ نفر گنجایش ۳۰۰ متر مربع
۴	فرهنگسرای کودک	۱۳۸۰	۴	کاربری پیشین (پارکینگ شهرداری) (۱۳۷۰) خانه فرهنگ محله زرگنده
۵	فرهنگسرای طبیعت (اشراق)	۱۳۷۵	۲	باغ ۱۰۰ ساله / باغ هفت حوض / ۱۳۵۱ سینما / باشگاه شهرداری / نگارخانه / کتابخانه ۲۰ هزار جلد و سینما
۶	فرهنگسرای سلامت	۱۳۸۲	۲	
۷	فرهنگسرای تفکر (معرفت)	۱۳۷۵	۵	امکان برگزاری کلاس برای ۷ هزار هنرجو
			غرب	
۸	فرهنگسرای دختران	۱۳۸۱	۵	کتابخانه گنجایش ۲۵۰ نفر یا ۶۰ هزار جلد کتاب / سینما ۲۵۰ نفره
۹	فرهنگسرای دانشجو (شفق)		۶	تئاتر / نگارخانه / کانون دانشجویی
۱۰	فرهنگسرای بانو (سرور)	۱۳۷۳	۶	سرای موسیقی / نوآرخانه با پیشرفته ترین فناوری شنیداری / خانه کودک
۱۱	فرهنگسرای مدرسه (اندیشه)	۱۳۷۳	۷	نگارخانه / کتابخانه شبانه روزی / آمفی تئاتر ۵ کالری / سالن نمایش ۱۲۰ نفره
۱۲	فرهنگسرای خانواده	۱۳۷۶	۸	نگارخانه / آمفی تئاتر و کتابخانه سه طبقه با ۳۸۳۱۷ جلد کتاب، شبانه روزی
۱۳	فرهنگسرای کار	۱۳۸۰	۱۰	طرح سازماندهی مشاغل استان تهران بهبود سطح فرهنگ کار و توسعه اشتغال
۱۴	فرهنگسرای قرآن	۱۳۷۹	۱۰	سینما و تئاتر گنجایش ۳۰۰ نفر کتابخانه تخصصی بیش از ۶ هزار کتاب
۱۵	فرهنگسرای علوم	۱۳۸۱	۱۰	کانون های قرآن، نجوم، ریاضی، نمایش، موسیقی
۱۶	فرهنگسرای انقلاب	۱۳۸۰	۱۱	آمفی تئاتر ۳۰۰ نفره / کاربری پیشین سال ۵۷ مرکز مطالعات تاریخی تهران، اسفند ۷۶ مرکز تهران شناسی
۱۷	فرهنگسرای ورزش	۴	۱۱	سالن سینما تئاتر / سالن هنرمندان

کار ویژه	امکانات ورزشی
نمایشگاه‌های خارجی برای ارتباط با هنرمندان خارجی	ورزشهای گروهی و جمعی مردم تپتویه
اکران فیلمهای روز / بازارچه هنری	
۲۱ روزنامه - ۱ مجله فارسی و یک مجله زبانی بازارچه صنایع دستی پنجشنبه و جمعه	
"جئیش ناجیان کوچک زمین" آموزش برای محیط زیست	
پاوربان طبیعت و حمایت از انجمن‌های حافظ محیط زیست	استخر رویاز / زمین تنیس
افزایش آگاهی مردم از خطرات تهدیدکننده سلامت اجتماعی، روانی و جسمی شهروندان	
نمایشگاه هنکی آثار هنرمندان	
کلاسهای هنری، نقاشی، تجسمی پیش‌دبستانی / گلچینی کامپیوتر	فعالیت کوهنوردی / تهران گردی
خانه‌ی المپیاد (کانون علمی) پنجشنبه‌ها بازارچه‌ی هنری	
مشارکت کودکان در خانه کودک	فعالیت کوهنوردی / تهران گردی
کتابخانه درجه یکم شبانه‌روزی	
کتابخانه شبانه‌روزی، هر هفته نمایشگاه آثار تجسمی	
نمایشگاه خود اشتغالی در قالب ایستگاه کار	
تشکیل گروه همسرایی بزرگ ۷۰ نفره (زن + مرد)	
اشاعه‌ی علوم به زبان ساده توسعه‌ی فرهنگ، شهروندی	
موزه‌ی انقلاب تهران	سالن ورزشی مردان
کانون پرورش کودکان و نوجوانان، کبوترانه / سفرمخانه بازارچه استخر کم عمق برای کودکان	دریاچه‌ی قایق‌سواری / ماهیگیری شهربازی / سالن ورزشی / زمینهای فوتبال بسکتبال / والیبال / تنیس

شماره	نام	سال بניاد	منطقه	انواع خدمات فرهنگی
۱۸	فرهنگسرای فناوری و اطلاعات (IT)	۱۳۸۲	۱۱	
			مرکز	
۱۹	فرهنگسرای شهر	۱۳۸۲	۱۲	واحدهای اقتصاد شهر و معماری شهری آموزش شهری
۲۰	فرهنگسرای سلامت	۱۳۷۶	۱۲	نگارخانه عکاسی
۲۱	فرهنگسرای پایداری	۱۳۷۸	۱۲	در مکان کتابخانه‌ی ابن‌سینا ۴ طبقه سالن اجتماعات / نگارخانه / نمایش و موسیقی کانون قرآن و فیلمخانه
۲۲	فرهنگسرای جوان **	۱۳۷۲	۱۵	کتابخانه کودک و نوجوان ۵۰ هزار جلد / کتابخانه ۵ - ۱۴ ساله ۲۰ هزار جلد / ۳ سالن اجتماعات گنجایش ۲۷۵۲ نفر
			جنوب شرقی	
۲۳	فرهنگسرای بهمن **	۱۳۷۰	۱۶	کاربری پیشین (کشتارگاه) ۵۰ هزار متر / تالار آوینر گنجایش ۱۴۰۰ نفر سن نمایش (۱۵-۲۷)
			جنوب	کتابخانه همپنده شبانه‌روزی ۲۰ هزار جلد
۲۴	فرهنگسرای اقوام	۱۳۸۰	۱۷	خانه کودک / باشگاه اینترنت
۲۵	فرهنگسرای نوجوان	۱۳۸۰	۱۸	سینمای خانه دوست گنجایش ۱۲۰ / کتابخانه ۳۰۰ متر گنجایش ۱۲۰۰۰ کتاب
			جنوب غرب	
۲۶	فرهنگسرای ولایت	۱۳۸۱	۲۰	گستره ۲ هزار متر مربع
۲۷	فرهنگسرای رسانه	۱۳۸۶	۶	کانون‌های گوناگون بانوان / عکس / فیلم / زبان فرانسه نو سه طبقه
			مرکز	
۲۸	مجموعه فرهنگی - متر بعثت	۱۳۷۳		کتابخانه ۲۰ هزار جلد کتاب

انجمنات ورزشی	کار ویژه
	زمینه‌سازی بهبود فرهنگ، بهره‌برداری در خور از فناوری اطلاعات و اینترنت
	کانون شهریان جوان / کانون جهانگردان
کانون شطرنج / کوهنوردی / دوچرخه‌سواری / کوهپیمایی / دوچرخه‌سواری ورزش مسیحگاهی دو و میدانی / کوه‌شگری / اردوی ورزشی	
	نگارخانه ۲ هزار با تابلو گنجایش کانون نجوم و فیزیک ۱۴۰ کلاس آموزشی
سینما ترانس چاپلین ۴۷۸ صندلی با سقف متحرک / تالار امام ۱۰۰ صندلی / نورپردازی پیشرفته / گالری ۲۰۰ مترمربع	مجموعه ورزشی شنا / فوتبال / کاراته / بلیارد / ژیمناستیک / کانونها ادبی-هنری ارکستر فیلارمونیک ارمنستان / ارکستر سمفونیک تهران نمایشهای مذهبی عباد / کورال‌گلو
خانه شطرنج	یکی از بزرگترین کتابخانه‌های شبانه‌روزی تهران
سالن ورزش ۷۰ مترمربع	۱۰۰۰ عضو ثابت ۹۰۰۰ عضو افتخاری / جشنواره آب / همایش‌های زیست محیطی و مذهبی
	کنسرت فرهنگ ولایی
	همایش‌های خبرنگاری

جمهوری اسلامی ایران
سازمان انتخابات
راهنمای

آمدن ساختگاه برای شهرهای آینده

شهرها داشتند مانند زمین‌های قاسم‌آباد در شمال باختری کلاشهر مشهد و با زمین‌های باغشاهی تبریز (به تصاویر این زمین‌ها).
رخساره‌ی سازمانی این قوانین، نهادهای ویژه‌ای بود که برای اجرای همین قوانین چهره بستند که عمده‌ترین آن‌ها سازمان‌های «عمران اراضی شهری» استان‌ها و «سازمان زمین شهری» بودند و تقویماً در همه‌ی شهرهای ایران دارای اداره و شاخه بودند. این قوانین هدف‌های زیر را پی‌می‌گرفتند:

۱- تأمین زمین برای مسکن و خدمات عمومی. ۲- مهار بیرونی بازی زمین. از دیگر نکات عمده‌ی آن می‌توان به محدود کردن مالکیت زمین برای مالکان - پیشگیری از زمین‌خواری - و جلوگیری از مداخلات زمین (به جز با دولت) اشاره نمود که در آن روزگار یکسره از پایش و کنترل بیرون شده بود. آن‌چه از دیدگاه مدیریت شهری و شهرداری‌ها در این قوانین درخشان می‌نماید تأمین زمین برای خانه‌سازی و نه سرپناه یعنی همراه با تأمین زمینی برای زیرساخت‌ها، زیرساخت‌ها، تأسیسات و تجهیزات شهری مانند شبکه‌های ارتباطی، بنگان‌های آموزشی - درمانی، اداری، فضای سبز و ورزشی که انجام چنین تمهیداتی پیش از این قوانین ممکن نبود گفتنی است که مالکیت بخش خصوصی از مواقع عمده بر سر راه بودند به دست قانون ترمیمی از آماده‌سازی زمین می‌تواند این دستاورد را بیشتر شناساند. آماده‌سازی زمین را می‌توان از این‌نامه‌ی اجرایی قانون زمین شهری، مصوب ۱۳۲۷ خورشیدی هیأت وزیران ماده‌ی ۴۱ چنین آورد: «آماده‌سازی زمین عبارت است از مجموعه عملیاتی که مطابق دستورالعمل وزارت مسکن و شهرسازی، زمین را برای احداث مسکن آماده می‌سازد، شامل:

- الف - عملیات زیربنایی از قبیل تعیین بروکته، تسطیح و اسفالت معابر، تأمین شبکه‌های تأسیساتی آب و برق، جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی، قاضلاب و غیره
- ب - عملیات روبنایی احداث مدارس، درمانگاه در واحد انتظامی، فضای سبز و اندازه‌ی آتش‌نشانی و اماکن تجاری و نظایر آن.»

در سال‌های نخستین پس از انقلاب (۱۳۵۸ تا ۱۳۶۰) افزون بر نایبمانی در تصرف زمین‌های پیرامون شهری و رشد شتابانک سرپناه‌های غیر رسمی، انفجار جمعیت در آغازهای دهه شصت، شهرهای ایران به ویژه کلاشهرها را با دشواری‌های فراوانی روبه‌رو نمود. وزارت مسکن و شهرسازی در رویارویی با این انفجار سه راهبرد را برای برون شدن از این بن بست و گسترش سامان شهرها را اختیار نمود:

- ۱- رشد و گسترش شهر در درون خود؛ که توسازی و بازسازی بافت‌های فرسوده‌ی شهر می‌بود که شوربختانه تاکنون، کاری برشمردنی در این باره شاید به جایز دشواری‌های ویژه آن رخ نداده است؛
  - ۲- رشد پیوسته شهر؛ که آماده سازی زمین‌های لبه و پیرامون شهر را در برمی‌گرفت و دشواری گشتی بر سر راه داشت و
  - ۳- رشد گسسته شهرها؛ که چندان هم بی‌پیشینه نبود و در برابر آن دو راهبرد کمتر دشوار می‌نمود.
- در میان این سه راهکار، دو مورد رشد پیوسته و گسسته را می‌توان به عنوان دو دستاورد ارزنده و کلان در مدیریت شهرها برشمرد که به آن‌ها می‌پردازیم.
- ۱- در راهبرد رشد پیوسته شهر، آماده‌سازی کانون اصلی است. سیاست آماده‌سازی زمین در ایران پس از انقلاب که تدوین و به اجرا درآمد یکی از مؤثرترین برنامه‌های شهرسازی و توسعه شهری بوده است گفتنی است که پس از انقلاب قوانین و سیاست‌های چندی در پیوند با «زمین شهری» تدوین، تصویب و به اجرا درآمد از آن جمله است: «قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری» (۱۳۵۸خ)، «قانون اراضی شهری» (۱۳۶۰)، «قانون زمین شهری» (۱۳۶۶خ)، روشن‌ترین رخساره‌ی قوانین پیشگفته تملک گسترده‌ای از زمین‌های شهری به دست دولت بود. این زمین‌ها بیشتر اراضی موات بیرون شهری و پیرامون شهری را در برمی‌گرفت که تألیفی بسزا در گسترش کالبدی

نو شهرها نوباوگانی برای مادرشهر

۲- رشد گسسته شهرها

پیشینه گذشته از روش کوجه‌ها و گذرهای مهاجرانی که از آبادی شهری به شهرهای بزرگ می‌آمدند گامه گامه با نام همان مهاجران شناخته می‌شد مانند کوجه کربلایی‌ها، کوی کربلایی‌ها یا محله‌ی بزدی‌ها. گامه آبادی‌های نزدیک به شهر نیز با ورود مهاجران از یک اهلیت زمانی یا قومی آن بخش چندان جمعیت را به خود می‌کشید که خود گوشواری بزرگ برای شهر نمرده می‌شد. مانند محله‌ی سعدآباد مشهد در باختر ستاد که مهاجران ترک زبان بازگشته از شوروی را در خود جای می‌داد و در دهه‌های ۲۰ تا ۵۰ به گوشواری بزرگ از شهر مشهد بدل گردید. در این ساخت و رشد هیچ اراده‌ی سنجیده‌ای از پیش دست نداشت و گونه‌ای رشد خودرو شمرده می‌شد.

در زایش شهرهای جدید که روزگاری تنها با پیدایش یک کوی سر برمی‌آورد (مجموعه‌ای از ساختمان‌ها هم ساخت و در آن روزگار یک طبقه) و سال‌هایی پیش از دهه‌ی ۳۰ را در برمی‌گرفته. هنوز هم رخنمون‌های در یافت شهر کوچک دارد. ایران بیشتر نام مشترک «کوی کارمندان» را با خود دارند که اینک یکسره در حال نابودی و فرسایش کامل هستند.

مانند کوی فرهنگ مشهد یا کوی زاهدان تبرکات. از سال‌های ۳۰ بدین سو با شکوفایی اقتصاد نفت در جهان و سرازیر شدن پول‌های سرشار به ایران کوی‌ها و شهرک‌های کارمندان نفت که بیشتر بیرون از شهر و نزدیک به مخازن، انبارهای نفت و گامه نزدیک، پالایشگاه‌ها و چاه‌ها نیز بودند سر بر آورند که بسیار پرستار بودند. این شهرک‌ها یا نو شهرها شکوفاترین دوره را در تاریخ نو شهرهای ایران رقم می‌زنند. شهرهایی بسیار متفاوت با بافت‌های سنتی، اما با ساخت‌وسازهای کمابیش ردیفی و یکسان. به جز اینکه جایگاه باشندگان آن در محل کار، گونه‌ی ساخت و ساز را مشخص می‌نمود که ضد البته بهترین‌ها و بزرگ‌ترین‌ها از آن کارمندان بلند پایه بود. نمونه‌ی این گونه نو شهر را می‌توان در «بریم» آبادان نشان داد. از نیمه‌ی دهه ۴۰ تا انقلاب.

سازمان‌ها، صنایع و برخی نهادها نیز پایه به میدان نو شهر سازی نهادند. چون سازمان برنامه، آموزش و پرورش، راه‌آهن، شهریاری و دانشگاه مانند شهرک کارگران نساجی در شاه‌پشین (قائم‌شهر) که بعداً بخشی از آن به جنگزدگان داده شد و بترت نام گرفت. فولادشهر اصفهان و پردیس‌های دانشگاهی. انگیزه همگی این کوی‌ها و نو شهرها شاید گذشته از رفاه کارمندان و کارگران سهیم شدن در کیک بزرگ قدرتی بود که بر نفت شناور می‌نمود. اما نو شهرهای پس از انقلاب و ساخت آن‌ها انگیزه‌هایی دیگرگونه داشت. شهرسازان این روزگار را که به اکنون می‌پیوندد در بلزای سی ساله چین تئیس می‌کنند.

۱- دلایل: پیش‌بینی جمعیت کشور در سال ۱۴۰۰ در مرز ۱۴۰ میلیون نفر (۹۶ درصد شهر = ۲۴ درصد روستایی) بر پایه‌ی چنین آمارهای شهرهای کنونی با محدودیت طبیعی و کاربری اراضی در حومه و اطراف امکان گسترش نخواهد داشت.

- دشواری‌های گنونی شهرها، هرج و مرج، نابسامانی کالبدی، مسکن، هترو، بیکاری، حاشیه‌نشینی، جرم و جنایت مشکلات روحی و روانی در تصمیم‌گیری برای ساخت شهرهای جدید نقش عمده و مؤثری داشته است.

- تمرکز زدایی، حذف سرزیرهای جمعیتی شهرهای بزرگ و

چند میلیونی مانند تهران، مشهد و جلوگیری از گسترش بی‌رویه شهرهای بزرگ پایش حرکت مهاجرتی از دیگر دلایل هستند. ساختن نو شهرها/ شهرهای جدید یکی از مهمترین سیاست‌های وزارت مسکن و شهرسازی است. اگر این راهکار نبود دشواری‌های کلانشهرها و شهرهای بزرگ، به ویژه از دید مسکن چند باره فزونی می‌یافت. این راهبرد هدف‌های بسیاری را دنبال می‌کند که به چند هدف در زیر اشاره می‌شود:

- ۱- جلوگیری از گسترش قارچی و کلانشهر شدن مادرشهرها؛
- ۲- جذب سرویس جمعیت با افزایش کانون اشتغال در شهر جدید؛
- ۳- سبک کردن بار آمد و شد در درون مادر شهر؛
- ۴- جلوگیری از آلودگی محیط زیست در شهرهای بزرگ و

شهر جدید تهران

شهر جدید تهران

Master Plan

۵- ساختن شهری از پیش برنامه‌ریزی شده.

در این بازه زمانی ۳۰ سال ۲۸ شهر جدید منصوب و غیر منصوب در برنامه‌ی شرکت عمران شهرهای جدید وجود داشت که قرار بود در پیرامون مادر شهرها مکان‌یابی شوند. کمترین فاصله‌ی شهرهای منصوب یا مادرشهر ۱۵ کیلومتر از آن «بهارستان» است و بیشترین آن مربوطاً به «شهر محلی» و «استهباد» است که ۷۰ کیلومتر فاصله دارد. ۱۵ شهر جدید در حوزه‌ی چهار مادرشهر با بیش از یک میلیون نفر جمعیت یعنی تهران، اسفهان، مشهد و تبریز جای گرفته‌اند (به نقشه برون‌کنندگی نو شهرهای ایران).

۲ شهر جدید در حوزه‌ی سه مادر شهر یا ۵۰۰ هزار تا یک میلیون نفر، یعنی شیراز، اهواز و کرمانشاه هستند.

برای دیگر مادر شهرهایی که زیر ۵۰۰ هزار نفر جمعیت دارند مانند زابل و چابهار یا ۹۱ هزار و ۳۰ هزار نفر جمعیت، دو شهر جدید «رامشاد» و «گنبد» را پیش‌بینی کرده‌اند.

تا کنون (۱۳۸۵) ساخت ۳۰ شهر جدید به تصویب شورای عالی شهرسازی رسیده که از این شماره نو شهرهای لبنان، تهران، تیس، رامین (اهواز) و کلاردشت (منطقه‌ی شهری جالوس - بوشهر) در مرحله‌ی طراحی است نو شهرهای رامشاد، بی‌آلود و شهرین شهر (اهواز) به مرحله‌ی ساخت و ساز رسیده‌اند.

شمار نو شهرهای ساخته شده در کشور به ۱۸ شهر می‌رسد که از این شمار ۱۴ شهر به مرحله‌ی جمعیت پذیری کام‌نهادند (به جدول شهرهای جدید)؛ کثرتی است که شهرهای سازه‌دار صاحب شهرداری نیز شده‌اند.

وزارت مسکن و شهرسازی در راستای دست یافتن به هدفهای خود ۱۰ شهر تازه را نیز گزینش کرده است:

شهر جدید تهران

نو شهرهای؟

- استهباد (منطقه‌ی شهر استهباد)
- بهارنوماش (منطقه‌ی شهری منجلا سلیمان)
- ملک کیان (منطقه‌ی شهری میریز)
- سفچگان (منطقه‌ی شهری سفچگان)
- ایچچه برون (منطقه‌ی شهری گنبدکاووس)
- اشورا ده (منطقه‌ی شهری بشتر ترکمن)
- ایوانکی (منطقه‌ی شهری گرمسار)
- عسلویه (منطقه‌ی شهری گنگان)
- آفتاب (منطقه‌ی شهری تهران)
- سیراف (منطقه‌ی شهری هرمزگان)

شماره	نشان	نام شهر جدید	شهر مادر	جایگاه شهر جدید	گستره به هکتار	کشایش به نفر	تاریخ تاسیس شرکت عمران	تاریخ تصویب شورای عالی شهرداری
۱		عالمشهر	بوشهر	۲۳ کیلومتری خاور بوشهر	۴ هزار	۱۰۰ هزار	۶۸/۱۲/۱۹	۱۳۶۵/۱/۱۷
۲		مجلس	اصفهان	۶۵ کیلومتری جنوب باختری اصفهان	۳ هزار	۱۴۰ هزار	۶۸/۶/۷	۱۳۷۲/۵/۲۲
۳		بولاشهر	اصفهان	۶۵ کیلومتری جنوب باختری اصفهان ۱۰ کیلومتری کارخانه ذوب آهن	۷ هزار	۲۲۰ هزار	۶۸/۴/۹	۱۳۷۲/۶/۱۹
۴		بهارستان	اصفهان	۱۵ کیلومتری جنوب خاوری جاده‌ی اصفهان - شیراز	۳ هزار	۲۲۰ هزار	۶۸/۴/۱	۱۳۷۲/۷/۱۹
۵		مهریز	تهران	۶۵ کیلومتری غرب تهران با فاصله‌ی ۲۵ کیلومتر از شهر کرج	۴ هزار	۵۰۰ هزار	۶۹/۲/۲۲	۱۳۷۲/۶/۲۸
۶		پردک	تهران	۴۰ کیلومتری جنوب باختری تهران ۱۰ کیلومتری رباط کریم	۱۲۶۷	۸۰ هزار	۶۹/۴/۲۲	۱۳۷۷/۴/۹
۷		گنهار	مشهد	۴۰ کیلومتری شمال باختری مشهد	۴ هزار	۲۰۰ هزار	۶۹/۵/۴	۱۳۷۲/۲/۷
۸		مهاجران	اراک	۲۸ کیلومتری باختر اراک	۸۲۶	۶۰ هزار	۶۹/۷/۱۹	۱۳۷۶/۵/۲۰
۹		انزیشه	تهران	۳۰ کیلومتری شهر تهران در شمال باختری شهریار و در جنوب خاوری کرج	۱۱۰۰	۱۰۰ هزار	۷۰/۱۲/۱۸	—
۱۰		سوهاد	تهریریز	۲۰ کیلومتری جنوب باختری تبریز	۳۱۳۸	۹۰ هزار	۷۰/۹/۸	۱۳۷۷/۲/۱
۱۱		به‌آباد	مشهد	۲۲ کیلومتری جنوب باختری مشهد	۴ هزار	۱۲۰ هزار	۷۰/۱۲/۵	—
۱۲		پردیس	تهران	۲۵ کیلومتری خاور تهران	۲ هزار	۱۵۰ هزار	۷۰/۵/۷	۱۳۷۲/۳/۲۲
۱۳		تیس	چابهار	۳۰ کیلومتری شمال باختری خلیج چابهار	۲۰۰۰	۱۰۰ هزار	۷۰/۹/۲۷	—
۱۴		زابل	زابل	۲۵ کیلومتری جنوب زابل	۱۰۰۰	۶۰ هزار	۷۰/۹/۲۷	—
۱۵		امین	اهواز	۳۵ کیلومتری شمال اهواز	۱۰۰۰	۶۵ هزار	۷۰/۷/۱۵	—
۱۶		غربی	بدر عباس	۴۰ کیلومتری شمال باختری شهر بدر عباس	۳ هزار	۱۰۰ هزار	۶۹/۱/۲۲	—
۱۷		صدرا	شیراز	۱۵ کیلومتری شمال باختری شیراز	۲۰۳۸	۲۰۰ هزار	۷۰/۶/۶	۱۳۷۳/۱۱/۲۳
۱۸		شهر جدید اهواز	اهواز	—				

منابع:
 ۱- شهرداری جدید تهران (تهران) وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۷۵
 ۲- شورای بزرگ ملی-آرژکی شهرهای جدید ایران با تکیه بر برنامه‌های بعد از پوزان در ۱۳۷۵
 ۳- سازمان مسوولت‌های اجاره‌ای تپاندها شهرهای جدید تهران و اهواز (استفاده از شرکت عمران شهرهای جدید) پای اول ۱۳۸۵
 ۴- ارزیابی موی آماده‌سازی زمین شهری در ایران
 ۵- زمین شهری در ایران
 ۶- زمین شهری در ایران
 ۷- زمین شهری در ایران
 ۸- زمین شهری در ایران
 ۹- زمین شهری در ایران
 ۱۰- زمین شهری در ایران
 ۱۱- زمین شهری در ایران
 ۱۲- زمین شهری در ایران
 ۱۳- زمین شهری در ایران
 ۱۴- زمین شهری در ایران
 ۱۵- زمین شهری در ایران
 ۱۶- زمین شهری در ایران
 ۱۷- زمین شهری در ایران
 ۱۸- زمین شهری در ایران

پایان دوران

عاشقانه از بهشت

شهروندان شهر آرمانی

صفحه از نگاه شهردار در برگیرنده نوع نگاه شهردار به امور محوله و عملکرد وی در طول دوره تصدی امور مدیریت شهری و شهرداری می‌باشد. با توجه به موضوع محور این شماره در خصوص مدیریت شهری سی‌ساله در ایران پس از انقلاب اسلامی، در ابتدای این بخش گزیده‌ای از دو سخنرانی آقای دکتر محمود احمدی‌نژاد (شهردار تهران طی سالهای ۸۲ الی ۱۳۸۴) که باعث اشاعه دیدگاه جدید در عرصه خدمت‌رسانی به مردم و کرامت انسانی در مدیریت شهری کشور گردید. در دو گردهمایی "نومین اجلاس شهرداران کلانشهرها و پایتخت‌ها" (مسکو - ۸۳/۷/۲۰) و "شهرداران پایتخت‌های اسلامی و آسیایی" (تهران - ۸۲/۸/۹) ذکر شده است. با توجه به فضای دوران مذکور شده و تحولات اجتماعی پس از آن و دیدگاه‌های ارائه شده در متن سخنرانی‌ها در مورد ویژگیهای شهروندان، شهر، آرمان‌ها و ذکر تلاشهای انجام شده در مسیر دستیابی به اهداف ترسیم شده و مورد اشاره، این مبحث به عنوان شکل جدیدی از فصل "از نگاه شهردار" شماره ویژه بهمن ۸۷ انتخاب شده است و امید است مورد مذاقه قرار گیرد.

متن سخنرانی دکتر محمود احمدی‌نژاد - تهران

به عنوان یک همکار قدیمی که منت‌ها در خدمت مردم عزیز تهران بوده‌ام و با بی‌چیدگی‌ها، چالش‌ها و مشکلات کار شما آشنا هستم.

همه به دنبال برپایی شهری خوب برای شهروندان خودمان هستیم اما سؤالی اساسی این است که شهر خوب، کدام است؟

و قبل از این سوال که اصولاً شهر چیست؟

همه می‌دانیم که شهر برای زندگی انسان‌ها شکل می‌گیرد پس قبل از آن باید نوع نگاه و دریافت خود از انسان را تعریف نمایم.

امروز با دو تعریف مشخص از انسان روبرو هستیم.

برخی انسان را موجودی مادی معرفی می‌کند که تا همین حداکثری نیازهای مادی و شخصی بالاترین هدف و نهایت کمال اوست و حد آزادی او محدوده آزادی دیگران است.

معلوم است که با اعتقاد به چنین فلسفه‌ای در اجتماع انسانی روابط بین انسان‌ها مکانیکی است و به طور دائم تضاد و تراحم پیش می‌آید.

هر کس به دنبال فراهم کردن بهترین شرایط برای خودش است و فاصله‌ها شکل می‌گیرد. این نگاه در شکل و قیافه ظاهری شهر و در روابط بین شهروندان نیز خود را نشان می‌دهد. کالبد چنین شهرهای تبعیض و بی‌عدالتی و فاصله‌های فقیر و غنی را منعکس می‌کند در زبان رایج مردم، شهر به شمال و جنوب و یا شرق و غرب و محلات فقیر و غنی تقسیم می‌شود.

شهری و توزیع امکانات باید مظهر دوستی و عدالت باشد و همسایگی‌ها و محلات شهری باید کانون جوشش عشق و محبت و زمینه‌ساز تعمیق روابط انسانی و شکوفایی صفات برجسته ارزشی و توسعه اخلاق و معنویت باشد ایام فضاها و ساختمان‌ها هم باید انسانی باشد. انسان‌ها در شهرها نباید احساس حقارت کنند. شهر باید در خدمت ساکنان و رشد و کمال انسانی آنان باشد، نه این‌که ساکنان مقهور شهر باشند.

باید روابط انسانی و هویت شهری به طور مداوم قربانی زیاده‌خواهی‌ها و گسترش ظلم‌های مادی باشد. شهر خانه و محل آرامش شهروندان است و آنان با محیط شهری انس برقرار می‌کنند باید مزایای شهر تا آن‌جا که ممکن است با تخریب مکرر قسمت‌های مختلف شهر و دگرگون کردن مداوم سیمای شهر آسیب‌رسانی به انسان‌ها وارد نشود. شهرها باید همه هویت خویش را از شهروندان اخذ کنند. کالبد فیزیکی شهر باید نمادی از هویت، تاریخ و فرهنگ آنان باشد و آنچه در ساکنان همه شهرها ممکن است، کمال خوبی، نیاز به امنیت روانی و آرامش ارتباطات و تعاملات مثبتی بر اخلاق، محبت، معنویت و حرکت به سوی کمال انسانی است.

شهر خوب شهری است که فضای تکامل انسان‌ها را فراهم کند زمینه برادری و همسنگی و بهرانی را بین شهروندان تقویت نماید و مردم حقیقتاً آن را محل آرامش و امنیت خود بدانند.

شهر واقعی دارای یک روح واحد است و تجلی این روح واحد در اداره شهر بهترین یار و مددکار مدیران شهری است. ارتباط مستمر با مردم و مشارکت دادن آنان در مدیریت شهر و صداقت در رشد اخلاق و کمال انسانی راه را برای حل مشکلات و برپایی یک شهر خوب باز می‌کند. بیایید همه با هم یک شهر خوب و در مجموع یک دنیای خوب برای جامعه بشری برپا کنیم.

متن سخنرانی در مسکو

امروزه حدود نیمی از جمعیت جهان ساکن شهرها شده‌اند و به طور مستمر شاهد گسترش سریع شهرها و تشکیل شهرهای جدید هستیم. به همین دلیل نقش شهرها در تحولات اجتماعی و سیاسی از یک سو و تنظیم معادلات جهانی، صلح و ثبات، تبادل تجربیات بشری، تبادل فرهنگ‌ها و گسترش دوستی‌ها از سوی دیگر رو به افزایش است.

نه رانستی شهر چیست؟ و یک شهر خوب کدام است؟ با روند کنونی مسابقات آیا چشم‌انداز روشن و امید بخشی برای یک زندگی سالم، هدفمند و پر نشاط در همه گیتی وجود دارد؟ به اعتقاد ما روح حقیقی شهر عبارت است از آن روابط عاطفی، معنوی، انسانی و آرمانی که بین ساکنین یک مرکز جمعیتی برقرار می‌شود. روابطی که ترجمان هویت و موجب احساس محبت، همدلی و رضایتمندی است. بهترین شهرها آن است که مردم در آن احساس امنیت کنند و از زندگی در جمع شهری لذت ببرند و راه را برای تحقق آرمان‌ها و شکوفایی استعدادهای الهی خود و نسل‌های آتی هموار یابند.

خیابان‌ها و بزرگراه‌ها، ساختمان‌های متنوع و متعدد، تجهیزات و برنامه‌های مدیریتی به خودی خود واجد ارزش‌های حقیقی نیستند، بلکه باید در خدمت بالوروی و تحقق ارزش‌های انسانی قرار گیرند.

در چنین شهرهای احساس همسنگی و رفاقت کم می‌گردد و ساکنان با یکدیگر بیگانه هستند. آنان به طور دائم با یکدیگر در حال رقابت و معمولاً صاحبان ثروت و قدرت در تصاحب امکانات شهری بر دیگران سبقت می‌گیرند حتی با فرض این‌که همه ساکنان از قدرت و ثروت کافی برخوردار باشند دوستی و رفاقت شکل نمی‌گیرد. انسان‌ها در کنار هم زندگی می‌کنند ولی از یکدیگر بیگانه‌اند و احساس غربت می‌کنند. یار یکدیگر نیستند بلکه رقیب یکدیگرند. چنین شهرهایی ممکن است به ظاهر زیبا باشند و امکانات شهری برای شهروندان فراهم باشد مردم در رفاه مادی زندگی کنند و شهر یک مجموعه به هم پیوسته با سلسله مراتب دسترسی و امکانات مشترک باشد اما پیوستگی انسانی در آن وجود ندارد. هر کس برای خودش زندگی می‌کند ارتباط انسان‌ها در حد ضرورت است. آنها در کنار هم زندگی می‌کنند ولی احساس دوستی و محبت ندارند.

کالبد و فیزیکی شهر در حرکت است اما خود شهر مرده و بدون روح است. امروز این تجربه تلخ در برابر ما قرار دارد اما نگاه دیگری نیز به انسان وجود دارد و آن نگاه واقعی منبعث از حقیقت آفرینش انسان است. در این نگاه انسان مخلوق خداوند است گریه در خاک و از خاک آفریده شده است. ولی نباید در آن توقف کرد باید با تلاش و کوشش خود را تا بالاترین نقطه کمال انسانی و تا خود خدا بالا بکشند و جامعه سعادت‌مند را برپا کنند. در این نگاه کمال انسانی و تجلی صفات برجسته مثل عشق، جوانمردی، شجاعت، گذشت و فداکاری و رشد انسان‌ها در روابط بین آن‌ها و چگونگی تعامل بین آنان شکوفا می‌گردد.

انسان اصولاً اجتماعی است و بدون روابط سازنده و رشد دهنده انسانی مفهوم انسان متجلی نمی‌شود. انسان فقط یک موجود مادی با نیازهای مادی نیست بلکه دارای روح الهی، حق طلب، عدالت‌خواه، خیرخواه دیگران و به دنبال راستی، پاکی، محبت و عشق است.

انسان‌ها همه به دنبال همه کمالات و زیبایی‌ها و در نهایت آن، کمال خوبی و زیبایی رضی خداوند هستند و این صرفاً از درون جامعه و از تعامل با دیگران حاصل می‌شود. دوستی با دیگران و خدمت کردن و مهر ورزیدن به آنان تا فداکاری در راه سعادت و رفاه و تلاش در جهت رشد و کمال همه و همه لازمه زندگی انسانی و حرکت در جهت هدف، از آفرینش انسان است.

با چنین دیدگاهی شهروندان نه تنها رقیب و مزاحم نیستند بلکه یار و یاور هم و دوست و همدل یکدیگرند. زندگی در چنین شهری با برادری، محبت و آرامش واقعی همراه است.

شهر، در حقیقت روابط بین انسان‌هاست والا ساختمان و خیابان و سیستم‌های حمل و نقلی و ارتباطی مجموعه‌ای از آهن و بتن و اسفالت هستند که خود به خود فاقد ارزشند و تنها وسیله ابزار هستند. هر مجموعه بشری بدون روابط انسانی گرم و پر نشاط و سازنده شهر مردگان است.

برج‌ها کاخ‌ها و بزرگراه‌های عریض هویت شهر را تعریف نمی‌کنند بلکه هویت شهر، هویت شهروندان است. هویت شهر باید از هویت شهروندان که انسان‌ها هستند پیروی نماید و انسان‌ها خواهان عدالت، دوستی، کمال انسان محبت و آرامش است. کالبد شهری سلسله مراتب

هشتم نوبت بخش فرزاین روشن برای شهرها و جوامع بشری و یک زندگی سعادت‌مندانه برای همه انسان‌ها است. برای تحقق جامعه جهانی سعادت‌مند و آرامش و ساختن شهرهایی آباد و مرفه نیازمند باز تعریف مدیریت شهری هستیم. در تعریف جدید، توسعه روابط عاطفی و انسانی، گسترش معنویت و تقویت بنیان‌های خانواده، در زمره مأموریت‌های بسیار مهم و تعیین‌کننده مدیران شهری قرار می‌گیرد.

در تهران و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ملت ایران روشن‌های جدیدی از مدیریت را تجربه می‌کند که مایه بخشش از آن را برای شما بازگو نمایم. به اعتقاد ما شهر متعلق به مردم است و مردم هم حق نظارت، مشارکت و دخالت مستمر در همه امور را دارند و همه وظیفه آن را به این معنی که جامعه کمال یافته بدون استمرار حضور آگاهانه احاد مردم و حساسیت کامل در برابر همه ابعاد زندگی اجتماعی، تحقق پیدا نمی‌کند. این مهم، آموزه‌ی انقلاب امام خمینی (ره) و رهبری اسلامی است.

رابطه مستمر و بدون واسطه مدیران شهری با مردم در حقیقت مقدمه تحقق این حق و انجام این وظیفه است. این رابطه موجب تقویت فضای عاطفی و همدلی محبت آمیز از یک سو و زمینه ساز احساس مسئولیت همگانی از سوی دیگر است.

تحقق نظارت عمومی و احساس مسئولیت همگانی، که از عناصر اصلی صیانت از سلامت هر سازمان اداری است، مستلزم ارتباط مستمر مدیران و مردم است.

سلامت سازمان آرامش است که بسیاری از مدیران شهری وقت و انرژی فراوانی برای آن صرف می‌کنند، در حالی که ارتباط مستمر و محبت آمیز با مردم راهگشای تحقق کم هزینه این آرزمان است این ارتباط امروز در تهران تجربه شده است و نتایج آن می‌تواند در اختیار همکاران عزیز قرار گیرد.

به اعتقاد ما جوانان بزرگترین سرمایه و نماد نشاط، پالندگی و امید هر ملتند و پرواضح است که روح پاک جوانان برای همکاری در برپایی جهانی پر از انسانیت، معنویت، عدالت و روابط سازنده از همگان آماده‌تر است. ایجاد فرصت‌های مناسب برای بروز استعدادها، تعالی روح و تجربه مدیریت جوانان، از وظایف اصلی مدیران شهری است. میدان ورزش فرصت مناسبی برای تجلی خصال انسانی و شناسایی جوانمردانه

بنا بر این نمی‌توان شهری را مطلوب دانست که ساکنین آن در بهترین حالت به سان روبات‌های متحرک و بی احساس و در چارچوب ضوابط ملقون تعامل می‌کنند. مراکز جمعیتی که مردمان آن در غم و شادی هم شریک نیستند و عواطف انسانی در آن‌ها به شدت تضعیف شده است، شهر نیستند. مراکزی که افراد آن نسبت به سرنوشت سایر ملت‌های جهان بی تفاوتند و یا این‌که منافع خود را در رنج و سختی دیگران جستجو می‌کنند لایق اخلاق شهر و شهرنشینی نیستند.

با کمال تأسف باید بگویم که ترویج فردگرایی و لذت جویی افراطی از یک سو و نفی معنویت و اخلاق در مناسبات بین انسان‌ها و ملتها از سوی دیگر توسط قدرت‌های سلطه جو، اصالت و کارکردهای شهری را به خطر انداخته است و هویت، سلامت، همزیستی همدغد و سازنده و بنیادهای خانواده به جایه سنگ بتای شهر و جامعه انسانی را به شدت تحت تأثیر عناصر تخریبی خود قرار داده است و این همان چیزی است که امنیت و صلح و ثبات جهانی را به چالش کشیده است.

شهرها باید نماد و تجلی روح انسانی و مناسبات عادلانه بین ساکنین آن با یکدیگر و همین‌طور شهروندان سایر شهرها در جهان باشند. در حقیقت میزان پیشرفت جامعه جهانی گام زدن در این مسیر است و باز متأسفانه یک جالبه‌گرایی، ترویج کینه‌توزی و هادی‌گرایی افراطی یا هدف نوازم نظام سلطه، امنیت و عدولت شهری را به خطر انداخته است. روزی نیست که اخبار تجاوز، تخریب و کشتار بخشی از هموعانمان در پیکره واحد جهانی، کام ملتها را نلج نکند. مردم شریف نجف و کربلا و شهرهای فلسطین اشغالی امروز قربانی این نگاه و رفتار غیر انسانی هستند.

شهرها و مدیران شهری می‌توانند خارج از روابط یکسویه معمول، زمینه‌هایی را برای ترویج همدلی و روابط انسانی فراهم آورند چرا که امروزه پیشرفت فناوری، فاصله‌ها را برداشته است و نمی‌توان با تخیل بی‌عدالتی و کشتار در یک سوی عالم برای سوی دیگر امنیت و عدالت را به ارمغان آورد.

بدون تردید هر نوع ظلم و اجحاف در گوشه‌ای از جهان به سرعت در همه عالم از جمله در محیط عاملان به آن اشکالی خواهد یافت و بند البته تحقق شهرهای حقیقی و مہار برتری جوشی‌ها جز در سایه معنویت امکان‌پذیر نیست. خوشبختانه باید بگویم که موج گرایش به معنویت که امروز شاهد فراگیری آن در سرتاسر گیتی و در بین ملت‌های آزاده

جهان ساکن شهرها شده اند و زمین رفته رفته در حال تبدیل شدن به شهر است.

سازمان ملل متحد، بیش از هشتاد درصد جمعیت دهه آینده جهان را متعلق به شهرها می‌داند و از همین رو قرن حاضر را «قرن شهرها» نامیده است. در حال حاضر ۲۲ شهر بالای ۱۵ میلیون نفر و ۵۰ شهر بالای ۴ میلیون نفر در جهان وجود دارد. احمدی نژاد بر ضرورت بازنگری در نگاه به شهر و شهرنشینی، توجه به مردم و نقش آنان در ایجاد شهر مطلوب و در نظر گرفتن ترویج معنویت برای ایجاد شهری امن، پائین‌اش و پویا تأکید کرد. و خواستار توجه به جوانان به عنوان سرمایه اصلی مدیریت شهری، حمایت بیش از پیش مدیران شهری از خانواده و سلامت آن و همچنین مخالفت با سلطه‌گری و ظلم به عنوان یک وظیفه انسانی و ضامن تحقق شهر آرمانی و امنیت جهانی شد.

وی سپس به تشریح الگوی مردم محور در مدیریت شهری اشاره کرد و افزود: مطلق این الگو، اقتدار خاص آسیب‌پذیر در کانون برنامه‌ها قرار گرفته و به طور ویژه مورد حمایت واقع شده‌اند که از جمله برنامه‌های حمایتی شهرداری تهران از اقتدار خاص به ویژه اقتدار محروم و کم درآمد شهری می‌توان به حمایت از فرآیند تشکیل خانواده و تشویق جوانان به ازدواج از طریق اعطای وام‌های بلندمدت بدون بهره به زوج‌های جوان، گسترش اماکن ورزشی و تفریحی ویژه برای بانوان، تجلیل از شهروندان جوان نمونه شهر، کمک به اصلاح قضاها و تجهیز مدارس آموزشی و ارتقای وضعیت بهداشتی و رفاهی دانش آموزان به ویژه در مناطق محروم شهر، و نهایتاً تأکید بر توسعه فضای معنوی و اخلاق‌گرایی و تحکیم روابط عاطفی و انسانی میان شهروندان از طریق حمایت از مراکز فرهنگی و مذهبی و تشویق شهروندان به ویژه جوانان به حفظ و تقویت روابط خود با مراکز مبرور و احیاء و نوسازی معنوی و اخلاقی، اشاره کرد.

احمدی نژاد تأکید کرد در نگرش انسانی و اخلاقی به مدیریت شهری، اسالت و مشروعیت نهادهای مسئول اداره شهر و مدیران و کارکنان آنها با مردم است و بدون توجه به شهروندان هیچ برنامه و حرکتی به موفقیت نخواهد رسید. در این میان شهروندان عصر ما بیش از هر چیز دیگری نیازمند سالم سازی فضای معنوی و اخلاقی شهرها و تقویت روابط انسانی و اجتماعی هستند تا به سلامتی و سلامتی واقعی دست یابند.

وی گفت: کلان شهرهای ما بیش از آنکه شاهد فقر و تنگدستی باشند، قربانی رنگ باختن معنویت و تضعیف فضای اخلاقی، انباشت سرمایه در دست اقشار محدود و توزیع ناعادلانه ثروت و امکانات شهری، گسترش احساس بیگانگی و عدم تعلق به شهر، تضعیف روابط انسانی و عاطفی، رقابت‌های ویرانگر اقتصادی و آلودگی‌های زیست محیطی شده‌اند و رفع این معضلات و تهدیدهای جدی، نیازمند آموزش و پرورش صحیح شهروندان و جلب مشارکت واقعی و آگاهانه آنان در عرصه اصلاحات، نوسازی و توسعه شهری است.

و عزم و اراده در جوانان است، با گسترش فضای مناسب ورزشی و با ترویج روح جوانمردی، جوانان را برای برپایی جهانی پر از معنویت و سرشار از دوستی، همکاری و مروت آماده سازیم.

به لطف انقلاب اسلامی امروز خیل عظیمی از جوانان در عرصه‌های مدیریتی شهر تهران تلخ و شیرین‌ها را تجربه می‌کنند و فردهای روشن را تولید می‌دهند.

حضور جمع‌گیری از جوانان متخصص در قالب گروه مشاورین جوان و گروه جوانان ایده پرداز و ورود آنان به عرصه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، عمرانی، مهندسی، محیط‌زیست، شهرسازی، ترافیک و مدیریت، نشاط فراوانی در محیط اداری ایجاد کرده و پویایی را به تازگی و بود سازمان وارد نموده است.

توجه شما را به گزارشی به عنوان نتیجه جلب نمایم

۱- نگاه به شهر و شهرنشینی بازنگری شود و مدیریت شهری بر پایه دیدگاهی نو برای تحقق روابط عاطفی و معنوی که محصول آن رضایت‌مندی و کمال است بیان گذاشته شود.

۲- نگاه به مردم و نقش آنان در ایجاد شهر مطلوب و همچنین به عنوان یکی از اساسی‌ترین پایه‌های «مدیریت شهری تبیین شود»
۳- تأثیر ترویج معنویت در تحقق شهری امن، با نشاط و پویا مورد توجه قرار گرفته و در برنامه‌ریزی‌های مدیریت شهری وارد شود.

۴- توجه به جوانان به عنوان سرمایه اصلی مدیریت شهری و بازنمودن فضای لازم برای شکوفایی استعدادها و تقویت روح مروت و جوانمردی و همچنین توسعه نقش مدیریتی برای آنان با هدف ساختن دنیایی پر نشاط و با روابط سازنده بیش از پیش در دستور کار مدیران شهری قرار گیرد.

۵- خانواده و سلامت آن، تضمین کننده سلامت، شادابی و دوام ارکان جامعه است که باید مورد حمایت بیش از پیش مدیران شهری قرار گیرد.

۶- مخالفت با سلطه‌گری و ظلم به عنوان یک وظیفه انسانی ضامن تحقق شهری آرمانی و امنیت جهانی است.

همکاری و تعامل مثبت شما شهرداران و مدیران شهری می‌تواند نمره‌ی صلح و امنیت را برای همه مردم جهان به ارجان آورد. به امید چنین روزی برای همه شما سلامتی و پیشرفت روزافزون آرزو می‌کنم.

گزارش سخنرانی دکتر احمدی نژاد در نشست تخصصی، اجلاس شهرداران جهان

به اعتقاد ما شهر متعلق به مردم است و آنها حق نظارت، مشارکت و دخالت مستقیم در همه امور را دارند و جامعه کمال یافته بدون استمرار حضور آگاهانه مردم و حساسیت بالا در برابر همه ابعاد زندگی اجتماعی تحقق پیدا نمی‌کند.

حقیقت انکارناپذیر این است که در این مقطع زمانی، شهرنشینی به عنوان یک ضرورت تاریخی با سرعت سرسام آوری در حال رشد است. امروز نیمی از جمعیت شش میلیارد نفری

فعالیت های ماندگار شهری

گفتگو با محمدرضا بهاروند

فرشید کاندملو

محمدرضا بهاروند، متولد ۱۳۲۰ خرم‌آباد دارای لیسانس مدیریت می‌باشد بهاروند از سال ۱۳۷۳ وارد شهرداری خرم‌آباد شد و در قدم اول به عنوان مدیر عامل سازمان اتوبوسرانی خدمت کرد. حوزه اداری مالی پایگاه بعدی وی در شهرداری بود که نهایتاً در سال ۷۹ منجر به انتخاب نامبرده به سمت شهردار خرم‌آباد از سوی اولین شورای اسلامی شهر گردید. وی تا سال ۸۱ به عنوان شهردار بومی منشأ خدمات فراوانی برای این شهر محروم بود.

بهاروند پس از آن به سازمان شهرداری‌ها (و دهیاری‌ها) آمد و به عنوان کارشناس دفتر حقوقی مشغول به کار شد. کارشناس ارشد و معاون اداره کل حقوقی سازمان مقصد بعدی وی بود که اشتراک کامل به مباحث قانونی، حقوقی و اداری و مالی شهرداری‌ها در این دوره به حد تمام رسید.

محمدرضا بهاروند پس از آن در سال ۸۶ به سمت مدیرکل اداری و مالی سازمان و در سال ۸۷ با حفظ سمت مسئولیت اداره کل خدمات مالی را پذیرفت و تا به امروز در این سمت‌ها فعالیت می‌نماید. حضور در عرصه‌های مختلف مدیریت شهری و تجارب وی در حوزه‌های عملیاتی و ستادی (مرکزی) بهانه این مصاحبه است.

در ابتدا (صد سال پیش) وظایف شهرداریها شخصی و معین شد و امور به جا مانده (زمن مانده) شهرها به شهرداری واگذار گردید و به تدریج فعالیت‌های دیگر به عبارتی تکمیلی به آن‌ها افزوده نشد. اما مرزهای جغرافیایی و شرایط شهرها و اختیارات دستگاهها تغییری در قوانین نداد و بنابر همین اصل شهرداری دارای یک شخصیت حقوقی در مجموعه حکومت است که تقریباً تمامی قوانین یکسان در سراسر کشور ابلاغ می‌شود. در عمل تفاوت‌های شهرها و درجه بندی آن‌ها مشکلاتی در مسیر اجرای قوانین به وجود آورده که می‌بایستی قانونگذار توجه جدی به این مطلب داشته باشد. چرا که فاصله بین شهرها خیلی زیاد است و مجریان گاهی دچار سردرگمی می‌شوند.

شکی در این نیست که کلیات قوانین می‌بایستی یکسان باشد اما با توجه به تنوع شهرداری‌ها، منابع، امکانات و مسائل اجرایی خاص هر شهر، شهردار باید بتواند با انعطاف در عملکرد خود ضمن رعایت قوانین بر مشکلات قائل آید و این در گرو اختیار دادن به شهرداری‌ها و شهردار برای انجام امور است. البته شوراها با بررسی قوانین و رفع مشکلات احتمالی مساعدت زیادی در این امر می‌توانند داشته باشند. قوانین شهرداری‌ها انعطاف دارند و دست و پاگیر نیستند و با آزاد گذاشتن دست شوراها می‌توان این‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و ضوابط اجرایی متناسب با شرایط و اقتضات هر شهر را تهیه و تصویب اجرا و مورد ارزیابی قرار داد. تسلط مجریان محلی بر قوانین و استفاده از قانون و پیش‌بینی مواقع احتمالی و عواقب نامطلوب ضوابط غیر کارشناسی نو هدایت صحیح امور شهر بسیار موثر خواهد بود. مثلاً در خصوص ساخت و سازهای شهری، اخذ عوارض، فضای سبز، خدمات شهری و... مسائل اقتصادی همراه آن‌ها، با توجه به چارچوب‌های کلی موجود می‌توان شاخص‌های معین و مشخص را تعریف و اجرا کرد. تناقضاتی هم وجود دارد مثلاً بحث مالکیت در قانون اساسی ما، جایگاه مشخص و ارزشمندی دارد، مالک می‌خواهد زمین را بسازد، اما شهرداری بر مسکونی بودن فضا که محقق نشده تاکید می‌نماید.

شهردار باید بتواند با انعطاف در عملکرد خود ضمن رعایت قوانین بر مشکلات قائل آید و این در گرو اختیار دادن به شهرداری‌ها و شهردار برای انجام امور است.

و از طرفی امکان خرید توسط شهرداری هم نیست و توافقی حاصل نمی‌شود. این تعارضات مشکلاتی را به وجود می‌آورد و تا به امروز هم راه حل و چاره مشخص نشده و قانونی ارائه نگردیده است. ما در شهرداری‌ها سیستم مادر برای گرفتن دستور نثاریم و در حد توحیه و مشاوره فعالیت می‌شود. در موارد پیش آمده شهرداری نقش یک دولت محلی را ایفا می‌کند اما وابستگی مالی به مکانی (دستگاه) دیگر، امکان اخذ تصمیم مناسب را از شهرداری می‌تواند سلب نماید.

شورایا از کارهای خوب شما هنگام تصدی شهرداری خرم‌آباد ناکید بر آموزش کارکنان به ویژه از منابع

شورایا لطفاً در خصوص انتخاب خودتان به عنوان شهردار بومی و بازدهی و نحوه این انتخاب توضیحاتی بفرمائید؟

بهاروند: ما توجه به سابقه حضور در شهرداری و بخش‌های مختلف آن، با تشکیل شورای اسلامی شهر خرم‌آباد، این شورا از من برای قبول تصدی مسئولیت شهرداری دعوت کرد. انتخاب شخص بومی این مزیت را دارد که مدیر آشنا به محیط به عنوان یکی از عوامل اصلی کار قطعاً در میزان موفقیت کار تأثیر دارد و ارتقا را راحت‌تر و بهتر با مجموعه شهرداری و مردم می‌تواند برقرار کند. اما توقعات از وی نیز بیشتر خواهد بود. در این خصوص درجه و اندازه شهر شاید خیلی مهم نباشد، بلکه بافت فرهنگی و به ویژه اجتماعی شهر نقش جدی‌تری دارد. در جامعهای با فرهنگ اصیل و تغییرات و جایابی خصوصیات فرهنگی و اجتماعی شهرداران بومی موفقیت بیشتری خواهند داشت. با تشکیل شورای اسلامی که عمدتاً اعضای آن از اهالی و شهروندان ساکن و قدیمی همان شهر هستند امکان انتخاب مدیر بومی بالاتر می‌رود و این در کل موفقیت محسوب می‌گردد.

شورایا در شهری که شما سمت شهرداری آن را به عهده داشتید (زادگاه شما) شهرداری در مدیریت شهری چه جایگاهی داشت؟ و ارتباط با دیگر نهادها چگونه بود؟

بهاروند: اگر امور یک شهرداری به امور سیاسی و غیر سیاسی دسته‌بندی کنیم، شهرداری در حیطه امور غیر سیاسی و فعالیت‌های جاری شهر جای می‌گیرد و اگر بخواهد به مسائل پیردازد قطعاً مشکلاتی برای شهر و شهرداری حادث خواهد شد. فعالیت شهرداری کار بزرگ و سنگینی است که اگر صحیح و به موقع انجام نشود کاملاً به چشم می‌آید و برثبات‌های سیاسی به جا خواهد گذاشت. بنابراین حرکت شهرداری بسیار حساس بوده و می‌بایستی با دقت کافی انجام شود. از لحاظ تشکیلاتی ارتباط شهرداری با شورا فرمانداری و استانداری است و با توجه به سیاسی بودن بیشتر این نهادها، شهرداری می‌بایستی با همان دقت بالا در فضای کار سیاسی وارد شود. اما می‌بایستی تبعات و پیامدهای کارهای خود را مد نظر داشته باشد. همچنین با توجه به فعالیت گسترده شهرداری‌ها این اقدامات در تمامی بخش‌ها تأثیرگذار خواهد بود و سایر دستگاه‌ها به ویژه دستگاه‌های مرتبط با فعالیت‌های شهری (مسکن، انرژی و...) با شهرداری ارتباط مستمر و نسبتاً محکم دارند.

شورایا با توجه به سوابق شما در مباحث حقوقی و اشراف جنابعالی در مسائل قانونی و حقوقی شهرداری‌ها آیا به طور کلی شما خلاص قانونی در شهرداری‌ها نداریم؟ قوانین ملی و سراسری ما با توجه به شرایط بومی و اقلیمی شهرها چه صورتی پیدا کرده است؟

بهاروند: سیستم حکومت ما متمرکز است و ما قوانین فدرالی و محلی نداریم. بلکه قوانین ما ملی است. در مجموعه قوانین موجود مناسب و در برخی موارد نادر موارد تناقضی وجود دارد و با این که قانون بروز نشده است که می‌بایستی اقدامات لازم صورت پذیرد.

انتشارات و بالاخص ماهنامه شهرداریها بود که تلفظاً توضیح بفرمائید؟

بهاروند: زمانی که من شهردار بودم کمتر از ۳ درصد نیروهای اصلی مجموعه در سطح کارشناسی قرار داشتند. نیروی انسانی تحت مدیریت من بالغ بر هزار نفر بود. واقعاً هستم که دوره‌های تکمیلی و کارشناسی بین ۲ تا ۵ سال زمان می‌خواهد تا آموزش‌هایی لازم را فرا گرفته و این نیروها به کار گرفته شوند و با توجه به شرایط امکان این شیوه به صورت گسترده نبود. آموزش ضمن خدمت، مکاتباتی

شهریار از آموزش پرسنل به عنوان یک دستاورد موفق در حوزه شهرداری‌ها می‌توان نام برد. در خصوص سایر دستاوردها در حوزه مدیریت شهری در زمان شهردار بودن خودتان صحبت کنید (البته سایر دستگاه‌ها هم می‌توانند با همکاری شهرداری به نتایج ماندگاری برسند که سوال ما شامل این بخش هم می‌شود یعنی دستاوردهای مدیریت شهری در طول دوره‌های خاص)

بهاروند: شهرداری خرم‌آباد در سال ۱۳۰۷ تاسیس شد و قریب ۷۰ سال سابقه در زمان انتخاب من داشتم که قابل توجه است. در زمان کوتاه مدیریت من موضوعات خاصی پی‌گیری شد که بسیاری از آن‌ها هم اکنون در حال اجرا است. و به صورت مستمر ادامه دارد. بنه عنوان یک موضوع خاص در بخش خدمات شهری، وجود صنایع آلاینده و صنوف مرتبط در شهر خرم‌آباد خیلی آزاردهنده و مشکل‌زا بود و تمات زیادی در ابعاد مختلف داشتند مسائل حول و حوش کورستان، مراکز عمده بازار فروشان، تعمیرگاهها و صنایع آلاینده دیگر مشکلات بی‌شماری برای شهر در ابعاد مختلف پدید آورده بود و به خاطر ملاحظات گوناگون کسی هم نمی‌توانست به سالمندی این امور بپردازد. بومی بودن و این که از ابتدا در شهرداری حضور داشتیم و به مسأله رفوف پیدا کرده بودم وارد جریان شدیم و دخالت صاحبان صنایع به صورت مشارکت (آن‌ها از سوی ما در تصمیم‌گیری و اجرا (خداقل ۵۰ درصد و در برخی موارد ۱۰۰ درصد مسائل) در حل مشکل صنایع

و کوتاه مدت از بهترین روشها برای چنین شرایطی است. ماهنامه شهرداریها (مجموعه آثار انتشارات به صورت کلی) نه به گفته من بلکه به تاکید تمام کسانی که در حوزه فرهنگ و اطلاع‌رسانی فعالیت دارند، به عنوان مرجعی مطمئن و علمی شناخته شده بود (و است) و براساس همین اعتماد و نگاه من ضمن اشتراک ماهنامه و توزیع آن در کل شهرداری سلیمان و انتخابات دوره‌های مختلفی در حوزه‌های گوناگون مطالب مطروحه با استفاده از مطالب آموزشی ماهنامه به صورت مستمر برگزار می‌کردیم و ضمن اهداء جوایز به نرات برتر در ارتقاء شغلی پرسنل نیز این نمرات را موثر دانستیم.

و در کل بنا اهمیت دادن به موضوع این امر به فرهنگ تبدیل شد. راهاندازی مراکز مطالعاتی در شهرداریها باعث ورود پژوهش به بخش‌های مختلف شهرداری شد. از این منابع به مجموعه آثار انتشارات می‌توان اشاره کرد و اسر پژوهش ضرورتی تکرار ناپذیر شناخته شد که خلاصه‌های آن امروز احساس نمی‌شود. زمانی که من شهرداری را تحویل گرفتم حتی یک پروژه مطالعه شده عمرانی در شهر نداشتیم. اما فعالیت‌های پیش گفته و استمرار آن‌ها به ویژه آموزش‌های مختلف پرسنل با هزینه شهرداری باعث ارتقاء سطح پرسنل به لحاظ فنی و شهرداری به لحاظ اجرایی گردید. زمانی که دوره فعالیت من در شهرداری پس از نزدیک به دو سال به اتمام رسید، ۷ درصد نیروی کارشناس با کارایی بالا در شهرداری حضور داشتند.

شهرکی به نام شهرک صنوف آلاینده تعریف و تاسیس کردیم که به عنوان پروژه ملی ماندگار شد

آلاینده بسیار موثر بود. ما در ۱۴ هکتار زمین که پس از ارزیابی انتخاب شده بود شهرکی به نام شهرک صنوف آلاینده تعریف و تاسیس کردیم که تا به امروز به فعالیت خود ادامه می‌دهد و در فازهای تکمیلی و مراحل نهایی قرار دارد. این شهرک در قالب هزار واحد با اشتغال ۶ هزار نفر ظرفیت سازی شده و حتی یک موفقیت اقتصادی همه ایجاد کرده است. این در واقع پروژه‌های ملی بود که توسط رئیس وقت مجلس شورای اسلامی کلنگ‌زنی شد و به عنوان پروژه ملی ماندگار شد. که هزار واحد فعال و تمام صنوف مرتبط به کار مشغول شدند و تقریباً نیمی تحت شغل آلاینده در شهر حل شد. موضوع دیگر سرانه فضای سبز شهر ما بود که کمتر از ۳ متر مربع وجود داشت. اما با اجداث پارک‌های تملک و استفاده از مشاوران برجسته بین‌المللی، نزدیک به ده درصد ساخت شهر مجموعاً در ۱۷۰ هکتار برای این امر در نظر گرفته شد و تقریباً ۶۰ درصد آن به مرحله اجرا رسید. در این پروژه از کمک دولتی استفاده کردیم و اعتبارات لازم را سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت تقبل کرد. این پروژه ۴۰ میلیون ریال هزینه داشت

با توجه به توانایی و تجربه خود به اداره امور شهری می‌پردازد و سیستم حاکم نیست تا کار مستمر پیش برود. برخلاف دستگاههای دولتی، شهرداری می‌بایستی مدیریت درآمد و هزینه را پیش ببرد. دستگاه دولتی فقط مدیریت هزینه‌ای دارد و کانال اجرا شخص می‌شود. اما شهرداری مدیر بحران است حتی و وسایل مالی. مثلاً برای یک پیشامد به خاطر نداشتن پول در خزانه از بیمانکار کمک می‌گیرد. بیمان کار از فعالیت می‌کاهد و در نهایت کار ادامه می‌خورد. تأخیر پیش می‌آید و خطاها و اشتباهات افزایش پیدا می‌کند.

ماهنامه شهرداری‌ها (مجموعه آثار انتشارات)
 به تأیید تمام کسانی که در حوزه فرهنگ و اطلاع‌رسانی فعالیت دارند، به عنوان مرجعی مطمئن و علمی شناخته شده بود (و است)

این از مشکلات مضاعف و دوگانگی در امور شهر و شهرداری است که می‌بایستی حتماً چاره اندیشی مناسب صورت پذیرد. در خیلی از کشورهای دنیا براساس توقعات شاید حتی ۵۰ درصد منابع مالی شهرداری را حکومت می‌پذیرد. اما ما ۵ درصد هم نمی‌دهیم و به عوارض و منابع عوارضی (متمکز و غیر متمکز) اتکا می‌کنیم. قوه مجریه باید از منابع مالیاتی درستی برای کمک به شهرداری‌ها برای بخش‌های عوارضی، زیرساخت‌ها و... در نظر بگیرد.

شاخص بودجه کشور ما بحث حمل و نقل شده است. آیا حمل و نقل مهمتر است یا فضای سبز؟ به اعتقاد من فضای سبز کسی که آرامش روحی و فکری داشته باشد می‌تواند درست فکر کند. اما فضای سبز با انتهای جدول الویت شهرداری است. حیاتیترین سرفه فضای سبز ۲۵ درصد است. اگر این میانگین را افزایش دهیم به سادایی و نشاطی در مردم بوجود می‌آید. نداشتن درآمد و منابع پایدار مالی شهرداری هم موضوعی است که شهرداری به شدت با آن درگیر است. موضوع مدیریت بر هزینه را راحت می‌توان ساماندهی کرد.

مدیریت درآمدی شهرداری‌ها اگر ساماندهی بشود و کمک‌های مالیاتی دولت هم باشد بخشی از مشکلات شهرداری حل خواهد شد. آیا ارتقا سطح دانش کارمندان باعث بهبود امور شد؟ آیا شما این بهبود را احساس کردید؟ در زمان مدیریت من خیلی محسوس نبود ولی بعد از من الگای مدیریتی بر همین منابع انسانی داخل مجموعه است. شاید من اولین شهرداری بودم که از دل کارمندان شهرداری شهردار شدم، چون محیط را می‌شناختم.

امروز اتکای شهرداری به نیروهای انسانی داخلی است. حتی صادر کننده نیرو هم بودیم. از دل همین شهرداری چند نیروی ما امروز شهرداری در مناطق استانی خرم آباد هستند. حتی در جاهای دیگر هم شهردار شده‌اند و شاید این برای ما باشد و نیروها نظری تربیت بشوند که امروز مدیران موفقی در سایر نقاط باشند. هم بر منابع انسانی داخلی اتکا کنیم و هم منابع و نیروی انسانی به سایر نقاط بفرستیم.

که با تصویب شور (استان) اجرایی شد. در حاشیه رودخانه‌ای که همیشه محل تجمع زباله بود از محل همین پروژه امروز فضای مناسب تفریح و سرگرمی برای شهروندان ایجاد شده و کار همچنان ادامه دارد که بهار و تابستان از مراکز اصلی گذران اوقات اهالی شهر است. یکی دیگر از موارد موفق تملک یک چهارم از یادگان ۷ هکتاری باقیمانده از زمان قاجار بود که با پیگیری‌های طولانی، فراوان و طاقت فرسا از ارتش باعث شدیم شریان‌های اصلی مسکون شده شهر باز و گره‌های بزرگی در جهت رفع ترافیک شهر گشوده شود.

تولیا در راستای مدیریت شهری یکپارچه و تعامل بین مدیران و دستگاه‌های مرتبط در حوزه شهر چه فعالیت‌هایی شد؟ این به صورت منطقه‌ای در جهت تحقق این اهداف اقداماتی صورت می‌گرفت؟

بهاروند: اگر مدیریت یکپارچه شهری را در قالب قوانین و مقررات امروز دنبال می‌کردیم، خیلی نمی‌شد. در این راه حرکت کرد اما شهرداری در تعامل با مردم و نهادها می‌تواند به صورت نامحسوس کنترل خیلی از امور را در دست بگیرد. نهادها و دستگاه‌ها رقیب شهرداری نیستند. و اگر فعالیت و حضور شهرداری را مشاهده کنند حتماً کنار شهرداری قرار می‌گیرند. با این شیوه من توانستم تا حدود زیادی همکاری مراکز مختلف را جلب کنم. شهردار فعال با یک قانون ناتوانسته می‌تواند مدیریت شهر را در دست بگیرد. منتظر بوده‌ام و احتیاج نباید نشست فقط با قانون خوب نمی‌شود شهر را اداره کرد به اعتقاد من مدیریت یکپارچه شهری وابسته به شهر شهرداری و نحوه ارتباط و مدیریت موضوع است.

تولیا از مشکلات کار و ریشه این مشکلات و آنچه باعث خستگی مدیران شهری می‌شود بگوئید و این که چه تدابیری برای این مسائل پیشنهاد می‌فرمائید؟

بهاروند: ریشه اصلی مشکلات شهرداری در عرصه شفافیت منابع مالی است. هنوز خط فقر درآمد برای شهرداری‌ها مشخص نشده است. با خط فقر زندگی را تعریف کرده‌ایم، اما برای دستگاه شهرداری خیلی چیزها در زمینه مسائل مالی نامشخص است. تا به امروز کسی نمی‌داند مثلاً در تهران یا اصفهان درآمد سرفه ۵۰۰ هزار تومان نیاز است یا ۲۵۰ هزار تومان کافی است. چرا در برخی نقاط درآمد بر هزینه‌ها غلبه می‌یابد؟ چون مدیریت منابع ضعیف است و می‌بایستی تقویت شود. شاخص علمی نداریم و خط فقر شهرداری مشخص نشده است. اگر شخصی باشد که مثلاً خط فقر ۹۲۵ هزار تومان است، درآمد ۲۵۰ هزار تومان در شهرداری نمی‌پذیرد و به دنبال تعریف منابع می‌رود.

مدیریت درآمدی شهرداری‌ها اگر ساماندهی بشود و کمک‌های مالیاتی دولت هم باشد بخشی از مشکلات شهرداری حل خواهد شد.

در حال حاضر شهرداری‌ها با ناگهانه وارد می‌شوند و یا شهردار

نگرشی بر عملکرد شورای شهر در مدیریت شهری

جمילה توفیقی شیا

دکتر در جغرافیا و برنامه ریزی شهری، عضو هیئت علمی
دانشگاه شهید بهشتی
مهدی نورمحمدی
کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری
دانشگاه شهید بهشتی

نظر گرفتن این مسئله که «وانح فعالیت کارآمد و اثر بخش شورای اسلامی شهر طی سالیهای ۶۶-۱۳۷۷ چه بوده است؟» حائز اهمیت می باشد. در این مقاله، عملکرد شورای شهر به عنوان یکی از سامانوح مدیریت شهری مورد تحلیل قرار گرفته است.

مبانی نظری

امروزه دیدگاه های متضاد چپ و راست استی و حتی دیدگاه های نوین انسان گرایانه بر اهمیت حکومت های محلی به عنوان بخش مهم مدیریتی و حاکمیتی جامعه تأکید داشته و همچنین دیدگاههای مختلف سیاسی - فلسفی بر افزایش نقش حکومت های محلی تأکید دارند. این تأکید به دلایل مختلف از جمله: کارایی اقتصادی و دموکراسی محلی برای لیبرال ها، قدرت خفقاتی برای انتشار پایمن جامعه برای سوسیالیست ها و مارکسیست ها و بالاخره حفاظت از محیط زیست و حمایت از زندگی انسانی برای دیدگاههای نوین انسان گرایانه صورت می گیرد. آنچه می توان از نظریه های مختلف و جنبش های گوناگون در زمینه نقش حکومت های محلی جمع بندی نمود، این است که اولاً، با افزایش پیچیدگی جامعه مدنی و شهری در نیم قرن اخیر، کلیه دیدگاهها بر اهمیت نقش حکومت های محلی به عنوان ابزار حکومتی و مدیریتی پس برده اند. دوم اینکه، این دیدگاهها با موافقت بر افزایش نقش حکومت های محلی، تأثیر شرایط موجود اقتصادی - سیاسی خود، بر جنبه های مختلف اجتماعی، اقتصادی و یا سیاسی نقش حکومت های محلی تأکید می ورزند (شهرسازی مشارکتی: گزارش مرحله دوم، ۱۳۷۹).

حکمرانی خوب: واژه حکمرانی و حکمرانی خوب در ادبیات

مقدمه

تعیین پارادایمی از نگاه حکومتی به نگرش حکمرانی رخ داده است. این تغییر در سطح جهان از دهه ۱۹۸۰ و در کشور ایران با شکل گیری شوراهای اسلامی در سال ۱۳۷۷ عملاً مطرح گردیده است. چرا که رشد شتابان شهری مشکلاتی پیچیده، فراتر از امکان حل آنها با مداخله حکومت ایجاد نموده است. از مهمترین ویژگی های دیدگاه حکمرانی شهری، مشارکت تمامی کنشگران توسعه شهر در تصمیم سازی، تصمیمگیری، اجرا، اداره و نظارت را می توان برشمرد. قسمتی از این مشارکت به شراکت تبدیل می شود. که به مثابه بسیج منابع نوین مردمی برای حل معضلات شهری است. در این چارچوب، مدیریت شهری در ایران، می تواند با تکیه بر نهاد شورای شهر، این تغییر نگرش و در نتیجه تغییر رفتار را موجب شود. مدیریت شهری با اجزا اصلی: شهرداری و چندین دستگاه دولتی ذی مدخل در خدمات شهری (همچون ترمه مجریه محلی) و شورای شهر (همچون ترمه نقنده محلی) است. از این دو در

زمینه برنامه ریزی و سرمایه گذاری میباشند؛ م) برنامه های توسعه شهری توسط شورای شهر تهیه و تصویب می شوند؛ و) وظایف شورا اجباری و اختیاری است؛ ز) حدود مشخص وظایف شورا و شهرداری (ح) و انسکال حکومت محلی در ایالات مختلف دارای تنوع است.

(Akbar Alikhan, ۱۹۸۲: ۶۴)

تجارب ایرانی سازمان (حکومت) های محلی

- دوره مشروطه: سازمان های محلی به شکل امروزی اولین بار در سال ۱۲۸۶ ش شکل گرفتند. در این سالها الگوپردازی از قوانین کشورهای چون فرانسه و بلژیک و توجه روستاگران و تحصیلکردگان سیاسی آن زمان به نظام های اروپایی و نیز خواسته های مردمی برای انجام تغییرات و تحولات اساسی در نظام سیاسی و اداری کشور، الزام دولت به انجام خواسته ها و نیازمندیهای عمومی و نیز رساندن ایران به سطح کشورهای اروپایی از اهم دلایلی بود که سبب شد تا مدیریت شهری کشور مورد تجدید نظر قرار گیرد چرا که در تشکیلات سنتی جایی برای مشارکت مردم نبود. (طاهری، ۱۳۷۰: ۱۲۲) قانون انجمن بلدیة بعد از تصویب در ۱۲۸۶ دیری نماند و اعمال بعد ملاحظه شد. در این قوانین اختیارات زیادی برای حکومت های محلی منظور شده بود... این قانون شهرداری را دارای شخصیت حقوقی تلقی کرده و اختیارات محدودی را برای انجمن بلدیة و اداره بلدیة قائل شده بود. این میزان اختیار و قدرت اگرچه در حدی نبود که بتواند مشکل جدی را برای دولت مرکزی فراهم آورد، اما عدم آمادگی و تجربه اجتماعی لازم از سوی مردم و اعضای این انجمن ها، ویژگی تمرکزگرایی و عدم تحمل وجود نیروهای محلی از طرف دولت مرکزی، نبود تناسب میان این قانون با ویژگیهای جامعه ایران، بی سوادی توده مردم و ناآگاهی آنها از حقوق و وظایف خویش، نبود قدرتمندان محلی موجب شد تا فقط چهار سال بعد از تصویب قانون مذکور، یعنی در سال ۱۲۸۹ و قبل از شکل گیری هرگونه تجربه عملی و اقدام جدی، دولت اجازه انحلال کلیه انجمن های ایالتی و ولایتی و بلدی و تجدید نظر در قوانین مربوطه را از مجلس دریافت کرده و بلافاصله اقدام به انحلال آنها کردند.

- دوره پهلوی اول، و در سال ۱۳۰۹، قانون بلدیة مصوب ۱۲۸۵ که سنتها منسکوت مانده بود، نسخ شد و به جای آن قانون جدیدی تصویب شد. مهمترین ویژگی قانون جدید نقض استقلال انجمنها و ادارات بلدیة و وابستگی هرچه بیشتر شهرداریها به دولت مرکزی بود. در واقع تحت تاثیر گرایش شدید پهلوی اول به تمرکزگرایی سیاسی و اداری و کنترل شدید حکومت مرکزی بر امور محلی، مسئولان وزارت کشور در هنگام تنظیم این قانون مداخله و مشارکت مردم را در اداره امور شهر به حد ناچیزی تقلیل دادند. (نیاسی، ۱۳۴۴: ۲۲-۲۸)

- دوره پهلوی دوم: قانون بلدیة سال ۱۳۰۹ در سالهای ۱۳۲۸،

توسعه بطور فزاینده ای استفاده می شود. بطور ساده حکمروایی یعنی: فرایند تصمیم گیری و فرایندی که بواسطه آن، تصمیمات اجرا شده (یا نشده است). حکمروایی را می توان در زمینه هایی چون حکمروایی متحد، بین المللی، ملی و حکمروایی محلی بکار گرفت. حکمروایی خوب تضمین می کند که فساد حداقل شود، دیدگاههای اقلیت ها در محاسبات اخذ شود و صدای آسیب پذیرترین بخش جامعه در تصمیم گیری شنیده شود. حکمروایی خوب همچنین در برابر نیازهای کنونی و آبی جامعه مسئول است. همچنانکه در نمودار شماره ۱ ملاحظه می شود، هشت ویژگی برای حکمروایی خوب شامل: مشارکت، فرمانروایی قانون، شفافیت، مسئولیت، تمایل به توافق آرا داشتن، تساوی و فراگیری بودجه اثر بخشی یا کارآمدی و پاسخگویی در نظر گرفته شده است.

نمودار ۱: اجزای حکمروایی خوب

منبع: www.unescap.org

پیشینه حکومت های محلی

تجارب جهانی حکومت های محلی

صاحب نظران بر این باورند که سه الگوی اساسی حکومت محلی از فرهنگ غربی ظهور کرده است که عبارتند از: الگوی انگلیسی، فرانسوی و روسی که عده ای دیگر الگوی آمریکایی را بعنوان الگوی چهارم به این طبقه بندی می افزایند. اقمی، ۱۳۸۲: ۳۱۰-۳۱۰) از تجارب مورد بررسی چند نکته مستفاد می شود: الف) حکومت های محلی در این کشورها به مفهوم واقعی دارای مبارزاتی هستند که برای تعریف حکومت محلی استفاده می شود، فقط صرفاً از بعد سیاسی تابع حکومت مرکزی هستند و اکثر امور محلی توسط آنها انجام می شود و مثل ایران شهرهای شهر صرفاً شورای شهرداری نمی باشند. بلکه بخشی از سازمانها و ارگانهای سطح شهر نیز زیر نظر آنها کار می کنند. هرچند حکومت مرکزی نقش نظارتی خود را بر این حکومتهای محلی اعمال می نماید، با این حال به استقلال محلی این حکومتها خلل وارد نمی کند؛ ب) نکته دیگر اینکه حکومتهای محلی برآمده از رای مردم در تمامی سطوح محلی، ناحیه ای، منطقه ای و کشوری بطور سلسله مراتبی (پایین به بالا) شکل گرفته است که به موفقیت هر یک از سطوح کمک می نماید؛ ج) دارای اختیارات وسیع و قابل ملاحظه هستند؛ د) حکومت های محلی دارای اختیارات نهایی در

(۱۳۳۱، ۱۳۳۴) و همچنین در مقاطع دیگر) مورد تجدید نظر های متعدد قرار گرفت. تحلیل محتوای این تجدید نظرها همین آن است که زمینه و علت اصلی تمام این تغییرات را باید در کشمکش نیروهای اجتماعی و سیاسی بر سر تمرکز گزایی و عدم آن جستجو و پیگیری کرد. تمام این کشمکشها در حوزه مدیریت شهری در زمینه حوزه اختیارات انجمن های شهیر اتمکلی یافته است. چنانکه قانون مرکز گزایی ۱۳۰۹ بدیده در تجدید نظر سال های ۱۳۲۸ (قانون تشکیل شهرداری) و به ویژه ۱۳۳۱ در دوران دکتر مصدق به قانونی ضد تمرکز تبدیل شد که تبعیت شهرداری از وزارت کشور را به حداقل و اختیارات انجمن شهر را به حداکثر می رساند، اما در سال ۱۳۳۲ و متعاقب انحلال کتبه انجمن های شهیر توسط وزارت کشور بار دیگر قانون مذکور در خلاف جهت فوق تغییر کرد (هاشمی، فصل الله، ۱۳۵۵: ۴۵-۴۹)

انقلاب اسلامی ایران: مسیر تحولات مدیریت شهری پس از انقلاب اسلامی تا زمان حاضر ما توجه به فراز و نشیبهای قانون شوراهای قابل توجه است. این قانون از سال ۱۳۶۱ تا ۱۳۸۲ یعنی در یک دوره بیست ساله، پنج بار مورد تجدید نظر قرار گرفت. قانون مصوب سال ۱۳۶۱ چهار بار مورد اصلاح واقع شد در حالی که اصلاً به اجرا در نیامده بود. تشکیل شوراهای محلی بلافاصله پس از پیروزی انقلاب مورد توجه نخبگان سیاسی جدید از جمله آیت الله سید محمود خالقی قرار گرفت. وی شهرا را یک اصل مترقی می دانست و بر این اعتقاد بود که «از نظر قرآن و از نظر اسلام هر خانه ای باید مرکز شورایی باشد هر تکه که و هر گروهی باید در کارشان شهرا داشته باشد» (میرایوباقاسمی، ۱۳۸۲: ۱۹۱). دکتر آیت الله طالقانی با درج اعلامیه هایی در روزنامه اطلاعات مورخ اردیبهشت ۱۳۵۸ متن طرح شوراهای محلی را منتشر کرد و از صاحب نظران خواستار ارائه نظرات در مورد طرح مزبور شد. طرح طالقانی یا اعلامیه قدرتهای اجرایی و قانونگذاری بسیار به شوراهای محلی با توجه به پیشینه اداره متمرکز امور، بلتد پروژانه می نمود. طرح مذکور در سوم تیر ماه ۱۳۵۸ با اصلاحاتی در ۱۷ ماده به تصویب رسید و برای اجرا به دولت ابلاغ شد. بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اداره امور کشور باید به انکای آرا عمومی انجام شود. شهرا که بنا به تعریف «همانی است» که برای مشورت کردن گرد هم می آیند» (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۷) در نظام جمهوری اسلامی ایران به سه شکل «شورای ملی» یعنی مجلس شورای اسلامی، «شورای حکومتی یا دولتی» مانند شورای نگهبان، شورای رهبری، شورای عالی امنیت ملی و «شورای محلی» وجود دارد. شورای محلی در سطح روستا تا استان بر مبنای انتخاب مردم تشکیل می شود. اصول مربوط به شوراهای در این قانون عبارتند از: اصل هفتم و اصول ۱۰۰ تا ۱۰۶، اصل هفتم، قانون اساسی صراحت دارد که شوراهای اسلامی کشور یکی از ارکان های تصمیم گیری و اداره امور کشورند. اهمیت آنها بر اساس این قانون به اندازه ای

است که مسئولین دولتی موظف به رعایت تصمیمات آنها در حدود اختیاراتشان هستند. با وجود این تأکیدات، قانون شوراهای در کشور تا سال ۱۳۷۷ هیچ گاه بطور کامل اجرا نشد. شوراهای در نخستین دوره تشکیل، در روستاهای کشور با حمایت جهاد سازندگی که از نهادهای بر آمده از انقلاب بود پا گرفتند. اما در شهرها درگیرها و رقابتهای سیاسی به عنوان نخستین عامل و پس از آن وقوع جنگ اندیشه تشکیل شوراهای شهری را تا زمانی تقریباً بیست ساله به محاق فراموشی سپرد. شورای شهیر به عنوان یکی از مصادیق شوراهای محلی حیاتی است که بر مبنای آرای مأخوذه در حوزه انتخابیه تشکیل می گردد تا در حدود قوانین و مقررات به اداره امور شهیر بپردازد. این نهاد «سازمانی محلی است که ما در دست داشتن شخصیت حقوقی مستقل، اختیار و صلاحیت اداره بخشی از امور و نیازمندیهای عمومی مربوط به شهرا را به عنوان نهادی ناظر و تصمیم گیرنده به عهده دارد» (قاسمی، ۱۳۸۲: ۳۱). بر اساس ماده ۱۷ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۶۱/۹/۱ شوراهای دارای شخصیت حقوقی هستند. «قانون اصلاح تشکیلات، وظائف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵» مصوب ۱۳۸۲/۷/۶ آخرین قانون شوراهای است. تاریخچه قوانین شوراهای پس از نظام جمهوری اسلامی ایران نشان می دهد که قانون مذکور، هفتمین قانون از سلسله قوانینی است که تاکنون در مورد نظام مدیریت شورایی امور محلی در ایران به تصویب رسیده اند. قوانین قبلی و تاریخ تصویب آنها در جدول به نمایش گذاشته شده اند.

نسکات مهم قانون جدید مصوب سال ۱۳۸۲ که می تواند در عرصه ها و زمینه های دگرگون کننده وضعیت کنونی نظام مدیریت محلی کشور باشد، بدین شرح است: حذف شهرک، توجه به بعد جمعیت و نظام انتخاباتی اداره امور، تصریح بر عضویت شوراهای به عنوان یک امر افتخاری، تعیین شروط مدرک برای نامزدی عضویت در شهرا، تساهل در تأیید صلاحیت و مشروط ساختن رد صلاحیت دووظیفان.

در بررسی حاصل از روند تاریخی تجربه ایران، سازمان حکومت های محلی با توجه به روند قانونی که مدیریت شهری در ایران طی ۶۰۰ ساله اخیر طی کرده است می توان ادعا کرد در بین تجارب کشورهای متوجه، مورد ایران بی همتاست. ملتی برای صد سال در زمینه بودن یا نبودن، ضرورت یا عدم ضرورت نهادهای محلی به گفت و گوهای آتشین دست یازد. در تمامی دوره ها با وقفه های کوتاهی نوعی حکومت محلی کم رنگ داشته باشد. گاه با سرخودا به تقویت نهادهای محلی جهت همکاره و پس از مدتی عقب نشینی کند و آنچه را که ساخته است ویران کند. به سوی تمرکز گرایی و پس از چندی مجدداً با شور و گاه با هیاهو بحث شوراهای را به پیش کشد و روز از نو روزی از نو پیران.

نام قانون	تاریخ تصویب	نکات مهم
قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری	۱۳۶۱/۹/۱	انجام انتخابات شوراهای روستایی از سوی جهاد سازندگی یا نظارت وزارت کشور، تشکیل شورای محله و منطقه در شهرها، ترسیم نظام هر می شوراهای یا قرار دادن مجلس شورای اسلامی در رأس آن، حضور امام جمعه هر محل به عنوان عضو ناظر در شورا، مدت اعتبار دو ساله شوراهای
قانون الحاق یک تبصره به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری	۱۳۶۲/۷/۲۸	جانمایی وزیر کشور به جای شوراهای شهر تشکیل نشده در موارد مربوط به شهرداریها
قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای	۱۳۶۵/۴/۲۹	افزایش مدت اعتبار شوراهای به چهار سال، اعطای کامل مسئولیت انتخابات شوراهای به وزارت کشور، پرداختن به جزئیات برگزاری انتخابات
قانون اصلاح پاره ای از مواد قانون تشکیلات شوراهای مصوب ۱۳۶۱/۹/۱ و قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای	۱۳۶۹/۲/۲۹	
قانون الحاق موادی به قانون انتخابات شوراهای اسلامی کشوری	۱۳۷۰/۲/۳	
قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهروندان	۱۳۷۵/۳/۱	بی توجهی به هر شورایی و تمرکز بر شوراهای شهروندی
قانون اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهروندان ۱۳۷۵	۱۳۸۲/۷/۶	

مأخذ ایمانی: ۱۳۸۲، ۱۱۲

اصل ۱۰۳ قانون اساسی ملزم به رعایت تصمیمات شوراهای در حدود اختیاراتشان می کند، حذف شده است. در مقابل شورای اسلامی شهر ملزم به همکاری با مسئولان اجرایی و نهادها و سازمانهای مملکتی بنا به درخواست آنان نشده است.

فقدان منابع کافی شورا

بودجه شورا: مطابق ماده ۶۲ قانون ۱۳۶۵، بودجه شوراهای از طریق زکات و پس از تصویب درآمدهای محلی و در صورت لزوم از طریق عوارض وضع شده در مقابل خدمات ارائه شده، تأمین خواهد شد و کمبودهای آن از راه کمک های دولت و به درخواست شورای عالی استانها از محل درآمدهای عمومی خیران می شود. این درحالیست که بر اساس ماده ۷۵ قانون سال ۱۳۷۵ کلیه اموال منقول و غیر منقولی که در اختیار شورای اسلامی شهر هستند متعلق به شهرداری مربوطه اند و نیازهای مالی و تدارکاتی شورا از طریق بودجه شهرداری همان شهر تأمین می گردد. در قانون سال ۱۳۷۵ وظایف متعددی برای شورای شهر منظور

محدودیت اختیارات شورای اسلامی شهر

نگاهی به قانون شوراهای مصوب ۱۳۷۵ نشان میدهد که این قانون نسبت به قانون های قبلی به ویژه قانون تشکیلات شوراهای اسلامی سال ۱۳۶۱ و اصلاحیه سال ۱۳۶۵ آن تغییرات و تفاوت های عمده ای یافته است که در اصلاحیه سال ۱۳۸۲ نیز همچنان ثابت مانده است و از جمله مهمترین آنها عبارتند از:

شخصیت حقوقی شورا: بموجب ماده ۱۷ قانون قبل، شوراها دارای شخصیت حقوقی بوده و حق اقامه دعوا علیه اشخاص حقیقی یا حقوقی و دفاع در مقابل دعوای آنان علیه شورا دارند، اما در قانون ۱۳۷۵ این موضوع مسکوت مانده است.

الزام ادارات و سازمان ها به همکاری با شورا: ماده ۱۸ قانون ۱۳۶۵ تمامی ادارات و سازمان های وابسته به دولت مکلف نموده بود، تمامی اطلاعات درخواستی مرتبط با وظایف شورا را در صورت درخواست در اختیار شورا قرار دهند. اما این الزام در قانون ۱۳۷۵ حذف شده است. همچنین در ماده ۱۴ قانون ۱۳۶۵، استانداران، فرمانداران و بخشداران و سایر مقامات کشوری طبق

شده است. لیکن چند وظیفه مهم تصریح شده برای تمام شوراهای کشوری در قانون قلی، حذف و یا به صورت مبهم بیان شده است که عبارتند از:

- ارائه پیشنهادها، لازم برای فعال سازی سازمان های دولتی و ارگان های انقلابی به شورای عالی (ماده ۱۶)
- پیگیری شکایات مردم در مورد نارسایی سازمان ها و ادارات مربوطه از طریق مقامات مسئول (ماده ۱۹)
- بررسی برنامه های پیشنهادی ارگان های اجرایی در زمینه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزش و سایر امور رفاهی با موافقت و هماهنگی مراجع ذی ربط (ماده ۸ ماده ۱۹)
- بطوری که ملاحظه می گردد، اختیارات محوله به شورای شهر رفته رفته کاهش یافته است. در واقع شورای شهر در این حالت بر اساس قانون موجود، نهاد و کانون اصلی سیاستگذاری و تصمیم گیری برای تمام شهر و سازمان های ذی ربط آن نیست، بلکه فقط نیز عملکرد شهرداری آن هم نه بطور کامل نظارت دارد. بطوری که این نظارت بایستی بگونه ای باشد که مختل جریان عادی امور نگردد. شوراهای اسلامی شهر بر اساس اختیارات بسیار بالای مسئولین اصلاح قانون شوراهای عهده دار نقشی نسبتاً محدود و کم بار گردیده اند. به عبارت دیگر فقط در ارتباط با شهرداری و آن هم از طریق شهردار و چنین دستورالعمل در مورد تصویب برنامه ها و بودجه شهرداری دارای نقشی غالب شناسایی گردیده است و در ارتباط با دیگر سازمانهای دخیل در مدیریت شهری دستور روشنی ندارد و فقط در حد یک مشاوره، همکاری در امور اجرایی و هماهنگ کننده و ارتباط دهنده بین سازمان های محلی دولتی و مردم تعریف شده است.

- ابهام در ارتباط شورا با ارگان های دولتی محلی

نحوه ارتباط شورای شهر با ادارات دولتی (بعنوان نمونه سازمان میراث فرهنگی) در قالب ۳ ماده در قانون سال ۱۳۸۲ شورا لحاظ گردیده است:

ماده ۴: بررسی و شناخت کمبودها، نیازها و نارسائی های حوزه انتخابیه و تهیه طرح ها و پیشنهادها، اصلاحی و راه حل های کاربردی جهت برنامه ریزی و ارائه آن به مقامات مسئول و ذی ربط. در خصوص ماده ۳ می توان گفت شورا پیگیریهایی لازم را بطور کامل فعال انجام داده است، لیکن پاسخگو بودن مدیران سازمانهای دولتی شهر به مسئولان بالاتر خود در مراکز استان یا مرکز کشور موجب شده تا آنها درخواستهای اعضای شوراها را مهم تلقی نکنند. در صورت امتناع مدیران دولتی از پاسخگویی به تقاضاهای شورا هیچگونه ضمانت اجرایی مشخصی وجود ندارد. از این روالهای شورا اساسی می کند که در وضعیت کنونی، هیچ نهاد یا سازمان رسمی از آنها حمایت نمی کند و آنها را شده هستند.

ماده ۴: همکاری با مسئولان اجرایی، نهادها و سازمانهای

مملکتی در زمینه های مختلف بنا به درخواست آنان» این ماده نیز شورای شهر را ملزم به همکاری با ادارات دولتی بنا به درخواست آنها نموده است.

ماده ۳۳: واحد های شهرستانی کلیه سازمان ها و مؤسسات دولتی و مؤسسات غیردولتی که در زمینه ارائه خدمات شهری وظایفی را بر عهده دارند، موظفند برنامه سالانه خود در خصوص خدمات شهری را که در چهارچوب اعتبارات و بودجه سالانه خود تقسیم شده به شورا ارائه نمایند» این ماده دارای مزایایی برای شورا است که می تواند از مزایای کاری و دوباره کارهای سطح شهر توسط ادارات مختلف بکاهد، لیکن این ماده قانونی بدلیل جدید بودن و فقدان زمینه های هماهنگی تا کنون بطور دقیق به متضاه اجرا در نیامده است.

در مقابل نمونه ای از شرح وظایف ادارات دولتی سطح محلی (سازمان میراث فرهنگی) مورد بررسی قرار گرفت. طبق ماده ۱۱ شرح وظایف سازمان میراث فرهنگی در اساسنامه ۱۳۶۷ این سازمان مؤلفه است: «در کلیه طرح های عمرانی جامع و تفصیلی در رابطه با مناطق فرهنگی و تاریخی و موافقت نهایی درباره محوطه ها و بافتها و اماکن فرهنگی تاریخی ارزشمند در موارد مذکور و جلوگیری از هرگونه تخریب آنها اظهار نظر کند» ملاحظه میگرد که ارتباط این سازمان با سازمان مسکن و شهرسازی در نظر گرفته شده است و عملاً طبق شرح وظایف هیچ وظیفه ای در قبال شورای شهر ندارد. همچنین شورای شهر در شورای سازمان میراث فرهنگی (متشکل از هست عضو) جایگاهی ندارد. این در حالی است که در سطح شهرها امروزه با شکل گیری نهاد شورای شهر ارتباط سازمان میراث فرهنگی با شورای شهر بطور مستقیم بیشتر از هر نهاد دیگری است. با توجه به شرح وظایف شورا و سازمان میراث فرهنگی ملاحظه می گردد. در قانون شورا، هر چند با ابهام ارتباط شورا با سازمان های دولتی مورد نظر بوده است و شورای شهر ملزم به همکاری با این سازمان ها شده است. و نیز شورا میتواند در حوزه انتخابیه خود پیشنهاداتی به این سازمانها ارائه نماید.

- محدودیت اختیارات: در هر سه دوره، بخش قابل ملاحظه ای از مصوبات شورا وظیفه ارجاع نیازمندیها و خواسته های ساکنان حوزه انتخابیه شورا به مسئولان ذی ربط مربوط می شود یعنی شورا طرح ها و خواسته های خود را به سازمان ها و ارگان های مرتبط ارائه نموده است. این درحالی است که شورا هیچ گونه قهریه ای برای پیگیری خواسته های خود ندارد. یعنی در صورت عدم تحقق خواسته شورا از نهادها و ارگان های دولتی شورا هیچ گونه ابزاری برای پیگیری جرایم عدم تحقق خواسته خود ندارد.

- وجود یک شرح وظایف و اختیارات یکسان: برای تمام شوراهای شهرهای مختلف با ویژگیهای متفاوت، امکان تصمیم گیری مقتضی را به شورای شهر نمی دهد.

و آنگاه قبل از کسب تجربه ای قابل ملاحظه، این اختیارات را از حکومت محلی منتزع نموده و دوباره به تصدی گری دولت مرکزی افزوده است. تحلیل یافته های مطالعه همچنانکه در نمودار ۳ ملاحظه می شود، نشان می دهد که محدودیت اختیارات، فقدان منابع مالی کافی و ابرام در ارتباط شورا با ارگانهای دولتی محلی بعنوان عوامل بیرونی فقدان دانش توسعه شهری و دید راهبردی اعضای شورا بعنوان عوامل درونی منجر به ناکارآمدی شوراهای شده است. از این رو بایستی به این نکته توجه نمود که کاهش اعتماد جامعه محلی به شورا در اثر ناکارآمدی این نهاد می تواند پیامدهای نامطلوبی برای این نهاد محلی داشته باشد. این پیامدها را می توان در قالب کاهش نظارت و بی تفاوتی اعضای جامعه محلی به شورا بیان کرد. بی تفاوتی مردم موجب کاهش نظارت بر شورا شده است که این امر موجب انحراف شورا از وظایف قانونی خود و افزایش انگیزه برای نفع جوئیهای فردی می شود. با توجه به مطالعات انجام گرفته راهکارهای برای مرتفع کردن مسائل مبتلا به شورای شهر در قالب جدول ۳ ارائه گردیده است. در پایان می توان گفت: هر چند مدت زمان زیادی از عمر شورا در ایران نمی گذرد و این نهاد برای نهادینه شدن نیاز به زمان دارد، لیکن بایستی توجه داشت تجربه اندوزی یا این اختیارات محدود و بدون تمرکززدایی واقعی در امر تصمیم گیری، نتیجه ای جز سلب اعتماد روز افزون مردم نسبت به شورا در پی نخواهد داشت.

- مسائل روزمره مانع اقدامات راهبردی و بلندمدت شورا می شود؛ رسیدگی به نامه های ازسالی به شورا که برخی از آنها بخاطر ناشناختنی مردم با حیطه وظایف شورا، ارتباطی به شورای شهر ندارد. یا این حال تقریباً در تمامی جلسات، اعضای شورا بخش قابل توجهی از زمان خود را صرف بررسی نامه های رسیده از مردم می نمایند.

- فقدان دید راهبردی و چشم انداز مشخص برای شهر؛ بطور مشخص در بررسی مصوبات نمایان است. در هر یک از جلسات با توجه به نیازها، شکایات، درخواستهای مردم، مسئولین و یا مناسباتی مختلف سال مواردی به تصویب میرسد و شورا همچنانکه ملاحظه میگردد، خود دارای چهارچوب تصمیم گیری مشخص نمی باشد. تصمیمات اتخاذ شده بصورت سلسله وار و منسجم منتهی به هدفی مشخص و روشن نمی باشد، بلکه در هر یک از جلسات موضوعاتی بدون ارتباط با جلسه قبل و بعد مطرح می گردد.

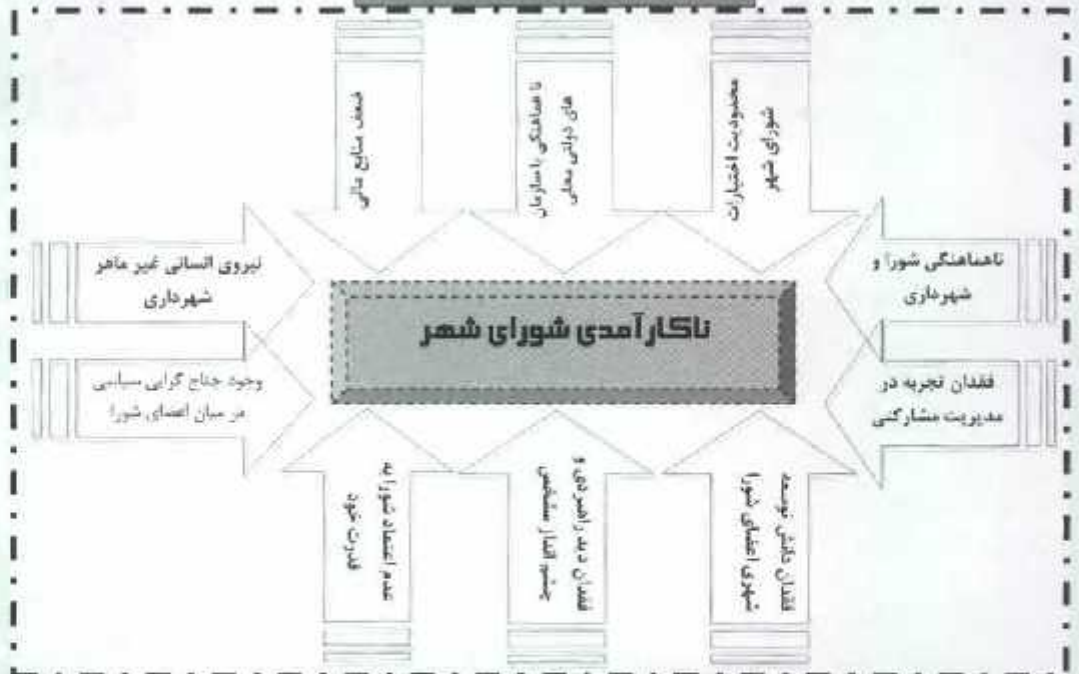
- فقدان دانش توسعه شهری اعضای شهر در طولانی مدت انسیب زیادی به شهر وارد می نماید.

نتیجه گیری

تجربه ایران درخصوص حکومت های محلی نمونه ای ویژه است. کشوری که بارها در میان تمرکز و عدم تمرکز تردید داشته است، پارها اختیارات نسبتاً مناسبی به حکومت محلی داده

عوامل بیرونی اثر گذار در ناکارآمدی شورا

عوامل بیرونی اثر گذار در ناکارآمدی شورا

عوامل بیرونی اثر گذار در ناکارآمدی شورا

پیر نوشت:

1- Participation

2- Partnership

۳- این عنوان با عنوان آن و اصلاحات متعدد نیز هم مورد بحث است.

جدول ۲. دامنه‌های پیشنهادی برای ارگانهای اثرگذار (Action-plan)

دستگاه مقولی	کوتاه مدت	بلند مدت
وزارت کشور	- کمک مالی به شهرهای کوچک - برگزاری دوره های آموزشی برای اعضای شورای شهر	واگذاری اختیارات وسیع به شهرداری(بعنوان نهاد اجرایی) جهت خودکفایی و درآمد زایی واگذاری اختیارات وسیع تصمیم گیری و سیاستگذاری به شورای شهر(به عنوان نهاد قانونگذاری در سطح شهر)
وزارت نیرو	- واگذاری بخشی از وظایف قابل واگذاری به مدیریت شهری	- واگذاری کامل خدمات سطح محلی به مدیریت شهری از قبیل اداره برق، گاز، آب و ...
سازمان مسکن و شهر سازی	- واگذاری تصویب طرح های توسعه شهری به مدیریت شهری - انتقال بخشی از کارکنان فنی خود به تهادهای مدیریت شهری - ارائه آموزش لازم در این زمینه به مدیران شهری	- واگذاری تهیه طرح های شهری به خود مدیریت شهری واگذاری اختیار انعقاد قرار داد طرح های شهری به شورا جهت انعقاد قرارداد با پیمانکاران طرح و تعیین مهندسان مشاور
نهادهای غیر دولتی و جوامع محلی	- تشکیل احزاب و نهادهای جامعه محلی - نظارت بر عملکرد مدیریت شهری توسط سازمان های غیر دولتی (NGOs) و جوامع محلی (CBOs)	شکل گیری شورای محلات بعنوان مکمل شورای شهر
شهروندان	آشنایی با وظایف و حقوق خود و شورای شهر	تبدیل شدن از شهرنشینی منفعل به شهروندی خلاق و عامل اصلی تغییر شهر
اعضای شورا	- آشنایی کامل با قوانین مرتبط با حیطه مورد عمل شوراهای شهر - برگزاری همایش های علمی در خصوص مسائل عمده شهر	- برگزاری کمیسیون های تخصصی بصورت مستمر بعنوان مرتفع کننده فقدان دانش توسعه شهری - در اختیار قرار دادن مصوبات شورای شهر در اختیار شهروندان
ارگانهای دولتی محلی	- هماهنگی با شورای شهر در صورت تراجعه شورای شهر به آنها	- تغییر قانون کثرتی و بازگرداندن اختیارات سال ۱۳۶۵ شورای شهر در خصوص ارتباط با ارگانهای دولتی - تدوین قوانین جامع در خصوص روابط شورا با ارگانهای دولتی سطح محلی و برعکس گنجاندن موادی در وظایف این ارگانها در خصوص ارتباط با شوراها

منابع:

اطلاعات دریاچه ارومیه، شهرداری ارومیه، ۱۳۸۷.
طی سال های ۱۳۷۵-۱۳۷۷.
آمنی، حسین، ۱۳۸۳، درآمد زایی
یادمانده ششگانه از منظر
شهرهای اسلامی کشور، رساله
مکتری به راهنمایی دکتر مصطفی
ارنگ، دانشگاه تهران.
بیژان، پرویز، ۱۳۸۵، شورا در
ایران، تهران: پژوهش‌های حقوقی، تهران
تهران: همه شورا، شماره ۷.
جعفری، شکیبایی، محمد جعفر،
۱۳۷۹، ژئوپولیتوری مطلق، مجله
فلسفه، تهران: انتشارات گنج دانش.
شهرسازی مشارکتی، مشارکت
بر اساس برقراری روی توسعه
و مدیریت شهری، ۱۳۷۹، گزارش
مرحله دوم، مصادرات شهرسازی و
معماری، تهران.
طاهری، ابوالقاسم، ۱۳۷۷،
حکومت های محلی، مجلس و مردم
شرکتی، تهران: نشر توس.
قلنسوی، محمد، ۱۳۷۱، نظارت
پذیری شورای اسلامی شهر در
چارچوب حقوق شهروندی، تهران:
انتشارات پژوهش‌های
مصرفی، شماره دوره شورای شهر
۱۳۷۸-۱۳۷۹.
طی، محمد، ۱۳۸۳، اداره امور
حکومت های محلی، تهران: انتشارات
توس.
میر ابوالقاسم، محمد حسین،
۱۳۸۴، مطلقان فرهنگی، در مصادرات
تهران: انتشارات شرکت سهامی
انتشار.
نویسی، علی و دانش، یوسف، ۱۳۷۳،
سازمان های بخش شهری، تهران:
دانشگاه علوم کاری و مدیریت
بازرگانی.
نورمحمدی، مهدی، ارزیابی دفتر
اخری شورای شهر در مدیریت
شهری طی ۱۳۷۷-۱۳۸۶، پایان نامه
کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و
پهنه ریزی شهری، در راهنمایی
دکتر زهرا طی، دانشگاه شهید
بهشتی، ۱۳۸۷.
عاشقی، فضل الله، ۱۳۵۵، بررسی
فوقین و نظرات مورد عمل در
امور شهری، شهرسازی و عمران
رسانه‌ها.
Akbari, Abbas, Mohi, And
Matali, MA(1982)History
of Local Government,
marketing Publishers Private
Limited.
Yap, Koo- Shung, Chial,
(2007)Poverty Reduction
Sector, UNESCAP, 11N
Building, Kijomohi, No. 4
A/C.

مأخذ: نورمحمدی، ۱۳۸۷، ۱۳۸

از نگاه دوربین فصلی است بر عملکرد شهرداریها در طول سالهای ماضی

محور " ۳۰ سال مدیریت شهری " در این بخش با تصاویر ارسالی از سوی شهرداری‌های مراکز استان و کلانشهرها هویت یافته است. انتخاب تصاویر بر اساس موضوع، حجم و زمان پروژه‌های شهری و مسائل فنی صورت گرفت. برخی مراکز همچون همیشه فعال و برابر با تصاویر گویا و متنوع در این اوراق حضوری ماندگار یافته‌اند که بدینوسیله مراتب تقدیر و تشکر خود را از همکاری ایشان اعلام می‌داریم (تبریز و در مراحل بعد اصفهان، مشهد و ...) و برخی ... بگذریم و بگردیم.

اراک

اصفهان

اهواز

بجنورد

بیرجند

تبریز

رشت

سمنان

قزوین

تفه

کرج

کرمانشاه

مشهد

اهواز

آینده منطقه جدید اقتصادی سنگاپور

تغییر نقش "منطقه تجاری مرکزی سنگاپور" (CBD)
در عصر دیجیتال

نویسنده: تان-چی وونگ

مؤسسه مطالعات استراتژیک، دانشگاه ناسیونال سینگاپور
موضوع: رفتار و رضا مشتریان ملت آیدتی
مکتب در جغرافیا و برنامه ریزی شهری

چکیده:

عملکرد مناطق تجاری مرکزی سنتی، در حال تغییر و نوسازی در محتوا و نقش اینگونه مناطق است تا بتواند خود را با چالش های عصر دیجیتال و روابط تجاری بین المللی تطبیق دهد. بعنوان نتایج و بی آیندهای یوایی شناسی و تأثیر پیشرفت های تکنولوژیک، فضاهای اقتصادی شهری در عصر پست-فوردیست (Post Fordist) بصورت فزاینده ای در حال تبدیل به فضاهای انعطاف پذیری هستند که ویژگی آنها انعطاف پذیری و سیستم های تولید مبتنی بر دانش است. بحث درخصوص آینده ریخت شناسی شهر، از شکل یک شهر بدون مرکز تجاری سوذجویانه تا یک شهر با شکل متمرکز تجاری که در آن برای هر یک از عملکردهای کنترل و اجرای برنامه های شهر مراکز خاصی وجود دارد متفاوت است. در حالت عدم رشد تکامل فضایی در مناطق اقتصادی - کلبه مؤسسات آن بصورت غیرقابل انعطاف تحت تأثیر بازار قرار دارند و این تکامل با ویژگی هایی شناخته می شود که در آن استعداد منابع انسانی متأثر از دانش آنهاست و فرایندهای سطح بالای اقتصادی و سرمایه گذاری در زیرساخت ها از ویژگی های بارز آن است. این مقاله به منطقه اقتصادی سنگاپور می پردازد و دو سؤال اساسی را مطرح می نماید: آیا آینده و گسترش منطقه مرکزی تجاری (CBD) سنگاپور، شهری که در حال تبدیل شدن به یک شهر جهانی است نیاز به گسترش منطقه تجاری و انجام تسهیلات لازم برای آینده

این منطقه را خواهد داشت؟ یا آیا گسترش فیزیکی منطقه مرکزی شهری (CBD) در عصر استفاده شدید از ICT غیرضروری است؟ بدلیل طبیعت انتخابی و اساسی سرمایه گذاری های شرکتی چندملیتی در سطح جهان، موفقیت و یا شکست CBD ها موطا به جدایی آنها و کیفیت خدمات آنها بعنوان مراکز جغرافیایی است. یک CBD قوی برای سنگاپور در پوستگی و تعامل با اقتصاد جهانی قابل درک است که عکس آن مرکز تجاری شهر را به سمت نزول و عقب نشینی از یکسان سازی جهانی پیش خواهد برد.

مقدمه:

اندیشه مرسوم مناطق تجاری مرکزی (CBD'S) بعنوان هسته های به شدت متمرکز برای تجارت های بین المللی، همانگونه که بعنوان مثال توسط هالییدی (۱۹۸۳) در تحقیق او تحت عنوان برنامه های بریتانیا برای مرکز شهر در سال ۱۹۸۰ مطرح گردید در عصر اطلاعات نیز مورد پرسش قرار گرفته است. سابقه تاریخی این منطقه با مرکز تجاری کلاسیک مدرسه سینگکو، مثال های چند مرکزی و چندبخشی شروع گردید تا بتواند چالش های فراروی دنیای جدید شهری را پاسخگو باشد. پخش زیادی از جغرافیای جدید شهری، اخیراً به شکل شهر متمرکز شده است که متأثر از یوایی های شهر تحت تأثیر پیشرفت های فن آوری های بزرگ است. فضاهای اقتصادی شهری در حال تبدیل به فضاهای انعطاف

پدیدار گشته است. این برخلاف آگاهی از وجود همزمان ارتباط بین
المللی و قطع ارتباط منطقه است که وظیفه آینده CBD سنگاپور
و اهمیت اتصال زمینی آن مورد تحقیق قرار می گیرد. در یک نگاه
به تحقیقات گذشته CBD هایی همچون شهر مینن را الگو
قرار می دادند که ویژگی آن ساختمانهای بلند اداری و عدم وجود
ساختمانهای مسکونی بود که در نتیجه بعد از ساعات کار خیابانها
خونوت و صوت و کور می شدند این تحقیقات در سالهای دهه ۱۹۷۰
یا تزریق اندیشه های موافق با اقامت دوستانه همچون رفتار مزدبافه
و آموزه های فرهنگی سرود تجدید نظر قرار گرفت تا زندگی شبانه
شفاق را مجدداً به مرکز شهر بازگرداند. از سالهای دهه ۱۹۹۰
نظریه دیگری مطرح شده است که ایا نیاز به فراهم آوردن یک
منطقه وسیع به هم پیوسته برای CBD با در نظر داشتن اثرات
فن آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) که نیاز به زمین را کاهش
داده و استفاده از آن به سرعت در جهان بسیار پیشرفته و توسعه
یافته در حال گسترش است وجود دارد؟

این مقاله قصد دارد که وضعیت منحصر بفره جزیره کوچک
سنگاپور را که هیچ برجسب کنترل کننده ای برای منطقه خشکی
خود بجز از خطوط ساحلی شهر ندارد مورد مطالعه قرار دهد. این
دولت شهر که در طی چهار دهه گذشته بصورت مؤثری بوسیله
اقتصاد متکی بر صادرات خود بصورت یک دولت یکپارچه با جهان
توسعه یافته در ارتباط بوده است سعی می کند که خود را بصورت
قطب اقتصادی منطقه مطرح نماید و در حال تبدیل به یک شهر
جهانی است. برای مهیا ساختن گسترش پیش بینی شده CBD
سنگاپور، یک زمین یا مساحت بزرگ در منطقه مالی فعلی در
Marina South در نظر گرفته شده است. در ملاحظات مربوطه
به تغییر شکل CBD در آینده، مهمترین موضوع که در حال حاضر
تحت بررسی جدی قرار دارد این است که: آیا خدمات مالی و مدرن
تخصصی یک CBD معمول نیاز به تمرکز دارد؟ دوسین موضوع این
است که آیا CBD یک بحث نامرتبط و بی مورد است که در عصر
فرصتی و استفاده وسیع از ICT، کم اهمیت و یا بی اهمیت است
و نهایتاً اینکه آیا قدرتهای جهانی شده سرمایه گذاری قادر به غلبه
بر اثرات ICT در حذف زمین از معاملات هستند؟ درست در همین
زمینه است که نقش در حال تغییر CBD یکپارچه شده جهانی
کشف می گردد. در فکر کردن درباره این موضوعات بحث برانگیز
لازم است ابتدا اثرات فضایی (مکانی) ICT بر استفاده از زمین
شهری را در یابیم بخصوص در رابطه با شهرهای جهانی. بنابراین
توجه ما بر روی سیاست توسعه CBD سنگاپور متمرکز خواهد شد
با این نگاهی به نقش این دولت شهر بدون مجموعه گسترش یافته
داخلی خود کشور سنگاپور.

تأثیرات فضایی (مکانی) ICT بر کاربری زمین شهری: CBD

در دوره های Kondratiev در حدود ۵۰ الی ۶۰ سال، یک
تقسیم بندی فضایی کاری در اوج هر دوره پدیدار شد. موج سوم این

پذیر عصر پست فورد (Post-Fordist) هستند که ویژگی آنها
خصوصی سازی قابل انعطاف و سیستم های تولیدی مبتنی بر دانش
است. (یکه ۲۰۰۰، سپس ۲۰۰۲). با استفاده از اس آنجلس بعنوان
نمونه، دیر (FLUSTY & DEAR، دیر و فلاستی ۱۹۹۸، دیر
۲۰۰۰) پیش بینی نموده است که شهرهای پست مدرن ممکن است
به شکل شهرهایی بدون مرکز شناخته شوند. بحث های آبی بر سر
آینده مناطق اقتصادی است که می تواند در نزد مفسران به دو
گروه بندی که یکی به غلبه مناطق مالی اعتقاد دارد و گروه دیگر که
بر علیه آن هستند تقسیم می گردد. مطالعات شمردی که درخصوص
آینده مناطق مالی صورت می گیرد موقعیت واقعی سیستم های
الکترونیک و اینکه چگونه باید با راههایی که در آنها اطلاعات و
سرمایه جریان می یابد برخورد نمود را در نظر دارند (سائین ۱۹۹۵،
۱۹۹۹، ۲۰۰۰، ۲۰۰۲، امین و تریفت ۱۹۹۵، کستلز ۱۹۹۳،
۱۹۹۶، هب ورت ۱۹۹۳، آشر ۱۹۹۵، دمانیز ۲۰۰۰).

فضای الکترونیکی بصورت یک فضای متفاوت که نیاز به
جامعه شبکه ای دارد شناخته میشود. این در حالیکه ICT
جریانهایی را در بین نقاط گرهی و گلوگاهی برقرار می سازد و
نیاز به فضای فیزیکی دارد و اهمیت فضا را حذف نمی کند. این
ارتباطات شبکه ای جدید بعنوان ارتباطاتی بین "فضای جغرافیایی"
(فضای زمینی متصل و به هم پیوسته) و فضای الکترونیک یا فضای
مجازی است که یک صحنه جغرافیایی جدید برای اجرا فراهم
می سازند که در آن شبکه های تجاری جهانی و بازار معاملات
استقرار می یابند و بصورت اساسی بر آن متکی هستند. (گراهام و
ساروین ۱۹۹۵، گراهام ۱۹۹۸، پاکس و ریشه ۲۰۰۰). در به تصویر
کشیدن این فضای ارتباطی گراهام (صفحه ۷۱، سال ۲۰۰۲) یک
"یوایی دوگانه" مشاهده می نماید که ویژگی آن یک شبکه قوی
"جهانی-محلی" بین مؤسسات است. به اوج دیگر، قطع ارتباط
منطقه ای و محلی در کنار ارتباط بین المللی در تولید فضای شهری

تغییرات که از سال ۱۹۹۰ آغاز شد با رشد پختن سوم که به شدت وابسته به نظریه محل مرکزی متنی بر سلسله مراتب شهری و مناطق بازار و ارتباط با تأمین مستقیم کالاها و خدمات برای مشتریان بود قابل شناسایی بود. موج چهارم که از سالهای دهه ۱۹۷۰ آغاز شد با یک بخش چهارم بسیار تخصصی که خدمات به تولید کنندگان ارائه می نمود (دلالتی و حق العمل کاری، تحلیل مالی، سرمایه گذاری بانکی، خدمات قانونی، حمیزی مالی، تحلیل کامپیوتری و غیره) قابل شناسایی بود که این دوره شاهد انتشار و گسترش تکنولوژی های تولید انبوه فوردیستی (Fordist) و تغییر دامنه خدمات از سطح محلی به سطح منطقه ای بود. (کاستلر ۱۹۹۳). در سالهای پایانی دهه ۱۹۸۰ شکل بندی شهرهای جهانی به معنی رفت که تقاضای را تحت عنوان تقاضا گره ای یا گلوگاهی و نیز امکانی را بعنوان مراکز فرماندهی و کنترل در مرکزی ترین نقطه شهر تعیین نمود. از سالهای دهه ۱۹۹۰ موج چهارم پیشرفت

بیشتری داشت تا خدمات چهارگانه به خدمات پنج گانه در شهرهای جهانی با تراکم انبوه مراکز شرکتها تبدیل شود. بانکداری و سایر فعالیتهای مالی تشدید شد و زمینه خدمات تخصصی متنوع تر شد. خدمات دستورالعمل های پیشرفته پنج گانه به فعالیتهای اقتصادی این امکان را می دهد که کارایی و کیفیت خدمات را افزایش دهند و هزینه ها را نیز کاهش دهند. این خدمات بشدت متکی بر دانش هستند که به شکل وسیعی با حمایت از استفاده گسترده از ICT در بازار منطقه ای و جهانی عرضه می شوند. اقتصاد اطلاعاتی توسعه یافته در یک سطح جهانی تمایل دارد در شهرهای جهانی متمرکز شود، با این فرض که یک تقسیم بندی کار جدید صورت گرفته است. در یک اقتصاد جهانی که روز به روز شهرهای ما وابسته به یکدیگر می شوند، شهرهای جهانی در رأس سلسله مراتب اطلاعاتی تمایل دارند از تمرکز شدید جریان اطلاعاتی و استفاده از آن لذت برند. (استوتز و دوسوزا ۱۹۹۸، صفحه ۲۴۴-۲۸۵ فری من ۱۹۸۸). ولی چگونه استفاده گسترده از ICT بر سازمان فضایی (مکانی)

تجارت و اموری مالی تأثیر خواهد گذاشت موضوعی است که با انتخاب CBD بعنوان یک گزینه محلی ارجح تر در ارتباط است.

ICT و انتخاب موقعیت مکانی :

تا سالهای میانی دهه ۱۹۸۰، همانگونه که پرس من (۱۹۸۵) اظهار داشت شامل انسانی به شکل ارتباط های روزمره یکی از کلیدی ترین پیش شرطهایی بود که منجر به الگوی شهری متراکم یا متمرکز شامل منطقه تجاری گردید. تحولات سریع فن آوری فر حمل و نقل و ارتباطات، تمرکز شدید ادارات و فعالیتهای اقتصادی را در بسیاری از حالت ها غیر ضروری نموده است. در ایالات متحده، علائم کاهش سرعت رشد شهرهای اصلی با رشد مناطق روستایی زیادی که دارای محیط های طبیعی ذاتی و آب و هوای خوب هستند جبران شده است. این پدیده به صورت فزاینده ای در حال رشد می باشد.

تجزیه و تحلیل جدیدی انبوه شغل ها از مناطق درون شهری به سمت مناطق حومه شهر در جریان است، غیر معمول نخواهد بود اگر مشاهده کنیم که قطب های تجاری کوچک که خود را با مرکزیت شهر تثبیت نموده اند بصورت مؤثری بوسیله انبوهان ها به یکدیگر متصل شده اند. شهرهای حاشیه ای که نقشی حمایتی ولی وابسته به شهرهای اصلی دارند، بعنوان مراکز کلیدی برون شهری که تجمع فعالیتهای اقتصادی را ممکن می سازند، عمل می کنند (ایونز و سالمون ۱۹۹۵، استان بک ۱۹۹۵).

وجود همزمان مراکز سنتی شهری و مراکز غیر اصلی شهرهای حاشیه ای در فضای شهری آمریکا نشان از اهمیت و ارزش مراکز سنتی شهری دارد. ولی آینده هسته مرکزی سنتی شهر در عصر جدید اطلاعات خیلی مطمئن نخواهد بود. فرضیه حداقل هزینه که یک فرضیه کلاسیک مطرح شده از سوی آلفرد وبراست، مجسم می نماید که هزینه یک فعالیت اقتصادی مجموع هزینه های اصلی علاوه هزینه مکانیایی و محلی آن است. هزینه های مکانیایی که برای یک موقعیت محلی در درون CBD وجود دارد ممکن است بیشتر از هزینه های اصلی باشد زیرا مجموع هزینه های چنین موقعیت محلی می تواند استثنائاً بدلیل موقعیت اصلی و مرکزی بودن آن خیلی زیاد باشد. نتیجتاً موقعیت های درون CBD فقط با فعالیتهای ارزشمند و درآمد زیاد آنها همچون خدمات خرده فروشی، تخصصی و مالی آنها قابل توجیه می باشد. با فرض اینکه هزینه موقعیت محلی ثابت است، هزینه اصلی کار را می توان با استفاده گسترده از ICT کاهش داد. با این توجه که این فن آوری پیچیده در یک وضعیتی است که می تواند کیفیت و کارایی نیروی کار را افزایش دهد و جریان اطلاعات را بصورت سریع و ارزاتر برای شرکتها و افراد حتمی از هر موقعیتی ممکن می سازد (پرود حومه ۱۹۹۲، استوتز و دوسوزا ۱۹۹۸).

مطالعات انجام شده توسط استوتز و دوسوزا (۱۹۹۸) صفحه ۳۸۰-۳۸۱ - شامل (۲۰۰۰) همچنین نشان می دهد که استفاده از ICT توسط شرکتهای چندملیتی (MNSCS) نیز بعنوان مهمترین عنصر

مقاوت تا تولید نهایی کالاها و خدمات را ممکن می سازد. در این فرایند این همکاری تولیدی پراکنده منابع کلیدی پرسببه دفتر مرکزی که دارای قدرت مرکزی و کنترل هستند هدایت می شود ولی عرضه کالا و خدمات توسط شرکتهای نسبتاً بی نام و نشان که در این فعالیت شرکت می نمایند صورت می گیرد. شکل جدیدی از شبکه یک پارچه سازمانهای یکی شده در حال پدیدار شدن است که ویژگی آن توانایی عالی است که "پراکنده به هم وابسته و تخصصی" باشند.

درشرکتهایی که با یکدیگر ادغام می شوند، یک رویداد شایع رويه افزایش می گذارد. به پرسنل اجازه داده می شود که در اشکال متفرق و پراکنده سازمان باقی بمانند، زیرا شغل بانی و تجدید موقعیت کارکنان خطر بیکاری و مسائل تعدیل را به همراه ندارد. شبکه ICT این موضوع را ناهدی نطفه و کاهش داده است، زیرا این شبکه می تواند تشخیص دهد که مهارتها و منابع انسانی مناسب در کجا پیدا می شوند (چارلز ۱۹۹۶، صحنه ۸۷ تا ۹۳). براساسی ICT تصمیم گیری غیرمتمرکز را برای روزآمد کردن مؤثر تقاضاهای محلی ممکن کرده است ولی بهبودحال قدرت هنوز کماکان بصورت متمرکز است.

تا به اینجای کار هنوز این اطمینان وجود ندارد که ویژگی بی نیازی به زمین و فضا برای ICT نهایتاً منجر به حذف CBD خواهد گردید. فضای جریانها، اکنون با فعالیتهای جدید و مواردی است که ممکن است در بین شهرهای اصلی در قاره های متفاوت آسانی تر و اصلی تر باشد تا در شهرهایی که فضای آنها پشدد متراکم و شلوغ است. سرزمین ها یا زیست گاهها که بصورت حاشیه ای به جریانها جهانی که نقاط گرهی و گلوگاهی مرتبط با یکدیگر را در احاطه دارند متصل هستند و می توانند صرفاً یک نقش وابسته و تابع داشته باشند. بعضی مواقع سرزمین اصلی این نقاط گرهی می تواند حتی هیچ نقشی نداشته باشد ولی در شبکه جهانی در بخشهای پویا و فعال وارد شود. براساس نظریات کاستلز (۱۹۹۶)، از سالهای میانی دهه ۱۹۷۰ تا سالهای میانی دهه ۱۹۹۰، پراکندگی و تمرکز خدمات پیشرفته که شدت از ICT استفاده می نمایند بصورت همزمان وجود داشته است.

پراکندگی موقعیتی، به وضوح با اثر تراکمی زمان-مکان ICT ممکن گردیده است. عبارت صحیح، خدمات پیشرفته، میزان رشد بالایی در استخدام و میزان رشد بالای سرمایه گذاری در شهرهای اصلی جهانی را تجربه نموده است. این تمرکز، یک الگوی سلسله مراتب را در چند نقطه گرهی کلیدی جهانی از نظر عملکرد جایگاه قدرت اقتصادی دنبال می نماید که نمونه آن نیویورک، توکیو و لندن است که یک تمرکز قوی از مؤتتها را تولید می نماید (سالمن ۱۹۹۵ و ۱۹۹۸). توجه الگوی تمرکز زدایی با این دلیل که هزینه ها را کاهش می دهد فقط بوسیله قابلیت خدمات پیشرفته که در وضعیت بهتری هستند تا به سطوح بالای مرتبطی شرکتی برسند قابل توجیه است. هرچا این سوددهی قابل دسترسی است. هزینه های اجرایی بالاتر در موقعیت CBD محسوب و لازم است. نقش دفتر مرکزی متمرکز

برای افزایش سود رقابتی و حمایت از خط مشی رقابتی یک واحد تجاری و بنابراین بهره‌وری و اجرای بهتر فعالیت اقتصادی دیده شده است. همانگونه که شرکتها بصورت مرمزبان، ظرفیت ارتباطات خود و قابلیت جهانی خود را تقویت می نمایند دچار تنبیر ساختار می‌شوند و باید خط مشی‌های جدیدی را ترسیم نمایند تا بتوانند مزیت رقابتی خود را افزایش دهند.

ICT تمرکز زدایی مؤثر فعالیتهای شرکتها را با فراهم آوردن خطوط ارتباطی سریع و لمزاحی های ساده و مؤثر محصول، داده پردازی و تجزیه و تحلیل اطلاعات تجاری در رابطه با نوآوری ها، بازارها، رقبا و تغییرات محیطی ممکن می سازد. بنابراین نیفه رقابتی شرکت های چند ملیتی MNCS در بازار را نیز می نماید.

برای یک موقعیت محلی درون CBD با استفاده گسترده از ICT، دسترسی آسان و مرکزیت آن با حجم فعالیتهای دیگر قابل توجیه نیست بنابراین ما سوال می کنیم که آیا اقتصادهای معیار بین شرکتی و با اثرات تجمع شرکتها یک موقعیت تمرکز یافته در CBD را توجیه می نماید. این نظر بصورت گسترده ای مورد قبول است که جمع آوری خدمات و تجمع آنها اقتصادهای تجمع شده را پدید می آورد و بنابراین واحد هزینه را برای همه شرکتیهای با چنین اقتصادهایی کاهش می دهد. در CBD، حلقه‌های زنجیره بازار و خدمات (بعنوان مثال نمایشگاه محصولات جدید) می تواند کیفیت خدمات و نتایج آن را بخصوص در زمینه خدمات تعمیرات و نگهداری و خدمات تخصصی تقویت نماید.

اثرات تمرکزبخشی و تمرکز زدایی ICT

ICT هم اثرات تمرکز بخشی و هم اثرات تمرکز زدایی به همراه دارد. ICT با سرعت دسترسی غیرقابل باور آن و تحلیل و یکارگیری اطلاعات، کمک می نماید که کنترل بر سیستمهای غیر متمرکز بیشتر گردد. ICT یک نیروی اتلاف یافته و یکپارچه است که با آن دفتر و مراکز فرماندهی شرکتها بصورت بهتری می توانند فعالیتها و عملکردهای متفاوت و فرایندهای تولید را تحت یک مدیریت متمرکز انجام دهند (به ساسن ۱۹۹۹ مراجعه کنید). کاربردهای ICT، قدرت و کنترل را متمرکز می نماید ولی درعین حال، مسئولیت را محول می نماید تا کار در جای دیگری از طریق تبادل اطلاعات انجام شود. در نتیجه به صورت نزدیک با دفتر مرکزی و سایر شعب کار می‌کنند ولی دامنه فعالیت با هر یک از این دفتر ناشناخته است و بستگی به وظایف سازمانی مؤسسات و تقسیم کار آنها از نظر مکانی دارد. در اروپا از سالهای دهه ۱۹۸۰ آن چیزی را که دماستس (۲۰۰۰) نشان داد یک شهرگرایی دوگانه و عدم تمرکز در الگوهای زیست گاهی بیرون شهری (احاطه نمودن مجموعه های شهری قدیمی و یا درطول شاهراههای طولانی) و تمرکز قوی در بخشهای انتخاب شده شهری بوده است. هر دو حرکت بسیار کیفی و توأم با انتخاب محل بوده است. شکلهایی متمرکز به فعالیتهای کابلی MNCS ارتباط دارد. ICT از آوردن گونه های مختلف کار به محل با قیمتهای متفاوت و دسترسی های

شده به این ترتیب، این است که یکی از منابع کلیدی بهره‌وری بهینه شود و با مدیریت اطلاعات ارائه شده توسط ICT مابین دسترسی به تولید، مصرف توزیع و اهداف گسترش تجارت امکان پذیر گردد.

دستاوردهای بهره‌وری اقتصادهای پیشرفته براساس نظر گاستز (۱۹۹۳) تنها بر افزایش سرمایه و نیروی کار متکی نیست، بلکه این دستاوردها از ترکیب مؤثر عوامل تولید شامل کاربرد علم و فن آوری، کیفیت و دانش مدیریت در بکارگیری جریان اطلاعاتی حاصل شده اند. تولید اطلاعات و فعالیت‌های فرایندی، اجزاء اصلی بخش متنی بر خدمات در جوامع سرمایه داری پیشرفته دو حال حاضر هستند. دولت سنگاپور به عنوان یک مرکز کلیدی درجه دوم خدمات تجاری بین‌المللی و مالی به شدت مشتاق است که خود را بعنوان یک شهر جهانی با یک مرکز مالی قوی تثبیت نماید.

منطقه تجاری مرکزی سنگاپور

نقش دولت در تغییر شکل CBD

تغییرات جالبی در منطقه مرکزی سنگاپور در طی ۴۰ سال گذشته صورت گرفته است تحت هدایت یک دولت نوگرا و مشتاق توسعه، منطقه مرکزی از یک منطقه دوگانه با محله های شلوغ و پرتراکم در دهه ۱۹۵۰ به منطقه تجاری به سبک غربی امروزی درآمده است. از سالهای اولیه دهه ۱۹۶۰، صنعتی شدن و ائتلاف با جهان پیشرفته غرب در تجارت، فن آوری، سرمایه گذاری و مدیریت، میزان رشد بالایی را به همراه داشته است. یعنی یک عامل کلیدی که به حزب حاکم (PAP) کمک نموده است که حمایت انتخاباتی بدست آورد و مطمئن شود که می تواند این سیاست را ادامه دهد تا ثبات اجتماعی بدست آید (پیری و همکاران، ۱۹۹۷، ونگ ۲۰۰۱). هرچند سنگاپور تا حد زیادی متکی بر سرمایه گذاری های شرکت‌های چند ملیتی مطرح است، رشد بالای آن بدون سبک مدیریتی یکسان سازی و ادغام مؤسسات دولتی در زیر چتر سرمایه گذاری دولتی مؤثر امکان پذیر نبوده است. دولت شهر سنگاپور یک محیط حامی تجارت و یک زیر ساخت حمایتی را تجربه می کرده است.

با تقویت روابط صنعتی و سیستم تخصیص منابع مبتنی بر بازار و مؤسسات آزاد نقش کلیدی دولت شهر این است که اهمیتان سرمایه گذاران را جلب نماید، بخصوص آنها که از MNC'S هستند (MTI-۱۹۹۸). با این وجود، علیرغم نقش و رول افزون بخش خصوصی در مباحث توسعه از سالهای دهه ۱۹۹۰، سنگاپور طرفدار مداخله دولت و نقش تنظیم کنندگی آن است. بخصوص در فروش زمین های دولتی در پاسخ به تقاضای بازار، بنابراین، طبق نظریه هاوی (۱۹۸۵- صفحات ۱۸۸ تا ۱۹۱) و تفسیر مشاهدات او با عبارات مربوط به فضا و مکان، استفاده از یک منطقه متمرکز همچون یک CBD باید بعنوان یکی از بالاترین اشکال سرمایه گذاری یکپارچه در خدمات مالی و تخصصی توجه شود:

"جداسازی تولید به چند زمینه تخصصی جداگانه حساسیت

بیشتری نسبت به تنوع جغرافیایی را امکان پذیر می سازد بنابراین به سرمایه گذاران اجازه داده می شود که نقاط افق‌های را بهتر تشخیص دهند و انباشت سرمایه را سریعتر از گذشته انجام دهند. عملکردهای مربوط به جزئیات نیز در زیر کنترل برنامه ریزی شده یکی سازی شرکتها می تواند از نظر مکانی تقسیم بندی گردد...

ساختن یک ظرفیت برای کارایی روزافزون هماهنگی فضا و زمان (مکان و زمان) یکی از معیارهای شهرسازی سرمایه گذار است."

انباشت سرمایه، مشخصاً در عنصر حاضر مؤثرترین روش معاملات و مبادلات است بشرطی که سطوح بالای درآمد و سود قابل استحصال باشد، نوآوری های فنی بخصوص در عرصه ICT، برای مدتی سازی مناطق مالی بسیار شوروری و لازم است و یکی از مزاحل سرمایه گذاری شهری است.

همراه با این نیت آورد ائتلاف هدفمند شرکتها، همیشه دیدگاه رهبران سنگاپور این بوده است که دولت شهر سنگاپور را به یک مرکز اصلی مالی در آسیا تبدیل نمایند از سال ۱۹۶۸، کنترل ارز و مبادلات ارزی محدود گردید تا معاملات ارزی بین سنگاپور و سرزمین هایی که در بیرون از محدوده تحت پوشش استرلینگ قرار دارند ممکن شود.

استقرار دلار آسیایی برای معاملات بازار از آن زمان، ارتباطات مالی را با سایر مراکز بین‌المللی اصلی همچون نیویورک، لندن، توکیو، زوریخ و هنگ کنگ را تسهیل نموده است. رشد سریع در معاملات بین‌المللی بازار دلار آسیایی سنگاپور را قادر ساخت که به حجمی بالغ بر ۵۰۰ میلیارد دلار آمریکا (در سال ۱۹۹۷) یعنی سه برابر حجم بازار بانکی محلی خود دست یابد. حجره های اساسی بازار مبادلات ارزی، سنگاپور را در عرصه بین‌المللی پس از لندن، نیویورک و توکیو در مقام چهارم قرار داده است (لی، ۲۰۰۰، صفحه ۹۰-۹۱) رشد در معاملات مالی و مبادلات در CBD با تغییر شکل فضا در "منطقه مرکزی" یعنی جایی که CBD قرار دارد متناسب بوده است. فرسال ۱۹۷۱، اولین برنامه Ring Concept Plan به کمک برنامه توسعه سازمان ملل متحد اجرا گردید که شاهد ساخت تدریجی منطقه تجاری مرکزی در اطراف دماغه رودخانه سنگاپور که بنام Golden Shoe (کفش طلایی) شناخته می شود بود. وقتی این برنامه مورد تجدید نظر قرار گرفت (در سال ۱۹۹۶)، CBD گسترش یافت تا قطعه بزرگی از زمین دایر شده در Marina South را دربرگیرد (ha۳۶۰). دیدگاه این منطقه مرکزی جدید این بود که (a) نیاز به فضای تجاری آینده را بررسی و پیش بینی نماید (b) یک مرکز پرخرابوت و شاداب برای فعالیت های فرهنگی و تفریحات و سرگرمی ایجاد نماید که با CBD فعلی در ارتباط باشد و (c) تعداد قابل توجهی آپارتمان سکونت با کیفیت در حمایت از یک زندگی شبانه بویا در ساعات غیر ساعات کاری فراهم نماید (URA، ۱۹۹۲). در میان ساختمانهای تجاری، یکسری هتل مجهز که قابل مقایسه با کمربند هتل های فعلی در طول ORCHARD ROAD می باشد نیز در Marina South

این CBD خود را به شرکت های چند ملیتی MNC'S نمایش می دهد. در عصر جهانی سازی MNC'S ها تعادل قدرت را با دانش جمع آوری شده در سازمان جهانی خود، شبکه ها، فعالیتها و جریانهای اطلاعاتی بدست آورده اند.

آینده CBD سنگاپور چگونه خواهد بود؟

در بررسی وضعیت زمینی و مکانی شرکتها، بحثی بین نویسندگان مهم در ارتباط با احتیاج به مرکزیت در عصر دیجیتال به صورت

جدی مطرح است زیرا این بحث در حیطه آینده CBD'S ها نقش مهمی دارد. یک نکته قابل بحث این است که لازم است که تصور "آینده نگری چندقطبی خطی" رد شود، زیرا تجارب گذشته، نشان داده که حتی روندهای استقرار یافته ممکن است در صورت تغییر شرایط سیاسی دچار تغییرات سریع و معکوس شوند. مانند آنچه در سالهای دهه ۱۹۷۰ بعنوان مثال رخ داد. بنابراین بدست آوردن یک درک صحیح از نیروهای قدرتمند دخیل، که عوامل تغییر هستند، مطمئن ترین گرایش در این زمینه است (به ویلیامز و اسمیت مراجعه شود. ۲۰۰۰، صفحه ۲۰۷-۲۰۸).

استورپر (۱۹۹۲، صفحه ۱۷۰) یکی سازی مکانی و زمینی را بعنوان فعالیتهای اقتصادی محاصره کننده ای تریف نمود که "بستگی به منابع خاص زمینی دارند... دارای های خاص قابل دسترس فقط از یک محل خاص و با خیلی مهمتر، دارای های که فقط در زمینه رابطه شرکت-بازار یا بین سازمانی که لزوماً نیاز به مجاورت جغرافیایی (عمداً به این شکل نوشته شد به جهت اهمیت آن) دارند قابل دسترسی می باشند و یا جایی که ارتباط مجاورتی بصورت شاخصی کارا تر از راههای دیگر تولید این ویژگی های خاص دارای است" ما عبارات رایج، تأکید استورپر بر مجاورت ویژگی های دارای مربوط به یک موقعیت خاص می شود که توسط اقتصادهای تجمع شده که برای کارایی موثر شرکتها مورد نیاز هستند مورد حمایت قرار می گیرد. در شهرهای جهانی که دارای CBD قوی هستند، ویژه بودن چنین دارای های شامل بررسی دقیق محلی، فن آوری در حد و استاندارد جهانی، دانش تخصصی، تعامل شبکه ای و با مهارتهای خاص ارتباطی می باشد. بررسی دقیق محلی، بعنوان مثال می تواند چنان منحصر بفرد باشد که قابل جایگزینی با موقعیت ها و محلهای دیگر نباشد. برای شرکت

طراحی گردید. در برنامه مرحله بندی شده Concept Plan سال ۱۹۹۱ که مورد تجدیدنظر قرار گرفت CBD جدید می بایست در سه مرحله توسعه یابد. اولین مرحله برای سال ۲۰۰۰ برنامه ریزی گردید که با اولویت فراهم نمودن فضای سبز، زیرساخت حمل و نقل، و چند محوطه هتل در اطراف ایستگاه MRT در Marina Bay همراه بود.

برنامه مرحله دوم برای سال ۲۰۱۰ طراحی شد که براساس آن ساختمانها در امتداد بلوار اصلی و هتل ها و ساختمانهایی با تراکم حضور افراد شاخص که حضورشان در فرایند تجارت از اهمیت زیادی برای موفقیت CBDS برخوردار است ساخته خواهد شد. اصالت و ادب بتواند یک اندیشه، منای خود را تغییر یافته و گسترش یافته تر از حرکت جوانهای طبقه متوسط و روجهای بدون فرزند در منازل نوسازی شده و بهبود یافته که مخصوص طبقات کم درآمد است می بیند تا توسعه آپارتمانهای جدید در کنار خدمات مالی و تجاری در مناطق مرکزی را نیز دربرگیرد. یک برداشت انسانی همچون "قابلیت سکونت- دسترسی به برنامه های رفاهی و ارتقاء کیفیت محیطی بوسیله تدارک فضای سبز و مناظر زیبا- بتواند یک انگیزه برای تشویق متخصصان جوان برای اقامت در این فضای درون CBD معرفی شده است (لی ۱۹۹۶- یاتلو ۱۹۹۵). بصورت خیلی مشخص تر، فراهم نمودن جمعیت برای اقامت در CBD با امکان مسکونی با کیفیت که قبلاً در ساعات غیراداری بسیار خلوت بودند، بنظر می رسد قادر باشد نقشی کمک کننده در تقویت رقابت شهری- جهانی داشته باشد. این فرایند همچنین منجر به جمع آوری مالیات دارای های بالاتر و با خصوصیت بهتر و پویایی و اثرزی بیشتر در مرکز شهر می شود. (ویلیامز و اسمیت ۲۰۰۰). شهر در دوره پست فوردیست اقتصاد جهانی و بعنوان یک مرکز کنترل و فرماندهی، نیاز به حمایت و خدمات تخصصی دارد.

تقویت کنندگان (مسائل فرهنگی) اصالت و ادب، بعنوان یک گروه ویژه و دارای امتیاز خاص جهانی، به شکل طعنه آمیزی به شکل جدیدی از جداسازی مکانی کمک می نمایند که یک محصول جانبی اثرات قطب بندی جهانی سازی است. زندگی لیزیکی و حضور در مرکز CBD، این تقویت کنندگان فرهنگی مستقیماً به سرمایه جهانی در یک مرکز شهری جانشده ای که اخیراً تثبیت گردیده است خدمت می کند. در رساندن سنگاپور به یک موقعیت مطرح در رقابت شهری جهانی، اطمینان بیشتری به مسائل فرهنگی محلی، سرمایه گذاران خارجی، مهاجران ثروتمند و بازدید کنندگانی که از کشورهای دیگر به آنجا می آیند وجود دارد. مسائل فرهنگی و تقویت کنندگان ادب و رفتار مؤدبانه درهسته مرکزی جدید سنگاپور هنوز در ابتدای راه است و باید از این پس نیز کار زیادی در این زمینه انجام شود.

با فرض اینکه خدمات کیفیت به یک عامل قطعی در رقابت شهری- جهانی تبدیل شده است. اقتصاد جدید مبتنی بر دانش به دلیل درجه بالای انعطاف، موقعیتی و محلی با خطر دیگری مواجه است. اساساً موفقیت CBD یک شهر جهانی به این بستگی دارد که با چه جذابیتی

در تجارت جهانی یک چنین CBD باید در سلسله مراتب تجارت جهانی یک مقام بالا را تصاحب نماید و فرمان تولید دانش و نوآوری فن را در سرزمین تحت کنترل و حیطه خود صادر نماید. بنابراین برای استواری (۱۹۹۷) این قدرت، یک سرزمین متمرکز بتواند منطقه گرهی برای هماهنگ سازی و فرمان دهی به شرکتهای تحت هدایت و کنترل خود را توجیه می نماید.

استدلال های محکم ساسن در حمایت از مرکزیت شهری فعالیت شرکتها تأثیر و بار سنگینی در این بحث داشتند. در میان موضوعات مطالباتی او بر روی میامی و تورنتو، او تأکید می نماید که نشانین تاریخ طولانی بعنوان مرکز تجارت و بانک بین المللی مانعی در راه انجام فعالیت های مالی جهانی محسوب نمی شود. فردو شهر در دو دهه گذشته سرعت رشد یافته اند. منطقه مالی میامی از معاملات تجاری بین المللی در حال رشد سریع با آمریکای لاتین یعنی جایی که خصوصی سازی، حذف مقررات زائد بازار بورس و سایر بازارهای مالی و همچنین تجارت های مستقیم بر صادرات بیشتر استقرار یافته است بهره مند می گردد. بوهمن اساس، اشتغال دفتری و اداری تورنتو تا پایان سالهای دهه ۱۹۹۰ به سطوح بالاتری رسید که به تبع افزایش تقاضا برای خدمات تولیدی، معاملات املاک و امور مالی بود علاوه بر نامین یک سرزمین داخلی قابل تصرف در هر مورد، فرضیه ساسن بر این استوار بود که جهانی سازی به همراه خود کاهش مقررات و تضمین های امنیتی را در برتو پیشرفت های عظیم در ارتباطات راه دور و شبکه های الکترونیک به همراه می آورد. نتیجتاً رفاهت بیشتر و عدم اطمینان شرکتهای یکی شده مستلزم این است که شرکتها شبکه های متصل به مراکز عالی در اتحادیه های ثقلی یا استراتژیک را تقویت نمایند. این مرکز مالی است که آنها می توانند در آن "منابع متعدد و استعداد های لازم برای اجرای فعالیتها و خدمات رسانی به شرکتهای جهانی و بازارها را ترکیب نمایند." (ساسن ۲۰۰۰، صفحه ۸۹-۱۰۶). مراکز خدماتی و مالی بصورت بحث برانگیزی دارای امتیاز خاص هستند که بوسیله قدرت جایگاهی برای بسیاری از منابع متفاوت همچون پیوند پذیری اجتماعی و گلچین شرکتهای یکی شده پلست آمده است که مورد اخیر بصورت فزاینده ای سیر و قابل جایجایی است. یا اعتقاد به اینکه فن آوری های پیشرفته نه سلسله مراتب شرکتهای را کاهش می دهد و نه نابرابری مکانی را، ساسن (۲۰۰۲) اظهار می نماید که MNC'S نیازمند کنترل و خدمات رسانی متمرکز شده می باشد. MNC'S ها از دفاتر مرکزی خود در مواقع لزوم از طریق شبکه متنوع و پراکنده زمینی ارتباط برقرار می نمایند.

ساسن در تحلیل خود از مرکزیت و شبکه، یک دیدگاه جهانی دارد امین و تیوفت (۱۹۹۵-صفحه ۹۵ تا ۱۰۰) با ساسن در خصوص احتیاج به مرکزیت مکان و مرکزیت که به "یکسان سازی و هماهنگ سازی کمک می نماید" هم عقیده هستند. زمینه "اهمیت به موسسه" آنها بر عناصر یکسان مرتبط با اثرات تجمع شرکتها متمرکز است یعنی ارتباطات رودررو، تعامل اجتماعی و فرهنگی، و احتمال بیشتر انجام باواری ها و آزمایش نمودن آنها و دست یافتن

به تعداد بسیار زیادی افراد دارای دانش و همچنین پیشگامی در تجارت. اهمیت به موسسه و یا اصطلاحاً شخصیت مؤسسه همانطور که استوربر معتقد بود "خاص بودن موقعیت" را نیز بخوبی پوشش می دهد. هویت های محلی، فرهنگ ها و تصاویر بعنوان بخش گامی و صحیح جهانی، که "محصول تأثیرات علمی، در پهنه کشور و یا محلی است ... او بعنوان یک فضای ارتباطی سیال تفسیر می شوند. این "زمین بودن" و "فیزیکی بودن" محلی، یک فضای جغرافیایی محدود را تصاحب می نماید و بنابراین ماهیت "مکانی" خود را نیز تصاحب می نماید. با این وصف این فیزیکی بودن قادر خواهد بود که از فضا بعنوان یک محل قابل دفاع در برابر جهانی سازی استفاده نماید. مهم نیست که دانسته آن تا چه حد ممکن است باشد. بعنوان یک مکان قابل دفاع، هویت محلی و سنت ها ممکن است مورد استفاده قرار بگیرد تا با استفاده از برقراری ارتباط با اقتصادهای جهانی و سرمایه گذاری های چند ملیتی خود نیز جهانی شوند و هنگامی که جهانی شدن سنت ها موفقیت آمیز نباشد، اقتصاد محلی ممکن است تا سطح منطقه ای عقب نشینی نماید. این دو گزینه با آینده جهانی سازی سنگاپور متناسب است و با این سابقه، آینده CBD جدید سنگاپور تا حد بیشتری مشخص می شود.

تشدید ائتلاف جهانی، یک CBD قوی سنگاپور در

شیکه جهانی

با داشتن یک سرزمین به هم پیوسته ضعیف از نقطه نظر جویانهای فن آوری و معاملات مالی، ارتباطات سنگاپور با جهان پیشرفته، قوی تر بوده است. همانگونه که قبلاً بررسی شد، سنگاپور هم اکنون یک مرکز مالی اصلی در منطقه ای است که دلار آسیایی بازار جریان دارد یا فرض اینکه ائتلاف سنگاپور با اقتصاد جهانی در حال تشدید و تعمیق است. تاسیس بزرگتری در لگام زدن به بهره وری و سودآوری شرکتهایی که در CBD آن قرار دارند وجود دارد. حضور رقابتی سنگاپور در بازار جهانی، هزینه های تولید، هزینه های زمین و اجاره، مالیات ها، کیفیت نیروی کار و سایر هزینه های مرتبط، در رشد آن تأثیر خوبی خواهد داشت. در اینجا بصورت بالقوه سطوح بالای سود قابل دستیابی است هنگامی که دفاتر سرپرستی و فرماندهی برای کنترل و مدیریت بازارهای در حال توسعه بزرگ، و ثروتمند در آسیا مورد استفاده قرار می گیرند. به کاسلر ۱۹۹۳ مراجعه کنید، بنابراین CBD سنگاپور به عنوان یک منطقه استراتژیک در اقتصاد جهانی تمایل دارد حداقل تاحدی از منطقه آسیای جنوب شرقی جدا شود یک نقش غیرمتصل و ناپیوسته داشته باشد و اصطلاحاً دارای یک "فضای پریشی" باشد و بیشتر با اقتصادهای توسعه یافته در تماس باشد تا اقتصادهای متعلقه ای. یک چنین ارتباطی بواسطه شبکه جهانی ICT قویتر و تقویت یافته تر می شوند. درغیور اینصورت، هنگامی که شاخص مرکزیت CBD دچار افت می شود منطقه مشخص و نشان داری ممکن است مورد استفاده قرار گیرد که در وهله اول برای فعالیت های آقامتی است و در مرحله بعد برای فعالیت های تجاری که در درجه دوم اهمیت قرار دارند.

جدول ۱ (صفحه ۲۰)

فهرستهای مالی و اقتصادی سنگاپور ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۰

واحد ارزی آسیایی به میلیارد ریال	دارایی های بانکهای تجاری میلیارد دلار	جمع سهام سرمایه گذاری برابر خارجی میلیارد دلار	جمع ذخائر ارزی میلیارد دلار	جمع تجارت میلیارد دلار	GDP میلیارد دلار	جمعیت (میلیون)	سال
--	---	--	-----------------------------------	---------------------------	---------------------	-------------------	-----

تنظیم و محاسبه از اداره آمار (۱۹۹۰-۱۹۹۵-۲۰۰۰)

1- دسترسی به اطلاعات ممکن نیست

2- ساکنان و خارجیان مقیم سنگاپور برای مدت حداقل یکسال

3- در نوامبر ۲۰۰۲، یک دلار آمریکا مساوی بود با ۱/۷۶ دلار سنگاپور

4- برابری سرمایه گذاری مستقیم، سهام و سایر سرمایه گذاری ها

دسترسی به CBD

با بکارگیری یک سلسله برنامه برای تشویق استفاده از ICT در بخشهای دولتی و عمومی از سالهای اولیه دهه ۱۹۸۰، دولت سنگاپور تصمیم گرفت که سنگاپور را به یک مرکز کلیدی ICT در قاره آسیا تبدیل نماید. (لو و کو، ۱۹۹۹، لو و کو، ۲۰۰۰، ونگ ۱۹۹۹). این شامل فراهم نمودن سیستم حمل و نقل در حد استانداردهای جهانی است که جریان آرام ترافیک متصل به منطقه مرکزی را تضمین نماید. در برنامه اصلی ICT ۲۱ که توسط وزارت ارتباطات و فن آوری اطلاعات طرح ریزی گردیده است، هدف این است که تا سال ۲۰۱۰ سنگاپور به یک پایتخت جهانی ICT پرچم و جوش تبدیل شود که با یک اقتصاد بهره مند از اینترنت حمایت می شود. اهداف اصلی این هستند که از ICT بعنوان یک بخش کلیدی رشد استفاده شود تا نیازهای اقتصاد مبتنی بر دانش برآورده شود و در عین حال ICT بعنوان وسیله ای برای ارتقاء استانداردهای زندگی و کیفیت معیشت مورد نظر قرار گیرد (استریت تایمز ۱۹۹۹، ۸ اکتبر - صفحه ۸۵).

با ادامه ائتلاف با شهرهای جهانی مطرح، سنگاپور قادر خواهد بود که با هسته های خدمات تخصصی کلیدی سرمایه، فن آوری و اقتصاد بازار در شمال آمریکا، ژاپن و اتحادیه اروپا در ارتباط باشد. با تبعیت و اعتماد به رهبری آمریکا که پیش بینی می شود برای مدت طولانی غالب باشد، این امکان وجود دارد که سنگاپور خود را به یکی از مراکز چند قطبی تبدیل نماید که به منطقه آسیا سرورس دهد. نمایی که اقتصادهای بسیار بزرگ و در حال رشدی همچون چین و هند را دربرون خود نارد.

پیشرفت زیادی در ۲۰ سال اخیر در تبدیل سنگاپور به یک شهر جهانی صورت گرفته است.

جدول یک فهرست های مالی و اقتصادی و ویژگی های یک شهر در حال رشد جهانی را نشان می دهد که برای یک دولت شهر کوچک با جمعیت چهارمیلیون نفر بسیار جالب توجه و تأثیرگذار است. از سال ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۰ جمع کل تجارت چهار برابر شده است، ذخائر ارزی و دارایی های بانکهای تجاری تا ده برابر افزایش یافته و به ترتیب به ۱۴۰ میلیارد و ۲۲۰ میلیارد دلار رسیده است. اهمیت نمادین سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI)، برابری

سرمایه گذاری خارجی است که انباشت ۱۵۸ میلیون دلار در سال ۱۹۹۸ را است می نماید.

تقویت فضایی و مکانی در خدمات تخصصی بنظر می رسد یا پیشرفت در منابع متکی بر علم و دانش می توانند سنگاپور را تقویت نمایند تا به یک مرکز برای دفاتر شرکتها و دفاتر و محلهای عرضه محصولات تبدیل شود و تحقق یافته باشد.

در بخش صنعت ۲۱ برنامه در ژوئن ۱۹۹۸ توسط دولت سنگاپور افتتاح گردید که برای آنها ۲۰۰۰۰ تا ۲۵۰۰۰ شغل تخصصی و مبتنی بر دانش تا سال ۲۰۰۸ پیش بینی گردیده است. تا آن زمان از صنایع مبتنی بر دانش تخصصی انتظار می رود که ۲۰ درصد GDP ملی را عمدتاً در تولید و خدمات صادراتی تأمین نمایند. (EDB-۱۹۹۸).

با این وجود حمایت تحقیق و توسعه نسبتاً با استانداردهای شهر جهانی کم باقی ماند علیرغم این واقعیت که تحقیقات در دانشگاههای محلی و مؤسسات موج سوم به شدت توسعه بالایی تحقیقات تخصصی است و آموزش در سالهای اخیر تشدید شده است.^۴

همانگونه که در جدول ۲ نشان می دهد در سال ۱۹۹۹، فقط ۵ نفر از هر هزار نفر مشغول انجام کارهای تحقیقاتی بوده اند و از نقطه نظر GDP، هزینه های تحقیق و توسعه (R&D) در حد پایین ۲/۱ درصد بود. موضوع دیگری که سردرگم باقی ماند عدم وجود کادری زیادی است که در کار تحقیق سهمیه شوند. گمانیکه مشغول تحقیقات درباره فن آوری پیشرفته هستند در تنهایی کار می کنند و با چارند با همتایان خود در آن سوی مرزها مشورت نمایند. (لیانه رانو باکو ۲۱/۲۰۰۱ اکتبر). عایدات MNC در سنگاپور نیز می تواند تحت تأثیر بحران های منطقه ای و ناآرامی هایی که ممکن است انگیزه سرمایه گذاری های درآمدزای FDI را کاهش دهد قرار گیرد.^۵

برطبق یک تحقیق که توسط مشاوران خطرات اقتصادی و سیاسی (PERC) انجام شد MNC ها در حال درک سنگاپور بعنوان یک مکان ناامن در همسایگی جمهوری اسلامی مالزی و اندونزی برای خطه تروریستی به آمریکا هستند (استریت تایمز- ۲۳ اکتبر ۲۰۰۱ صفحه ۱۱۱ H).

همان‌طور که در مقاله قبلی اشاره شد، در سال ۲۰۰۱ میلادی، شرکت‌های چینی با سرمایه‌گذاری در منطقه‌های اطراف بندر سنجان، اقدام به توسعه و احداث مراکز تجاری و خدماتی کردند. این اقدامات منجر به افزایش چشمگیری در تولید و تحقیق و توسعه (R&D) موضوعی جدی برای سنجانور است. شواهد نشان می‌دهد بعضی از شرکت‌های ژاپنی کارخانه‌های تولیدی خود را در ژاپن و آسیای جنوب شرقی تعطیل نموده و آنها را به چین انتقال داده‌اند. بعنوان یک مرکز منطقه‌ای MNC ها در آسیای جنوب شرقی از یک چنین تغییر و جابجایی‌ها انتظار می‌رود که بر روی نقش واسطه‌ای سنجانور تأثیر بگذارد. این نقش واسطه‌ای به دنبال تقسیم سهام پارک صنعتی سوزوگون چین و سنجانور آسیا (پونگ و گلد بلوم ۲۰۰۰)، نقش سنجانور مجدداً بوسیله هنگ کنگ و تایوان زیر سؤال رفت که از نظر جغرافیایی به چین نزدیک تر بودند و سرمایه‌گذاری‌های موفق زیادی در چین را تجربه نموده بودند (استریت تایمز ۲۹ سپتامبر ۲۰۰۱ - صفحه ۳۷).

اگر سنجانور در تغییر CBD خود در برآورده نمودن نیازهای MNC ها موفق می‌بود می‌توانست یک نقش هماهنگ کننده داشته باشد که تسهیل کننده تجارت و سایر تعاملات سایر نقاط گرهی در شبکه خود باشد و بنابراین از عملکرد شبکه مرکزی در منطقه آسیا لذت ببرد. همه گره‌های یکی شده بصورت سلسله مراتب یا سنجانور بعنوان یک مرکز، سازمان یافته و مرتب شده‌اند. با این وجود در معرض تأثیر و نفوذ سایر مراکز عالی جهانی در سطوح بالاتر سلسله مراتب هستند. اگر سنجانور در ائتلاف خود با شهرهای جهانی موفق باشد، نیاز کمتری به ائتلاف با مناطق شهری و روستایی همجوار دارد. به‌رحال اگر سنجانور نتواند با هنگ کنگ، تایپه، شانگهای، پکن و یا سینگاپور رقابت نماید همیشه یک منطقه را همچون حیاط در اختیار خواهد داشت که به آن اتکا نماید و خود را از حرکات شهرهای جهانی خارج سازد. در این حالت این یک انتخاب خواهد بود که به سمت شهر منطقه‌ای تمرکز زدایی شده حرکت نماید. این انتخاب مستلزم ائتلاف قویتر با منطقه آسیای جنوب شرقی و CBD ضعیف‌تر خواهد بود. درحالت اخیر تعاملات برنامه‌ریزی درازمدت Concept Plan درخصوص استفاده از زمین در سنجانور نیاز به تجدیدنظر براساس تغییرات صورت گرفته خواهد داشت.

Concept Plan جدید سال ۲۰۰۱

برنامه Concept Plan سنجانور قرار است برای تجدید نظر هر ده سال یکبار مورد بررسی قرار گیرد. آخرین پیش نویس این برنامه در سال ۲۰۰۱ برنامه‌های مفصل استفاده از زمینهای Marina South که در امتداد CBD اولیه ارائه شده در سال ۲۰۰۱ است را حفظ نموده است. این نشان دهنده التزام مقاوم سنجانور به تمرکز بخشیدن به خدمات عالی و سایر خدمات تخصصی می‌باشد. یک شبکه راه آهن بهتر ساخته شد تا دسترسی به CBD را تسهیل نماید. برای تسهیل مسائل فرهنگی و ارتباطات صحیح و قطع مسافرت‌های بی دلیل هر روز، ۹۰۰۰۰ واحد مسکونی به ۳۰۰۰۰ واحد مسکونی فعلی در منطقه مرکزی شهر اضافه خواهد شد. نسبت

تقویت کنندگان فرهنگی منطقه اصلی شهر از ۲ درصد به ۷ درصد افزایش خواهد یافت. یک منطقه منطقه‌ای جدید که بنام "منطقه سفید" شناخته می‌شود تیت گردیده است که فعالیتهای تجاری و صنعتی را براساس تأثیر آنها بر محیط دسته بندی نماید. به این ترتیب "منطقه سفید" ممکن است دارای خانه‌های مسکونی، دفاتر، فروشگاهها و صنایع پاک باشد که همگی در یک محوطه و یا یک ساختمان گرد آمده باشند (URA ۲۰۰۱). استفاده از "منطقه سفید" در آینده با توجه به تناقضی بازار تعیین خواهد شد و مورد تصمیم‌گیری قرار خواهد گرفت. برطبق برنامه درازمدت "مرکز شهر"، آینده CBD اینگونه تبلیغ شده است.

هم شهر بین‌المللی و هم شهری که طبیعت بین‌المللی را منعکس می‌نماید. همانند بسیاری از شهرهای مشهور جهانی، اعضاء و نشان آنها خط افقی می‌باشد. یک احساس تنوع، شخصیت و سیالیت حرکت با ترکیب حقیقی ساختمان‌های دارای ارتفاع متفاوت و پارک‌های متفرق کوچک در مناطق ساخته شده بوجود می‌آید. خط افقی جدید که در طول زمان ترسیم خواهد شد سنجانور را در سطح جهان قابل شناسایی خواهد نمود. درست مثل خط افقی هنگ کنگ یا نیویورک باعث شناسایی آنها می‌شود. (URA ۱۹۹۲، P. ۳۴). عدم اطمینان از بازار و بحران اقتصادی ۱۹۹۷ که منطقه را با تأثیرات طولانی مواجه ساخت، بکارگیری Marina South را با تأخیر مواجه نمود. توسعه Marina South حتی عقب‌تر از برنامه پیش‌بینی شده و تجدید نظر شده Concept Plan سال ۱۹۹۱ است. تا سال ۲۰۰۲ هیچ دفتر دائمی یا آپارتمان‌های مسکونی و یا تجاری در آنجا احداث نشد. با کاهش هزینه اجاره دفتر در سالهای اخیر، مناقصه عمومی توسعه محوطه‌های همجوار Marina Bay نیز کمتر از حدانتظار بوده است. یک قطعه زمین به مساحت ۷۱۳ هکتار (ha) در سال ۱۹۹۷ برای فروش به مزایده گذاشته شد ولی هیچکس پیشنهاد نمانی ارائه ننمود و فقط به یک کنسرسیوم هنگ کنگی در سال ۲۰۰۱ و با زیر قیمت بازار فروخته شد (استریت تایمز ۱۷ مارچ ۲۰۰۱، صفحه ۵۱۸). بنابراین برای داشتن قابلیت اطمینان بیشتر و در پاسخ به عدم اطمینان از آینده، سازمان توسعه مجدد شهری بعنوان مسئول برنامه ریزی استفاده از زمین در سنجانور اندیشه "مناطق سفید" در Marina South را مطرح نموده است. قطعات زمین که تحت عنوان منطقه "سفید" دسته بندی شده‌اند از اعیان پذیر در کاربرد بهره‌مند هستند آنها ممکن است با آپارتمان‌های مسکونی مشابه، دفاتر، فروشگاهها، صنایع پاک، تحقیق و توسعه (R&D) و تسهیلات تفریحی و اجتماعی براساس نیاز بازار ترکیب شوند (URA ۲۰۰۱). برای مقابله با تأخیر و جبران آن یک گرایش جدید اتخاذ گردیده است که به کسی که کار توسعه را زودتر شروع نماید این پاداش داده می‌شود که مدیریت کل Marina South را به‌عهده بگیرد. از برنامه موفق انتظار می‌رود که توسعه محوطه را در چند مرحله طی ۱۵ سال تکمیل نماید. دولت با توسعه دهنده اصلی در خطرات بیش‌رو سهیم خواهد شد. (استریت تایمز ۱۶ اگوست ۲۰۰۲، صفحه ۱).

نتیجه

ICT انعطاف پذیری مکانی و قابلیت حرکت بیشتری در دو الگوی متمرکز یافته و غیرمتمرکز در راهپایی که شرکتها نیازهایی در رابطه با اجراء مؤثر بودن و مسائل مربوط به هزینه دارند عرضه می دارد. سیستم تولید پست فوردیسی در عصر دیجیتال بویایی شناسی فضای جدیدی را عرضه نموده است که پشتهای آن تخصصی سازی انعطاف پذیر و انباشت قابل انعطاف سرمایه است. تکامل فضای (مکانی) در مناطق مالی رشد صنعتی شده، به کمک جهان به شدت رقابتی و بین المللی بصورت غیرقابل انعطافی تحت تأثیر بازار و مبنی بر بازار است. با این ترک که جبرگرای تکنولوژیک بایستی رد شود، همانگونه که همیشه رد شده است. ICT وسیله ای برای خدمات رسانی براساس نیازهای انسانی باقی مانده است و باقی خواهد ماند. ICT تمرکز زدایی و تعامل و تبادل تجاری را تسهیل نموده است ولی همچنین به متمرکز ساختن فعالیتها کمک می کند و باعث رشد فعالیتهای متمرکز بدلیل کنترل تمرکز و عملکرد فرماندهی آن می شود. سروانتس (۱۹۹۹) مطالعاتی را در فرانسه انجام داده است و پیشنهاد می نماید که ICT یک امر مهم است ولی بعنوان یک عامل تصمیم گیر برای بسیاری از مؤسسات در انتخاب موفقیت آنها ناکافی است. عوامل دیگر همچون یک نیروی کار مناسب، عرضه نیروی کار و دسترسی به حمل و نقل می توانند مهمتر باشند. انتخاب سنجل مسکن است کمتر تحت تأثیر هزینه نیروی کار باشد تا تحت تأثیر اجاره زمین و سایر عوامل اساسی دیگر. بحث جاری درخصوص شهرهای متراکم و توانایی آنها در گامتن نیاز به مسافت و بنابراین جهانباتر شدن آنها با محیط، خرچند در حد و اندازه های کم، باید در طراحی CBD مورد توجه واقع شود (مک لارن ۱۹۹۳).

این تحقیق آینده CBD سنگاپور را از طریق بررسی تأثیرات ICT و شدت یکسان سازی جهانی و ائتلاف دولت شهر مقایسه می نماید. بدلیل طبیعت نامساوی و بسیار انتخاب کننده سرمایه گذاری های جهانی MNC، موفقیت و یا شکست CB ها بر جذابیت آنها و کیفیت خدمات آنها بعنوان یک مرکز جغرافیایی اثر می گذارد. تشدید و تقویت ابداعات تجاری و دفتری، و توسعه آنها با یک اتحاد و ائتلاف در "فضای بزرگی" یا اقتصادهای جهانی پیشرفته در تجارت، نوآوریهای فنی و معاملات مالی و اطلاعات نشان داده می شود. دومین سناریوی عقب نشینی با یک ائتلاف بی جواب تر و ضعیف تر جهانی ولی البته ائتلاف قوی تر یا کشورهای همسایه ملایزی و جزایر اندونزی شناخته می شود که منجر به یک CBD ضعیف تر در استفاده تجاری ولی محلی تر در متمرکز زدایی مکانی می شود.

در آخرین پیش نویس Concept Plan سال ۲۰۰۱، توجه زیادی بر روی ارتباطات تجاری بین المللی شده است که منجر به تغییر روندهای جهانی در الگوهای شغلی و زندگی می شود. خطایش های قابلیت تحمل و صرفه جویی در انرژی نیز بعنوان عواملی که شکل فیزیکی آینده را تعیین می نماید در منطقه تجاری

مورد توجه قرار گرفته اند. انگیزه موجود توسعه CBD سنگاپور که نشان دهنده دخالت گسترده دولت در موضوعات مکانی (فضایی) و اقتصادی است هدفی جز رسیدن به وضعیت یک شهر بزرگ جهانی نیست که با سیاست های کلان متمرکز شده بر تولید مصنوعات پیچیده، تولیدکنندگان و خدمات پیشرفته ای که زنجیره های دارای ارزش زیاد را فراهم می نمایند حمایت می شود. منابع متنوع شامل انگیزه های مالی، مالیاتی و نیروی کار بسیج شده اند تا راه رسیدن به هدف "شهر جهانی" را هموار سازند (یاوم ۱۹۹۹، پری و همکاران ۱۹۹۷). در صعود به آن وضعیت، متعلق دارویی "حیات نوع برتر"، خود را در دنیای درحال جهانی شدن بوسیله رقابت اخم آلود و سهمگین بین شهرهای جهانی بالنده در آسیا همچون سنگاپور، هنگ کنگ، سیدنی، تایپه، شانگ های، پکن و اوزاکا دیکته می نمایند.

اینکه CBD در Marina South به شدت برای دپاتر مرکزی MNC و سایر خدمات تخصصی در بانکداری و بخشهای مالی همانند بخش تحقیق و توسعه مورد استفاده قرار بگیرد یا نه بستگی به عوامل متعددی همچون موارد زیر دارد:

دامنه موفقیت در ساختن سنگاپور بعنوان یک قطب جذاب MNCهای درحد استاندارد جهانی که احتیاج به یک مکان مرکزی برای بازاریابی و سرمایه گذاری در شرق آسیا دارند.

آیا سنگاپور متخصصان بین المللی و محلی ماهر به اندازه کافی خواهد داشت که بتوانند خدمات تخصصی و پیشرفته شامل مسائل مالی، بیمه، دارایی، مشاوره، خدمات قانونی بین المللی، بازاریابی، طراحی فن آوری، جمع آوری و مدیریت اطلاعات، تحقیق و توسعه و سایر فعالیتهای نوآوری علمی را ارائه نمایند.

دامنه موفقیت در تولید MNC های محلی، آیا شرکتهای خصوصی یا وابسته به دولت نیاز به یک زمین پشدت محلی دارند که به مرکز کنترل و فرماندهی تبدیل شود، از سنگاپور بعنوان یک مرکز، سیستمهای ICT پیشرفته مورد نیاز خواهد بود که فعالیتهای موفقیتزایی برانگیزه سرمایه گذاری خارج از مرزهای خود را بصورت مؤثری مورد حمایت قرار دهد.

در سالهای پایانی دهه ۱۹۸۰، استرلینگ (۱۹۹۸ - صفحه ۲۱۵) مطمئن و خوش بین که بدست آوردن عامل مرکزیت سنگاپور از یک دولت - شهر آینده نگر پشدت تغییر یافته در مرکز عالی نوشتند:

این شهر همچون مرکز شهر هوستون است ولی چیزی بیشتر از هوستون است که هوستون هیچگاه حس و حال این شهر را نداشته است. هوستون یک لاته مورچه بود، یک پورش و حشبانه بر علیه هرگونه عقل سلیم و دارای معیار. یک ماریج بزرگ بوسیع کابوس مانند که بنیانهای ستورم و برآمده آن کل ساختمانهای شهر را پوشانده بود. بالاترین ساختمانهای آن آیلررو بودند همچون کلچره های آهنین با ست های سه گوش، انوبانهای پوشیده از شیشه با حال های نگهدارنده که نیم مایل بالاتر از سطح دریا هستند. سؤال باقی مانده: آیا این اتفاق خواهد افتاد (برای سنگاپور)؟ و اگر چنین است کی؟

- منابع
- ۱- PEOPLE'S ACTION PARTY
  - ۲- حزب فقیهت مردم
  - ۳- سنگاپور از آن به بعد یک شهر صفا استرلینگ شده. پایدت شرکت پول و با مشکلات توسعه بانک انگلیس کنترل می شد بریتانیا مجموعه تحت پوشش استرلینگ را در سال ۱۹۹۲ منحل کرد.
  - ۴- ژوهریان ۶ بومات، سناریو زیر دیده می شود (۱۹۹۰) استفا جزئی ای برای ارتقاء فعالیتها مبنی بر دانش در گزیده منابع گیسوی زنجیره ای ارزشمند (۱۹۹۱) ساخت شرکتهای درجه جهانی و در کهای خارجی با پوشه جهانی بهره سودمندی از مرکز منطقه ای شرکتها برای مسالمت توانیها و ادواج فعالیتها با سطح محلی (۱۹۹۰) بهره سودمندی از مرکز منطقه ای برای بزرگ سرمایه گذاری برای و بازافزایش زیرساختهای نیروی کار قابل اعتماد و جذب استقامتهای مرخصان خارجی و بر تقویت عرضه استقامتهای محلی
  - ۵- در ۵ سال گذشته آژانس ملی تکنولوژی و تجهیزات سنگاپور (ASTAR) به همراه دانشگاه ملی سنگاپور و دانشگاه فن آوری سنگاپور، سرمایه ۲۰۰ میلیون دلار تشکیل داده اند تا یک مرکز تحقیقاتی در منطقه جازو تشکیل دهند. این منطقه به عنوان یک مرکز تحقیقاتی و توسعه ای در منطقه جازو در حال توسعه است.
  - ۶- در ۵ سال ۱۹۹۱، طرح هر حربه سرمایه فستقل کاری، این نهاد در حال حاضر در منطقه جازو در حال توسعه است.
  - ۷- MNC های شرکتی صورت شده از خارج و کاهش دانسیته صنایع فستقلی استقال نسبه آفرین در سنگاپور بر سهیم است (۲۰۰۱) تا ۱۹۹۱ افزایش یافت استقالی نامزد ۱۹۹۱ اکثر ۱۰۰-۱۰۰۰ نسبه ۱۹۹۲
  - ۸- پارک صنعتی سوزفو در چین ابتدا توسط سنگاپور و با مدیریت سنگاپور در سال ۱۹۹۲ آغاز به کار کرده و تا سال ۲۰۰۱ ادامه یافت در سال ۲۰۰۰ مدیریت پارک به دست مدیران چینی افتاد و تقسیم سهام آن بصورت ۶۵ درصد-۳۵ درصدی به چین درآمد.
  - ۹- Urban Redevelopment Authority (URA)

خواهر خواندگی شهرها

• هاجر زینلی

هدایت می‌کند که عبارتست از جریان‌ات داوطلبانه و ایجاد انگیزه و تقویت شهروندان، مسئولین امور شهری و مدیران تجاری جهت پیشبرد برنامه‌هایی با منافع دو جانبه.

شهرهای دارای خواهر خوانده در ایران

اصفهان: فرایبورگ (آلمان)، بیروت (لبنان)، سنت پترزبورگ (روسیه)،
 قزورانس (ایتالیا)، لاهور (پاکستان)، بارسلونا (اسپانیا)، پاش (رومانی)،
 استانبول (ترکیه)، قاهره (مصر)، ایروان (ارمنستان)، کویت (کویت)،
 شیوان (چین)، کوالالامپور (مالزی)، مکه (عربستان سعودی)، زبان (چین)،
 لیون (فرانسه)، کربلا (عراق)، هاوانا (کوبا)، ایاس (مجارستان)،
 تبریز: باکو (آذربایجان)، استانبول (ترکیه)، هوشی منه (ویتنام)،
 تهران: لس آنجلس (آمریکا)، سئول (کره جنوبی)، بغداد (عراق)،
 برلین (آلمان)، کارکاس (آرژانتین)، لندن (انگلستان)، مسکو (روسیه)،
 یکن (چین)، پروتویا، تمشوانه (آفریقای جنوبی)، دوشنبه (تاجیکستان)،
 مینسک (بلاروس)، هاوانا (کوبا)، استانبول (ترکیه)

رشت: تبریز (ترکیه)

زنجان: تبریز (ترکیه)

شهرل: دوشنبه (تاجیکستان)، نیکوزیا (قبرس)، چولنگ کینگ (چین)،
 پونا (هند)، کویت (کویت)، برلین (آلمان)، رم (ایتالیا)، اسلام آباد
 (پاکستان)، استن (آمریکا)، مسکو (روسیه)، سنت پترزبورگ (روسیه)،
 کوالالامپور (مالزی)، تنوله (آفریقای جنوبی)، کارکاس (آرژانتین)،
 بوداپست (مجارستان)، آنکارا (ترکیه)، هاوانا (کوبا)

قم: سانیاگو دکامپوستلا (اسپانیا)

کاشان: اوتا (سوئد)

کوهان: اکتانو (مکزیک)

مشهد: لاهور (پاکستان)، فونیه (ترکیه)، سانتیاگو دکامپوستلا
 (اسپانیا)

نیشابور: مرو (ترکمنستان)، بخارا (ازبکستان)، سمرقند (ازبکستان)،
 بلخ (افغانستان)

همدان: کولاب (تاجیکستان)

یوه: یاسرین (مجارستان)

پیمان خواهر خواندگی رابطهای دوستانه و همدست بین سران
 مملکتی یا سران دو شهر است که به منظور تبادل اطلاعات و تجربیات
 و توسعه مناسبات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، شهری، فنی و سیاسی
 میان یک جامعه شهری با جامعه شهری مشابه خارجی برقرار می‌شود.
 این پیوند با اتمام جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۵، برای نخستین
 بار در شهرهای کشورهای اروپایی شکل گرفت. مدتی بعد و در سال
 ۱۹۵۴، رئیس جمهور وقت آمریکا یعنی ژنرال آیزنهاور به شکل‌گیری
 پیمان‌های خواهر خواندگی بین شهرهای آمریکا با شهرهای جهان
 تاکید کرد و بدین ترتیب حرکتی جهانی برای این موضوع ایجاد شد.
 هدف آیزنهاور از تاکید روی این طرح، درگیر کردن افراد و سازماندهی
 گروه‌ها در تمامی سطوح جامعه برای گاهتی درگیری‌ها در سطح
 جهان با انعقاد قرارداد خواهر خواندگی بود. در اروپا به این گونه شهرها
 شهرهای دوقلو یا شهرهای دوستی نیز می‌گویند.

تفاهم خواهر خواندگی بین شهرهایی امضا می‌شود که نوعی وجه
 تشابه و همسانی از قبیل ویژگی‌های باستان‌شناختی، تاریخی، فرهنگی،
 نمادهای مشترک و غیره با یکدیگر داشته باشند تا از ظرفیت‌های
 یکدیگر برای پیشبرد اهداف خاص علمی، فنی، گردشگری و نظایر
 آن استفاده کنند.

خواهر خواندگی بدون توجه به قراردادهای رسمی بین دولت‌ها به
 وسیله شهرداران و مدیران محلی که ارتباط نزدیکی با شهروندان دارند،
 انجام می‌شود.

پیمان خواهر خواندگی باعث رشد در توسعه پایدار شهرها، کاهش
 مشکلات جوانان، تعلقات فرهنگی و تلاش برای ارسال کمک‌های
 بشر دوستانه در زمان بحران می‌شود. منافع‌هایی که پیمان‌های
 خواهر خواندگی به دنبال دارد، باعث گرایش شهرها برای ایجاد این
 پیوندها شده است.

اتحادیه اروپا از شکل‌گیری شهرهای دوقلو استقبال کرده و در سال
 ۱۹۸۹ برنامه حمایتی خود را در این راستا اعلام کرد. این موضوع باعث
 شد تا در سال ۲۰۰۲، اتحادیه اروپا بودجه‌ای معادل ۱۲ میلیون یورو
 به ۱۳۰۰ پروژه بین شهرهای دوقلوی اروپایی اختصاص دهد. سازمان
 خواهر خواندگی بین‌المللی (SCT) جنبش توسعه جامعه‌ی محلی را

پایتختهای فرهنگی جهان اسلام

• هاجر زینلی

همه ساله سازمان تربیت، علوم و فرهنگ اسلامی (ایسیکو) به شهر را به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام معرفی می‌کند که طی یک سال باید برنامه‌های فرهنگی، هنری، برگزاری همایش و نشست‌هایی به منظور معرفی ابعاد مختلف کشورهای اسلامی مانند تاریخ، تمدن و فرهنگ اسلام و مسلمانان ارائه کند.

وزیران فرهنگی سازمان کنفرانس اسلامی در مراسم اختتامیه چهارمین دوره اجلاس خود در سال ۲۰۰۴ در الجزایر، بر معرفی و دفاع از فرهنگ، هویت و تمدن در جهان اسلام در چارچوب تأییدگذاری بر فرهنگ‌ها و تمدن‌های دیگر تأکید کردند. این مقام‌ها طی این اجلاس ضمن تأکید بر تنوع فرهنگی در چارچوب سیاست‌های بین‌المللی خواستار معرفی شهرهای تاریخی اسلامی شدند تا زمینه‌ای برای معرفی اسلام ایجاد شود.

«نکته نخستین پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۵ شناخته شد. از سال ۲۰۰۶ قرار شد که سه شهر از کشورهای آسیایی، آفریقایی و عربی به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام معرفی شوند. بر اساس برنامه‌ریزی‌های کارشناسان این عرصه، قرار شد معرفی پایتخت‌های فرهنگی جهان اسلام به مدت ۱۰ سال باشد و پس از آن تجربیات کسب‌شده هر کشور به ایسیکو داده شود.

این شهرها عبارتند از:

سال ۲۰۰۵ نکه: سال ۲۰۰۶ اسفهان ایران، حلب سوریه،

تیموکتومانی؛

سال ۲۰۰۷ فاس مراکش، تاشکند ازبکستان، طرابلس لیبی؛

سال ۲۰۰۸ اسکندریه مصر، لاهور پاکستان، جیوتی

جمهوری جیوتی؛

سال ۲۰۰۹ قیروان تونس، کوالالامپور مالزی، انجانا چاد؛

سال ۲۰۱۰ نریم یمن، نوشنبه تاجیکستان، مورونی مجمع

الجزایر کومور؛

سال ۲۰۱۱ نوآکشوت موریتانی، خاکارتا گنوبی، کوناگری

گینه؛

سال ۲۰۱۲ بغداد عراق، داکابنگلادش، نیامی نجر؛

سال ۲۰۱۳ طرابلس لبنان، باکو آذربایجان، کانسو بجزیره؛

سال ۲۰۱۴ نلسان الجزایر، یشکک قرقیزستان و اوآگانوگو

پور کینا فاسو.

در زمر به معرفی مختصر برخی از این شهرها می‌پردازیم:

طرابلس؛ پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۷

در پی انتخاب «طرابلس» در لیبی به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۷، برنامه‌هایی شامل جشنواره‌های هنری، نمایش، همایش، سخنرانی‌های ادبی، فرهنگی و اسلامی و نمایشگاه‌های تجسمی برگزار شد. در این برنامه‌ها، نقش انقلاب لیبی در احیای اسلام در قاره آفریقا، دفاع از مسائل اسلامی در آن و شهرهای اسلامی لیبی در طول تاریخ قدیم و جدید بررسی شد. همچنین جشنواره‌های ملی با مشارکت شخصیت‌های فکری، فرهنگی و ادبی اسلامی به همراه استانداران شهرهای اسلامی که با طرابلس به عنوان شهر اسلامی ارتباطی توأم دارند، برگزار شد.

تاشکند؛ شهر دست‌نویسته‌های اسلامی

تاشکند پایتخت ازبکستان دارای قدمتی ۲ هزار ساله است که سال ۲۰۰۷ در کنار دو شهر طرابلس در لیبی و فاس در مراکش به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام معرفی شد. گفته می‌شود کلمه تاشکند به زبان ترکی به شهر سنگ اطلاق می‌شود و این اسم در قرن دهم میلادی بر آن گذاشته شده است. در سال ۱۲۲ هجری این شهر توسط غنیه بن مسلم رهبر مسلمانان فتح و تبدیل به شهر اسلامی شد. در ازبکستان شهرهای تاریخی مانند سمرقند، بخارا و خوارزم وجود دارند که علاوه بر پیشینه تاریخی، در بردارنده قدمت و تمدن اسلامی است. از مهم‌ترین گنجینه‌های میراث اسلامی که در تاشکند وجود دارد دست‌نویسه‌های اسلامی است که تعداد آنها به ۶ هزار دست‌نویسه می‌رسد.

دمشق؛ پایتخت فرهنگی جهان عرب در سال ۲۰۰۸

مسئولان و مقامات سوریه فعالیت‌های مختلفی را در دمشق به عنوان پایتخت فرهنگی جهان عرب در سال ۲۰۰۸ برگزار کردند. به همین منظور، طی یکسال برنامه‌های متنوع و متعددی در زمینه‌های ادبی، فرهنگی، اندیشه‌ای، ادبی، هنری و همچنین نشست‌ها، همایش‌ها و نمایشگاه‌هایی در دمشق برگزار شدند.

مسئولان سوریه به ساماندهی تعدادی از اماکن باستانی، تاریخی و معرّفی این شهر پرداختند تا بتوانند پذیرای گروه زیادی از مسلمانان و غیر مسلمانان در این سال باشند. چرا که دمشق دارای جایگاه ویژه‌ای در زمینه علم، فرهنگ، سیاست و هنر از ۷ هزار سال پیش از میلاد است و حفاری‌های نزدیک آن، این شهر را قدیمی‌ترین پایتخت در جهان قرار داده است.

با انتخاب دمشق به عنوان پایتخت فرهنگی جهان عرب در سال ۲۰۰۸، خیابانها و میادین این شهر به مکانی فرهنگی تبدیل شدند، حتی اماکن عمومی چون مدارس و بیمارستانها و دیگر اماکن، فعالیت‌هایی به این مناسبت داشتند و از ماهها پیش به منظور برگزاری نمایشگاه، نمایش و تئاتر ساماندهی شدند.

پیش از دمشق، الجزیره این عنوان را داشت و طی مراسم مشعل پایتخت فرهنگی جهان عرب به دمشق اعطا شد. رشد مورخان و اندیشمندان بزرگ در دمشق و تسامح میان ادیان مختلف آسانی از مظاهر و پدیده‌های زیبای این شهر به شمار می‌رود که این امر باعث شد دمشق پایتخت کشورهای عربی شود، پیش از آنکه اسپسکو بر آن این نام را نهاد.

دمشق مبدأ وحدت ممالک قدیم آرامی در هزاره اول قبل از میلاد بوده است. اعراب و مسلمانان، دمشق را در دوران امویان به عنوان پایتخت خود انتخاب کرده و فتوحات گسترده ای در این زمینه انجام داده و مهم‌ترین دستاوردهای تمدنی را ارائه کردند. در دمشق فعالیت‌های علمی و ترجمه کتاب‌های مختلف به زبان عربی از دوران خالد بن ولید بن معاویه به عنوان حکیم آل مروان و قریشی آغاز شد.

مورخان و جغرافیدانان بسیاری مانند ابن بطوطه، ابن جبر و یاقوت از دمشق سخن گفتند و حتی اندیشمندان چون سحی الدین ابن عربی که در اندلس متولد شد در دمشق وفات یافت و تالیفی نیز در این شهر رشد کردند. شعرای بسیاری چون حسان بن ثابت و جریر در اوایل اسلام و احمد شوقی، حافظ ابراهیم، نزار قبانی و سعید عقل نیز در این شهر در دوران معاصر زندگی می‌کردند.

اسکندریه؛ نگین دریای مدیترانه

اسکندریه پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۸ بود. فعالیت‌های این شهر با حضور دکتر عبدالعزیز بن عثمان تویجری مدیرکل اسپسکو همزمان با ششمین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب اسکندریه به طور رسمی آغاز شد. اسکندریه در ۲۱۰ کیلومتری شمال غرب قاهره، به عنوان دومین شهر بزرگ مصر پس از قاهره است که در امتداد دریای مدیترانه قرار دارد و متاره اسکندریه به عنوان عجایب هفتگانه بسیار مشهور است.

قدمت ۲۳۰۰ ساله اسکندریه، سابقه درخشان هزار ساله آن در گسترش تمدن و فرهنگ و علوم، اصالت، قوت و تحرکی که در گذشته به علوم چون فلسفه، ریاضی، طب، نجوم و دریانوردی بخشیده، نقشی که در بیداری و گسترش تمدن علمی و انتقال علوم بولان ایفا کرده، و نیز ارتباطی که از لحاظ تاریخی با شخصیت‌هایی چون اسکندر، مارک آنتونی و کلتوباترا داشته، این شهر را از شهرت بسیاری برخوردار کرده است.

باکو:

در پی این انتخاب مسئولان فرهنگی دولتی، شهرداری باکو و نیز گروه‌ها و فعالان فرهنگی در صدد هستند تا برنامه‌های مختلفی را به منظور معرفی ابعاد فرهنگی و تمدنی این شهر اجرا کنند. باکو برنامه‌های مختلفی را اعم از جشنواره‌های فرهنگی و ادبی و نشست‌های علمی و فرهنگی در برنامه کاری خود دارد. همچنین برگزاری گفتگوی بین فرهنگ‌ها و تمدن‌ها از دیگر دستورات کاری این رویداد در باکو به شمار می‌رود.

باکو (به ترکی آذربایجانی: Bakı) بر ساحل غربی دریای خزر در سه جزیره آب‌شوران قرار دارد و یکی از مناطق نفت‌خیز جهان به شمار می‌رود. باکو پرجمعیت‌ترین و یکی از زیباترین شهرهای قفقاز است و وجود تعداد بسیاری از پارک‌های ساحلی و برگزاری برنامه‌های متعدد هنری از جمله موسیقی، تئاتر و اپرا بر جاذبه‌های فرهنگی این شهر افزوده است. بخش قدیمی شهر باکو همراه با برج و حصار قلعه شهر از سده‌های میانه برجنا مانده و یکی از آثار ثبت شده در یونسکو به عنوان میراث فرهنگ جهانی است.

باکو در طول تاریخ خود، بخشی از سرزمین ایران بوده و آذربایجان نیز به منطقه جنوب رود ارس گفته می‌شد. با سلطه ترک‌های سلجوقی بر شروانشاهان در سده یازده میلادی روند ترکی‌سازی زبان منطقه نیز آغاز شد. روندی که هنوز در جنوب این منطقه (تالش) ادامه دارد. با این روند مردم آسیایی‌زبان و ایرانی‌زبان منطقه به مرور زمان ترک‌زبان شدند. باکو پایتخت شیروانشاهان در سده‌های ۱۴ و ۱۵ میلادی بود و بعد بخشی از ایران صفوی شد.

حکومت عثمانی در قرن ۱۶ میلادی طی دوره‌ای کوتاه بر قسمت اعظم قفقاز از جمله باکو حاکم بود. نادرشاه افشار توانست این قسمت از آران، گرجستان و منطقه ارمنستان فعلی را دوباره به ایران بازگرداند. باکو از جمله شهرهایی است که بر طبق عهدنامه گلستان و سپس ترکمانچای (۱۲۲۸ م. ق.) بعد از شکست عباس میرزا قایم السلطنه در جنگ‌های ایران و روسیه، از ایران منتزاع گردید و به روسیه سپرده شد. شهری است با حصانت و مستحکم، قلعه قدیمی از بنای ایرانیان در این شهر موجود است. بازار مسلمین در قلعه واقع شده است. در زبان مردمان خود آران و در کتابهای روسی و ترکی نام شهر «باکو» است. شکل باکو به گویا از زمان صفویه پیدا شده است.

قیروان؛ پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۹
مسئولان تونس اعلام کردند؛ به مناسبت انتخاب قیروان به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۹، حدود ۲ میلیون دلار برای تزئین برجسته‌ترین اثر تاریخی شهر قیروان

اختصاص داده‌اند تا طی طرح‌های مختلف، زمینه بازدید بازدید کنندگان را فراهم کنند.

مراسم رسمی پایتخت فرهنگی از آغاز سال ۲۰۰۹ با برگزاری جشنواره‌ها، نمایش‌های بین‌المللی، نمایشگاه‌ها، مسابقات، نمایشها، فیلمهای سینمایی و مستند، شب شعر، دوره‌های آموزشی هنرهای مختلف افتتاح می‌شود. سرودهای اسلامی، سرودهای صوفیانه، جشنواره مدهای اسلامی، نمایشگاه ترویج میراث معماری و هنر تزیینات اسلامی از برنامه‌های دیگر تونس در این زمینه به شمار می‌روند.

تاریخ قیروان به سال ۵۰ هجری (۶۲۰ میلادی) بازمی‌گردد. از این رو یکی از قدیمی‌ترین شهرهای اسلامی به شمار می‌رود. قیروان در اصل کلمه‌ای فارسی است که وارد زبان عربی شده و به معنای جای اسلحه، ارتش و مکان جمع شدن مردم در جنگ است.

ساخت شهر قیروان در آغاز تاریخ تمدن اسلامی انجام شد که نقش مهمی در جهاد و اشاعه اسلام به عهده داشت. قیروان در ۱۶۰ کیلومتری شهر تونس پایتخت تونس قرار دارد که مسجد عقبه این باقع از قدیمی‌ترین آثار تاریخی این شهر به شمار می‌رود.

دولت تونس به منظور نشان دادن فرهنگ و تمدن اسلام برنامه‌های مختلفی را برگزار می‌کند که برگزاری جشنواره‌ها، نمایش‌های بین‌المللی، نمایشگاه، مسابقات، تئاتر، فیلمهای سینمایی، فیلمهای مستند، شب شعر و دوره‌های آموزشی برخی از هنرها از این برنامه‌ها به شمار می‌روند.

از برجسته‌ترین برنامه‌های قیروان می‌توان به سرودهای صوفیانه، جشنواره لباسهای اسلامی، برگزاری نمایشگاههایی برای تبیین و ترویج هنرها و تزیینات اسلامی، برگزاری دوره‌های آموزشی، بازسازی دستوشته‌های اسلامی و نگهداری از آنها اشاره کرد.

گفتش آموزش در تثبیت و تحکیم ارزشهای گفتگو در اسلام و همایش بین‌المللی «سهام علمای قیروان در میراث آموزشی اسلام» نیز عنوان همایش‌های پیش‌بینی شده برای این مناسبت هستند.

زین العابدین بن علی رئیس جمهور تونس اظهار داشت: تأییدی لازم برای برگزاری مراسم ویژه در تونس به مناسبت انتخاب قیروان به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۰۹ اتخاذ کرده است.

وی گفت: در این زمینه با مؤسسات و سازمانهای مختلف همکاری می‌شود تا تاریخ و جایگاه شهر قیروان و سهم آن در تمدن اسلامی معرفی شود.

همچنین قرار است در این سال به مناسبت یکصدمین سالگرد ولادت شاعر تونس ابوالقاسم شایب بزرگداشتی برای او برگزار شود.

منابع:
سایت استر
مرکز داده‌های بزرگ اسلامی
شهرکازی ۲۰۰۹
www.istanbul.com

دبی، به سوی آینده

• پیکانه مهدیان

امیرتشین دبی تا قبل از سال ۱۸۳۳ میلادی دهکده‌ای از توابع مشایخ ابوظبی بود. در سال ۱۸۳۳ شیخ مکتوم بن بطی آل مکتوم به همراه خویشاوندان و وابستگان و همراهان خود از امارت ابوظبی به این دهکده می‌کوچند و از آن تاریخ دوران حکمرانی قبیله آل مکتوم و تأسیس امارت دبی آغاز می‌شود. قبل از این تاریخ، دبی روستای کوچکی بیش نبود و هیچ امتیازی از سایر روستاهای اطراف خود نداشت.

امارت دبی به صورت پیشرفته در طی سی و پنج سال گذشته و با تلاش شیخ راشد بن سعید آل مکتوم شکل گرفت. در طی این سالیان دبی به صورت یک مرکز داد و ستد و پل ارتباطی میان آفریقا و آسیای شرقی و میانه در آمده است. در سالهای جاری دبی به یک مکان «مطمئن برای سرمایه‌گذاری تبدیل شده است».

دبی شهری گردش با جاذبه‌های مدرن و بعضی جاذبه‌های تاریخی و طبیعی است. حاکم این امارت، شیخ محمد بن راشد آل مکتوم است و نایب حاکم شیخ حمدان بن راشد است. شاید شهر دبی مهم‌ترین شهر امارات باشد. بعد از امارت ابوظبی، پایتخت سیاسی کشور امارات متحده عربی، دبی پایتخت تجاری امارات به شمار می‌آید. از جاذبه‌های این شهر: بازار حلال، جزایر مصنوعی و اماکن تاریخی است.

دبی و دیره، بنادر مهمی برای تولیدکنندگان عربی است. بیشتر مراکز مالی و بانکها در منطقه بندری می‌باشد. دبی اهمیتش را به عنوان یک مسیر تجاری در دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ به دست آورد. شهر دبی تجارت آزاد طلا دارد. بندر جبل علی در دهه ۱۹۷۰ ساخته شده و بزرگ‌ترین بندر دست‌ساز بشر در جهان است. اما دبی به صورت فزاینده‌ای در حال پیشرفت به عنوان مرکزی برای صنایع خدماتی از قبیل فناوری اطلاعات و سرمایه‌گذاری می‌باشد.

ساخت و ساز در دبی بسیار سریعتر از کشورهای عربی پیش

دبی یا دویبی یکی از امیرتشین‌های هفت‌گانه امارات متحده عربی است که بیشترین جمعیت را در میان این هفت امارت دارد و دومین امارت بزرگ آن (با تنها ۵ درصد از مجموع وسعت خاک امارات عربی متحده) به شمار می‌رود. دبی از دیگر امارت‌های امارات متحده عربی متمایز است از این لحاظ که درآمد نفت آن تنها ۴٪ از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد و اکثر درآمد امارت دبی از منطقه آزاد جبل علی یا (JAFZ)، فروش ملک به انواع خارجی در مناطق آزاد، اعطای اقامت، صدور مجدد کالا (Re-Export)، ترانزیت مسافر و کالا و همچنین قسمت بزرگی نیز از گردشگری و دیگر خدمات مالی و تجاری تشکیل می‌گردد. تأسیسات و پیشرفتهای زیاد در صنایع و فعالیتهای مختلف در دبی باعث شده تا توجهات جهانی را در تمام زمینه‌ها و پروژه‌ها جلب کند، از جمله رویدادهای ورزشی و کنفرانسها.

دبی و سایر امارتها در سال ۱۸۹۲ در قیومیت انگلیس قرار گرفتند. انگلیس این منطقه را بسیار مهم می‌دانست و تلاش می‌نمود تا جلو نفوذ سایر قدرت‌های وقت مانند روسیه و فرانسه را در این نقطه از جهان بگیرد. بالاخره در سال ۱۹۶۸، انگلیس خروج خود را از این منطقه آغاز نمود و اسمی نمود تا یک کشور واحد شامل بحرین، قطر و سایر قباایل منطقه تشکیل دهد اما این طرح با جدا شدن بحرین و قطر و تشکیل این دو کشور منتهی شد. ولی سایر امارتها در سال ۱۹۷۱ به یکدیگر ملحق شده و کشور امارات متحده عربی را بوجود آوردند.

این کشور از بیومتن امارت‌های ابوظبی، دبی، عجمان، فجیره، شارجه و أم القویین و راس الخیمة تشکیل گردید. با توافق حکام، هر امارت قسمتی از قدرت خود را برای اداره آن امارت حفظ می‌نمود. شیخ زاید بن سلطان آل نهیان بعنوان رهبر این کشور برگزیده شد که هنوز نیز اداره کشور را به عهده دارد. ابوظبی نیز بعنوان پایتخت برگزیده شد. با اکتشاف نفت در سال ۱۹۵۸ در منطقه ابوظبی، این کشور به یکی از ثروتمندترین کشورهای منطقه تبدیل شد. در سال ۱۹۶۶ در دبی نیز نفت کشف شد. اکتشاف نفت به پیشرفت و توسعه زیربنای اقتصادی و اجتماعی که از اصول اولیه جوامع مدرن می‌باشد، کمک بسیاری نمود. آموزش، بهداشت، توسعه جاده‌ها، خانه سازی و رفاه اجتماعی در تقدم قرار گرفتند. امتیاز و اعتبار این پیشرفتهای را می‌توان تا حد زیادی به حکام پیشین و فعلی دبی نسبت داد.

دبی: بسوی آینده

اخیرا منابع عربی از جمله روزنامه الشرق الاوسط به نقل از شیخ محمدحاکم دبی ورنس شورای وزیران هنگام اعلام راهبرد اقتصادی نوین دبی اعلام کردند از سال ۲۰۰۰ دبی هر سال رشدی

می‌رود و علتش اینست که نیروی کار ارزانی از آسیا در اختیار گرفته است. یکی از مهم‌ترین علل پیشرفت در ساخت و ساز اینست که دبی در حال متنوع ساختن اقتصادش است. در واقع دبی نمی‌خواهد به درآمد نفت که تصور می‌شود تا سال ۲۰۱۰ تمام شود، تکیه کند.

با ساخت دهکده فرهنگی دبی که شامل موزه های هنری و کتابخانه ها و مدارس هنری، فروشگاه کتابهای کمیاب و فضاهای باز برای تفریح و استراحت است، دبی در حال غنی ساختن فرهنگش نیز می‌باشد. این کمپنیشن، دارای چندین سالن تئاتر از جمله تالار سلطنتی، تئاتر جامعه دبی و تئاتر مدینه است که میزبان بسیاری از کارهای هنری و محصولات کشورهای مختلف دنیا است. فستیوال بین المللی فیلم دبی که هر ساله برگزار می‌شود ستاره های دنیا را از سراسر جهان جلب می‌کند.

گردشگری یکی از استراتژی‌های مهم امیر نشین دبی برای سرازیری دلار به امارات متحده است. گردشگری دبی مبتنی بر خرید است گرچه جذابیت‌های مدرن و تاریخی نیز دارد. دبی به نام مرکز خرید خاورمیانه شناخته شده است و سالانه میلیونها توریست خرید را از کشورهای منطقه و حتی دورتر یعنی اروپای شرقی، هند و آفریقا به خود جلب می‌کند.

برای بازدیدکنندگان دبی، فرهنگ بعد از خرید در درجه دوم جذابیت قرار دارد. مناظری از فرهنگ قدیم دبی درحالیکه این فرهنگ تحت سلطه سرعت سریع پیشرفت اقتصادی شده می‌تواند در مناطق اطراف نهرها دیده شود. ساختمان‌های اطراف نهر نشانگر یک شهر قدیمی است. دهکده غوص (قریة الغوص) و دهکده میراثی (قریة التراث)، ماهیگیری و یافتن مروارید را به نمایش می‌گذارد. از دیگر جاذبه‌ها می‌توان به خانه شیخ سعید المکتوم، موزه دبی و منطقه‌ی بستیکه و روستای حنا اشاره کرد. تاریخ این روستا به دو تا سه هزار سال قبل برمی‌گردد و شامل ۳۰ ساختمان است و در ۱۱۰ کیلومتری جنوبی شهر دبی در قلب کوههای حنا و در امتداد رشته کوه حجر واقع شده است. موزه دبی در سال ۱۹۷۱ به منظور نمایش سبک زندگی سنتی دبی ایجاد شد و شامل عتیقه‌جات و مصنوعات می‌باشد که از آفریقا و کشورهای آسیایی از طریق تجارت به دبی وارد شده‌اند. مسجد شندغه نیز ۲۰۰ سال قدمت دارد.

تا سال ۱۸۰۰ تغییر خاصی در دبی بوجود نیامد تا اینکه حاکم وقت، معانیتهای مالیاتی را برای تجار خارجی وضع نمود و این باعث گردید تا تجار زیادی محل تجارت خود را از ایران و منطقه تازجه به دبی منتقل نمایند. بعدها انگلیس یک خط کشتیرانی بین دبی و هند و سایر بنادر مهم منطقه برقرار نمود.

دورنگری و روشنفکری حاکمان وقت باعث گردید تا تجار کشورهای همسایه زیر بنای توسعه دبی را بتوان مهم‌ترین بازار تجاری منطقه فراهم نمایند. شیخ راشد بن سعید آل مکتوم، پدر حاکم فعلی دبی، کمک شایانی به رشد این شهر نمود و زمینه را برای جذب هر چه بیشتر تجار فراهم نمود. دبی به صورت یک مرکز تجاری مهم بخصوص در زمینه صادرات مجدد در آمد.

معادل ۱۲ درصد در سال داشته است و اکنون اقتصاد دبی دیگر چندان به نفت متکی نیست و نفت تنها ۳ درصد درآمد این شیخ نشین را تشکیل می دهد.

راهبرد جدیداً عنوان "دبی-سوی آینده" بدر حالی شروع می شود که برنامه ۲۰۱۰ - ۲۰۰۰ حلق پیش بینی ها توانسته است دبی را به مرکز توجه مالی، مسکن، توریسم، تجارت و خدمات تبدیل کند. برنامه جدید بر محور رشد اقتصادی، توسعه اجتماعی، ساختار زیربنایی محیط زیست، و طبیعت، امنیت، سلامت و عدالت و شفافیت استوار است. در برنامه ده ساله ۲۰۰۰ برای پایان برنامه ۳۰ میلیارد دلار تولید محلی پیش بینی کرده شده بود که اکنون در نیمه راه این مبلغ به ۳۲ میلیارد دلار و درآمد سرانه به ۲۳ هزار دلار رسید.

امروزه آگهی های متنوع و رنگارنگی برای جذب توریسم در سراسر جهان نام دبی را بر خود دارد. رسانه های گروهی، دبلماری و سفارتاری عربی و غربی تبلیغات این شهر را به اطلاع مردم می رسانند این تبلیغات فریبنده تنها ایرانیان را شیفته خود نکرده بلکه سرمایه گذاران از ۲۰۰ ملیت در دبی حضور دارند.

پیشرفت های دبی البته حساسیت هایی را نیز در میان لغزاف برانگیخته است بیشترین دشمنان پیشرفت دبی در میان عرب های رقیب و طرفداران حفظ نظام سنتی عربی مشهود است. ترس از نابودی هویت عربی یکی از چالنه های شدیدت بعضی از افراد بانفوذ امارات با برنامه های دبی است.

شیخ محمد بن راشد آل مکتوم؛ معمار دبی نوین

شیخ محمد بن راشد آل مکتوم، ولیعهد و نخست وزیر امارات متحده عربی و امیر دبی به تازگی بر اساس فهرست مجله فوربس جزو ۱۰ ثروتمند جهان معرفی شده است.

شیخ محمد در بی مرگ برادر بزرگ اش شیخ مکتوم بن راشد در چهار ژانویه ۲۰۰۶ به امیری دبی برگزیده شد. این امیر ۵۶ ساله که دارای ۱۴ میلیارد دلار ثروت است در تغییر و تحول دبی به یک مرکز تجاری، تفریحی و توریستی نقش بسزایی داشته است. با تلاش و کوشش های بی شائبه شیخ محمد، تولید ناخالص داخلی دبی از هشت میلیارد دلار در سال ۱۹۹۴ به بیش از ۴۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۴ افزایش پیدا کرد.

از آن جا که شیخ محمد به توسعه و پیشرفت دبی توجه خاصی دارد پروژه های بزرگی همچون احداث مجموعه تفریحی «جزیره نخ» و هتل «برج العرب» از کارهای او به شمار می رود. شیخ محمد همچنین در ساخت برج در دست احداث دبی نقش کلیدی داشته؛ برجی که پس از پایان ساخت، یکی از بلندترین ساختمان های جهان خواهد بود.

شیخ محمد از سن چهار سالگی به طور خصوصی تحت آموزش های عربی و اسلامی قرار گرفت. در سال ۱۹۵۵ او تحصیلات رسمی خود را در مدرسه آل احمدیه آغاز کرد. در اوت ۱۹۶۶ وی پس از اتمام تحصیلات متوسطه به دانشکده زبان های خارجی دو گویج رفتند خانواده آل مکتوم به دلیل تلاش های بی

دریغشان برای توسعه و پیشرفت دبی از احترام ویژه ای نزد مردم دبی برخوردار هستند.

نقش ایرانیان در پیشرفت دبی

مطبوعات امارات هر از گاهی آمارهای از سرمایه گذاری خارجی ها در این کشور امیرنشین حاشیه خلیج فارس منتشر می کنند که در این آمار ایرانیان در رده های اول قرار دارند. اولین آمار منتشر شده از سوی مقامات اماراتی حاکی از سرمایه گذاری ۲۰۰ میلیارد دلاری ۴۰۰ هزار ایرانی ظرف سال های گذشته در دبی بود که حتی بعد از مدتی سخن از گذشتن این میزان از مرز ۳۵۰ میلیارد دلار نیز به میان آمد.

در یکی از جدیدترین آمارهای منتشر شده، شهرداری دبی در یک سرشماری و تحقیق در مورد مدیران و کارفرمایان شرکت های خصوصی، آمارهای منتشر کرد که نشان دهنده سهم ۴۸٪ درصدی ایرانیان در مدیریت این شرکت ها است. آمار تعداد شرکت های ایرانی، دانشجویان، کارمندان ادارات دولتی و خصوصی نیز از حضور فعال ایرانیان برای پیشرفت و ترقی این امیرنشین حکایت دارد.

در همین زمینه روزنامه الاتحاد چاپ ابوظبی در گزارشی می نویسد: «امارات بهترین مکان برای مومایه گذاری در خاورمیانه است و در چند ماه گذشته ایرانیان سهم زیادی در آن داشتند و توانستند در بخش مسکن این کشور سرمایه گذاری وسیعی انجام دهند. حتی اخیراً به بازارهای مالی دبی و ابوظبی نیز هجوم آورده اند و در امر مسکن و ساختوساز ایرانیان بیش دیگر اتباع کشورها در امارات سرمایه گذاری کرده اند».

کارشناسان اقتصادی دلایل متعددی برای پیشرفت دبی ذکر می کنند که مهم ترین آنها به شرح زیر است:

۱ - حمایت های همه جانبه دولت؛ هرچند که شهر دبی یکی از شهرهای امارات و تابع قوانین فدرالی امارات است ولی میزان دبی که راس آن "شیخ محمد بن راشد" ولی عهد دبی و وزیر دفاع امارات قرار دارد قوانینی وضع کرده اند که شامل کل امارات نمی شود. این قوانین در کل برای جلب سرمایه گذاران و حمایت همه جانبه از آنان است تاثیر به سزایی در این امر داشته است.

۲ - تسهیلات بانکها؛ وام های بلند مدت یا حداقل هزینه و کارمزد و در سریع ترین زمان ممکن از تسهیلات ویژه ای است که بانک های دبی به سرمایه گذاران خارجی ارائه می دهند.

۳ - همکاری بین ادارات دولتی و سازمان ها و شرکت های دولتی و غیر دولتی به سرمایه گذاران از جمله دلایل موفقیت دبی در امر جلب سرمایه گذاران خارجی است که کارشناسان اقتصادی بر آن تاکید دارند، که ناشی از عملکرد خوب و سریع ارکان های دولتی و سازمان ها و شرکت های دولتی و خصوصی است. در حال حاضر امارات در اوج رشد اقتصادی و جلب سرمایه های خارجی قرار دارد. سرمایه هایی که از اقصی نقاط دنیا به این نقطه کوچک وارد می شود بر این معنا تاکید دارد.

مطابق
مستفوی آنلاین
www.dubaitravel.ir
روزنامه سرمایه

سی سال تولد شتابانگ تازه شهرها در ایران

محمد طوکنی

از رخدادهای بسیار مهم، اما دور از چشم مانده در یک دوره سی ساله از تاریخ اجتماعی - شهری این سرزمین، افزایش به یکباره و پیش‌بینی نشده شمار شهرهای ایران در دهه‌های ۶۰-۷۰، ۸۰-سده‌ی چهاردهم خورشیدی است.

شمار این شهرها، در این سه دهه چندان فراوان بود که نشان دادن پراکنش آنها بر روی نقشه‌ای کوچک مقیاس که بشود در ماهنامه هم چاپش کرد، ممکن نشد. به ویژه آنکه تجربه‌ی نقشه‌های بزرگ مقیاس ناتسوده در کتاب و مجله پیشه‌ی ناکارآمدی داشته و از تالی کاغذ شکسته و فرسوده می‌شدند. از اینرو بهتر آن دیدیم از سه نقشه برای سه دهه سود جویم با چند انگیزه: نخست آن اشکال بزرگ مقیاسی از میان برود، دوم آنکه سنجش نیز میان این سه دهه انجام بشود که بسیار مهم بود. سوم آنکه پراکنش باز، خواندن را بر روی نقشه ممکن سازد.

انگیزه اصلی در سامان دادن به این نقشه‌ها، جستن و یافتن دلیل برای زایش این همه شهر برای بازه‌ای کوتاه بود که کاری بنیادین را می‌طلبد و همه سویه. در این بررسی گذرا تنها می‌توان به سه فصلهای احتمالی در این رویش قنارج گونه پرداخت. تا زرفکالوی بیشتری را استادان فن به انجام رسانند.

بی‌گمان گسترش شهرها پیامد افزایش جمعیت است. افزایش جمعیت در هر شهر می‌تواند درون‌ترا یا برون‌ترا باشد؛ افزایش درون‌ترا بخاطر بالا رفتن نرخ رشد جمعیت موجود در هر شهر است که معمولاً جمعیت بومی خوانده می‌شوند که بناگذیر تابعی از نرخ رشد سرزمینی است. در بی این‌گونه افزایش، شهرهای نوجوان گسترش افقی می‌یابند که اهمیت بستگی به محیط جغرافیایی نیز دارد. اگر این بستر بسته و تنگ باشد، گسترش عمودی خواهد بود.

استان آذربایجان شرقی	استان آذربایجان غربی
آوجین	ابن‌تخم
ایوانلو	ای گند
ایروان	بختیاری
بازرگان	بناب جدید
بهار برج	تورک
دیزج ۱۰۰	ترکمان چای
رها	تیکه داش
سرو	خاروانا
سیلوانه	حراجو
سینده	خمارلو
قطور ۱۰	خوات
فوشچی	دوزدوزان
گشاورز	زرگ
گردکشانه	سهند ۱۰
محمود اباد ۱۰	سیس
میر آباد	سپه رود
نالیس	شیرین
نوشین	شاداباد
استان اردبیل	قوه اناج
ایور بیگلر	کنکسوا
اسکاتنور	کتابق
نازه کندلکوت	کوزه کابل
جعفر اباد	لرین
رسی	نظر گهریزی
شیران	هورند
شیرآباد ۱۰	واقاران
کنور	وزرقان
کولریم	یادچی

اصفهان	اصفهان
مشگین	مشگین
کرکوت	کرکوت
کهنه	کهنه
کهریزک	کهریزک
کوشک	کوشک
کوکب *	کوکب *
گلنت	گلنت
گنهر	گنهر
لازیله *	لازیله *
محمداباد	محمداباد
مشکات *	مشکات *
منظریه	منظریه
میلاند	میلاند
نهرآباد	نهرآباد
نوش آباد	نوش آباد
نیلر	نیلر
نیک آباد	نیک آباد
ورسخواست	ورسخواست
ونگ	ونگ
استان ایلام	استان ایلام
استان یزد *	استان یزد *
بغچه نون آباد	بغچه نون آباد
توحید	توحید
زریه	زریه
لومار	لومار
دورموری	دورموری
استان بوشهر	استان بوشهر
اب بخش	اب بخش
ایمان	ایمان
ایام حسن	ایام حسن
پردخون	پردخون

افزایش پروتزا غلتهایی چون کانون بودن شهر را در خود دارد. کانونهای کار و دانشگاهی از گرانگه های بزرگ گسترش شهری در پی جذب جمعیت است. دانشجویان به ویژه کارگران جوانی کار در رشد جاشیهای شهرها دخالت فراوان دارند. این افزایش پروتزا کاملاً بستگی به گرانگههای کار در هر شهری دارد. نمونهی بارز این رشد را در تأسیس ذوب آهن در نزدیکی اصفهان (نیمه دوم دهه ۴۰ و آغاز دهه ۵۰) می توان به چشم دید. این گرانگه بزرگ را می توان از علل اصلی گسترش شهرها و پیدایی نواشهرها در استان اصفهان برشمرد.

نگاهی به نقشه سه دهه نشان می دهد که دهه ی نخست (۱۲۵۷-۱۲۶۷) از افزایش شهرهای کمتری برخوردار بوده است، زیرا سه سال انقلاب ۵۷-۵۸-۵۹ همه ی توجهات را به سوی دگرگونی ساختاری های سیاسی - اجتماعی گردانیده بود و رشد جمعیت در روند عادی خود حرکت می نمود، اما با آغاز جنگ و خروج جوانان و بخشی از نوجوانان از بدنه ی جمعیتی شهرها توازن رشد کند، به هم خورد که در پایان دهه ی نخست به انفجار جمعیت انجامید، نوجوی که امروز خود موج دومی را در پی می آورد. شمار آبادیهای شهر شده در این دوره ۲۵ شهر است که بیشتر در راستای کوههای زاگرس در باختر کشور پراکنده اند، اما از شهرهای مرزی و درگیر جنگ به دور هستند. بیشترین آبادیهای شهر شده در دو استان اراک (۵ شهر) و اصفهان (۴ شهر) پراکنده اند. شاید علت این افزایش را بتوان در کوچ مردم شهرها و آبادیهای جنگ زده به استانهای همجوار دانست.

نقشه ی دهه دوم (۱۲۶۷ - ۱۲۷۷) هم هنگام با پایان جنگ و آغاز دوره ی سازندگی و آرامش است رشد ناگهانی شهرها آغاز می گردد. در این دوره بر رویهم ۲۲۰ آبادی به شهر تبدیل شده اند که پراکنش آن بیشتر در استانهای کرمان، تهران، اصفهان، آذربایجان شرقی و زنجان دیده می شود. چنین می نماید گذشته از موج نخست جمعیت افزایش پروتزا جمعیت بخشی از آن ماندگاری کوچندگان جنگ زده ای است که در آبادیهای میهمان ماندگار شده و نسل دومشان در همانجا زاده شدند آبادیهای نیمه ویران نیز با ساخت وسازهای نو در مرز شهرشدن جای گرفتند. در استانی چون کرمان که از صحنه ی آسبهای جنگ به دور مانده بود و راههای ترابری روزگار جنگ از آن می گذشت، نشان داد که ایجاد و احداث صنایع از ایتسی بیشتر برخوردار خواهد بود. صنایعی چون، مواد غذایی و خشکبار و صنایع خودروسازی و عس و جز آن. استان اصفهان با پیشبندی صنعتی و اراک با زمینهای قبلی صنعتی شدن شکوفیدند و این شکوفایی به نیروی کار فراوان نیاز داشت که حاصلش آبادیهای شهر شده بود. زیرا شهرکهای صنعتی، خود به تنهایی و یا در آبادیهای همسایه کارگران و کارمندان را گرد می آورند. در این دوره آرامش شکوفایی در بازرگانی و ورود کالاهای کوچک و سبک از کشورهای جنوبی خلیج فارس که سخت مورد اقبال مردم بود. در استانهای فارس و بوشهر چشمگیرتر از هر جای دیگر نشان می داد. شاید رشد بخشی از شهرها پیامد چنین

شهر جدید هشتگرد	بنک
سالم آباد *	تنگ ارم
صا شیر	حد (ولایت)
صفا نشین	چندی
مطالعان	دکن
فردوسیه	دواز
قدس	رز *
کمال شهر	شاهکاره
کهریزک	عالمی *
کوهسار	سلویه
گرمدره	کالی
گلدان	کنه
ماهدشت	نخل نص
محمد شهر	وختیه
مشکین شهر	استان تهران *
مناره	اسره
نیوشهر کیم آباد *	آبلی *
نصر آباد *	ازمجد *
نظر آباد	اندیشه
هشتگرد	پاسان
وحیدیه	بقرشهر
استان چهارمحال و بختیاری	بوهن
الوی	پاکدشت
ارسل	برقیس
بها صیبر	تنگان *
بداجی	جوابیه (چواد آباد)
چالگرد	چهار باغ *
سپید دشت	چهار تانگه
سودجان	حسن آباد
سورنجن	رابط گرم
شلمزار	سید آباد *
شازنگ	شاهد شهر
فردابه	شریف آباد

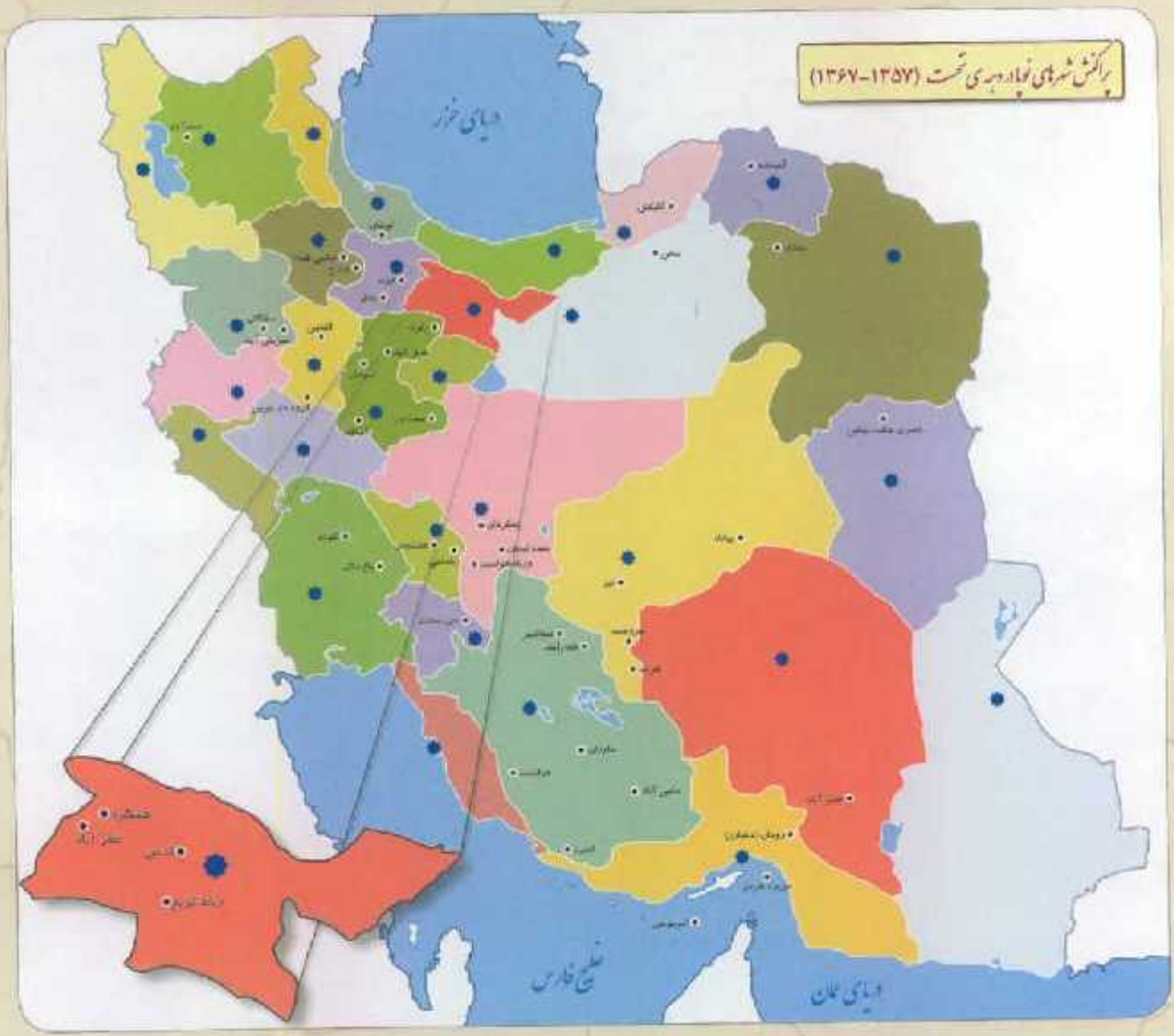
رخدادی باشد که نمونه‌ی باور آن شهر لاهرد است. رونق در توابری کالا در راستای راههای پرآمد و شد خشکی بسیاری از روستاها و آبادیهای سرراهی را به چندان گسترش رسانید که خود به شهری بدل شدند. در بررسی ژرفتری، بسیاری از این شهرها کشیده در راستای راههای گنهور را می‌توان از روی نقشه آنان باز شناخت. اما استانهای باختری نزدیک مرز که سخت آسیب‌دیده‌اند مانند ایلام، سنندج، آذربایجان باختری از چنین رشدی به دور مانده‌اند. این وضعیت برای استان گسترده و ناتوان سیستان و بلوچستان چشمگیرتر از همه است که عتقا فراوانی در آن کاویدنی است. نقشه دهه سوم (۱۳۷۷-۱۳۸۷) در این دوره برآکنش آبادیهای شهر شده بسیار فشرده است و به ۳۵۰ تازه‌شهر رسیده است. موج نخست انفجار جمعیت آغاز دهه‌ی ۶۰ اینک به سن باروری رسیده و خود موج دومی را تدارک دیده است. کودکان دهه‌ی ۶۰ اینک جویندگان کار شده و یا به دانشگاهها وارد شده‌اند. خیلی از آنان هم فارغ‌التحصیل شده‌اند. شکوفایی نسبی صنایع؛ بیشتر مونتاز، کانون‌های جذب جویندگان کار شدند و رونق گونه‌ای اقتصاد بازرگانی نیز این کانون‌ها را پررنگ‌تر کرده است. مسکن از نیازهای محتوم سنین ازدواج است که خود عامل پرکار گسترش شهرها می‌تواند باشد.

در این دهه بسیاری از شهرهایی که بیشتر کانون صنایع قدیم روزگار به‌نویسان بودند، اینک به شهرهایی خدماتی بدل شده‌اند. گونه‌ای گشوده شدن راه به سوی دنیای بازرگانی، مصرفی الگوهای مصرف تازه‌ای را پیش کشید. تا خلا دهه نخست در کمبودها را جبران کرده باشد و همین به شکوفایی اقتصاد بازرگانی و خرید و فروش انجامید که بسیاری از آبادیهای قدیم یا ساختن یک تا دو مرکز خرید (پاساز) خود را در زمره‌ی شهرهای پررونق قرار دادند. استانهای خاوری به ویژه خراسان با همه‌ی بازگشت مهاجران افغان بخش بزرگی از آنان در شهرهای کوچک جایگیر شده و تشکیل خانواده دادند و به شهروندانی نیمه قانونی بدل شدند. آماری از چنین مهاجران گستره‌ی کار را نشان خواهد داد. گشوده شدن دروازه‌های شمالی در رونق صنایع غذایی، پوشاک و مونتاز کم‌تأثیر نبود.

بهبود شرایط اقتصادی خانوارها در این دوره، بهبود نسبی بهداشت را در پی داشت که خود به کاهش مرگ و میر و افزایش جمعیت می‌انجامید. آنچه از این سه دوره به دست می‌آید، آنست که این شهرها نورسیده، اگر نتوانند به رشد پایداری دست یابند. در زمانی کوتاه خواهند فسرد و از جمعیت قالب تهی خواهند کرد. شهرهایی که به شتاب خالی شده و مادر شهرها را به کلاشهرایی غولپواره Megala morph بدل خواهند کرد، که دشواریهای رنج‌آوری را در زندگی اقتصادی - اجتماعی ایران زمین ممکن است رقم بزنند. برنامه‌ریزی برای شهرهای نورسیده پیشگیری محتوم از یک چنین وضعیتی است که بخش اصلی و زیرساخت آن مدیریت جمعیت و کاهش فشار بر محیط زیست شکننده بسیاری از این شهرهاست.

سلمان آباد	چابو	مود *	آبسک	کهن
سنگ	چکمه	نیجینوک	آبسجه	گنسلان
ششمد	خرو	استان خراسان رضوی	ابغین	گهره
شهر *	شاوران	احمد آزاد سبکت *	حاجین آباد	مال جلیقه
عشق آباد	روبه سنگ	ابره	خسروی دشت مینو	ناملان
فرهاد گره	رضویه	پاکیز	جوسف	نلج
قاسم آباد	روهاب	پاپک	زخان	نعمه *
فردکله	دچتر	بوزقان (شهره) *	سده قلعه	عندریجان
قلندر آباد	سفید سنگ	چمدانی	نوسک	استان خراسان جنوبی
کلر	سلاخی	صنگل	محمد شهر *	آزین شهر

بدرجست (بمبئی)	حر *	صلی آباد	بناس	کدکن
شرافت *	حسینیه	قاصی	استان خراسان شمالی *	کنار *
شهبهت جبران	خمره *	لوحیور	اشکاف	گلمکان *
دیان	حمیدیه	استان خوزستان *	ایور *	سرهوند
صالح نهر *	نارخوین *	نور	پست قلعه	مشهد زبر *
صلی آباد	کراپ	امیدیه	حصار گرمجان	سنگ آباد
صیدون	دهدر	باغ ملک	درق *	نشتیجان
فامند تل	رفیع	ارکاشی *	وگ	حس آباد
قعه خواجه (اندیکا)	زهره *	جابران	سبحانیت	سک
گنود	سالمه (سررست خرفول)	جوینده *	تولان	سول شهر *

سوز	یزمان	اسیره	شندی	لالی
سوزان	یخچال	بیاحمد	زرین آباد	مقاومت *
سپرگل	بفت	عزیزان *	زین رود	ملاطی
غی اکبر *	بختار	مناج	سجاس	عیان رود
لایح	بیتس	گلکه حج	سهرورد *	مینو شهر
گشت *	جانی	ممن	سایین قلعه	وسن
گلموری	نوست محمد	سیاس	گرماب	اسنان پیمان
محمد آباد	زایک	اسنان مینستان و بلوچستان	عاد نشان	آب پر
محمضان *	زالی	لیدی	حیدج	پتوری
محمضی *	زنگ	لینکه	اسنان مسلمان	خلب

حضرت آباد	مقاس شهر	شال	باغبین	عهدک *
نوگ آباد	ملا مرودشت	شریقه *	براهن	بزدان شهر
حصوح	فتح آباد (کارزین)	سیا آباد	پورعلی	نسلن کرمانشاه
نسلن فارس	دزایی *	کوهین	بارز	اژگله *
آباد طشک	فرانشین	محمدیه	جلیلیز	باپنگان
ننگین	قادر آباد	محمد آباد نسوئه	جوزا *	بسنون
آلوز *	قائمه	معم کلابه	حسین آباد	نزه آباد
لغن	قضب آباد	برجه	ذقور	حمیل
ایج	کامفیروز	نسلن قم	خورسند *	رباط ماهی نشت
ایزدخواست	کره ای	جمفریه	نورده بهشت	پوسر
یلد لار	کاز تخت	سجرد	دهج	سوسنت
بالاده	گله بار	قنوات	رودبار	سطل *
ساروده	لامرد	کهاک	رحیل	سومار
باغبین	لجی	نسلن کرمانشاه	رنگی آباد	گورون
ایرم	لطیفی *	آرمرد	زید آباد	گهواره
مشاء (هراول)	مبارک آباد دیز *	پارشان	سرچشمه	قلنس
حجت شهر	مشگان	پوشین سفلی	غیر آباد	کهنکلیویه و پور احمد
پور	حصیری	چابره	قاریاب	باشت
حاجی آباد	نورده گل *	آزج	فهرج	دیشموک
غزورن	وزدان	نهران	قلعه کج	حوی
حشت	نسلن نوزین	دهگلان	کاخ آباد	سی سخت
حجر	ایگرم	زرنه	کاشکویه	لله رئیس
دازین	ارداق	سرو آباد	کولشهر	گراب سفلی
نیران *	اسفروین	سراسر آباد	گلزار	کنده
نرگود *	آبشاه	شوشه	محمد آباد	ایکک
دوسز	کوند	صاحبه	سحر آباد	مادوان *
رافت شهر	بیدستان	کللی سوز	مردک *	مارگون
سده	خالعی	موجش	سوجانی	نسلن گلستان
سورمق *	خرمدشت	پاشورگند	نجدت شهر	انار اوم
سغان	دلسهان	نسلن کرمان	نرمانشیر (رستم آباد)	ایجه بوز
شش ده	رازمیان	اختیار آباد	نظام شهر *	جاین *
شهریور	سگزاباد *	آروویه	نار	جند
شهریور	سردان *	اندیجرند	نودز *	سرخکلاوه

سیمین شهر	ایسار	سورک	ایوان	زنگنه *
فانق آباد	بزجفت	قریم *	نیمه ور	شیرین سو
کاکیکش	استان ارومیه	کله پست	هندو در	ساج آباد
مرله نیه	چالان جوان	کوهی خیل	استان هرمزگان	فلسن
نگین شهر	چغونودی	کرس	ایوموسی	ارسیج
نوده خاندوز	چغان	گناب *	بیگانه *	سوزان
بوکنیمه	آبریز گنبد	گزرک	جزیره جرمز	شروه بز جزین
استان گلستان	زاهد	گلگاه بنشین	سناج	فهانبد
احمد سرکوب	سید مینت	مرزی کلا	چازک	کیان *
انالم	سراب دوره	استان مرکزی *	آزگیان	گل تپه
عراقور	فیروز آباد	استادیه	روان (بهاران)	لاجهین
بازار جمعه	گوشالی	یرتک (رخسرو آباد)	رویان *	استان بوشهر
سره سر سارلو	گول	توره	زیراعلی *	استان بابل
پره سر	محمودیه	مشکوبه *	سوزا	سرویه *
کونکین	معمولان	خندان	سویک	بهباد
حیرنده	موس آباد	داود آباد	قارلق	حصینا
چوبر	استان مازندران *	دراقل	فین	ناصر آباد
حویق	ارانشهر *	دوبه	گوشنگار *	دهوک
دیشک	بده	سناج	هشتادو *	شاهدیه
رانکوه	پلایر	شهر بنامد بهاران *	استان همدان *	سحق آباد
رسند آباد	چستان	عرق آباد	آزادین	خدا *
رودشه	خوشروبه پیر	فرمین	مرزول *	مروست
شلمان	خلیل شهر *	لورجی بلای	سوزان	مهرکنت
گورب رومج	دلیباشت *	کره رود	جورگر	حیسن
توشان	زرگر بجه	کسجان	سحق	نیر
اندویل	سرخ رود	سیلاخه	داند	هرات

گزارش عملکرد دفتر آموزش و مطالعات کاربردی ۹ ماهه سال ۱۳۸۷

مقدمه:

در دنیای امروز بقاء و پایداری سازمان‌ها و به ویژه سازمان‌هایی که مسئولیت و مأموریت‌های گسترده‌ای دارند در گرو یکارگیری نیروهای متخصص، کارآمد و آموزش دیده است. مدیریت شهری و روستایی در نقطه تلاقی سازمان‌های دولتی، غیردولتی، نهادهای اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و نوده مردم قرار می‌گیرد بنابراین کسانی که در زیر مجموعه مدیریت شهری و روستایی قرار می‌گیرند، ضمن این که باید از تخصص و دانش فنی کافی برخوردار باشند بایستی شایستگی‌های فردی و اجتماعی لازم را نیز کسب کرده باشند. بر همین اساس دفتر آموزش و مطالعات کاربردی سازمان، بخش قابل توجهی از فعالیت و سرمایه خود را صرف آموزش مدیران و کارکنان شهرداریها و دهیارها نموده که برنامه حاضر نمونه‌ای از فعالیت‌های صورت گرفته ۹ ماهه سال ۱۳۸۷ این دفتر می‌باشد.

با توجه به پراکندگی و حتی در برخی موارد، نبود منابع آموزشی مورد نیاز جهت آموزش کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، و با توجه به نیاز و گاهی اوقات عدم آگاهی و اطلاع کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و دیگر دستگاه‌های مرتبط و وابسته به آنها از مطالب تخصصی

مورد نیاز، لازم است که این اطلاعات بصورت مدون و در مجموعه‌های تخصصی گرد آوری شوند تا در هنگام نیاز به آسانی مورد استفاده قرار گیرند. با توجه به اینکه از جمله وظایف دفتر آموزش و مطالعات کاربردی سازمان هدایت راهبردی و نظارت عالی به امر آموزش در شهرداریها و دهیاریهای کشور می‌باشد بر آن شدیم که این اقدام ارزنده و ماندگار را توسط دفتر انجام و در اختیار علاقمندان قرار گیرد.

راهبردهای آموزشی:

۱. ارتقاء سطح و بهبود کیفی منابع انسانی در شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
۲. بسط سازی جهت توسعه علوم و فنون مرتبط با مدیریت شهری
۳. ارتقاء سطح اطلاعات عمومی همگانی پیرامون رفتارهای صحیح شهروندی
۴. ارتقاء فرهنگ شهروندی در شهرها و روستا‌های کشور و در نهایت باعث افزایش توانمندی‌های مدیران و کارکنان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در حوزه‌های تخصصی را فراهم نموده است.

۱- تامین زیر ساختهای لازم برای عملیاتی نمودن نظام جامع آموزش
(با استفاده از تالیف و تدوین ۱۰۰۰۰ جلد کتاب آموزشی برای شهرداری ها و دهیاری ها)

۲- تهیه برنامه های آموزشی ارتقاء فرهنگ رفتاری شهروندان

چنانچه مستحضر هستید ارتقاء فرهنگ شهروندی و انجام فعالیتهای فرهنگی در هر شهر از جمله نیازهای ضروری است که توجه ویژه شهرداری ها را می طلبد بر این اساس انتظار است تا همواره به ارتقاء فرهنگ شهروندان همت گماشته و با اختصاص قسمتی از بودجه خود به فعالیتهای فرهنگی، سعی در آماده سازی زمینه انجام فعالیتهای فرهنگی و جلب مشارکت گروهها و انجمن ها و نهادهای مردمی برای بهبود وضعیت فرهنگ شهرنشینی نماید.

روشهای اجرایی:

- الف - تهیه و بخش فیلم های آموزشی
- ب- تهیه و بخش مستند های آموزشی
- ج - تهیه و بخش تمرین های آموزشی
- د- تهیه و توزیع بروشورهای آموزشی
- ه - تهیه cd های آموزشی
- و- اختصاص یک صفحه از روزنامه کثیرالانتشار کشور

عقد قرارداد در خصوص تهیه بیش از ۲۰۰۰ دقیقه برنامه آموزشی برای شهرداری هایاشیکه نویسی

۳ - تهیه و تدوین بسته های آموزشی دیداری و شنیداری برای شهرداریها و دهیاریها

با عنایت به مشکلات اجرایی دوره های حضوری آموزش از قبیل پراکندگی جغرافیایی و لزوم کاهش هزینه سرانه آموزش، دفتر آموزش و مطالعات کاربردی اقدام به شناسایی دوره های آموزش منطبق با شغل سازمانی شهرداری ها و دهیاری ها نموده و برای آنها دوره های آموزشی به شکل دیداری و شنیداری تهیه و تدوین نموده است.

تهیه برنامه تلویزیونی برای آشنایان:
تهیه ۸ CD آموزشی در خصوص بررسی عمل حریق بصورت مستند بر اساس حریق های واقعی برای اولین بار در کشور.

۴- دایره المعارف مدیریت شهری و روستایی

دایره المعارف مدیریت شهری و روستایی مجموعه ای مرجع و تخصصی خواهد بود که تمامی اطلاعات و داده های مستند، استاندارد و علمی مرتبط با مفاهیم مدیریت منابع انسانی، اقتصادی و اجتماعی شهری و روستایی را در خود جای داده و در سطح کلان به تعریف و تبیین روابط اقتصادی - حقوقی و اجتماعی نهادهای دست اندرکار مدیریت شهر و روستا با یکدیگر و با شهروندان می پردازد.

اهداف:

اساساً هدف تدوین دایره المعارف ها، ارتقای سطح آگاهی ها و بهبود کیفی و کمی دانش اجتماعی است.

۵- تدوین نهایی و انتشار نظام جامع آموزش کارکنان شهرداریهای و دهیاریهای کشور

باتوجه به گستردگی وظایف شهرداریهای کشور و نگاه تخصصی و توسعه ای به آن لزوم یک نظام علمی در خصوص تربیت و بهسازی منابع انسانی شهرداریها را ضروری می نماید، زیرا سطوح سازمانی آن در سطوح شهرهای کلان، متوسط و کوچک و مناطق شهری مطرح است و با یک بررسی مختصر این نکته روشن خواهد بود که شاید عنوان شهرداری در تمامی واحدها یکسان است ولی باتوجه به زیرساختهای آن تنوع موضوع و لزوم توان علمی خاص لازم می باشد. بر این اساس تدوین یک نظام فراگیر آموزش به منظور بهسازی نیروی انسانی در شهرداریها از اهمیت و اولویت ویژه ای برخوردار است و این طرح در راستای این هدف ارائه شده است.

این پروژه به دلیل حجم بالای آن در سه بخش ارائه می گردد که اولین بخش آن تحت عنوان بررسی، تحلیل و شناسایی نیازهای آموزشی شهرداریها و سازمانهای وابسته می باشد و توسط موسسه مطالعات منابع انسانی راهبران توسعه، مدیریت و هدایت گردیده است.

۶- راه اندازی کشوری نرم افزار جامع آموزش تحت Web

امروزه با رشد روزافزون و همگام با پیچیده تر شدن مشاغل بر اهمیت آموزش کارکنان نیز افزوده شده است. در این راستا و باتوجه به اهمیت و تاثیر منابع انسانی و آموزش آنان در پیشبرد مقاصد سازمان شهرداریها و دهیاریهای

که در صدد کسب تحصیلات عالی است. به فرد بیگاری که دوست دارد در خانه و با سرعت یادگیری خود به مطالعه و آموختن بپردازد. هر فردی می تواند برای ارضای نیازهای آموزشی خود از اینترنت بهره ببرد.

آموزش الکترونیکی راه حل آموزشی موثر، سهل الوصول و دارای کیفیت بالا است. رشته های on line بلا استثناء قابل دسترسی هستند، منبعی قابل اطمینان که اطلاعات و همان دستورالعمل ها و دروسی که خواستار آن بوده اید با کیفیت بالا به شما عرضه می شود. بدون وجود موانع دائمی که همه ما را از دست یافتن به فرصت هایمان محروم می کند. در ضمن هر برنامه آموزشی را می توان ذخیره کرد و برای کارکنان فرستاد تا از آن برای سنجش خود استفاده کنند. به عبارت دیگر، این روش که در آن آموخته های مورد توجه است، این تکنولوژی این امکان را به کارکنان شهرداری می دهد تا به تجربه یادگیری خود بپردازند.

۸- سفرهای آموزشی داخلی و خارجی شهرداران منتخب

نظریه اهمیت موضوع استفاده از تجارب موفق سایر شهرداریها، لازم و ضروری است که سفرهای آموزشی در جهت توانمندسازی شهرداریها برای انجام وظایف خود به نحو احسن برگزار گردد. ارائه آموزش های مورد نیاز به فراگیران در محیط عمل و از طریق انجام بازدید و گردش علمی فرصتی را ایجاد می کند که بوسیله آن می توان عملیات و پیشرفت و ارزش و نتایج فعالیت های عملی در کشورها و شهرهای مورد بازدید را مشاهده کرد و اطلاعات دست اول و شواهد زنده ای از مطالب مورد بحث حاصل نمود. در سفرهای آموزشی شهرداران می تواند بسیاری از مسائل را که به صورت ذهنی و مجرد آموخته اند با توجه به تجربیات حاصل شده از طریق این بازدیدهای آموزشی و تجربی برای شهرهای خود عملی نمایند.

در این برنامه سعی گردیده که سفرها در دو سطح خارجی و داخلی در نظر گرفته شود تا با استفاده از آن بتوان راهی مناسب در جهت رشد و ارتقاء علمی آنان برداشت.

کشور این دفتر اقدام به انتخاب مجریان مربوطه در این زمینه نموده که در نهایت شرکت آرنک جهت عقد قرارداد انتخاب گردید ضمن اینکه این شرکت از سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور در خصوص نرم افزار آموزش تاییدیه لازم را دارد. شایان ذکر است که این سیستم در کمتر از یک ماه قادر به راه اندازی بوده و پس از آن می بایست نسبت به آموزش استان ها اقدام نمود.

کاربردها و اهداف کلی سیستم:

- کاهش حجم انبوه اسناد و مدارک و اطلاعات کاغذی در پایگانی های سنتی
- ایجاد مکاتیبم و سیستم استاندارد برای دسترسی افراد مختلف سازمان به اطلاعات و اسناد مربوطه
- امکان مدیریت اطلاعات آموزش از راه دور
- امکان دسترسی آسان و سریع به اطلاعات آموزشی
- افزایش مراکز در هر سازمان
- سرعت و سهولت در تولید، ذخیره سازی، بازیابی اطلاعات سازمان
- عدم نیاز انتقال فایل بین شعبه و سازمان به علت یکپارچه بودن سیستم
- نظارت بر فرایند آموزش در مراکز توسط ستاد مرکزی
- امکان گزارش گیری های به روز در هر لحظه از زمان بدون دریافت فایل از مراکز
- امکان تفکیک وظایف آموزش در سطوح سازمانی با استفاده از ریطین آموزش

۷- راه اندازی مرکز آموزش مجازی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

آموزش از راه دور در کشور ما دارای سابقه طولانی ای نیست. در اواخر دهه ۷۰ آموزش مجازی در دستور کار دانشگاه تهران قرار گرفت و پروژه های تحت این عنوان آغاز شد. در سال ۱۳۸۰ سایت آموزش مجازی دانشگاه تهران با ارائه ۹ درس برای دانشجویان روزانه دانشگاه راه اندازی شد. در حال حاضر تعداد دیگری از دانشگاهها و موسسات خصوصی نیز از روش آموزش الکترونیکی بهره مند هستند. تفاوت بین برنامه های ارائه شده بصورت on line و کلاس درس در نحوه ارائه آنها است. در روش on line همه چیز از طریق شبکه هدایت می شود که شامل حضور در کلاس های گفتگوی اینترنتی (web chat) و دسترسی به یادداشت های نمونه و حتی ارتباط زنده با مدیریت سایت آموزش دهنده (facilitator online) می باشد.

آموزش الکترونیکی عملاً برای همه است. شما می توانید کارمندی حرفه ای باشید که می خواهید مهارت های (فناوری اطلاعات) IT خود را بصورت امروزی در بیاورید یا دانشجویی

- ۴- ایمنی و حفاظت کار حین اجرا به مدت ۴ ساعت
- ۵- ماهیت و مفاهیم مقررات ملی ساختمان به مدت ۲ ساعت در مدت ۳ روز برای کارشناسان شاغل در حوزه فنی، عمرانی یا شهرسازی شهرداریهای شهر های با جمعیت کمتر از ۵۰۰۰۰ نفر (شهر های با جمعیت ۲۵۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰ نفر از هر شهرداری ۲ نفر و شهر های کمتر از ۲۵۰۰۰ نفر از هر شهرداری یک نفر) بصورت منطقه ای در کشور برگزار گردید.
- جامع آموزش مشاغل اختصاصی شهرداری ها و دهیاری ها (۱)
- ۷- آموزش قوانین و مقررات ده و دهیاری.
- ۸- آشنایی با طرح های عمرانی و نحوه انعقاد قرارداد.
- ۹- توسعه اشتغال در روستاها.
- ۱۰- تعاون و مشارکت روستائیان.
- ۱۱- آموزش ICDL دهیاران کشور.

هدف کلی:

فراهم آوردن شرایط و امکانات آموزشی لازم جهت ارتقاء سطح علمی و دانش فنی دهیاران کشور در راستای سرعت بخشیدن برای انجام وظایف و همچنین افزایش کیفیت کار دهیاران با استفاده از علوم کامپیوتری.

ج- کارگاه های آموزشی سیره عملی حضرت امیر (ع)

در پیرو سیاستگذاری بعمل آمده در سال ۱۳۸۶، بمنظور برگزاری کارگاه های آموزشی سیره عملی حضرت امیر (ع) برای مدیران شهری و روستایی کشور، در سال ۱۳۸۷ این کارگاه در ۱۲ استان کشور برای شهرداران و دهیاران منتخب استان برگزار خواهد گردید. هدف از برگزاری این کارگاهها آشنایی مدیران شهری و روستایی کشور با تعالیم اسلامی در زمینه مدیریت اسلامی و کاربرد آنها در جامعه می باشد.

د- برگزاری بودجه ریزی عملیاتی در مدیریت شهری

با توجه به سیاست جدید آموزشی (در خصوص بودجه ریزی) سازمان شهرداریها و دهیاریها که بومبانی سیاست های عمومی بودجه ریزی کشوری برای نهادهای دولتی و عمومی به روش بودجه ریزی عملیاتی خواهد بود جهت آموزش، گسترش و

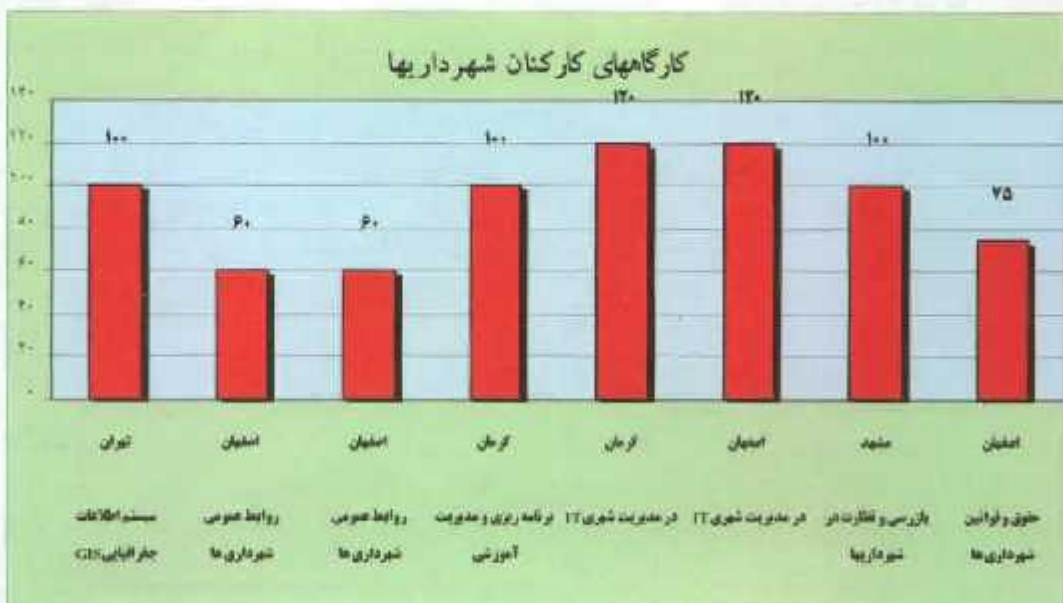
دوره مقررات ملی ساختمان دهیاران

هدف کلی:

آشنایی دهیاران کشور با ضوابط فنی، اجرائی و حقوق لازم در طراحی نظارت و اجرای عملیات ساختمان اعم از تخریب، نوسازی، توسعه بنا تعمیر و مرمت اساسی، تغییر کاربری و بهره برداری از ساختمان و همچنین جهت تامین ایمنی، بهره دهی مناسب آسایش و بهداشت و صرفه اقتصادی.

مهمترین دوره های در نظر گرفته شده برای دهیاران نیز عبارتند از:

- ۱- دوره آموزشی توانمند سازی زیست محیطی دهیاران کشور.
- ۲- آشنایی با امور ایمنی و مدیریت بحران روستایی.
- ۳- آموزش دهیاران روستاهای هدف گردشگری (۳۸۵ روستا)
- ۴- آموزش دهیاران روستاهای هدف بوستان روستایی (۳۱۲ روستا)
- ۵- آموزش ICDL دهیاران.
- ۶- آموزش دهیاران زن (بر اساس ۴ سرفصل از نظامنامه

عملیاتی نمودن آن در بین شهرداریها و سازمانهای وابسته، این دفتر در نظر دارد در سال جاری کنفرانس دو روزه ای تحت عنوان کنفرانس بین المللی بودجه ریزی عملیاتی در مدیریت شهری برای ۵۰۰ نفر از مدیران شهری، معاونین اداری و مالی و کارشناسان مرتبط در شهرداریها بویژه متخصصین و دانشجویان رشته های مدیریت شهری و اقتصاد در سال جاری برگزار نماید.

۱۲- تولید محتوا علمی کتب و منابع آموزشی الکترونیکی برای شهرداری ها و دهیاری ها

رویکرد گسترده به آموزش الکترونیک خود گواهی است بر اهمیت و گسترش آموزش الکترونیک. فوائد و مزایای منحصر بفرد این شیوه از آموزش باعث این امر گشته است. دفتر آموزش و مطالعات کاربردی برای سال ۱۳۸۶ تعداد ۲۰ کتاب آموزشی به تعداد ۵۰۰ نسخه را برای شهرداری ها و دهیاری ها بصورت دیجیتال در اختیار شهرداری ها و دهیاری های کشور قرار داد. در این راستا و در ادامه تهیه محتوای الکترونیکی جهت سایت آموزش مجازی سازمان در سال ۱۳۸۷ نیز جهت ارتقاء سطح کیفی و کمی آموزش و افزایش دسترسی شهرداران و دهیاران به کتب مورد نیاز فاز دوم این پروژه انجام خواهد گرفت. هدف از اجرای این پروژه عبارت است از:

دیجیتالی نمودن محتوای کتب و جزوات آموزشی مورد نیاز شهرداری ها و دهیاری های کشور توسط نرم افزار هوشمند مطالعه و در اختیار قرار دادن محتوای کتب به فراگیران.

۱۳- دوره های آموزشی بلند مدت پرسنل شهرداری های کشور

در وضع کنونی بر طبق برآوردها حدود ۸۰ درصد از پرسنل شهرداری های کشور دارای مدرک تحصیلی دیپلم می باشند بمنظور ارتقاء سطح کیفی خدمات رسانی در شهرداری ها و افزایش توان علمی نیروهای آنها دفتر آموزش در حدود برگزاری دوره های آموزشی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری برای آنها با همکاری دانشگاههای معتبر کشور مانند دانشگاه بین المللی چابهار، دانشگاه علم و صنعت ایران، دانشگاه شیراز، دانشگاه علامه طباطبائی و ... برآمده است. در این زمینه مذاکرات لازم با دانشگاههای مذکور بعمل آمده و در سال ۱۳۸۷ عقد تضامین برای ادامه تحصیل به دانشگاههای مربوطه معرفی خواهند شد.

۱۴- برگزاری دوره های آموزشی برای پرسنل سازمان

با توجه به تهیه نظام آموزش پرسنل سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور و تهیه شناسنامه آماری کارکنان سازمان، در سال ۱۳۸۷ دوره های آموزشی مشترک بین کارکنان

سازمان بصورت متمرکز برای آنها در محل سازمان برگزار خواهد گردید. برگزاری این دوره ها توسط مجریان آموزشی مورد تأیید و در قالب نظامنامه آموزشی پرسنل سازمان و کارنامه آموزشی هر فرد برگزار خواهد شد و مزایای آموزشی در قالب نظام آموزش کارکنان دولت به فراگیران تعلق خواهد گرفت.

۱۵- معرفی پرسنل سازمان برای شرکت در دوره های آموزشی

با توجه به تهیه نظام آموزش پرسنل سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور و تهیه شناسنامه آماری کارکنان سازمان، در سال ۱۳۸۷ پرسنل سازمان بمنظور سیری کردن دوره های آموزشی تخصصی مورد نیاز در قالب موارد فوق به مراکز آموزشی صلاحیتدار معرفی می گردند. پس از شرکت در دوره های مذکور و ارائه گواهینامه آموزشی پایان دوره توسط نامبردگان سازمان تا مبلغ یک میلیون ریال به هر فرد اختصاص خواهد داد. این مبلغ علاوه بر مزایایی است که بر طبق نظام آموزش کارکنان دولت به نامبردگان اختصاص خواهد یافت.

۱۶- تکمیل نظام جامع آموزش پرسنل سازمان و اجرایی نمودن آن

با توجه به تهیه و تصویب بیست های سازمانی، سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، دفتر آموزش و مطالعات کاربردی در صدد تهیه نظام جامع آموزش پرسنل سازمان برآمد. این نظام توسط مشاور تهیه گردیده که پس از تأیید مراجع ذصلاح در سال ۱۳۸۷ ملاک عمل آموزش پرسنل سازمان قرار خواهد گرفت. در این نظام نیازهای آموزشی اختصاصی و عمومی هر بست و فرد مشغول به فعالیت در آن مشخص گردیده و فرد مزبور موظف است آموزش های مورد نیاز را در چارچوب تعیین شده در طول سنوات خدمت سپری نماید.

۱۷- تکمیل کارنامه آموزشی پرسنل سازمان

با توجه به خرید و نصب نرم افزار آموزشی تحت وب توسط سازمان و نصب آزمایشی آن و همچنین تهیه نظام آموزش پرسنل سازمان، در سال ۱۳۸۷ کارنامه آموزشی پرسنل سازمان بصورت رایانه ای و در قالب نرم افزار مذکور تهیه و بهره برداری خواهد گردید. در این سیستم مشخصات پرسنلی و نیازهای آموزشی هر بست سازمانی مشخص گردیده. پس از ورود اطلاعات پرسنلی هر فرد در سیستم فوق با توجه به اولویت های آموزشی تعیین شده برای فرد مذکور در سیستم با توجه به نظام آموزش کارکنان سازمان هر فرد در دوره های آموزشی مورد نیاز شرکت خواهد نمود.

شهرسازی هماهنگ؛ چالش توسعه متوازن سرزمین

«رهاورد سفر نانجینگ چین - چهارمین مجمع جهانی شهر WUF4»
۱۳-۱۶ آبان ۱۳۸۷ (۳-۶ نوامبر ۲۰۰۸)

✦ دکتر سیمین خنایچی، مهندس الهاد بهمن شیخوری، مهندس مهنا حسینی نژاد

موضوعات و محورهای گفتگو در چهارمین مجمع جهانی

شهر

با توجه به مضمون اصلی چهارمین مجمع جهانی شهر (WUF4) که: «شهرسازی هماهنگ؛ چالش توسعه متوازن سرزمین» بود، شش محور گفتگو به شرح زیر تعیین گردید و طی ۴ روز کارشناسان عالی رتبه همراهِ با مخاطبان حاضر در اجلاس به بحث و تبادل نظر و مشارکت با یکدیگر پرداختند:

معرفی و پیشینه مجمع جهانی شهر (WUF)

سازمان ملل متحد پیمان گنار مجمع جهانی شهر می باشد و یکی از مهم ترین مسایل جهان که شهرنشینی شتابان و تأثیر آن بر جوامع، شهرها، اقتصاد و سیاست است در این مجمع مورد بررسی قرار می گیرد. زیرا بیش از نیمی می شود که در ۵۰ سال آینده بیش از دو سوم جمعیت جهان در شهرها زندگی کنند. از اینرو چالش اصلی به حداقل رساندن فقر در حال رشد در شهرها، ارتقاء دسترسی تهیستان شهری به امکانات پایه ای از قبیل سرپناه، آب پاکیزه، سیستم دفع فاضلاب و نیز دست یابی به یک محیط مساعد و توسعه و گسترش شهری پایدار است. مجمع جهانی شهر یک گردهمایی دو سالانه است که با حضور طیف وسیعی از سازمانهای غیر دولتی، نهادهای مردم محور، متخصصان شهری، دانشگاہیان، نمایندگان دولت ها، مدیران محلی و انجمن های ملی و بین المللی تشکیل می گردد. مجمع جهانی شهر زمینه مشترکی را برای کلیه این نقش افرینان فراهم می نماید تا در خصوص مسایل شهری به روش های گوناگون به بحث بپردازند و با توجه به این واقعیت ها و پیچیدگی ها، برای یک جهان شهری که از لحاظ اجتماعی سالم، از نظر زیست محیطی پایدار، از بابت اقتصادی سرزنده و از جنبه سیاسی پاسخگو باشد، تلاش کنند و با توسل به گردآوری مجموعه دانش ها و تجارب عامه مدنی و محلی و دولت های منطقه ای و ملی در یک نشست عمومی، راه حل های عملی را بیابند.

از سال ۲۰۰۲ میلادی تا کنون (۲۰۰۸) چهار مجمع جهانی شهر برگزار شده که مشخصات آنها به شرح جدول زیر میباشد:

محورهای بحث و دستاوردهای سه اجلاس پیشین

نام اجلاس	سال و محل برگزاری	تعداد شرکت کنندگان		محورها
		کشور	نفر	
حسین مجمع جهانی شهر	۲۰۰۲ تایپوسر کتا	۱۲۰۰	۸۰	(۱) بخش متروپول محلی و سایر شرکای دستور کار هیئت (۲) شهرها بدون سکونتگاههای طبیعی (۳) میزبان جهانی برای سکونت زمین و حکومت شهری (۴) تقارن بر ارضهای شهری
دومین مجمع جهانی شهر	۲۰۰۴ پارنکوند اسپانیا	۲۴۵۹	۹۰	۱۱ فرمتگ شهری ۱۳ و تقویمهای شهری ۲۳ حکومت شهری ۱۲ رستاسن شهری ۱۵ فقر شهری ۱۶ منبع شهری ۱۷ پایداری شهری ۱۸ خدمات شهری ۱۹ مزیت شهری و بازاریابی
سومین مجمع جهانی شهر	۲۰۰۶ ونکوور کانادا	۶۰۰۰۰	۱۰۰	(۱) دستیابی به اهداف توسعه جزیره (۲) عهد عمومی به رویکرده جامع ۲۳ تا ۲۵ منبع مالی شهرداریها همکاری و خلافت (۲) ایمنی و امنیت شهری (تفیل مسئولیت (۵) انرژی اقدامات محلی تاثیرات جهانی

به تمام کشورهای غنی یا فقیر یادآوری کنیم که هیچ یک از اثرات فقر مصون نیستند، همه ما در مورد اتفاقات و بحران های مالی جهان نگران هستیم چرا که این بحران ها « ما مردمان عادی را هدف قرار میدهد و این ما هستیم که آسیب می بینیم»

پس از خاتمه مراسم افتتاحیه و اعطای جوایز سازمان ملل در زمینه ایجاد شهرهای موزون به ترتیب امتیاز به شهرهای نانجینگ، شانژینگ و زانگجیاگانگ (چین)، گیگالی (رواندا)، تانارستان (روسیه)، سیودادگولوز (مکزیک)، در پد از ظهر روز اول و روزهای بعد (صبح و عصر) اجلاس کار خود را در قالب ۲۱ رویداد آموزشی، ۶ کنگره، ۷۰ سمینار جانبی هیئت، ۷۳ جلسه بیان تجارب گروههای تخصصی، ۸ میزگرد و ۳ جلسه ویژه ادامه داد. البته نمایشگاهی از آثار و تجارب شهرنشینی و شهرسازی کشورهای شرکت کننده در مجمع نیز بر پا بود و ایران نیز دارای غرفهای برای نمایش دستاوردهای مربوط به حوزه شهرسازی بود. و علویان میزگردهای تشکیل شده به شرح زیر بود:

(۱) میزگرد ویژه (۲) میزگرد شهرداران (۳) میزگرد زنان و شهرهای جهانگ (۴) میزگرد نمایندگان مجلس (۵) میزگرد جوانان (۶) میزگرد شبکه جهانی زمین - ابزار (۷) میزگرد پژوهشگران شهری (۸) میزگرد دانشگاههای همکار هیئت.

لازم به ذکر است که در میزگرد وزراء، آقای مهندس سعیدی کیا وزیر مسکن و شهرسازی سخنرانی خود را در روز نخست مجمع به موضوع دومین اجلاس آسیا - اقیانوسیه که در اردیبهشت سال جاری (۱۳۸۷) در تهران برگزار شد، اختصاص دادند و دستاوردها و ارتباط محورهای آن را با چهارمین مجمع جهانی شهر تشریح نمودند. ایشان در بخشی از سخنرانی خود به اهمیت موضوع شهرنشینی پایدار پرداخته و به اتفاقات جمهوری اسلامی ایران در این زمینه پرداختند و تحقق اهداف شهرنشینی پایدار را منوط به: (۱) فراهم نمودن زیر ساخت های توسعه، (۲) تنظیم برنامه های هدفمند، هماهنگ و متوازن توسعه و مورد وقتی همه ذینفعان، (۳) وجود عزم ملی در بین ذینفعان توسعه جهت دستیابی به اهداف کمی و کیفی توسعه، (۴) پرهیز دولت ها

- محور ۱. توازن سرزمینی در توسعه شهری
- محور ۲. ترویج و گسترش برابری و عدم محرومیت اجتماعی
- محور ۳. فعال نمودن شهرها و پهموری اقتصادی
- محور ۴. ایجاد هماهنگی و توازن بین محیط طبیعی و مصنوع
- محور ۵. حفظ ریشهها و روح تاریخی شهر
- محور ۶. شهری برای همه نسلها

در اولین روز مجمع، مراسم افتتاحیه با اجرای برنامه های هنری پر گرفته از سنت و فرهنگ چین، از جمله موسیقی و آبرای چینی و سایر برنامه های هنری آغاز و با سخنان شهردار نانجینگ، فرماندار ایالت جیانگ سو و وزیر مسکن و مدیریت فیزیکی چین ادامه یافت. سپس خاتم آلمانی باجوکا در مراسم افتتاحیه برخی از مسائل مربوطه به اجلاس اشاره نموده و از کشورهایی که به برگزاری اجلاس کمک نموده یا برای مسایل شهری خود و سایر کشورها اقداماتی را به انجام رسانیده اند قدراتی کردند و با بیان این مطلب مهم که دولت انگولا ۱۰ درصد از درآمد نفتی خود را به تأمین حقوق برابر برای همه و ساکنان مناطق شهری و روستایی و مبارزه با فقر اختصاص دادند چنین اعلان داشتند: « ما در سیستم سازمان ملل وظیفه داریم که

۲. تفسیرات القیسی و تنوع زمینی و تمرکز بر چالش های ناشی از آنها و ارائه راهکارهای مناسب از طریق بهبود وضعیت زیست محیطی سکونتگاهها.

۳. حفاظت از منابع طبیعی و دسترسی به زیر ساخت های اساسی و توسعه پایدار شهری

محور پنجم:

۱. تلاقی بر استفاده از میراث فرهنگی و معماری برای توسعه پایدار شهری از دیدگاههای زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی

محور ششم:

جلب توجه و مشارکت عموم مردم (همه گروههای سنی جامعه) در ایجاد شهرهای هماهنگ

۱. انطباق و سازگاری بین برنامه های مختلف آبی برای گروه های سنی گوناگون و هماهنگ کردن آنها در قالب یک آینده مشترک شهری.

جمع بندی از نتایج کلی چهارمین مجمع جهانی شهر در نانچینگ:

بنابراین مطابق دستاوردهای جلسات مختلف WUF4 دستیابی به برابری و هماهنگی در شهرها را می توان منوما به اتفاقات زیر دانست:

۱- فرآیندهای پیمادین موزون نمودن شهرها در قدم اول فرایند رقم را در دور، داشته و همیشه در رقمها بازیگری نقش و اختیار سهامداران که همان شهروندان هستند را در بر می گیرد. و ارتباطات و توسعه ظرفیتهای آنها را تبدیل و یا با شکل جدید تغلیب می کند و تلویحاً رفتار و روش فکر کردن و نگرش آنها را تغییر می دهد که چالش را به همراه دارد. موفقیت اقدامات موزون سازی به میزان زیادی بستگی به تعهدات تمام بازیگران برای آفرینش همکاری بر اساس شفاف سازی و اعتماد دو جانبه دارد.

۲- برنامه ریزی به منظور جلوگیری از تشکیل زاغهها بهترین اقدام است.

۳- ایجاد هماهنگی و برابری در شهرها با داشتن چشم انداز خوب شهری امکان پذیر است به این ترتیب منابع برجسته شده و

از دخالت در امور تصدیگری و در مقابل حمایت، هدایت و نظارت بر فعالیت های توسعه دانستند.

بکی دیگر از رویدادهای مهم این مجمع حضور و فعالیت جوانان و اختصاص بخشی از برنامه های مجمع به آنها بود و در این ارتباط خاتم آبی پایچوکا چنین بیان کردند: «جوانان، آینده شهرهای ما هستند، اما اغلب در خاموشی کنار گذاشته می شوند به دلیل بیگاری، فقدان تحصیلات و... و از اینرو باید بودجهای برای آغازگران جوان در نظر گرفته شود تا در حرکت توسعه در مرکز استراتژیهای توسعه پایدار قرار بگیرند. جوانان باید در تصمیم گیریها حضور مؤثر داشته باشند و خلاقیت و ابتکار و نوآوری آنان می تواند کلید غلبه بر چالش های شهری و فقر باشد.»

سرفصل ها و عناوین مباحث در محورهای ششگانه گفتگوها

محور اول:

۱- نقد روش های سنتی برنامه شهری و طوح تجربیات خاص برنامه ریزی شامل: روش ها و رویکردهای نوین برنامه ریزی در پاسخگویی به چالش های شهری.

۲- ایجاد تغییرات در برنامه ریزی بویژه برنامه ریزی شهری برای دستیابی به توسعه پایدار

محور دوم:

۱- حقوق زمین حامی فقرا (در برابر نیروهای تخطی اجباری و بدون رعایت قوانین)

۲- مسکن کافی برای همه در مقابل بازار مسکن انحصاری

۳- ارائه وسیع خدمات پایه ای شهری در مقابل مناطق محروم از خدمات

محور سوم:

۱- توسعه زیر ساختهای پایدار

۲- تهیه منابع مالی توسعه شهرها

۳- سرمایه گذاری مستقیم خارجی

۴- اقتصاد غیر رسمی شهری

۵- اقدامات برای افزایش درآمد و سود برای سیاست های اشتغال زا برای فقرا

محور چهارم:

۱- شهرهای برخوردار از هماهنگی زیست محیطی

پیر نوشتن

۱- آریس کارپورس: سه دهانه حضور
 شرکت‌های منحصی انجام بدون
 تصور - کارکنانی شهرداری
 نقش حرفه‌ای کالبدی برنامه
 مسکن و کشور معیشتی خنجر
 - معسو گفته طی شهر ردهای
 شهرداری و معساری ایران و
 بهای میا خنجر نژاد - معسو
 نهرده شهر ردهای شهرداری
 و معساری ایران در طمسک
 مرکزها، سمیاریا و کتنگ های
 منتسب از چهارمین مجمع جهانی
 شهر در نامیستک بین نگاشته
 شده است.

2- World Urban Forum

۹. شهرها باید در خصوص حمل و نقل پایدار و انرژی‌های خورشیدی تقویت شوند.
  ۱۰. اندازه‌گیری تغییرات اقلیمی می‌بایست بعنوان بخشی از زندگی روزمره مورد توجه قرار گیرد.
  ۱۱. از بین رفتن تنوع زیستی و کاهش منابع طبیعی شدیداً تلاشها را در جهت تحقق اهداف توسعه هزاره تحت الشعاع قرار خواهد داد.
  ۱۲. تولید و مصرف غیربایدار، همراه با پاره‌های مضربه ضعف عمده‌ای جهت تسهیل ارزیابی‌های اثرات زیست محیطی و فقدان درک درست از اهمیت تنوع زیستی در میان شهروندان، مدیران و تصمیم‌گیران، موجب نابودی تنوع زیستی درون و بیرون شهرهای ما شده است.
  ۱۳. ارتباط بین سلوچ جهانی، ملی، منطقه‌ای و محلی بسیار اساسی (ضروری) است اگر نیازها و نوازش‌های شهرها در مذاکرات محامات تنوع زیستی و توافقنامه‌های چند بعدی زیست محیطی در نظر گرفته شود، تنوع زیستی و مسائل مرتبط با آن بایستی در رأس کلیه برنامه‌های کاری و رسمی و طرحهای مؤسسی و موضوعی شهرها قرار گیرد همراه با مشارکت و حمایت کلیه ذینفعان در تمامی سلوچ شامل سازمان ملل متحد، اقدامات آتی در شهرها، برای نگهداری اکوسیستمها (زیست بومها) و تنوع زیستی نقش حیاتی در تلاش‌های جهانی برای حفاظت از زندگی بر زمین خواهد داشت.
  ۱۴. در نهایت اینکه عقایدی که قابلیت اجرا دارند، تجارب جدید دانش مهارت و به اشتراک گذاشتن بهترین تجارب و عقاید جدید که بصورت گفتگوها و مباحث باز آراکه می‌شود بهترین نوع مشارکت و دستاوردها در بکه کنفرانس بین‌المللی هستند.
۱. امکان ارتقای دستیابی به اشتغال، مسکن قابل حصول و تحمیلات ایجاد خواهد شد. حکم روانی خوب در سطوح محلی نیز باعث مدیریت موثر و مفید، توسعه و مدیریت بهینه خدمات شهری است و دولت‌های محلی در جهت تضمین برآورده شدن برابری و عدم محرومیت باید بر پایه اصول رایج مشارکت و سزنامه‌های شفاف و پاسخگو و چهارچوبهای زمانی پایدار؛ پایه‌ریزی شوند.
  ۲. هرساله شهرهای بیشتری در کشورهای توسعه یافته بر اساس اجتماعات فرگیر و بر پایه مشارکت بیشتر شهروندان و ارائه فرصت‌های برابر بیشتر و عدالت سازماندهی می‌شوند؛ در حالیکه این چهارچوب سازمانی برای حکمروایی شهرها در کشورهای در حال توسعه بویژه آفریقا هنوز به صورت یک پرسش بی‌پاسخ و حل‌نشده باقی مانده است.
  ۳. چالش برابری، فراگیری و تولید درآمد، کاهش فقر و محافظت از محیط زیست چالشی است که با شهرنشینی سریع و تغییرات اجتماعی و اقتصادی سریع قابل لمس می‌شود، آنچه که مشخص است این است که برای کاهش فقر و در نهایت ناپدید شدن کامل آن از جهان برای دستیابی به پایداری حقیقی، ضروری است تعادل بویایی واقعی و نه ظاهری بین سیاستهای جهانی و عملکردهای محلی کارآفرین، استنادزدهای زندگی و مدیریت و محافظت پایدار محیط زیست ایجاد گردد.
  ۴. تغییرات اقلیمی یک مشکل جهانی و محلی است و باید در کلیه سلوچ محلی، منطقه‌ای و جهانی اقداماتی در این خصوص انجام پذیرد.
  ۵. در صورت وجود حمایت‌های لازم و رابطه صحیح بین سلوچ مختلف جهانی - ملی - محلی امکان کاهش تغییرات اقلیمی بسیار است.
  ۶. می‌بایست در مذاکرات جهانی یک جریان آزاد اطلاعات در سطوح مختلف مورد تشویق قرار گیرد.

گفتمان پیشرفت و عدالت در حوزه مدیریت شهری

علیرضا آقایی

شهروندان در ارتقاء است می‌باید بستر لازم برای تعیین مسکن مناسبه آب سالم، بهداشت شهری، آموزش و اشتغال، تغذیه، امنیت و توفیق فراغت را برای شهروندان مهیا سازد.

در ایران مطابق با فصل ششم قانون شهرداری (مصوب ۱۱ تیر ماه ۱۳۳۲) مدیریت شهری کشور در یک تقسیم بندی کلی وظایف چهارگانه "عمرانی، خدماتی، نظارتی و رفاه اجتماعی" را بر عهده دارند. وظایف عمرانی نظیر: احداث حیاطان و فضای سبز، وظایف خدماتی مانند نظافت معابر و دفع زباله‌ها و وظایف نظارت شامل صدور پروانه ساختمان و نظارت بر امور بهداشتی، اصناف و رفاه اجتماعی مواردی نظیر تأسیس بیمارستان‌ها و احداث مسکن رزان قسمت برای نیازمندان را در بر می‌گرفت.

مدیریت شهری در ایران فراز و نشیب‌های زیادی را طی نموده و توجه اداره شهرها در ایران بیشتر از هر چیزی جنبه‌های سیاسی و حکومتی داشته و رنگ و بوی حیات مدنی در آن کم‌رنگ بوده و بیشتر از هر بدیدهای فراپندسی سیاسی و برخاسته از خاستگاه حکومت مرکزی بود. مدیریت شهری نوعی حکومت محلی و در نوع مطلوب آن نوعی دموکراسی و خودگردانی محلی است که مردم در آن مشارکت بالایی دارند و این مشارکت برای اداره شهر می‌باشد.

مدیریت شهری در حال حاضر به تنهایی نمی‌تواند پاسخگوی حل مشکلات مختلف شهری باشد. مدیریت شهری فراپندسی تأثیرگذار در رشد و توسعه شهری است. این فراپند در ضیای امروز به صورت گسترده ای جایگاه خود را بدست می‌آورد و بیشتر از همه مدیریت شهری مفهومی سازمانی است و این روند تا به رسیدن نقطه مناسب راه دشواری را طی خواهد کرد. در این بین ایران که با رشد سریع شهرنشینی مواجه بوده مساله مدیریت شهر و چگونگی اداره آن همواره دچار چالش‌ها و تنش‌هایی بوده که در زیر به آن می‌پردازیم.

چالش‌های مدیریت شهری در ایران

۱- عملکرد مدیریت شهری در اجرا یکی از دیدگاه‌های رایج کشور در مورد مدیریت شهری بحث و گذاری و تحلیلی سازمان‌های خدمات رسانی در شهر به شهرداری‌هاست که با موضوع مدیریت شهری مطرح می‌گردد. شهرداری نیازمند ساختار قوی و پویا تر چارچوب اداری می‌باشند و علاوه بر آن پرسنلی آزموده که توان تطبیق با شرایط جدید را داشته باشد که این را می‌توان در نظام مطلوب مدیریت شهری دنبال نمود.

در چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران در آفق ۱۴۰۴ متشکل بر این امر تأکید شده: "ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی، فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با ثبات سازنده و موثر در روابط بین الملل". در این چشم انداز خامنه‌ای ایرانی توسعه یافته متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود متکی بر اصول اخلاقی و ارزشهای اسلامی، ملی، انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی و برخوردار از توزیع مناسب درآمد، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، و اهداف دیگر خواهد بود.

همانطور که می‌دانیم هر فعالیت اجتماعی بدون وجود مدیریت سازمان یافته‌ای که اهداف و ابزارهای رسیدن به آنها را مشخص کند و فعالیت‌ها را هماهنگ سازد از هم می‌پاشد و به بی‌نظمی می‌گراید. شهرها نیز به عنوان یک سامانه نیازمند مدیریت می‌باشند که به تعیین اهداف و برنامه‌ها پرداخته و فعالیت عناصر مختلف شهری را هماهنگ نماید.

در میان موضوعهایی مانند ترافیک، آلودگی، حمل و نقل شهری، ایمنی شهری و بورلکه ریزی شهری یک عامل بسیار مهم که تأثیر فزاینده و تعیین کننده‌ای بر دیگر عوامل سازنده شهر دارد "مدیریت شهری" است. شهر که پیچیده ترین و متنوع‌ترین جاوه های زندگی بشری را در خود دارد بدون وجود نظام مدیریت شهری که ضمن انجام برنامه ریزی‌های لازم برای رشد و توسعه آینده شهر، به مقابله با مسائل و مشکلات کنونی آن بپردازد بی سامان می‌گردد.

در این مقاله سعی شده با بررسی وضعیت کنونی مدیریت شهری در ایران و چالش‌ها و مشکلات موجود در آن به بررسی اهمیت و معیارهای نظام مطلوب مدیریت شهری در چشم‌انداز ایران آفق ۱۴۰۰ بپردازیم.

وضعیت کنونی مدیریت شهری در ایران

گسترش روز افزون شهرها و واکنش وظایف و فعالیت‌های جدید به مدیریت شهری (از جمله شهرداری‌ها) نگاه نوین، عالمانه و جامع به این مقوله را می‌تواند.

مدیریت شهری فرایند چند سویه و راهبردی است که می‌تواند از میزان مسائل و مشکلات شهری بکاهد. مدیریت شهری امروزه با رفاه تمام

۲- مشکلات شهری:

مشکلات شهری به ویژه در شهرهای بزرگ و کلان شهرها از گستردگی و فرولایی بالایی برخوردار است. مانند مسائلی چون ترافیک، آلودگی هوا، مسکن، بیکاری، حاشیه نشینی، زلزله نشینی، امنیت، توکم و شلوغی و ... برخوردار با این مسائل و ارائه راه‌حلهای اساسی نیاز به تجدید ساختار نظام مدیریت شهری در تمامی سطوح دارد.

۳- تامین درآمدهای پایدار برای شهر:

یکی از دغدغه‌های مدیران شهری در ایران پیوسته تامین منابع درآمدی برای شهرداری‌ها بوده است سیاست قطع کمکهای دولتی که بدون در نظر گرفتن منابع درآمدی جایگزینی صورت گرفت مشکلاتی را برای شهرداری‌ها به وجود آورد.

۴- نظام تسهیلات شهرداری در ایران:

(کتر اصول قانونی اداره شهرها بر اساس قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴ است.)

شهرداری‌ها در ایران از ساختار اداری قدیمی و ناکارآمد برخوردارند و عمدها بر اساس نفوذ مدیر یا شخص شهردار اداره می‌گردند و در خیلی از مواقع به این قوانین بی توجهی می‌شود حتی با توجه به ناکارآمد بودن قوانین، تلاشی در جهت اصلاح آن به عمل نمی‌آید.

در ایران بیش از ۴۰ سال است که مرتباً از میزان اختیارات و حیطه عمل شهرداری‌های کاسته می‌شود و با ایجاد هر سازمان و نهاد جدید مستقل و متفک از شهرداری‌ها، بخشی از وظایف به عهده این سازمانها گذارده شده و شهرداری‌ها ایران در روند اسمحلال و کنار گذاشتن تدریجی خود به طور منام کوچکتر و ضعیفتر و در نهایت شهری بی‌تاثیر شده‌اند. در واقع امروزه شهرداری‌های ما عمدها وظایف را انجام می‌دهند که ضمهلا با بر زمین مانده و سایر سازمان‌ها حاضر به انجام آنها نیستند ضمن آنکه برخی وظایف هنوز معتبر نیز هنوز به علت فقدان امکانات و تواناییهای لازم بلا تکلیف فراموش شده‌اند.

مدیریت شهری واحد یا اجرای ماده ۱۳۶ (قانون برنامه توسعه سوم):

امروزه شهرداری‌ها به عنوان نهادهای مدنی و سازمان محلی، عهدتار انجام وظایف در سطح یک جامعه شهری می‌باشند و گستردگی اجتماع شهری ضرورت خلبندگی دستگاهها را با یکدیگر طلب می‌کند و برای یویایی آن، اگر تمام وظایف گسترده یک شهر در اختیار شهرداری‌ها باشد و شهرداری‌ها نیز به عنوان سازمانهای مدنی و با مشروعیت کامل بتوانند عهدتار این وظایف گردند.

با توجه به سیاستهای آزاد سازی اقتصادی که از ابتدای برنامه اول در کشور آغاز شد و نیز ادامه آن که در برنامه‌های بعد نیز استمرار یافت، سعی گردید که سازمان‌ها و دستگاههای دولتی و عمومی بر محور منابع درآمدی غیر دولتی تاکید داشته باشند به همین دلیل در برنامه سوم ماده ۱۳۶ در مورد واگذاری تسهیلاتی مربوط به دستگاههای اجرایی مرتبط با مدیریت شهری به شهرداری‌ها وضع گردید.

ماده ۱۳۶ به دولت اجازه داده می‌شود با توجه به تواناییهای شهرداری‌ها، آن گروه از تسهیلاتی مربوط به دستگاههای اجرایی در رابطه با مدیریت شهری را که ضروری تشخیص می‌دهد بر اساس پیشنهاد مشترک وزارت

کشور و سازمان امور اداری و استخدامی کشور، همراه با منابع تامین اعتبار ذی‌ربط به شهرداری‌ها واگذار کند. (قانون برنامه سوم)

نظام مطلوب مدیریت شهری

تاریخ بشر نشان می‌دهد که انسان همواره به دنبال تاسیس جامعه‌ای بوده که در آن نه چیزی از ناام و تبعیض و نه آتری از جهل و فقر و مرض باشد. این کمال‌یابی، منام فکر عمده‌ای از متفکران و اصلاح‌طلبان را به خود مشغول داشته و آنان را به طراحی حکومتی ایده‌آل که برآورنده آرمان‌های فوق باشد وادار نموده است.

مطلوبیت امری نسبی است و در شرایط زمانی و مکانی پیوسته در حال تغییر و دگرگونی است و میتواند بر تاز شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی در یک جامعه باشد. معیارهای نظام مطلوب مدیریت شهری با توجه به شناخت شهر و ویژگی‌های شهر نشینی و شهر گرایی در یک جامعه مانند ایران حاضر اهمیت است.

از ویژگی‌های نظام مطلوب مدیریت شهری به چند مورد اشاره می‌شود:

- مشارکت در سطوح مختلف از تصمیم‌گیری تا تصمیم‌سازی
- خلافت و نوآوری در اداره شهر
- نظام شورایی در مدیریت شهری به ویژه در غالب تصمیم‌گیری‌های کلان
- متعادل ساختن نظام هزینه و درآمد شهرداری
- بهبود شرایط کار و زندگی برای ساکنان شهر
- به روز کردن قوانین شهری و ضرورت اجرای آن توسط مردم و نهادهای مرتبط
- تاکید بر درآمدهای پایدار برای شهر
- برنامه‌های حمایتی برای گروه‌های آسیب‌پذیر در شهر
- ضرورت و حفظ بافت‌های یا ارزش شهری
- شفاف سازی نظام درآمد- هزینه شهر
- بستر سازی مناسب برای تشویق توسعه اجتماعی و اقتصادی در شهر
- استفاده بیشتر از نیروهای متخصص شهری و ضرورت بکارگیری آنها

نتیجه‌گیری:

رسیدن به اهداف چشم انداز ایران ۱۴۰۰ در حوزه شهری نیازمند شیوه‌ای مناسب از مدیریت شهری‌اند که بتواند به تور از هیاهو و جنجال، در اداره شهرها موفق عمل نمایند.

مدیریت شهری کنونی ایران با توجه به ساختار و چارچوب خاص خود از کارایی بالایی برخوردار نیست. در این راستا رسیدن به نظام مطلوب مدیریت شهری مستلزم تغییرات اساسی و بنیادین در نظام مدیریت شهری است.

با یک مدیریت شهری منون و قریب‌بخش می‌توان با انجام برنامه‌ریزی‌های لازم برای رشد و توسعه آینده شهر به مقابله با مشکلات و مسائل کنونی شهرها پرداخت تا به چشم انداز ایران ۱۴۰۰ در حوزه مدیریت شهری و معیارهای نظام مطلوب شهری نزدیک شد.

منابع:
سجده نیا احمد مدیریت شهری-
کتاب: سر شهرداری، جاد بازنه،
انتشار سازمان شهرداری‌های
کشور- ۱۳۸۱
سازمان مدیریت و برنامه ریزی
کشور، سند چشم‌انداز جمهوری
اسلامی ایران در قرن ۱۴- خطه
۱۳۸۲
کنتی، غلامرضا مدیریت شهری،
انتشار سازمان شهرداری‌ها و
مخواریه‌های کشور، ۱۳۸۲
رضویان، مصوبه کمی مدیریت
عنوان شهری- انتشارات پوران
قرن ۱۳۵۱
تعلیق، محسن‌رضا، تقریبات
توسعه کنونی شهر، انتشارات
سازمان شهرداری‌ها و
مخواریه‌های کشور، ۱۳۸۷

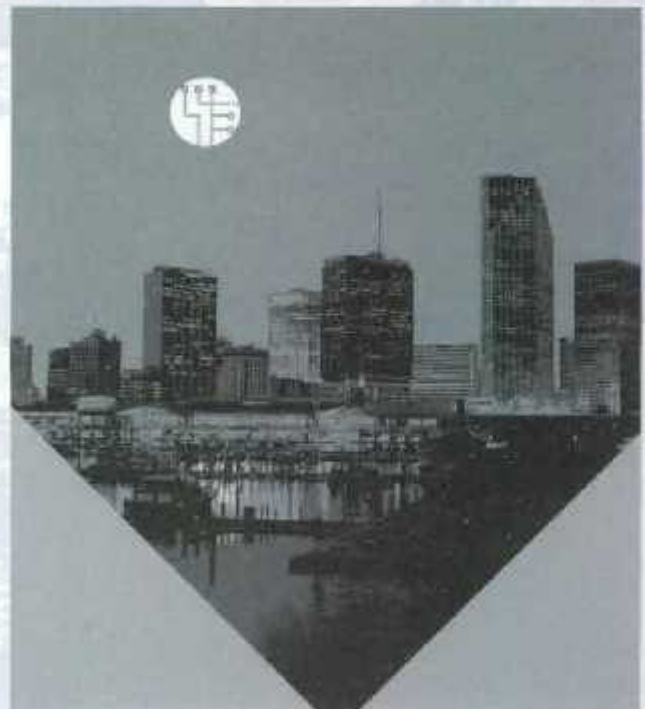
جهانی شدن و پایداری شهری*

دکتر میرزا محمدی ترشیزی

صاحب نظران، قرن بیست و یکم را عصر شهرها خوانده‌اند. می‌توان دو دلیل اصلی برای چنین نامیندن برشمرد:

- ۱- گرایش روزافزون جهانی به شهرنشینی
- ۲- نقش راهبردی و کارگزاری شهرها در نظام جدید اقتصادی - اجتماعی جهانی.

توسعه شهری نشان، ناموزون و نیکسویه برآمده از فرآیندهای اقتصادی - اجتماعی جهانی از یک سو، و جریان‌های اخیر از دیگر سو، به پیدایش مناطق کلان‌شهری بزرگ در بسیاری از نقاط جهان، به‌ویژه در کشورهای جنوب انجامیده است. ورود انرژی عظیم اقتصادی - اجتماعی ناشی از روندهای جهانی شدن به شهرها، مناطق شهری جهان را با چالش‌های جدید تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و تغییرات نهادی گسترده در حوزه‌های گوناگون، و به‌ویژه سازمان ساختاری - کارکردی شهری روبرو کرده است. شناخت و مدیریت این تغییرات محور کانونی در هدایت و کنترل بحران‌های آبی و حرکت به‌سوی پایداری شهری است.

*این مقاله چکیده‌ای پژوهشی است که در قالب دکتر میرزا محمدی ترشیزی برای اخذ مدرک دکتری تدوین گسترده و بازوی توسط انتشارات مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی مشهد خواهد شد.

تحولات اقتصادی جاری در کنار نرخ پایین رشد، افزایش بی‌کاری، تغییر و تنظیم دوباره ساختار اقتصادی، کاهش خدمات و کاهش برنامه‌های رفاهی، بقای شهرهای کنونی را بیش از پیش به خطر انداخته است. این وضعیتی است که به بیان ژاکس، حتی شهرهای مقدم در زمینه‌بندی شهرهای جهانی - شهرهای دارای نقش فرماندهی و کنترل در فرایندهای اقتصاد جهانی - نیز مصون از آن نخواهند بود. تولید زیرساخت‌های لازم و تأمین سرپناه به تنهایی نمی‌توانند بر چالش عظیم ناشی از تنش‌های اجتماعی چیره شوند. حرکت به سوی پایداری شهری در گروهی طراحی و اجرای راهکارهایی است که علاوه بر توجه به بهبود کیفیت زندگی، دستیابی به پایداری اجتماعی و سیاسی را نیز برای ساکنان شهرها در اولویت قرار داده و به پایداری اجتماعات نظر داشته باشد.

چالش بیش روی شهرها، حیاتی‌ترین بخش در توسعه پایدار انسانی، چالشی گریزناپذیر برای تمام شهرهای اصلی جهان در حال توسعه در نظام ملی شهرها است.

شتاب بی‌سابقه تغییرات و تحولات مناطق کلان‌شهری جنوب در سده اخیر منجر به آن شده است که پیشی گرفتن راهبردها، سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های تنظیمی و کنترلی، و تابست طرح‌های شهری از رونق تغییرات جاری در عمل ناممکن شده و به‌طور مستقیم نهادهای حکمرانی و مدیریتی شهری با مشکلات جدید روبرو شوند. این در حالی است که ادبیات شکل‌گرفته پیرامون توسعه جهانی شدن بر تشکیل و افزایش چالش‌های جدید شهری ناشی از ناهماهنگی نهادها و سازمان‌های محلی با فرایندهای جهانی شدن و لزوماً تسریع و تشدید تغییرات اشاره دارند. تغییری که روند کنونی آن را به تنها باید ضروری و محوری نامید، بلکه باید بر آن به‌منظور تغییری گریزناپذیر برای تمام شهرها در سیستم شهری ملی متمرکز گذارد. با چنین پیشینه‌ای، رساله حاضر در وهله نخست به‌دنبال مطالعه و شناخت ایده‌ها و نظریاتی در حوزه‌های توسعه و برنامه‌ریزی شهری با توان انطباق با تغییرات مداوم مناطق شهری، و از سوی دیگر در جستجوی شناخت و تبیین عوارض و پیامدهای تشدیدکننده تغییرات در فرآیند جهانی شدن بود. اما تمام این مدعیه‌ها، پیرامون موضوع کلیدی و حیاتی پایداری شکل‌گرفته بود. پایداری مناطق شهری در جنوب، محوریت پایداری در میان مباحث مطرح‌شده به‌طور گسترده و بنیادی زمینه‌های نظری رساله را تحت تأثیر قرار داد. ناگزیر، چیدمان و آرایش نظری رساله حول محوریت اکوسیستم با موضوع مداوم حیات و پایداری سازمان‌های زنده قرار گرفت. از این‌رو، راه‌حل‌ها نیز باید در همین چهارچوب به‌دست می‌آمد. راه‌حل‌ها می‌توانست در بویایی‌ها و مکانیزم‌های تعادلی بخش سازمان زنده در استفاده، توزیع و تبدیل مواد، انرژی و اطلاعات جستجو شود. اما موضوع کلیدی تأثیرات و مداخلات اندیشمندانه و عقلانی در سیستم طبیعی سازمان‌های زنده انسانی بود. آنچه امروز با آن مواجهیم، بیش از آنکه یک مجموعه خودتنظیم ریستی باشد،

نتیجه و پیامد روندهای عقلانی انتخاب‌ها و ترجیحات اقتصادی - سیاسی نرحوزه‌های قدرت اقتصادی و سیاسی و ناگزیر اجتماعی است. از این‌رو، تکنیک نظام‌های خودبه‌خودی سازمان زنده از نظام‌های تجویزی انتخاب‌های عقلانی نخستین چالش روبرو با رساله حاضر بود. و در ارتباط با آن پاسخ گویی به این پرسش کلیدی که ناپایداری امروز نتیجه چیست؟ آیا ناپایداری نتیجه سیستم اقتصاد جهانی، زاییده انباشت و تمرکز انرژی و نیروی انسانی در یک مکان شهری است؟ تابشش که با هدف افزایش بهره‌وری اقتصادی و سودآوری اقرار شد، با پیامدهای ناپایداری انواع مختلف تراکم‌های بی‌رویه انرژی، از ناهنجاری‌های رفتاری، بحران‌ها و جنبش‌های اجتماعی و سرخوردگی و ناامیدی عمومی گرفته تا تخریب بستر طبیعی و اتلاف مواد و انرژی، تا انفجارها و خسارت‌های ناشی از تراکم و انباشت انرژی مواجه شد. تدریجاً با تخصصی‌تر شدن حوزه‌های فعالیت اقتصادی و افزایش ارزش نیروی کار انسانی در مواجهه با نیروی کار اضافی انباشته‌شده به بیرون‌فکشی و تغییر سیستم مدیریت گرد. ناپایداری کنونی زیستگاه‌های انسانی محصول و پیامد مستقیم سیستم اقتصادی چند سده گذشته جهانی بوده است. آنچه به‌صورت ساختارهای کلان و جهانی، بر تمام روندهای فرد و محلی تأثیر گذاشته است. بستر محلی در تعلق چند صد ساله خود، به‌طور مرتب به ایجاد و تشکیل نهادها و سازمان‌هایی برای حل مشکل اصلی ناهماهنگی بستر محلی با فرآیند ساختاری جهانی به‌عنوان میانه‌جی و واسطه در چالش میان ساختارها و عوامل بیرونی و ساختارها و عوامل داخلی دست بازیده است. از این‌رو، طی قرون‌های گذشته، برای بستر محلی جنوب چالش اصلی میان روندهای تقوی طلب بیرونی و جریان جاری سنتی و معمول اجتماعات محلی بوده است. محصول این چالش دایمی چیست؟ تولید و بازتولید ساختارهای محلی در چالش دایم میان ساختارهای محلی و جهانی چگونه رخ می‌دهد؟ اگر گرایش جهانی به‌سخت‌گسترش و تقویت روابط مستحکم‌تر ساختاری است، لزوماً گرایش محلی باید به سمت گسترش و تقویت زمینه‌های ارادتمند عاملیت محلی باشد. تلاش جهت استبداد و استنجاخ نتایج از یک سو و جست‌وجوی راهبردهای تقویت‌کننده عاملیت ارادتمند محلی از سوی دیگر لزوماً دستگاه فکری تدوین‌شده رساله را بر محور نظریات ساختاری قرار داد. این دستگاه فکری ساخته شده تا این زمینه نظری، توان شناخت روابط میان ساختارها، نهادها و عامل‌ها، و شیوه تولید و توزیع نیروهای ساختاری محلی و جهانی را خواهد یافت. سعی بر آن بود که به‌وسیله این دستگاه فکری و با توجه به منطق درونی ارتباط مقاوم، همگونی اجزا و انسجام عناصر، شکل‌تطور فضایی - مکانی مناطق شهری جنوب و شکل‌گیری ساختارهای کنترلی تبیین شود. تبیین فضای شکل‌گرفته از طریق این دستگاه فکری امکان برقراری ارتباط میان تحلیل‌های اجتماعی - سیاسی و تحلیل‌های فضایی حوزه جغرافیا را فراهم می‌کرد. مکان‌های شهری جنوب محصول تعاملات ساختاری دوتایی و بیرونی در قالب نهادها میانه‌جی و از

توجه به سه اصل بنیادی مانند سازگاری و همزیستی به عنوان وحدت‌دهنده و قوام‌دهنده یک هستی واقعی، در نهایت می‌تواند با تقویت ساختارهای داخلی شکل‌دهنده به یک عامل مستقل محلی شکوفا شود. برقراری ارتباط همسایج و رقابتی با سایر هستی‌های شهری بصورت شبکه همسایج از نقاط هم‌ارز، شرایطی را فراهم می‌کند و استقلال محلی را فراهم می‌کند. قطع ارتباط یک سویه، سلسله‌مراتبی و غیرهمسطح با تراکز مسلط کلان‌شهری و سیستم‌های متمرکز فرماندهی، و برقراری ارتباط همسطح، غیرسلسله‌مراتبی و شبکه‌ای در میان هستی‌های مستقل شهری می‌تواند به شکوفا شدن هستی‌های واحد شهری به عنوان یک عامل مستقل محلی منجر شود. شکل‌گیری شبکه‌هایی از نقاط هم وزن، مستقل و خودانگاز در بافتار شبکه‌های منظم‌های شهری، ضامن پایداری و بقای این هستی‌های شهری است. فعال شدن چرخه‌های پایداری، اصلاح و تغییر خودبخودی چرخه‌های معیوب در جهت کاهش آنتروپی و افزایش پویایی‌های سیستم در جهت جوانه زنی و بالندگی را در پی خواهد داشت. در حوزه داخلی، واگذاری حکمرانی شهری به چرخه‌های محلی کنترل و مدیریت می‌تواند ضامن تداوم ارتباطات رقابتی و همسطح در داخل و خارج زیستگاه باشد. ایجاد یک حکمرانی خوب شهری ضامن احیا، شکوفایی و پایداری پویایی‌های درونی سازمان است.

با عنایت به این ضرورت، نتایج پژوهش حاضر در موضوع پایداری شهری و جانش جهانی‌شدن را به صورت فهرست‌وار در جدول زیر می‌توان خلاصه کرد:

- ۱- واگذاری حکمرانی محلی به هریک از سکونت‌گاه‌های منطقه شهری
- ۲- واگذاری اقتدار در حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی به محل با امکان بهره‌برداری، استفاده و توزیع از منابع سرمایه‌های محلی
- ۳- اتخاذ سیاست‌هایی در جهت تسهیل ارتباطات شبکه‌ای و همسطح میان سکونت‌گاه‌ها در سطح ملی
- ۴- اتخاذ سیاست‌هایی در جهت تسهیل و تشویق شکل‌گیری منظومه‌های شهری منطقه‌ای در سطح ملی
- ۵- اتخاذ سیاست‌های تشویقی در سطح ملی برای کاهش بازگذاری اکولوژیکی منطقه‌ای
- ۶- اتخاذ سیاست‌های توسعه درون‌منطقه‌ای و وابستگی نداشتن به منابع بیرونی
- ۷- تدوین قوانین تحدیدکننده در حوزه زیست‌محیطی با هدف کنترل فعالیت‌های اقتصادی در سطح ملی
- ۸- ارزیابی مستمر سرمایه‌های زیست‌محیطی در سطح ملی
- ۹- ایجاد زیرساخت‌های ارتباطی و حمل و نقل، جهت تسهیل و هدایت جریان‌های اقتصادی منطقه‌ای
- ۱۰- واگذاری نقش مکمل در ارتباطات اقتصادی و مابعدی در تسهیل ارتباطات اطلاعاتی و حمل و نقل به کلانشهر اصلی مرتبط با سکونت‌گاه‌های منطقه شهری، با هدف تسهیل روند توسعه منطقه‌ای و ارتقای ساختاری منطقه شهری.

کاتال عوامل محلی و جهانی‌اند. آنها تبلور فضایی - مکانی محلی شدن فرآیندهای جهانی در بافتارهای بومی هر زیستگاه انسانی هستند که متأثر از مکانیسم‌های تعادل‌بخش سازمان‌های زنده‌اند. مکانیسم‌هایی که همچون عقلا، درونی سیستم در قالب‌هایی مانند سرمایه اجتماعی و به میثاق‌گیری نهادها و سازمان‌های موجود عمل می‌کنند، و می‌توانند وظیفه محلی ساختن جریان‌های کلان را در اجتماعات محلی برعهده گیرند.

محوریت پایداری در مجموعه حیانت درگیر در رساله بود، تولید ساختارهای جدید را مقید به محدودیت‌های حفظ منابع و انرژی، و پیشینه‌سازی بهره‌وری می‌کرد. ساختارهایی ناگزیر باید عقید به قیودات بوم‌شناختی و در همین چهارچوب پایداری زیستی، و در صورت تعریف شده آن پایداری زیستگاه انسانی می‌بود. از این‌رو، جریان مطالعه از یک طرف در پی تقویت اراده محلی در جهت تبدیل و کاهش اثرات سوء و بهره‌گیری از مزایای ساختارهای جهانی بود و از سوی دیگر به دنبال روال‌هایی مست و نوشدن‌های مداومی که با یکپارچه‌سازی اجتماعات محلی توان شکوفا ساختن پانندگی‌ها و جوانه‌زنی‌های بالقوه هر سیستم زنده را داشته باشد. ویژگی انسجام و یکپارچگی در هر زیستگاه انسانی، به شکوفا شدن آن به مثابه یک هستی شهری منجر می‌شود. لازمه این انسجام و یکپارچگی برقراری پیوندهای درونی میان عناصر به مثابه یک کل سیستمی است. هویت‌بخشی به یک سکونت‌گاه به مثابه یک هستی شهری با تمام مزایای جانبی آن به عنوان یک سیستم زنده ایده بسیار خوبی است اما نبود و چگونگی این هستی‌بخشی همچنان مورد سوال است؟ اگر یک سکونت‌گاه شهری هویت یک هستی منجم شهری بیاید، به یقین سئالة پایداری آن، به دلیل فعال شدن پویایی‌های تعادل‌ساز درونی سازمان زنده حل شده است. نحوه اجرا شدن آن در بستر سیاسی - اجتماعی موجود، در زمینه غالب تشکیلات، تخصصیات و وابستگی‌های موجود در سیستم سلسله‌مراتبی ملی شهری چگونه است؟ چگونه می‌توان در یک سکونت‌گاه شهری هویت یک هستی یا یک کل منجم را شکوفا ساخت؟ جستجوی پاسخی برای این پرسش‌ها، مسیر مطالعه را به دو زمینه متمایز نظری کشاند: مسیر نخست با دنبال کردن نظریات مطروحه پیرامون "مرکز و پراکندگی" - در چهارچوب مفاهیم جغرافیایی، اقتصادی و جهانی شدن - نحوه شکل‌گیری این هستی بر مبنای مقیاس سازمان‌دهی و کل و جز- شدن در حوزه حکمرانی و حاکمیت سیاسی را ردیابی کرد و مسیر بعدی به جستجوی زمینه‌های هستی‌شناسانه موجودیت‌های واحد پرداخته. در مسیر نخست، ردیابی از نظریات تمرکززدایی با محوریت همزیستی در نظریه گروپونیکین آغاز شد و با نظریات تغییر ساختاری حاکمیت، منطقه‌گرایی و نو منطقه‌گرایی پی‌گیری شد. در مسیر دوم، با به کارگیری سه رویکرد قابلیت‌ها، سرمایه اجتماعی و نهادها در سه سطح فردی، گروهی - اجتماعی و محلی مسیر حفظ این شکوفایی و بارور ساختن مداوم آن دنبال شد. بهمی‌پسته شدن و یکپارچه شدن این مفاهیم با یکدیگر با

گزارش نخستین گردهمایی معاونان فرهنگی، اجتماعی شهرداری های کلانشهرها و مراکز استان

مدیریت شهری انجام دهند ولی به مباحث فرهنگی مربوط به شهرها و شهروندان توجهی نکنند قطعاً در اجرای امور خود با مشکلات اساسی در عرصه تقاضا یا شهروندان مواجه می شوند.

حجت الاسلام والمسلمین حسن ناصری پور در ادامه افزود: می کنیم در گردهمایی های معاونان فرهنگی اجتماعی شهرداری های کلانشهرها و مراکز استانها ضمن مشخص شدن مسائل خاص این معاونت ها زمینه تقویت شهرداری ها در ایجاد فرهنگی را در تعامل با سایر دستگاهها فراهم نمائیم.

وی در ادامه اظهار داشت: معاونت های فرهنگی، اجتماعی شهرداری ها پوست فرهنگی فعالیت های مرتبط با فعالیت های گوناگون شهرداری ها را تهیه و اقدامات فرهنگی، تبلیغاتی و هنری مناسب برای آنها را طراحی و اجرا نمایند.

وی همچنین اظهار داشت: برنامه اقدامات اجرایی مربوط به ایام دهه مبارک فجر انقلاب اسلامی بر اختیار معاونت های فرهنگی، اجتماعی شهرداری ها قرار گرفته که انتظار می رود شهرداری ها اقدامات مناسب را در شهرها در تعامل با سایر دستگاهها انجام دهند.

در ادامه گردهمایی جناب آقای مهندس جلال باب قائم مقام سازمان

در مورخه چهارشنبه ۱۱ دی ماه به میزبانی موسسه فرهنگی اطلاع رسانی و مطبوعاتی سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور در وزارت کشور، نخستین گردهمایی معاونان فرهنگی، اجتماعی شهرداری های کلانشهرها و مراکز استان برگزار شد.

شرویت مشخص شدن وظایف و اختیارات دستگاه های مرتبط در مسائل فرهنگی شهرها، ارائه خدمات فرهنگی مطابق با فرهنگ متعالی و پویای جامعه به شهروندان، تهیه و تدوین طرح جامع فرهنگی و چیدمان مهندسی فرهنگی و حرکت های هنری شهرها و برنامه ریزی مناسب برای فراهم آوردن فضای به منظور پر کردن اوقات فراغت و کاهش تنشها و اضطراب های شهروندان از جمله اهداف برگزاری این گردهمایی بود.

در نشانی این گردهمایی حضرت حجت الاسلام والمسلمین حسن ناصری پور رئیس موسسه فرهنگی اطلاع رسانی و مطبوعاتی سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور توجه شهرداری ها به موضوعات فرهنگی با هدف از تقای سطح فرهنگ شهروندی و مشارکت آنان در برنامه های شهرداری ها را از جمله وظایف اصلی معاونان فرهنگی اجتماعی شهرداری ها برشمرد. وی تصریح کرد: چنانچه شهرداری ها وظایف و تکالیف خود را با برنامه ریزی دقیق و علمی و بهره گیری از ماشین آلات و سیستم های نوین حوزه

شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور طی سخنانی خطاب به معاونان فرهنگی، اجتماعی شهرداری‌های مراکز استانها گفته توسعه فرهنگ شهروندی مهمترین مسئولیت دستگاههای فرهنگی شهرداری‌هاست.

آقای جلال ماب ابزار آمینواری کرد که استمرار برگزاری این نشستها زمینه ساز تهیه دستور فرهنگی شهرداری‌ها شود تا در نهایت شاهد تحقق شهرهای منطقی که مطابق ارزشهای اسلامی و ایرانی است در کشور باشیم.

وی در ادامه با بیان اینکه چنانچه دستگاههای مختلف شهرداری‌ها خدمات ساحت‌آمیزی و نرم‌افزاری مناسب شهروندان ارائه کنند اما پاسخی به نیازهای فرهنگی، اجتماعی شهروندان ندهند و قضایای مناسب برای کاستن از تنشهای کار، روزانه و ترافیک و آلودگی هوا ایجاد نکنند قطعاً خدمت خوب ایشان نیز نتیجه مثبتی نخواهد داشت.

ایشان بر ارائه پیگیری موضوعات فرهنگی و اجتماعی شهرها از سوی شهرداری‌ها تاکنون در مرتبه دوم و سوم اولویتهای کاری آنها قرار داشته که امیدواریم با پیگیریهای مؤسسه فرهنگی، اطلاع‌رسانی و مطبوعاتی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و مسئولان امور فرهنگی، اجتماعی شهرداری‌ها این گونه مباحث در کنار سلامت مالی و اعتباری و سایر خدمات شهرداری‌ها قرار گیرد.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

وی ضمن تأکید بر اینکه وظیفه اصلی دستگاههای فرهنگی شهرداری‌ها توسعه فرهنگ شهروندی است گفت باید زمینه تعامل در چه بیشتر دستگاههای فرهنگی کشور با مسئولان فرهنگی شهرداری‌ها فراهم شود تا با برنامه‌ریزیهای علمی و در نظر گرفتن نیازهای شهروندان در زمینه فرهنگ شهروندی پاسخ مناسبی به این نیازها داد.

ایشان در ادامه بر ضرورت تعامل دستگاههای فرهنگی شهرداری‌ها با هم و با سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برای توسعه فرهنگ شهروندی و فرهنگ‌سازیهایی لازم در این زمینه تأکید کرد.

آقای جلال ماب در ادامه تصریح کرد برنامه‌ریزی برای مشارکت فعال شهروندان در برنامه‌های فرهنگی شهرداری‌ها باید در اولویتهای اصلی قرار گیرد و همچنین گفت می‌بایستی برای شکل‌گیری شایسته تشکیلهای مردمی در سطح محلات شهرها برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد تا فعالیتهای مرتبط با مدیریت شهری به نحو مطلوبی از سوی این تشکیلهای انجام شود و بتوانیم ضمن پاسخ دادن به انتظارات شهروندان از مدیریت شهری اقدامات مؤثری نیز در زمینه کوچک‌سازی دولت و واگذاری امور انجام دهیم.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

آقای جلال ماب در ادامه تصریح کرد برنامه‌ریزی برای مشارکت فعال شهروندان در برنامه‌های فرهنگی شهرداری‌ها باید در اولویتهای اصلی قرار گیرد و همچنین گفت می‌بایستی برای شکل‌گیری شایسته تشکیلهای مردمی در سطح محلات شهرها برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد تا فعالیتهای مرتبط با مدیریت شهری به نحو مطلوبی از سوی این تشکیلهای انجام شود و بتوانیم ضمن پاسخ دادن به انتظارات شهروندان از مدیریت شهری اقدامات مؤثری نیز در زمینه کوچک‌سازی دولت و واگذاری امور انجام دهیم.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

فایده‌ها و دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در لایحه تأکید کرد باید در این جلسات جایگاه واقعی شهرداری در حوزه فعالیتهای فرهنگی مشخص شود و از موازی‌کاری و تحت‌الشعاع قرار دادن فعالیتهای سایر دستگاههای فرهنگی مانند ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر دستگاهها پرهیز کرد.

شهرداران کلان‌شهرها و مراکز استانها طی سخنانی گفت: همان گونه که در شهرها انواع طرح‌های جامع مصوب اجرایی می‌شود باید «طرح جامع فرهنگی و اجتماعی» نیز پایه‌گذاری شود.

وی همچنین اظهار داشت: شهرداری‌ها در کشور سابقه ۱۰۰ ساله دارند و تا به امروز برای شهرداری‌ها ۲ قانون تهیه شده که آخرین آن مربوط به سال ۱۳۳۲ است.

وی افزود با نگاه به این قانون که در حال حاضر در کشور اجرا می‌شود می‌توان دریافت که نگاه قانونگذار به سازمان شهرداری‌ها بیش از این که خدماتی و عمرانی باشد، فرهنگی و اجتماعی بوده است.

مسئول دبیرخانه شهرداری‌های کلان‌شهرها و مراکز استانی کشور خاطرنشان کرد طبق آخرین مصوبه شورای اداری کشور ۲۲ وظیفه به شهرداری‌ها محول شده است که بخشی از آن‌ها که جزو وظایف فرهنگی و اجتماعی بود تاکنون اجرایی نشده است.

میرنجانی ابزار آمینواری کرد که با پیگیری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور بخشی از وظایف و تصدی‌های دولتی در امور شهری به شهرداری‌ها واگذار شود.

وی با اشاره به این که رشد مهاجرت از روستا به شهر در چند دهه اخیر ترکیب جمعیت کشور را تغییر داده و مطابق آن ساختار و ترکیب سازمان کشور نیز متحول شده است یادآور شد آشنایی و تعامل بیش‌تر بین مردم در کلان‌شهرها، آموزش و توسعه روابط اجتماعی را می‌طلبد.

مسئول دبیرخانه شهرداری‌های کلان‌شهرها و مراکز استانها افزود اکنون شهرداری‌ها از یک سازمان خدماتی به سازمانی اجتماعی تبدیل شده‌اند و به این منظور رسیده‌اند که مدیریت در شهر نیازمند ایجاد مدیریت فرهنگی - اجتماعی است.

وی تأکید کرد: ایجاد حس تعلق به شهر و حقوق شهروندی از نیازها و وظایف مدیریت شهری است و با توجه به این که خدمات شهرداری‌ها از لحاظ تنوع و گستردگی با زندگی مردم پیوند خورده است، باید رضایتمندی حقوقی در این سازمان لحاظ شود.

میرنجانی تصریح کرد نبود رضایتمندی عمومی در شهرداری‌ها فاشی از

این است که شهرداری‌ها توانسته‌اند خود را به مردم معرفی کنند و تعاملات مردم و سازمان را افزایش دهند.

وی افزود: تمام مدیران در کشور به نوعی مدیریت هزینه را دنبال می‌کنند اما در شهرداری‌ها مدیریت درآمد و هزینه توانمند انجام می‌شود؛ که این خود مشکلات و سختی کار را بزرگ می‌کند؛ در حالی که مردم از این موضوع مطلع نیستند.

وی در ادامه تأکید کرد: آشنایی مردم با سازمان و نهاد شهرداری در آراش و توسعه شهر نقش تعیین کننده دارد
وی افزود: موازی کاری شهرداری با سازمان ها و نهادها در امور فرهنگی جای اشکال ندارد و منابع محدود شهرداری ها را احتر می کنند
میرجانی در خاتمه تأکید کرد: همان طور که امروز در شهرها انواع طرح های جامع مانند «طرح جامع حمل و نقل» مصوب و اجرایی می شود، باید «طرح جامع فرهنگی و اجتماعی» را در شهرها پایه گذاری کنیم تا با کار علمی و کارشناسی اقدامات لازم برای توسعه فرهنگی و اجتماعی شهرها انجام شود.

بخشی از سخنان جناب آقای محمدحسین زارع رئیس ستاد مرکزی دهه فجر انقلاب اسلامی در گردهمایی معاونین فرهنگی، اجتماعی شهرداری های کلانشهرها

باید با بهره گیری از ابزار هنر بخصوص رسانه ها، شخصیت های فرهنگی، توزیع بروشور و دیگر اقدام فرهنگی دستاوردهای مادی، معنوی و سیاسی انقلاب را به نسل جوان و نوجوان بازگو کرد.
وی با بیان این که افسان سال ویژه ای است که باید کارنامه انقلاب را با ادبیات قابل فهم برای نسل جدید ارائه کنیم تأکید کرد: باید با نولوری، ابتکار و استفاده از تمام ظرفیت ها و امکانات کشور پیام انقلاب را به جهانیان و نسل سوم منتقل کنیم.

وی برنامه ریزی برای تحلیل از پیشگامان پیروزی انقلاب، که در تبیین مبنای انقلاب و ترویج اندیشه های امام (ره) سهیم بودند و هم اکنون به دست فراموشی سپرده شده اند، از برنامه های این ستاد برشمرد.
به گفته وی، هم اکنون ستاد برگزاری آیین های دهه فجر در سراسر کشور فعال و در حال برنامه ریزی برای برگزاری باشکوه تر آیین های انقلاب اسلامی هستند.

زارع همچنین ابراز امیدواری کرد که ظرفیت های بسیار خوب شهرداری های سراسر کشور برای برگزاری مراسم باشکوه سراسر سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی مسج شده تا اقدامات باشکوهی از این طریق در کل شهرهای کشور در سراسر سالگرد انقلاب صورت پذیرد.

محسن کوشش تیمار مدیر کل دفتر تشکلات و نیروی انسانی سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور نیز در این گردهمایی طی سخنانی ضمن اشاره به روند اصلاح ساختار شهرداری ها و سازمان های وابسته «ش دولت» بهم از سوی این سازمان به تشریح ساختار پیشنهادی برای معاونت های فرهنگی، اجتماعی شهرداریها پرداخت.

وی گفت: دستگاه های فرهنگی شهرداری ها بر اساس شاخص جمعیت به دسته های مختلفی مانند مدیریت، مطبوعات و سازمان فرهنگی هنری تقسیم بندی شده اند.

وی همچنین از برگزاری آزمون استحضانی شهرداری ها و سازمان های وابسته به آنها توسط سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور در آینده نزدیک خبر داد و افزود: امیدواری کرد که از طریق این آزمون نیروهای متخصص در زمینه امور فرهنگی شهرداری ها جذب شود.

در ادامه این گردهمایی بیژن نوبانوه نماینده مردم تهران و عضو کمیسیون فرهنگی مجلس نیز طی سخنانی ضمن اشاره به توجه های دشمنان انقلاب و وجود تنوع فرهنگی در کشور تصریح کرد: همانطور که مقام

معظم رهبری فرمودند در کشور ما برنامه ریزی برای امور فرهنگی بیش از پیش نیازمند مهندسی فرهنگی یعنی مشخص کردن افقهای کاری آینده در امور فرهنگی است.

وی در ادامه با اشاره به جمعیت جوان کشور که در معرض تهاجم فرهنگی کشورهای بزرگ غربی هستند خواستار توجه دستگاه های فرهنگی شهرداری ها به مشترکات مردم ایران نظیر عزتداری های ماد محرم شد و تصریح کرد: تخریب فرهنگ، عرصه ای است که نتیجه آن سالها بعد مشخص می شود و برای همین طراحی در برنامه های فرهنگی نیازمند نگرشی جامع به مسائل و کار جدی و پوی گیرانه است.

مصوبات اولین نخستین گردهمایی معاونان فرهنگی، اجتماعی شهرداری های کلانشهرها و مراکز استانها

حاضران در این گردهمایی ضمن تسلیم ایام سوگواری سالار و سرور شهیدان حضرت امام حسین (ع) و باران یاقوتیش، حملات وحشیانه رژیم اشغالگر فلسطین به مردم بی دفاع و مظلوم غزه و سکوت جایبان رژیم صهیونیستی و مجامع بین المللی نسبت به جنایات اخیر غزه را محکوم کردند.

در این گردهمایی ضمن تأکید بر ضرورت اصلاح ساختار تشکلات شهرداری ها در امور فرهنگی، کارگروهی متشکل از معاونان فرهنگی، اجتماعی شهرداری های اصفهان، همدان، سیستان و برونیز و مسئولان وزارت کشور و سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور تشکیل و امور مربوطه را پی گیری نماید.

به منظور مشخص شدن وظایف و اختیارات دستگاه های مرتبط در مسائل فرهنگی شهرها و بهره یز از موازی کاری، کارگروهی با شرکت شی چند از معاونان فرهنگی، اجتماعی شهرداری های مراکز استانها و مسئولان وزارت کشور و سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور و پژوهشگران و استناد دانشگاه تشکیل و امور مربوطه را پی گیری نماید.

در این گردهمایی همچنین ضمن تأکید بر توجه جدی به بحث مهم مهندسی فرهنگی در حوزه برنامه ریزی فرهنگی بخش مدیریت شهری و شهرداری ها خواستار بیگیری جدی این موضوع در دیوخانه مربوطه که به تازگی در موسسه فرهنگی اطلاع رسانی و مطبوعاتی سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور تشکیل شده، شدند.

در ادامه مقرر شد معاونت های فرهنگی، اجتماعی شهرداری های مراکز استانها فهرست برنامه های پیشنهادی خود برای دهه مبارک فجر انقلاب اسلامی را حداکثر تا پایان دی ماه به موسسه فرهنگی اطلاع رسانی و مطبوعاتی سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور اعلام نمایند تا اقدامات مقتضی در خصوص اختصاص بودجه متناسب به این فعالیتها صورت پذیرد.
همچنین مقرر شد معاونت های فرهنگی اجتماعی شهرداری های مراکز استانها فهرست برنامه های پیشنهادی خود در زمینه راهیان نور را حداکثر تا ۱۰ بهمن ۸۷ به موسسه فرهنگی اطلاع رسانی و مطبوعاتی سازمان شهرداری ها و دهیارهای کشور اعلام نمایند تا اقدامات مقتضی در خصوص اختصاص بودجه مناسب به این امر صورت پذیرد.

همچنین مقرر شد گردهمایی آیین معاونت های فرهنگی، اجتماعی شهرداری های مراکز استانها ۲۲ آشتاد ماه در یزد برگزار شود.

طرح مدیریت شهری، نقطه قوت سه دهه حضور انقلاب

♦ فاطمه شهبازی

نگاهی به تاریخ تحولات مدیریت شهری در ایران پیش از انقلاب و پس از انقلاب حکایت از آن دارد که، شهرداری جایگاه اصلی و واقعی خود را به عنوان سیاست گذار در امور شهری پس از انقلاب و با تصویب ماده الحاقی در قانون برنامه سوم توسعه بدست آورد. در واقع ماده ۱۳۶، ابزار شکل گیری و تقویت نظام واقعی مدیریت شهری بود.

اهمیت مدیریت شهری پس از انقلاب و درک آن از سوی تصمیم گیران دولتی با توجه به رشد شهر و ضرورت خدمات دهی مطلوب به ساکنان آن، تا بدانجا پیش رفت که دولت‌های وقت به منظور کاهش تصدی‌گری و پرداختن به وظایف اصلی و اساسی خود، نگاه ویژه‌ای در واگذاری برخی فعالیت‌های مدیریت شهری به شهرداری‌ها داشتند. هر چند که با به پایان رسیدن برنامه سوم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی اهداف ماده ۱۳۶ به متوقف ظهور نرسید، اما طرح این مسئله از بدو تصویب قانون بلندی به سال ۱۳۸۶ منتهی تا ابتدای دهه سوم انقلاب اسلامی، حرکت نوین و نگاه ویژه‌ای به اهمیت اداره شهر داشت.

نگاهی به سیر مدیریت شهری در ایران نشان می‌دهد که امروزه مدیریت نوین در اداره شهرها، خدمات رفاهی بیشتری را برای مردم به ارمغان و مشارکت مردمی نیز تاثیر بسزایی در سرآوردن

مدیریت شهری داشته است. این در حالی است که پیش از انقلاب بنا به دلایل سیاسی، تغییراتی در قانون نلدیه سال ۱۳۳۱ ایجاد شد که در نهایت منجر به کاهش قدرت مردم در اداره شهر شد.

طرح تحقق مدیریت واحد شهری پس از انقلاب، هدفی نداشت جز آرایه خدمات مطلوب به شهروندان، اما کماکان سازوکار مناسبی تا کون برای تکوین آن در بیکره نظام مدیریت شهری صورت نگرفته است. در شهری چون تهران که نزدیک به ۲۶ دستگاه و هر یک با سیاستها و برنامه‌هایی که ناقص یکدیگر، در حرکت‌اند، برسیم مدیریت واحد شهری دور از انتظار است. در شرایطی که شهروند اداره شهر را به تهای از شهرداری انتظار دارد. شهرداری به عنوان آخرین تصمیم گیرنده و هسته اصلی در مدیریت شهری، نمی‌تواند در مجموعه‌ای که با فقدان روابط میان سازمانی بین عناصر مختلف مدیریت شهری دست یگریان است، شهر را اداره کند.

این مطلب از آن جهت بیان شد که هر چند تشکیل مدیریت واحد شهری از نقاط برجسته سیر تحول شهرداری‌ها پس از انقلاب است، اما موانع و مشکلات پیش‌روی تحقق آن در مواردی نیز نشانه نبود استقلال عمل شهرداری‌ها پس از انقلاب به شمار می‌رود.

محمد توسلی نخستین شهردار تهران پس از انقلاب در گفتگو با خبرنگاران درباره حدود اختیارات شهرداری تهران در قبل و بعد از انقلاب گفته است: من فکر می‌کنم شهردار تهران قبل از انقلاب و تا حدودی بعد از انقلاب اختیارات لازم را داشته‌اند، برای اینکه بعد از انقلاب حاکمان بتوانند اقتدار خود را در پایتخت اعمال کنند لازمه‌اش این بوده که شهرداری به لحاظ توانایی در سطح بالایی از اختیار قرار داشته تا بتواند شهر را اداره کند.

شهرداری یک نهاد عمومی اما غیر دولتی است که در قلمرو وظایف خود بایستی دارای استقلال عمل باشد، اما با این حال در ایران هیچ‌گاه شهرداری‌ها به طور کامل از این استقلال قانونی برخوردار بوده و علاوه بر آن قوانین موجود نیز، شهرداری‌ها را به شدت تحت کنترل و نظارت وزارت کشور سازمان‌ها و مقامات محلی در آورده است.

بر این اساس چنین نگرشی به شهرداری‌ها، عامل مهمی در نقض اختیارات و مسئولیت‌های این عنصر مهم مدیریت شهری به شمار می‌رود. از سویی دیگر گسترش شهرها و توسعه آن پس از انقلاب و در فاصله سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۷۵ و با وجود جنگ تحمیلی و مشکلات اقتصادی ۱۶۷ شهرداری جدید در کشور تاسیس شد و در نهایت در سال ۱۳۷۵ تعداد آن به ۶۵۰ شهرداری رسید اما مهم‌ترین تحول این دوره کاسته شدن حمایت‌های مالی

دولت از شهرداری‌ها و اشکالی آنها به منابع داخلی بود، ولی پس از جنگ و برقراری آرامش در کشور قانون برنامه سوم توسعه به دولت اجازه داد با توجه به توانایی‌های شهرداری‌ها آن گروه از تسدی‌های مربوط به دستگاه‌های اجرایی در رابطه با مدیریت شهری را که ضروری تشخیص می‌دهد همراه با نامین منابع مالی به شهرداری‌ها واگذار کند اما این امر به دلیل فاصله نداشتن وزارتخان‌ها و دستگاه‌ها در واگذاری وظایف خود به شهرداری‌ها ناکام ماند.

آنان معتقد بودند که با واگذاری وظایف، نه تنها دایره قدرت خود را محدود می‌سازند، بلکه از کمک‌های مالی دولت به واسطه تزریق آن به شهرداری‌ها بی‌نصب خواهند ماند. از سویی دیگر تسدی این وظایف بدون تعریف منابع مالی توسط شهرداری‌ها که با مشکلات مالی دست به گریبانند غیر ممکن به نظر می‌رسد و منجر به افزایش هزینه‌های خدمات شهری می‌شد.

در این بین برخی کارشناسان نیز معتقدند، واگذاری برخی وظایف وزارتخانه‌ها و دستگاه‌ها به نفع شهرداری‌ها نخواهد بود. زیرا با گذشت مدتی از زمان واگذاری این وظایف، شاهد خواهیم بود که شهرداری‌ها متورم و آن‌گاه مورد نقد قرار خواهند گرفت. با این اوصاف باید گفت گرچه نقطه قوت مدیریت شهری پس از انقلاب طرح موضوع شکل‌گیری و تقویت نظام واقعی مدیریت شهری بود، اما نقطه ضعف آن نیز عملیاتی نشدن این امر است.

سیر مدیریت شهری ایران از آغاز تا کنون گره ناگشوده‌ای دارد که همچنان شهرها را به پیگرهای بی‌روح تبدیل ساخته است و با وجود تحولات بی‌شماری که طی سی سال اخیر شاهد بودیم باز همچنان نقطه ضعفی به نام فقدان مدیریت شهری دارد چرا که آن ناشی از بی‌توجهی به ایجاد واحد ساختار تشکیلاتی است. یک ساختار اطلاعاتی واحد در شهرها که ضمن ارتباط دستگاه‌های مرتبط در امر اداره شهر، قادر باشد در مواقع تصمیم‌گیری و اجرا به اطلاعات واحد دسترسی یافته و از آنجا تصمیم متفرض با سایر دستگاه‌ها جلوگیری کند.

با این وجود، شکل‌گیری شوراهای اسلامی و مشارکت مردم در سرنوشت مدیریت شهری، ظهور نهادهای غیردولتی در عرصه اداره شهر و توجه ویژه به نقش شهروندان در انتصابات شهر و روستا از نقاط برجسته تحول مدیریت و اداره شهر پس از انقلاب اسلامی ایران است اما کماکان ایجاد مدیریت واحد شهری و استقلال عمل شهرداری‌ها همچنان در انتظار حرکتی نو از سوی تصمیم‌گیران دولتی است که تحقق آن می‌تواند برگ زویشی در دوره حکومت انقلاب اسلامی ایران باشد.

گزارش خبری
گذری سی ساله

نامگذاری خیابان ها و میادین شهر تهران

شهرداری تهران با حضور اطلاعیه‌ای اعلام کرد به منظور تحلیل و بزرگداشت خاطره ۱۵ خرداد میدان شاه سابق به نام میدان قیام ۱۵ خرداد نامگذاری شد. در قسمتی از این اطلاعیه آمده است: «سالروز قیام خوین ۱۵ خرداد سال ۱۳۳۲ را که نقطه عطف مبارزات حق طلبانه ملت مسلمان ایران و آغاز دوران توبین مبارزات اسلامی بر رهبری امام امت خمینی بت شکن و رهبر کبیر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران است اساس ظلم و ستم دوهزار و پانصد ساله رژیم شاهنشاهی را در خم پیچیده نهضتی را آغاز نمود که طومار سنگین استعمار و استبداد جهانخوازان داخلی و خارجی را در زباله‌دان تاریخ مدفون ساخت.» بقیه تصیرات اسامی به شرح زیر اعلام شد.

خیابان ابریشم خیابان رضا شاه کبیر (در نازی آباد) خیابان مستدر - خیابان محسن‌رضا شاه (در یاخچی آباد) به نام خیابان یاخچی آباد - خیابان زیاریان (منشعب از خیابان قزوین) به نام خیابان زترم - خیابان میر فندرسی (منشعب از خیابان قزوین) به نام خیابان مراد - خیابان اصلی و شمالی در شهرک مسعودیه به نام ابومسلم خراسانی - خیابان منشعب از غرب ابومسلم خراسانی به نام پیام - خیابان شرقی - غربی در شهرک مسعودیه به نام «آوار» خیابان شمالی - جنوبی در غرب شهرک مسعودیه به نام مظاهر - خیابان شمالی - جنوبی شرقی شهرک مسعودیه به نام خیابان مرشد - خیابان شمالی - جنوبی شرقی شهرک مسعودیه به نام خیابان راستی.

۱

خیابان قلاخ منشعب از جاده ساوه به نام خیابان ابودر، خیابان بدون نام حد فاصل خیابان دکتر حسن قاسمی و بزرگراه آل احمد به نام خیابان شهید گمام، خیابان بیات، حد فاصل خیابان باقرخان و خیابان آزادی به نام خیابان دکتر محمد قریب، خیابان ششم بهمن منشعب از خیابان وثوق به نام خیابان عشیر، خیابان معروف به فزه، منشعب از خیابان شهید گمام واقع در یوسف آباد به نام خیابان دوم زونن.

۳

خیابان وجدانی منشعب از فرشته به نام بیدار، خیابان نامدار منشعب از فرشته به نام گوهار، خیابان عضدالدوله منشعب از فرشته به نام دشتیار، خیابان حسام منشعب از مقصود یک به نام احسان، خیابان خلعتوری منشعب از حسامی به نام هاله، خیابان مفصودیک، منشعب از میدان تجریش به نام گلشن، خیابان مشار الملک منشعب از بوستان به نام بشیر، خیابان جهانشاهی منشعب از بوستان خیابان جهانشاهی منشعب از مصدق به نام تیدیز، خیابان خسروانی منشعب از بوستان به نام شاهنده، خیابان جالسار منشعب از مصدق به نام صالح، خیابان هلال منشعب از عضدالدوله به نام صحرا، خیابان دولتشاهی منشعب از مصدق به نام مینابه، خیابان پیرایش منشعب از مصدق به نام آرامش، خیابان اعتماد مقدم منشعب از مصدق به نام یخناش، خیابان فرخوار منشعب از مصدق به نام کرانه، خیابان شتاب از مصدق به نام ساحل، خیابان پهلوان منشعب از مصدق به نام رشید، خیابان آدرین منشعب از مصدق به نام افق، خیابان هروی منشعب از دکتر شریعتی به نام خزر، خیابان یزدگرد منشعب از توحید به نام نیایش، خیابان خوارزم شاه منشعب از نصرت به نام شاهنگ، خیابان سد فرخ منشعب از وحید به نام هلال، خیابان شمس منشعب از خیابان سعدی به نام کمانه، خیابان شهبور جنوب فرجام شرقی به نام کاوش، خیابان نساجس (ادامه وصال شیرازی) به نام حجاب.

۲

خیابان رشادیه به نام خیابان ارومیه، خیابان کسری به نام خیابان اوستا (منشعب از آزادی) - خیابان اردشیر بابکان به نام خیابان اسکندری شمالی - خیابان بلوار هزار بستگاه (در نازی آباد) به نام خیابان کوشا - میدان شهناز (در نازی آباد) به نام میدان کوشا - خیابان فرحناز (در نازی آباد) به نام خیابان آسبه - میدان شاهپور در نازی آباد به نام میدان نسری - میدان ولیعهد در نازی آباد - به نام میدان نیاکان - میدان شاه عباس کبیر - در نازی آباد به نام میدان اطلسی، خیابان فرحناز (در نازی آباد) به نام خیابان بنفشه - میدان فرحناز به نام میدان بنفشه - خیابان رضا پهلوی (در نازی آباد) به نام خیابان شقایق - میدان رضا پهلوی (در نازی آباد) به نام میدان تقابلق - خیابان شاهپور علامرضا (در نازی آباد) به نام

مالکیت اراضی موات در حریم شهر تهران لغو و بخشی از این اراضی به فضای سبز تبدیل می شود

شهر قانونی و یا واگذاری و یا تصرف بیوجه اشخاص دیگری در این زمینه بودند و با کمک دلالان و واسطه‌ها باز هم سر عدالت از مردم ناگاد را کلاه بگذارند. بنابراین وظیفه تمام مردم به ویژه ساکنین حریم شهر تهران است که با هوشیاری جنوی سواد استفاده این قبیل اشخاص را گرفته و در صورت مشاهده این افراد آنان را به مقامات قضایی و یا مناطق شهرداری معرفی کنند.

شهردار تهران گفت: با وجود آن که در تاریخ ۵۸/۲/۵ قانونی مبنی بر لغو مالکیت اراضی موات شهری به تصویب شورای انقلاب رسید و وزارت مسکن و شهرسازی مشغول اجرای آن شد اما این قانون فقط شامل زمین‌های موات داخل محدوده ۲۵ ساله شهرها می‌شد در حالی که محدوده ۲۵ ساله حدود ۶۰۰ کیلومتر و حریم استحفاظی شهر سطح آن حدود ۲۰۰۰ کیلومتر مربع است. بنابراین مالکیتی که بدون رعایت مصالح مردم و انقلاب زمین‌های زراعتی و باغات را به زمین‌های موات تبدیل و به افراد محروم فروخته‌اند مشکلات زیادی شهر تهران در این زمینه به وجود آورده‌اند. به طوری که در حریم شهر تهران، شهرداری و سایر سازمان‌های خدماتی مثل سازمان آب و برق قادر به عرضه خدمات نیستند و ساختمان‌هایی که در این زمین‌ها ایجاد شده است نیز بدون ضابطه و برنامه و فاقد خدمات برای زندگی است. به همین جهت و برای جلوگیری از ادامه این ضایعات در حریم شهر تهران مدتی قبل این قانون تسلیم شورای انقلاب شد که در تاریخ ۵۸/۱/۶ تصویب و دو روز پیش به سازمان‌های مسئول برای اجرا ابلاغ شد.

شهردار تهران افزود آنچه در این قانون قابل توجه است آن که اولاً زمین‌های موات معطل مانده که در آن‌ها عمران و آبادانی نشده طبق اصول شرعی و قانونی از تاریخ ابلاغ قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری و مصوبه ۵۸/۲/۵ در مالکیت اشخاص نیست و ثانیاً مالکیت کسانی که از تاریخ مهر ماه ۵۸ در زمین‌های خود به کشت و زرع و یا درختکاری ادامه داده‌اند و در آبادانی و عمران آن کوشیده‌اند هیچگونه خطی وارد نشده است و آن‌ها کماکان می‌توانند یا گرفتن پروانه از وزارت کشاورزی و عمران روستایی به کار خودشان ادامه دهند و در شرایطی که این شهر بزرگ را هر چیز به کشاورزی احتیاج دارد به مردم شهرشان خدمت بدهند. بنابراین زمین‌هایی هم که در حریم شهر تهران موات هستند طبق برنامه‌هایی که توسط شهرداری تهران یا شرکت وزارت کشاورزی تنظیم می‌شود به تدریج به مناطق سبز تبدیل و در اختیار ساکنین این شهر قرار خواهد گرفت.

شورای انقلاب در جلسه شب با حضور ریاست جمهوری لایحه قانونی راجع به لغو مالکیت اراضی موات واقع بین محدوده ۲۵ ساله قانونی و حریم استحفاظی آن را در شهر تهران، به تصویب رساند. به موجب ماده واحده این لایحه قانونی که برای اجرا به شهرداری تهران - وزارت کشاورزی و عمران روستایی وزارت مسکن و شهرسازی نیز ابلاغ شده است کلیه اراضی واقع بین محدوده ۲۵ ساله قانونی شهر تهران و حریم استحفاظی که به صورت موات معطل مانده و در آن عمران و آبادانی به عمل نیامده است مالکیت اشخاص نسبت به آن‌ها طبق مفاد قانونی لغو مالکیت اراضی موات شهری از تاریخ ابلاغ آن لغو می‌شود. در مصوبه تک این لایحه خاطر نشان شده است که آن قسمت از اراضی که طبق تشخیص کمیسیون منتخب از نمایندگان وزارت کشاورزی و عمران روستایی، وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری تهران، به صورت مزروعی و یا باغ بوده و در مهرماه سال ۵۸ در آن کشت و درختکاری شده زمین کشاورزی تشخیص و صاحب و یا صاحبان آن‌ها می‌توانند به کار کشاورزی یا پروانه صادره از وزارت کشاورزی و عمران روستایی ادامه بدهند. در تفسیر دو این قانون هم آمده است ترتیب عمران و استفاده تبدیل اراضی موات مندرج در این قانون به صورت منطقه سبز طبق برنامه است که توسط شهرداری تهران با مشارکت وزارت کشاورزی و عمران روستایی انجام خواهد شد. تفسیر سه این قانون در مورد متخلفین است و در آن یادآور شده است اشخاصی که مبادرت به فروش یا تصرف اراضی موات موضوع قانون را بکنند یا در آن ایجاد بنا و سایر تصرفات را بنمایند یا اشخاصی دیگر را متصرف این اراضی قلمداد کنند علاوه بر محکومیت به پرداخت دو برابر مبالغی که بابت فروش یا به تصرف قانون این اراضی عایدشان شده است به صندوق دولت واریز و به مجازات مقرره در ماده ۲۲۸ قانون مجازات عمومی نیز محکوم خواهند شد. از همین رو، تکلیف هر یک از وزارتخانه‌های کشاورزی، عمران روستایی، مسکن و شهرسازی و یا شهرداری تهران، برای تعقیب این قبیل اشخاص کافی است.

به دنبال ابلاغ تصویب نامه شورای انقلاب توسط شهردار تهران اعلام کرده با این کار دست زمین خواران و سرمایه داران بزرگ که با تفکیک زمین‌های کشاورزی و باغات به زمین‌های موات و فروش آن‌ها به مردم مستضعف مشغول بر گرفتن جیب‌هایشان بودند از دامن مردم محروم و بدون مسکن کوتاه شد. همچنین توسط یکی از دیگر خاطر نشان ساخت که با لغو مالکیت اراضی حریم شهر تهران امکان دارد گروهی از مالکین بزرگ و زمین‌خواران دست به اقداماتی نظیر فروش

حدیثه کرشاسمی، مذاکره‌کننده باخبروی

ژروند سرسبزی را به کدکن می‌آورد

نشریه داخلی شهرداری و شورای شهر کدکن با عنوان "ژروند" هر دو ماه یکبار چاپ و در میان شهروندان و نهادهای دولتی توزیع می‌شود. دو ماهنامه "ژروند" در هشت صفحه با مطالبی گوناگون از اخبار شهرداری و شورای شهر، اجتماعی،

سیاسی و فرهنگی و در چاپ تمام رنگی به دست علاقمندان می‌رسد. از جمله اخبار مهم مربوط به شهرداری کدکن در این شماره می‌توان به حواست پنج میلارد ریالی شهرداری، آغاز به کار سومین همایش بزرگداشت عطار کدکنی

نیشابوری و تصویب چاپ کتاب با موضوع کدکن از سوی شورای شهر اشاره کرد. گفتنی است نام "ژروند" برگرفته از نام منتظمی سرسبز در حاشیه شهر کدکن است که زادگاه عطار و مطهره پسر وی در این مکان قرار دارد.

ورودی‌های شهر قم زیبا می‌شوند

طرح پاکسازی ورودی‌های شهر قم از ضایعات و نخاله‌های ساختمانی به منظور ایجاد زیبایی بصری به اجرا درآمد. معاون شهردار قم با بیان این که سیمای محورهای ورودی، شهر قم فاقد زیبایی بصری است، گفت: تخلیه غیر مجاز نخاله و پسماندهای عمرانی و

ضایعات سنگرها باعث نازیبایی بصری و مشکلات عدیده زیست‌محیطی و بهداشتی در شهر شده که در همین راستا، شهرداری قم اقدام به تشکیل ستاد ساماندهی خاک و نخاله ساختمانی و مواد زائد کرده است. جواد جودگی با اشاره به این که طرح پاکسازی توسط

شهرداری و با همکاری برخی از ادارات استان اجرا خواهد شد افزود: فاز اول این طرح به منظور پاکسازی و تسطیح ۵ هکتار از زمین‌های آلوده به نخاله‌های عمرانی، ساختمانی و مواد زائد در مسیر کمربندی و بزرگراه امام علی (ع) از میدان ولیمصر (ع) و سه راهی خرمشهر تا میدان ۷۲ تن اجرایی خواهد شد.

فارسان، شهری که "یک روز مثل قدیم" شد

شورای اسلامی شهر و شهرداری فارسان با نگاهی سنتی به معضل ترافیک شهری و آلودگی صوتی و با شعار در یک روز مثل قدیم اقدام به تشویق عموم مردم به استفاده نکردن از خودرو کرده‌اند.

یک روز مثل قدیم و یا یک روز بدون خودرو در حالی در شهر فارسان برگزار شد که مورد استقبال عموم مردم قرار گرفت. شورای اسلامی و شهرداری فارسان این حرکت نمادین را به منظور ترویج فرهنگ عمومی و جلب همکاری و مشارکت

مردم درباره نحوه زندگی شهرنشینی برگزار کردند و با این اقدام اعلام کردند که موضوع پیاذره‌روی و دوجرخه‌سواری نه تنها عملی کم ارزش برای افراد جامعه نیست، بلکه خود نوعی فرهنگ عالی در جامعه شهرنشینی محسوب می‌شود.

شهر شوط، گردشگران را فرا می‌خواند

شهرداری شوط در استان آذربایجان غربی به منظور جذب گردشگران داخلی و خارجی پروژه تفریحی - توریستی آبگرم معدنی این شهر را با امکانات رفاهی راه اندازی می‌کند. آبگرم معدنی شهر شوط که در واقع نگین این شهر به شمار می‌رود، به دلیل مجاورت و نزدیکی

با مرزهای کشورهای ترکیه و آذربایجان و همچنین قرار گرفتن در مسیر کلیسای مشهور طابووس که به تیت جهانی رسیده است مورد توجه گردشگران خارجی قرار دارد. شهرداری شوط با در نظر گرفتن اهمیت جذب منابع مالی از طریق گردشگران خارجی و داخلی با همکاری

سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، اقدام به تأسیس استخر آبگرم در فضای ۱۸۰۰ متر مربع کرده است. آبگرم معدنی شهر شوط که خاصیت درمانی دارد، در صورت تأمین اعتبار فاز اول مجتمع تفریحی و توریستی آن به بهره‌برداری خواهد رسید.

بودجه شهرداری ایزدشهر ۷ برابر شد

با گذشت سه سال از تأسیس شهرداری ایزدشهر، بودجه این شهر ۶ هزار تفری از ۳ میلیارد ریال به ۲۱ میلیارد ریال افزایش پیدا کرده است. شهردار ایزدشهر در ضمن با بیان این مطلب گفت: با تصویب متمم بودجه سرانه هر شهروند ایزدشهری نیز ۱/۵ برابر افزایش یافته است و هم اکنون سرانه بودجه هر شهروند ۲۱۰ هزار تومان می‌باشد. احمد توکلی همچنین از ایجاد آژانس‌های آذاری در شهرداری ایزدشهر خبر داد و افزود: سایت اینترنتی شهرداری نیز فعال است و عموم شهروندان می‌توانند از اخبار و اطلاعات مربوط به شهرداری آگاه شوند.

صدای شهر و شهروند در آمل طنین‌انداز شد

و یاری آنان به خدمتگزاران و مجریان خدمات شهری شاهد تعامل شهروندان و مسئولان شهری خواهیم بود. گفتنی است برنامه رادیویی صدای شهر و شهروند در قالب ۲۸ برنامه ۶۰ دقیقه‌ای با ساختار ترکیبی - نمایشی هر هفته روزهای شنبه به طور زنده از ساعت ۱۵ الی ۱۶ در این شهر طنین‌انداز می‌شود.

سعی داریم عملکرد شورای اسلامی شهر، شهرداری و سازمان‌های تابعه آن را به مردم معرفی کنیم. حسین عزیززاده همچنین یکی از اهداف اصلی این برنامه را مشارکت مردم در انجام وظایف اجتماعی در زندگی شهری عنوان کرد و افزود: « با بخش برنامه صدای شهر و شهروند علاوه بر مشارکت شهروندان

شهرداری و شورای اسلامی شهر آمل به منظور آموزش حقوق شهروندی و با هدف اصلاحات آموزش برنامه رادیویی - صدای شهر و شهروند را با همکاری صدا و سیما مرکز مازندران راه‌اندازی کرد. شهردار شهر آمل با تأکید بر این که برنامه صدای شهر و شهروند جنبه آموزشی دارد گفت: در این برنامه

ارومیه کلانشهر می‌شود

تصدی‌گری به سمت راهبردی و نظارت گام برداریم. شهردار ارومیه در ادامه یکی از علل تأخیر در پروژه‌های عمرانی شهر را گستردگی و متنوع بودن پروژه‌ها عنوان کرد و افزود: نبود برنامه منسجم از سوی شرکت‌های خدمات‌رسان در جایگاه‌های تأسیسات یکی از عوامل اصلی تأخیر در اجرای پروژه‌ها در برنامه زمان‌بندی شده است.

اختصاص یافته از محل منابع دولتی است که فقط ۵۰ درصد آن تحقق یافته است. وی در بخش دیگری از صحبت‌های خود با تأکید بر تقویت بخش خصوصی در شهرداری اظهار کرد: بخش خصوصی به عنوان نیروی فعال شهرداری محسوب شده و در این راستا سعی داریم تا بسیاری از فعالیت‌های روزمره شهرداری را به بخش خصوصی واگذار و به جای

شهردار ارومیه از پیوستن این شهر به جمع کلانشهرهای کشور خبر داد و اعلام کرد که شهردار ارومیه ظرفیت و زیرساخت‌های تبدیل شدن به کلانشهر را دارد. ابراهیم بازمیان در جمع خبرنگاران همچنین مجموع بودجه سال جاری شهرداری ارومیه را ۸۰۰ میلیارد ریال عنوان کرد و گفت: از این میزان ۱۰ میلیارد اعتبار

ستاد شهرداری‌ها و دهیاری‌های مازندران تشکیل شد

یونس حسینی در ادامه افزود: این ستاد همچنین موافقت است به طرح‌های جمع‌آوری آب‌های سطحی، اجرای طرح بافت‌های تاریخی، تفصیلی و طرح‌های ساماندهی به حاشیه‌نشینان، بافت‌های فرسوده شهری و پسماند‌های آن اقدام کند.

شده ضمن بیان این خبر درباره موارد تفویض شده از سوی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کل کشور به ستاد گفت: کمک به طرح‌های توسعه شهری شامل: آبیاری فضای سبز شهری، اجرای طرح‌های گردشگری، ساماندهی گلزار شهدا از جمله وظایف این ستاد است.

در راستای سیاست تمرکززدایی اداری و به منظور ساده‌سازی مراحل انجام کار و فراهم آوردن تسهیلات لازم برای تسریع امور، ستاد شهرداری‌ها و دهیاری‌های مازندران تشکیل شد. مدیر کل دفتر شهری استانداری و مدیر ستاد یاد

توزیع مخازن بازیافتی و آموزشی مدیران مجتمع‌ها در شیراز

براساس این خبر، تاکنون مدیران ۲۰۰ مجتمع آپارتمانی نسبت به نحوه استفاده از مخازن بازیافتی و

شده در مجتمع‌های آپارتمانی/ اقدام به آموزش مدیران این مجتمع‌ها کرده است.

سازمان بازیافت شهرداری شیراز/ به منظور فرهنگ‌سازی و استفاده اصولی از مخازن بازیافتی توزیع

نیز انتقال آن به ساکنین مجتمع‌ها آموزش دیده‌اند.

مخازن بازیافتی توزیع شده در سه طرح مختلف کارتن پلاست، مخازن ۲۴۰ لیتری و مخازن ۶۶۰ لیتری طراحی شده‌اند که مخزن نوع اول در مجتمع‌ها و مسکونی کمتر از ۴ واحد، مخزن ۲۴۰ لیتری در مجتمع‌های بین ۵۰-۴ واحد و مخازن ۶۶۰ در مجتمع‌های بزرگ و بیش از ۵۰ واحد توزیع شده است.

تاکنون جمعیتی بالغ بر ۱۸ ملی ۲۰ هزار نفر توسط مدیران مجتمع نسبت به نحوه استفاده از مخازن بازیافتی، تکنیک زباله و اهمیت دادن به خلای کثیف آموزش و توجیه شده‌اند.

همزمان با فرا رسیدن دهه فجر:

بزرگترین مجسمه سیمرغ شنی جهان در بندرعباس رونمایی می‌شود

شهرداری بندرعباس، به مناسبت فرا رسیدن سی‌امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی بزرگترین مجسمه سیمرغ شنی جهان را در ساحل بندرعباس رونمایی می‌کند. معاون خدمات شهری شهرداری بندرعباس با بیان این که این مجسمه با نمادی از سی دستلورد

سازمان فرهنگی و ورزشی شهرداری طراحی شده است گفت: این مجسمه شنی، ۵۰ متر طول، ۳۰ متر عرض و ۳ متر ارتفاع دارد و به عنوان بزرگترین مجسمه شنی جهان در کتاب رکوردهای بین‌المللی گینس ثبت خواهد شد. یعنی خادسی یازدهم بهمن ماه را پایان ساخت

مجسمه سیمرغ شنی دانست و افزود: این مجسمه در نخستین روز دهه مبارک فجر، رونمایی می‌شود و شهروندان می‌توانند از آغاز جشن‌های پیروزی انقلاب تا فرا رسیدن غنم نوروز ۸۸ از بزرگترین مجسمه شنی جهان در سال بندرعباس بازدید کنند.

اجرای سیستم نوین آبیاری در فضای سبز کرمان

سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری کرمان با هدف بهینه‌سازی مصرف آب مورد نیاز آبیاری فضاهای سبز شهر از شبکه آب خام اقدام کرد و فضاهای سبز را نیز به سیستم‌های آبیاری تحت فشار مجهز کرده است. قائم مقام و معاون خدمات شهری شهرداری کرمان با

اعلام این خبر گفت: با توجه به این که آبیاری فضاهای سبز شهری با استفاده از تانکر همواره هزینه‌های گزافی را به سیستم خدمات شهری وارد می‌کرد تصمیم گرفته شد تا جهت کاهش این هزینه‌ها و بهینه‌سازی در مصرف آب و کاهش نیروی انسانی، فضاهای سبز شهری را به سیستم‌های نوین آبیاری (قطره‌ای - بارانی و باغی)

مجهز کنیم.

کردی، با بیان این که ۶۰ هکتار از فضاهای سبز شهر کرمان به سیستم آبیاری قطره‌ای و بارانی مجهز شده‌اند افزود: برخی فضاهای سبز شهر کرمان که درختان کهن، قدیمی و حساسی دارند نیز به سیستم آبیاری باغی مجهز شده‌اند.

از فراز ۳۰ سال رخدادهای شهری

در میدان‌های تهران ساعت نصب می‌شود

شهرداری تهران اعلام کرد در نظر دارد بر روی پایه‌های موجود مجسمه‌های طاغوت که در زمان پیروزی انقلاب به دست مردم سرنگون شده است ساعت‌های اتوماتیک نصب

نماید. در اطلاعیه‌ای که به همین منظور از طرف شهرداری تهران انتشار یافت از همه شهروندان تهران خواسته شده است که نظریات، پیشنهادات و امکانات خود را در این

مسورد به دفتر روابط عمومی شهرداری تهران واقع در طبقه نهم ساختمان مرکزی شهرداری خیابان دکتر فاطمی ارسال دارند تا براساس این نظریات اقدام شود.

مدیرعامل سازمان ترافیک

اصلاح سیستم مدیریت شهری تنه‌ها راه حل اساسی ترافیک تهران است

محل احداث ترمینال‌های شرقی و غربی اتوبوس‌های مسافربری بین شهری تعیین و اعلام شد. مهندس ریاضی گفت: برای کاهش هر چه بیشتر حجم ترافیک پیدا کردن رانل‌های مناسب و نیازمندی که رفت و آمد را از بی‌است‌فعلی بدر آورد، باید شبکه کتولی خیابان‌های تهران هر چه سریع‌تر اصلاح شود و خطوط کمربندی با جریت بیشتری ساخته و مورد بهره‌برداری قرار گیرند.

مدیر عامل سازمان ترافیک یادآور شد: برای بهبود وضع عبور و مرور و کاهش سفرهای مبهوده و غیر ضروری مردم تهران، علاوه بر ایجاد مبادین سبده و ترعاز و ترمنال در چهارگوشه شهر می‌بایست در سیستم چراغ‌های قرمز و همچنین جایگزین کردن مدیریت صحیح شهری که تمامی خدمات ضروری مردم را در یک محله یا منطقه متمرکز سازد، اقدام کرد و تمامی آن نیز تسهیلاتی جهت رفاه بیشتر اتوبوس سواران و جذب جمعیت اتوبوس سوار به اتوبوس و سایر وسیله نقلیه عمومی فراهم آورد که این کار به تدریج از سوی شهرداری و سایر سازمان‌های مملکتی به سایر مهاجرت پیانده شود. آمار در حال حاضر نشان می‌دهد که ۷۰ درصد از رفت و آمد مردم در تهران با وسایل نقلیه شخصی و ۳۰ درصد با اتوبوس و سایر وسایل صورت می‌گیرد و هدف از اجرای کلیه طرح‌های ترافیکی هر جا به جا کردن و متعادل ساختن این آمار در جهت ایجاد محیط قابل تحمل و سالم برای تهران است.

پنجمینیه ۲۶ خرداد ۱۳۵۹ - شماره ۱۴۱۳

روزنامه اطلاعات

انفجار بمب در بازار «بزازخانه» ارومیه تلفات جانی نداشت

۱۷ مغازه در این واقعه آسیب دید

نایب این خبر گفت: علاوه بر خسارات مالی، سرابدار بازار شهرستان ارومیه به نام محمد حسین در این حادثه از ناحیه پا مجروح شد که در بیمارستان هلال بستری می‌باشد.

کار گذاشته شده بود به فروشگاه مذکور و ۳ مغازه دیگر خسارات قابل‌توجهی وارد آمد و ۱۴ مغازه دیگر هم خسارات جزئی برداشتند. فرمانده سپاه پاسداران ارومیه، ضمن

ارومیه - بمبی در بازار «بزازخانه» ارومیه منفجر شد و خسارات مالی به چند مغازه وارد آمد. بر اثر انفجار این بمب که در یک پارچه فروشی به نام فروشگاه «فاضل»

ششمینیه ۲۴ تیر ۱۳۵۹ - شماره ۱۴۱۴

روزنامه اطلاعات

کارهای عمران شهری در اسلام آباد

متر مکعب احداث شده که در حال اتمام است این پروژه‌ها با اختیار دوپست و سی میلیون ریال در دست اجرا است.

اسفالت خیابان‌ها و معابر عمومی، الگوسازی و توسعه لوله کشی آب است که در سطح شهر دنبال می‌شود. برای توسعه لوله‌کشی آب، یک منبع به کنجایش نهادند.

کرمانشاه - عملیات عمران شهری در شهر اسلام آباد که در سطح گسترده‌ای شروع شده است با سرعت پیش می‌رود. برنامه‌های عمران شهری اسلام آباد شامل

هوشمینیه ۳۰ تیر ۱۳۵۹ - شماره ۱۴۱۵

روزنامه اطلاعات

آیین‌نامه جدید استخدامی کارمندان شهرداری تصویب شد

سازمان شهرداری تهران، مشکلاتی که تا به حال از لحاظ نحوه اجرای کارها و سلسله مراتب سازمانی وجود داشت و خود یکی از علل کتولی و ایجاد مشکلاتی در زمینه رفاه نیاز آرباب رجوع را فراهم می‌ساخت در سیستم جدید از میان خواهد برداشت.

و مطرح طبقه بندی کارمندان شهرداری تهران پس از گذشت یکسال و نیم بالاخره تهیه و تصویب شد و به دنبال آن تجدید سازمان شهرداری و اقداماتی که موجب تحولاتی در رابطه اداری این سازمان گردد ضروری است. مهندس توسلی خاطر نشان ساخت با تجدید

آیین‌نامه استخدامی و طرح طبقه‌بندی جدید کارمندان شهرداری تهران تصویب شد و به موجب آن تشکیلات سازمانی شهرداری تهران دگرگون می‌شود. این مطلب را مهندس توسلی شهردار تهران طی یک گفتگوی تلفنی در اختیار روزنامه اطلاعات گذاشت: آیین‌نامه استخدامی

ششمینیه ۲ مرداد ۱۳۵۹ - شماره ۱۴۱۶

روزنامه اطلاعات

تونل ترمینال تهران آماده بهره‌برداری شد

عملیات ساختمانی تونل زیرگذر ترمینال اتوبوس‌های مسافری به پایان رسید و رفت و آمد از روی آن ظرف دو سه روز آینده آغاز می‌شود. یک مقام آگاه در شهرداری تهران ضمن اعلام این مطلب در این زمینه گفت: ساختمان تونل از هر لحاظ آماده است و فقط آسفالت قسمتی از باقی مانده که آن هم ظرف یکی دو روز آینده حاتم خواهد بافت. وی یادآور شد که اتوبوس‌های مسافری می‌توانند ظرف یکی دو روز آینده از روی تونل عبور کنند و قسمت داخلی آن هم پس از آسفالت تا آخر هفته قابل عبور خواهد بود. همین مقام افزود: با افتتاح این تونل زیرگذر، رفت و آمد اتوبوس‌های مسافری و سایر اتومبیل‌ها به داخل ترمینال با تسهیلات بیشتری انجام می‌گیرد بدین ترتیب اتوبوس‌های مسافری بدون آن که وارد خیابان‌های شلوغ و پر ترافیک جنوب شهر گردند می‌توانند با سرعت از تهران خارج شوند و به اتوبان‌های محور تهران برسند. خبرنگار ما از اول این مقام آگاه در شهرداری تهران می‌نویسد: با بهره‌برداری از تونل مزبور، مقررات ویژه‌ای برای رفت و آمد اتوبوس‌های مسافری به محوطه داخلی و سایر اتومبیل‌ها و مینی‌بوس‌ها به اجرا گذاشته می‌شود.

روزنامه اطلاعات

یکشنبه ۵ مرداد ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۲۰۰

همزمان با فرا رسیدن دهه فجر:

مازاد خاک و مصالح ساختمانی را از خیابان‌ها جمع‌آوری کنید

خود پرهیز کنید. در اطلاعیه شهرداری تهران آمده است که با متخلفین برابر مقررات عمل خواهد شد.

سازاد خاک و مصالح ساختمانی را از خیابان‌ها و پیاده‌روها جمع‌آوری کنند و حفازه‌داران نیز از گذاشتن یا نصب هر گونه اشیاء در جلوی مغازه

بسیار منظور جلوگیری از هر نوع تصادف رانندگی و حوادث دیگر در مواقع خاموشی شهردار تهران در اطلاعیه‌ای از کتبه شهروندان ایرانی خواست

روزنامه اطلاعات

شنبه ۱۲ مهر ماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۲۵۳

محدوده محلات منطقه یک تهران مشخص شد

آن ۱۰۶ هزار ۸۱۵ نفر و دارای یازده محله می‌باشد. محدوده خدماتی منطقه یک شهرداری تهران از شمال به ارتفاعات ۱۸۰۰ متر از شرق به محدوده جدید ۲۵ ساله شهر تهران از جنوب به بزرگراه دوگل و بزرگراه لوین و از غرب به مسلسل پونک محدود می‌شود.

محدوده مناطق دیگر شهرداری نیز متعاقباً اعلام گردیده است.

جنگی بر کشورمان حکمفرماست در انجام هر چه بهتر و صحیح‌تر کارهای مربوط به امداد و کمک‌رسانی، امنای حریق و تاسیس مایحتاج ضروری افراد هر محل با یکدیگر مشارکت کنند.

منطقه یک شهر تهران

مساحت آن مجموعاً ۷۷/۵۰ کیلومتر مربع جمعیت

به دنبال اعلام برنامه تقسیم‌بندی جدید شهر تهران به ۲۰ منطقه، ۳۴۱ محله که از ۱۵ ایان برای مقابله با عوارض جنگ به مرحله عمل در خواهد آمد. به امید این که ساکنین محلات مختلف تهران با آشنایی و شناختی که از محدوده محله خود پیدا می‌کنند در انتخاب افراد صالح و بی‌طرف و نیز معتقد و علاقمند به کارهای خدماتی بتوانند در این برهه حساس از زمان که شرایط

روزنامه اطلاعات

یکشنبه ۱۷ مهر ماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۲۵۸

فعالیت‌های عمرانی در رشت

برق‌رسانی آماده بهره‌برداری است و حدود ۲۹ طرح دیگر نیز در سطح روستاها در دست اجرا است.

طرح‌های عمرانی پرداخت و گفت: در حال حاضر چند طرح عمرانی از جمله احداث حمام، پل، کشتارگاه، مسجد، آب آشامیدنی، آبرسانی و

فرماندار شهرستان رشت در گفتگویی ضمن اشاره به اقداماتی که در جهت تأمین مایحتاج عمومی که در این شهر انجام شده، به شرح

روزنامه اطلاعات

شنبه اول آذرماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۳۹۱

فعالیت‌های عمرانی در دهگلان

سندج - عملیات مریحاً به توسعه لوله‌کشی آب آشامیدنی، ایجاد ۱۵ واحد سکونی، "ساختن شهرداری" و تکمیل تربیت بدنی مرکز بخش دهگلان در کردستان آغاز شد. همچنین ۸۰ درصد از کارهای ساختمانی یک حمام که به وسیله جهاد سازندگی ساخته می‌شود، پایان یافته است و عملیات راه توسعه جریعی دهگلان، حمی، شلوانی و بلوستی همچنان ادامه دارد.

یکشنبه ۴ آذرماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۳۲۹۸

روزنامه اطلاعات

کارگران شهرداری مشهد ماشین زباله کش ۹ تنی ساختند

برای کم کردن هزینه شهرداری مشهد، سرگرم ساختن چندین دستگاه ماشین آتش‌نشانی، زباله‌کشی و بیگان هستند و با اجرای طرح‌های خود می‌توانند تا حد زیادی هزینه شهرداری را کاهش دهند.

زباله‌کش ۹ تنی سازند. این دستگاه که هم اکنون در بازار آزاد در حدود ۶۰۰ هزار تومان ارزش دارد، در امر جمع‌آوری زباله از سطح شهر به کار گرفته می‌شود. این کارگران خلاق و متعهد در حال حاضر

کارگران موتور شهرداری مشهد، در رابطه با تحریم اقتصادی در رفع نیازهای شهری، موفق شدند طی مدت ۲۶ روز با هدف هزینه‌ای معادل ۲۵ هزار تومان و با استفاده از قطعات ماشین‌های اسقاط و از کار افتاده، یک دستگاه ماشینی

دوشنبه ۱۲ آذرماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۳۳۰۵

روزنامه اطلاعات

فعالیت‌های عمرانی شهرداری دهقان اصفهان

خیابان و کوچه با اعتبار ۱۲ میلیون و ۵۰۰ هزار ریال و نیز تکمیل حمام شهرداری با اعتبار دو میلیون و ۷۰۰ هزار ریال در دست اجرا است.

کشتارگاه با هزینه یک میلیون و ۵۰۰ هزار ریال حفرو تجهیز چاه آب آشامیدنی شماره سه با هزینه سه میلیون و ۷۰۰ هزار ریال و زیرسازی، آسفالت و جدول‌بندی چند

به گزارش رویه عمومی استانداری اصفهان فعالیت‌های عمرانی سال ۵۹ شهرداری دهقان را اعلام کرد طبق این گزارش، دیوار کشی، نرده‌کشی و تکمیل

پنجشنبه ۱۸ آذرماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۳۳۳۰

روزنامه اطلاعات

اجرای سی‌ونه طرح عمرانی سپیدان (فارس)

بیمارستان شهر با هزینه‌ای معادل سه میلیون ریال و تأسیسات بخابرات با دو میلیون ریال هزینه توسعه یافته و عملیات ساختمانی یک درمانگاه در جنوب شهر با ۵ میلیون ریال اعتبار به وسیله پیمانکار آغاز شده است.

روشنایی، احداث تعمیر مدارس و پل‌های عبوری و لایروبی قنوات، از سوی این فرمانداری به اجرا درآمد است. وی در همین گفتگو اعلام کرد که در مدت مذکور، علاوه بر کمک به دستان‌های عشایری،

فرماندار سپیدان در تماسی با خبرگزاری پارس اطلاع داد که طی یکسال گذشته، با اعتباری معادل ۲۶ میلیون و نهصد و نود هزار و هفتصد ریال، از محل اعتبارات یک روز درآمد نفت، سی و چهار طرح عمرانی شامل سیل بند، آبرسانی و ایجاد راه‌های

شنبه ۲۶ مهرماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۳۲۶۵

روزنامه اطلاعات

فعالیت‌های شهرداری اصفهان

مترمربع، حفرو تفتیح ۳۸ چاه آب باران، ۲۰ متریل سازی، حمل ۵۸۲ کیلوی زباله، حمل ۱۲۰ کیلوی لجن و خاکه، اطلاق ۱۲ مورد حریق، لکه‌گیری و چمن‌کاری ۵۰۰۰ مترمربع و گل‌کاری در سطح ۵۰۰۰ مترمربع.

پروانه و بر خلاف پروانه ارسال ۴۰ پرونده به کمیسیون جاده سد، استعلام بانکی ۱۰۹ مورد، جوی‌سازی ۲۲۰ متر، زیرسازی ۲۲۱۴ مترمربع، تسطیح معابر ۳۵۵۰ مترمربع، آسفالت ۲۲۱۳ مترمربع معابر، لکه‌گیری ۲۸۵۶

شهرداری اصفهان فعالیت‌های انجام شده در هفته گذشته را با این شرح اعلام کرد: صدور ۹۴ فقره پروانه ساختمانی، صدور ۴ فقره تفکیک، تعطیل ۱۰۱ ساختمان بدون پروانه، جلوگیری از ۱۱ مورد دیوارکشی بدون

پنجشنبه ۱۷ مهرماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۳۳۵۸

روزنامه اطلاعات

برای درختان معابر و محوطه‌های مسکونی شناسنامه تهیه می‌شود

به موجب این‌نامه اجرایی لایحه قانونی حفظ گسترش فضای سبز در تهران کلیه درختان در محوطه‌های مسکونی و معابر عمومی و پارک‌ها دارای شناسنامه می‌شوند. و آسیب زدن به درختان یا قطع بی‌دلیل آن‌ها علاوه بر تعقیب جزایی و جریمه نیز خواهد داشت. به موجب این این‌نامه برای هر واحد مسکونی که فضای سبز داشته باشد از طرف شهرداری تهران شناسنامه‌های مبنی بر تعداد، نوع، محیط، سن درخت و مشخصات مالک تهیه می‌شود. درختان معابر و پارک‌ها علاوه بر پلاک‌کوبی فهرست برداری و مشخصات کامل درخت‌ها ثبت خواهد شد.

روزنامه اطلاعات

شنبه ۳ آبان ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۲۷۰

اجرای ۵۵ پروژه عمرانی

اداره کل مسکن و شهرسازی استان آذربایجان غربی طی گزارش پیرامون پیشرفت کارهای ساختمانی طرح‌های عمرانی تحت نظارت این اداره کل اعلام داشت که فعالیت به منظور تکمیل ۵۵ پروژه عمرانی در سطح استان همچنان ادامه دارد.

روزنامه اطلاعات

پنجشنبه ۲۲ آبان ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۲۴۶

بر پایه این گزارش تا پایان مهر ماه سال جاری کارهای ساختمانی خانه‌های سازمانی شهرستان مهاباد به طور ۱۰۰ درصد پایان یافته و آماده بهره‌برداری است. همچنین عملیات ساختمان ۲۲ پروژه از ۵۵ طرح

در دست احداث نیز بیش از ۵۰ درصد پیشرفت داشته و امید می‌رود که در آینده نزدیک آماده بهره‌برداری شود. این طرح‌ها بیشتر شامل خانه‌های سازمانی لرزان قسمت مراکز بهداشتی، احداث و اسفالت خیابان‌ها و معابر عمومی و ایجاد مراکز خدماتی است.

پیشنهاد شهردار تهران در مورد تعیین ساعت کار کارمندان

به منظور جلوگیری از تراکم بیش از حد مسافران و کمبود وسایل نقلیه عمومی در ساعات شروع و پایان کار ادارات بهتر است این ساعات در سازمان‌ها و اداره‌های مختلف همزمان نباشد تا در فاصله زمانی بیشتر کارمندان تمام ادارات به مراکزهای خود برسند. این پیشنهاد را مهندس توسلی شهردار تهران به دنبال یک نوشتن کردن ساعات کار کارمندان دولت و تراکمی که همین علت در رفت و آمد مسافران به وجود آمده است مطرح کرد. شهردار تهران در این مورد گفت: به همین منظور ساعات شروع کار شهرداری تهران از ۷

روزنامه اطلاعات

دوشنبه ۲ شهریورماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۲۲۲

صبح تا ۱۴ و ۳۰ دقیقه و پنجشنبه‌ها تا ۱۲/۳۰ دقیقه تعیین شده است. وی سپس بر شایعانی که در مورد افزایش ساعات منع عبور و مرور اتوبوس‌های شخصی در محدوده تعیین شده شنیده می‌شود اشاره کرد و گفت: این شایعات را کسانی که قصد فراهم آوردن نارضایتی مردم را دارند می‌سازند. در حالی که من به عنوان شهردار تهران قول می‌دهم تا زمانی که از لحاظ تعداد اتوبوس‌ها و به وجود آمدن کارائی لازم در سطح مدیریت، تعمیرگاه‌ها، توقفگاه‌ها و دیگر مسائل مشابه در شرکت واحد به

حد مطلوب نرسیده باشیم، تغییری در زمان و منطقه و محدودیت آن نخواهیم داد. توسلی خاطر نشان ساخت: با این که تعداد اتوبوس‌های شرکت واحد از قبل از انقلاب تاکنون به دو برابر رسیده است باز هم نارضایتی‌هایی از لحاظ تعداد اتوبوس‌ها، توقفگاه‌ها و تعمیرگاه‌ها و کمبود پرسنل فنی وجود دارد و ما آن‌طور که باید و شاید نتوانسته‌ایم رضایت همگان را جلب کنیم و به همین جهت در صورتی که هر گونه تغییری در طرح ممنوعیت اعم از ساعت یا محدوده آن لازم باشد از طریق خود شهرداری رسماً اعلام و از مردم نظرخواهی خواهد شد.

فروش اراضی خارج از محدوده ۲۵ ساله تهران ممنوع شد

بر اساس اطلاعیه شهرداری تهران خرید و فروش اراضی خارج از محدوده ۲۵ ساله و حریم شهر تهران ممنوع می‌باشد و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند. متن این اطلاعیه که از سوی روابط عمومی شهرداری تهران انتشار یافت با این شرح است: به اطلاع

روزنامه اطلاعات

یکشنبه ۱۶ آذرماه ۱۳۵۹ - شماره ۱۶۳۰۴

همشهریان محترم می‌رساند که هر گونه خرید و فروش زمین در اراضی خارج از محدوده ۲۵ ساله و حریم شهر تهران ممنوع می‌باشد و این قانون قابل پیگیری است. لذا خواهشمند است از هر گونه خرید زمینی از افراد و واسطه‌ها و با قولنامه اجتناب گردد و افراد متخلف به

دادگاه‌ها، کمیته‌ها و ستاد هیئت سه نفری مستقر در سازمان بهسازی و عمران جنوب تهران معرفی گردند. ضمناً هر گونه دریافت وجهی از افراد به نام قیمت زمین به هر صورت ممنوع و غیر قابل قانونی است و مالکیت اراضی بایر و موات متعلق به دولت می‌باشد.

سینما آزادی تهران طعمه حریق شد

سینما آزادی تهران بعد از ظهر روز جمعه طعمه حریق شد و خسارات زیادی به بار آورد. به گزارش سازمان آتش‌نشانی، گسترش آتش به حدی بود که دقایقی بعد به سینما شهر قصه نیز سرایت نمود که با تلاش مأموران آتش‌نشانی خاموش شد. اولین واحد ایستگاه آتش‌نشانی ساعت ۱۴/۳۳ دقیقه به محل رسید و ۵ ایستگاه دیگر آتش‌نشانی در فرونشانی حریق به سرعت به محل حادثه شتافتند. مدیر عامل سازمان آتش‌نشانی گفت: مأموران امداد آتش‌نشانی قسمت بالای ساختمان سینما آزادی را که بر اثر آتش‌سوزی آسیب دیده بود تخریب کردند. این اقدام به گفته قائم مقام شهرداری منطقه ۲ تهران به خاطر جلوگیری از ریزش سقف و دیواره بالای سینما انجام شد.

۳۰ فروردین ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۶۹

روزنامه اطلاعات

استاندار آذربایجان شرقی:

شهر قدیم تبریز در کمربند سبز محصور می‌شود

پارک‌های متعددی در شهر تبریز به بهره‌برداری رسیده و کمربند فضای سبز شهر به وسعت ۲۰۰ هکتار اجرا می‌شود. وی افزود، ایجاد فضای سبز در محدوده فرودگاه تبریز به وسعت ۳۰۰ هکتار شروع شده است.

۲۱ فروردین ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۶۱

روزنامه اطلاعات

میراث فرهنگی، تبریز قدیم در محدوده دروازه‌های قدیمی آن و داخل کمربندهای سبز قرار می‌گیرد. استاندار آذربایجان شرقی توسعه فضای سبز شهر تبریز در سال ۷۶ به میزان دو برابر فعلی را از جمله اهم برنامه‌های شهرداری خواند و افزود: امسال

تبریز - خبرنگار اطلاعات: استاندار آذربایجان شرقی اعلام کرد: ۹ دروازه قدیمی تبریز به وسیله کمربند فضای سبز به هم وصل می‌شوند. مهندس عبدالملکی زاده که در گفتگو با خبرنگاران در این زمینه گفت: با اجرای این طرح توسط شهرداری و

شهرداران پایتخت‌های اسلامی در بازدید از فرهنگسرای خاوران اعلام کردند:

تهران، یکی از پاکیزه‌ترین پایتخت‌های اسلامی است

اسلامی است. در بازدید شهرداران شهرهای مصر نیز با ابزار خوبندی از تنوع و تعدد فعالیت‌های فرهنگی فرهنگسرای خاوران، از معماری اسلامی آن برای الگو گرفتن دو سایر کشورهای اسلامی یاد کردند. همچنین معاون شهردار استنبول نیز با مثبت ارزیابی کردن فعالیت‌های شهرداری اظهار امیدواری کرد که شهر تهران به عنوان بزرگترین پایتخت اسلامی در برقراری ایجاد دوستی میان کشورهای اسلامی در اشاعه فرهنگ اسلامی بیش از پیش موفق باشد.

۳ خرداد ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۸۳

روزنامه اطلاعات

ارزیابی کردند. در این بازدید شهردار الزرقا اردن با نخستین فعالیت‌های فرهنگی و عمرانی شهرداری تهران، اظهار داشت: پیشرفت‌های عمرانی - فرهنگی شهرداری تهران در مقایسه با سایر کشورهای آسیای از رشد قابل ملاحظه‌ای برخوردار است. همچنین شهردار شلمو از کشور پرتغال نیز با اشاره به قدمت هزار ساله دین سین اسلام و مشترکات فرهنگی و تاریخی این شهر با کشورمان گفت: کام‌های مهم و اساسی بعد از انقلاب در ایران صورت گرفته که جای شگفتی ندارد. وی افزود: تهران یکی از پاکیزه‌ترین پایتخت‌های

سرویس اجتماعی: شهرداران و روسای شهرها و پایتخت‌های اسلامی پیش از ۲۰ کشور جهان عصر روز یکشنبه از بخش‌های مختلف فرهنگسرای خاوران دیدن کردند. به گزارش روابط عمومی فرهنگسرای خاوران، بازدیدکنندگان که برای شرکت در هشتمین کنفرانس عمومی سازمان شهرها و پایتخت‌های اسلامی به تهران سفر کرده‌اند ضمن بازدید از بخش‌های فلرالقرآن، کتابخانه، نمایشگاه و آزمایشگاه علوم و فنون سان استاد رسام عرب زاده، تالار نمایشگاهی، جای‌خانه سنتی و بازار فرهنگ و هنر، عملکرد شهرداری تهران را مثبت

شهردار منطقه ۹ تهران اعلام کرد:

ورودی‌های غرب تهران با ۲ بزرگراه جدید کامل می‌شود

کیلومتر و بزرگراه ایستگاه سعیدی (جاده ساوه) حد قاصد میدان فتح تا سه راه ساوه به طول ۱/۵ کیلومتر از سوی شهرداری منطقه ۹ در حال ساخت است. وی با اشاره به این مطلب که برای ساخت این دو

کنتگویی با خبرنگاران، با اشاره به این مطلب به جزئیات این طرح‌ها و تأثیر آن در بهبود شبکه ترافیکی غرب تهران اشاره کرد و گفت: بزرگراه ادامه جاده مخصوص کرج، از کاروانسرا سنگی تا پل کلاک به طول ۱/۱

سرویس اجتماعی: با بهره‌برداری از دو ورودی جدید در غرب تهران در آینده نزدیک، این بخش از شهر، از ترافیکی روان و راحتی برخوردار می‌شود. مهندس رضا ایجاتی شهردار منطقه ۹ تهران در

بزرگراه با احتساب متراکم اراضی واقع در طرح، حدود ۱۵۰ میلیارد ریال هزینه شده است. گفته در طرح اجرایی بزرگراه مخصوص کرج حدود ۳۷ کیلومتر بزرگراه ۶۵ متری و ۷۵ متری ساخته شده است که برای هر متر آن با احتساب متراکم اراضی، ۵ میلیون ریال هزینه شده است. ایجانی با تأکید بر این مسأله که این سرمایه‌گذاری سنگین در غرب تهران صرفاً برای زیبا کردن غرب تهران و تسهیل در رفت و آمد شهری صورت گرفته است، گفته: هزینه اجرا شده برای بزرگراه مخصوص کرج تا پیل کلاک، به بیش از ۲۶۰ میلیارد ریال می‌رسد. وی افزود: با بهره‌برداری از این دو بزرگراه مشکل ترافیکی غرب و جنوب تهران بهبود یافته و تمام ورودی‌های غرب تهران کامل می‌شود. شهردار منطقه ۹ در ادامه، گزارشی از میزان تردد خودروها در دو بزرگراه مخصوص و فتح ارائه کرد و گفت: در هر دقیقه تعداد ۶۷ خودرو سبک و سنگین از این دو بزرگراه عبور می‌کنند که روزانه در بیک ترافیک، در هر ۱۰ ساعت، ۷۰ هزار خودرو از این بزرگراه‌ها عبور می‌کنند. ایجانی همچنین ساخت حدود ۲۰ هکتار فضای سبز در این دو بزرگراه، ۵ کیلومتر کانال جمع‌آوری آب‌های سطحی و ساخت ۸ قطعه برای بروقزایی همه دسترسی‌ها در آن‌ها را از دیگر ویژگی‌های این دو بزرگراه نام برد و گفت: در آینده تعداد پارکینگ خودرو بین شهری در مسیر این بزرگراه‌ها ساخته خواهد شد. وی در پایان اظهار امیدواری کرد که با بهره‌برداری کامل از ۳ ورودی اتوبان تهران - کرج، بزرگراه مخصوص کرج، بزرگراه فتح و بزرگراه آیت‌الله سعیدی مشکل ترافیک در غرب تهران برطرف شود.

روزنامه اطلاعات

۱۰ اردیبهشت ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۳۸

شهرداری رشت، ظرف ۱۲ ساعت یک میدان ساخت

هزینه عملیات اجرایی این میدان ۸۰ میلیارد ریال بود که از محل امتیازات شهرداری رشت تأمین شده است. در تأمین روشنائی و فاضلاب میدان نیز نیروهای پرتلاش شرکت‌های برق منطقه‌ای و آب و فاضلاب همکاری کردند.

در این محل احداث کردند که مورد بهره‌برداری قرار گرفت. احداث این میدان که از ساعت ۸ شب جمعه لغایت ۹ صبح روز جمعه طول کشید، دارای ۱۲۸۵ متر مربع مساحت است.

رشت - خبرنگار اطلاعات: به منظور رفع مشکل ترافیکی و تسهیل تردد در محل تقاطع گذرگاه فاز پنجم شهر رشت و جاده «بیر بازار» واقع در جنب پل تاکسیرانی، بوستل پر تلاش شهرداری رشت کمتر از ۱۲ ساعت میدانی به نام «میدان شهید قلی‌پور»

روزنامه اطلاعات

۱۴ اردیبهشت ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۵۰

ساخت چهل‌وهشتمین نمازخانه اهدایی شهرداری تهران در جنوب غربی تهران

تام الاحتیار شهردار تهران در امر اقامه نماز، مهندس سیوری سرپرست ستاد اقامه نماز شهر تهران و جمعی از مسئولان حضور داشتند. آقای لائی رئیس آموزش و پرورش منطقه ۱۵ از خدمات شهرداری منطقه ۲ در جهت ساخت نمازخانه‌ها به ویژه در این منطقه محروم قدردانی کرد.

۶۰ میلیون ریال توسط شهرداری منطقه ۲ ساخته شده است. این نمازخانه به سبک معماری اسلامی ساخته شده که به وسیله فرش‌های طرح سجاده مغروش شده است. در مراسمی که به همین مناسبت با حضور مهندس موسوی شهردار منطقه ۲ و نماینده

با اتمام عملیات اجرایی چهل‌وهشتمین نمازخانه اهتایی ستاد اقامه نماز شهرداری تهران، دانش‌آموزان دبیرستان دخترانه توحید در خیابان خاوران از یک نمازخانه زیبا بهره‌مند شدند. این نمازخانه با نام مبارک حضرت آمنه (س) در زمینی به مساحت ۱۲۰ مترمربع و با هزینه‌های بالغ بر

روزنامه اطلاعات

اول اردیبهشت ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۳۱

در ۴۵ روز گذشته ۳۱ زمین‌لرزه بالای ۴ ریشتر در اردبیل ثبت شد

لرزش کوچکتر از ۳ ریشتر در منطقه اردبیل ثبت شده است. وی گفت: کانون این زمین‌لرزه‌ها مناطق نیز و سرعین در حدود ۳۰ کیلومتری غرب شهرستان اردبیل بود.

لرزانده است. مهندس فرهاد انتصابی افزود: در این مدت همچنین ۲۸۶ مورد زمین‌لرزه بین ۲ تا ۲٫۹ ریشتر و یکبار ۲٫۹۹ مورد

اردبیل - خبرگزاری جمهوری اسلامی: به گفته یک کارشناس شبکه لرزه‌نگاری تبریز، در یک و نیم ماه گذشته ۳۱ زمین‌لرزه بالای ۴ ریشتر منطقه اردبیل را

روزنامه اطلاعات

۲۶ فروردین ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۳۶

افتتاح پارک «میلااد» زنجان

زنجان - خبرنگار اطلاعات: از پارک «میلااد» واقع در شهرک کارستان زنجان به مساحت ۱۰ هزار مترمربع بهره‌برداری شد. در مراسم افتتاح این پارک که با حضور اهالی و مسئولین استان و شهرداری صورت گرفت، یونسی سرپرست سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهرداری زنجان گزارشی از چگونگی عملکرد سازمان و عملیات تکمیلی پارک «میلااد» ارائه کرد. سپس رفیعی شهردار منطقه ۲ زنجان در خصوص اهمیت مردم و مشارکت و همکاری آن‌ها با شهرداری مطالبی اظهار داشت.

وی با تشویق و تحلیف شهرداری، نقش درآندجای محلی را عامل موثر در پیشرفت فعالیت‌های عمرانی دانست.

۵ شهریور ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۱۳۵

روزنامه اطلاعات

بنای یادبود شهدای هفتم تیر در محل سرچشمه تهران ساخته می‌شود

می‌یابد و خانواده معظم شهدای هفتم تیر و مسئولان این ستاد با مقام معظم رهبری و رئیس جمهوری دیدار می‌کنند.

فردوسی پور برگزاری نمایشگاه کتابه آثار شهیدان هفتم تیر، حمایت شخصیت و زندگی این شهیدان و انتشار کتاب روایت هجران نوشته آقای هاشمی رفسنجانی را از دیگر برنامه‌های این ستاد اعلام کرد.

تاسیس خواهد شد.

وی سپس به برنامه‌های شانزدهمین سالگرد شهادت ۷۲ تن از یاران امام (ره) در روز هفتم تیر اشاره کرد و افزود: روز پنجمین این هفته پس از اقامه نماز مغرب و عشا در قلعه ۷۲ تن بهشت زهرا (س) مراسم دعای کبیل برگزار می‌شود.

وی افزود: در روز جمعه نیز مراسم دعای نده، مداحی و ذکر مصیبت در بهشت زهرا (س) ترتیب

سرویس سیاسی، بنای یادبود شهدای واقعه جانگاز هفتم تیر در محل سرچشمه تهران ساخته می‌شود.

حجت‌الاسلام و المسلمین فردوسی پور مسئول ستاد برگزاری مراسم هفتم تیر در گفتگو با خبرنگاران با اعلام این مطلب گفت: این ستاد همچنین از سال گذشته فعالیت‌هایی را در زمینه چاپ و نشر سخنان شهدای هفتم تیر آغاز کرده و با تأیید اساتید ستاد توسط مقام معظم رهبری، بناد هفتم تیر به زودی

اول شهریور ۱۳۷۶ - شماره ۲۱۰۸۰

روزنامه اطلاعات

انتخاب جناب آقای صادق حیدری نیا به عنوان جوان برگزیده پژوهشگر جشنواره فارابی موجب مسرت همکاران ایشان در موسسه فرهنگی، اطلاع رسانی و مطبوعاتی گردید.

ضمن تبریک، امیدواریم در کلیه شئون زندگی موفق و منصور باشید.

جناب آقای هادی محمودی نژاد همکار محترم پژوهشگر مطالعات شهری و روستایی حسن انتخاب جنابعالی به عنوان دانشجوی نمونه کشوری در مقطع دکترا را تبریک عرض می‌نماییم.

روزنامه اطلاعات

برنامه های اجرایی سی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی از سوی موسسه فرهنگی اطلاع رسانی و مطبوعاتی سازمان به شهرداری های سراسر کشور ابلاغ شد

ایام الله دهه فجر، برنامه ریزی به منظور بهره گیری هرچه بیشتر از امکانات و خدمات رفاهی شهرداریها در ایام الله دهه فجر برنامه ریزی و انجام هماهنگی لازم به منظور پشتیبانی مناسب از اجرا مراسم عمومی یوم الله ۱۲ و ۲۳ بهمن و برپایی ایستگاههای صلواتی در مراکز مختلف به ویژه مبادین مرکزی مسیرهای راهپیمایی یوم الله ۲۳ بهمن اشاره نمود.

برگزاری جشنواره مسابقات فرهنگی سی امین طلوع فجر شامل مسابقات نقاشی، عکس، خاطره نویسی، مقاله نویسی، وبلاگ نویسی و انتخاب شهروند نمونه به مناسبت سی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی از دیگر برنامه ها است.

بهمن ماه، شناسایی مدارس مساجد، محلات و کسبه فعال در زمینه بزرگداشت سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی و تقدیر از آنان از دیگر برنامه های پیشنهادی سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور جهت اجرا درسی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی از سوی شهرداریهاست.

اعدا جوائز و اقام تبلیغی با رسالت اصل صرفه جویی، ایجاد نمایشگاه انقلاب اسلامی به شکل موزه موقت، تجلیل و تکریم شهروندان و کارکنان فعال و خانواده های آنان، برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت برای شهروندان با تقسیم بندی سی جمع آوری و مستندسازی و حفظ و نگهداری و چاپ مجموعه ای شامل رخدادهای سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی و فعالیتها و دستاوردها و توزیع در بین مردم به صورت کتاب و لوح، نشرده از سایر برنامه های سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور است.

از دیگر برنامه های سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور جهت اجرا درسی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی از سوی شهرداریها می توان به برنامه ریزی جهت افتتاح پروژه های عمرانی مرتبط درطول

برنامه های سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور جهت اجرا درسی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی از سوی موسسه فرهنگی اطلاع رسانی و مطبوعاتی به شهرداران کلانشهرها و مراکز استانها ابلاغ شد. سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، این برنامه ها با توجه به قرار گرفتن در آستانه برگزاری سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی و نقش و جایگاه برجسته شهرداریها در اداره مناسب امور فرهنگی شهرها و همچنین سازماندهی فعالیتها، در زیر مجموعه های از فعالیتها به منظور اجرا در طول دهه فجر انقلاب اسلامی پیشنهاد می شود.

برنامه های پیشنهادی مزبور شامل برپایی ایستگاههای فرهنگی و هنری، ایستگاه تکریم و منزلت، ایستگاه خاطره و حماسه، ایستگاه کتاب و کتابخوانی، ایستگاه چهره ها، ایستگاه میراث فرهنگی، ایستگاه خدمات شهری است.

پلاک کوپی امکان به یاد ماندنی دوران پیروزی انقلاب اسلامی، بازسازی یکی از مراکز شناخته شده زمان انقلاب و تشریح وقایع و خاطرات توسط فجر آفرینان دوران پیروزی انقلاب اسلامی، مشارکت در برپایی این سراسری میهمانی لاله ها در روز ۱۷

جلسات ویژه بررسی ترافیک تهران با حضور رئیس جمهور تشکیل شد

ترافیک تهران به دعوت رئیس جمهور و با حضور شهردار و رئیس شورای شهر تهران، وزیر کشور و صنایع و معادن، معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور، قائم مقام وزیر راه و ترابری و رییس ستاد مدیریت حمل و نقل و مصرف سوخت و جمعی از کارشناسان برگزار شد، در ابتدا رویاتیان، رییس ستاد حمل و نقل و مصرف سوخت گزارشی از وضع موجود ترافیک تهران ارائه کرد.

ترافیک تهران به مدیریت مستمر نیاز دارد تصریح کرد: وجود هماهنگی و همدلی و داشتن مسیر و چشم انداز روشن و جامع الاطراف برای رفع و کاهش ترافیک تهران و خدمت به شهروندان تهرانی ضروری است.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی دفتر رئیس جمهور، در جلسه اول (۸۷/۱۰/۲۲) ویژه بررسی

رئیس جمهور با تاکید بر اینکه حل مساله

دکتر احمدی نژاد وجود ترافیک را عامل اتلاف منابع عظیم و ظلم به مردم دانست و اظهار داشت: اجرای برنامه ها و راهکارها در راستای طرح جامع تهران، افزایش بهره وری در وضع موجود و مدیریت تقاضا از جمله راهکارهای اساسی برای کاهش ترافیک و تسهیل جابجایی شهروندان تهرانی است.

رییس جمهور با بیان اینکه جابجایی همه مسایل زندگی مردم را تحت تاثیر قرار می دهد گفت: اقدامات انجام شده برای کاهش ترافیک تهران به دلیل پیچیدگی ارتباطات، توسعه شهر و افزایش فعالیت های مردم باید دارای اثر بلند مدت و مستمر باشد.

دکتر احمدی نژاد با اشاره به کارهای فراوان انجام شده برای حل مساله ترافیک تهران حاضر نشان کرد: تهران از گذشته فاقد طرح روشن، جامع و مدیریت جابجایی بوده و از همین رو هر اتفاق و یا غفلت کوچکی منجر به تلفه شدن وقت مردم و بروز مشکلات می شود.

رییس جمهور با بیان اینکه با استفاده از راهکارهای مختلف باید موانع رفع و رفت و آمد مردم تسهیل شود گفت: باید با حضور در صحنه و بطور مستقیم گره ها باز و مشکلات مربوط به ترافیک تهران رفع شود.

در این جلسه مقرر گردید: شهرداری تهران طرح ها و راهکارهای عملیاتی بلند مدت و کوتاه مدت خود در راستای کاهش ترافیک و تسهیل در جابجایی شهروندان تهرانی را برای بررسی و اتخاذ تصمیمات مناسب ارائه کند.

در دومین جلسه ویژه بررسی ترافیک تهران که صبح شنبه ۲۸ دی ماه به ریاست دکتر احمدی نژاد برگزار شد، تصمیمات مناسبی در جهت کاهش ترافیک تهران و افزایش رفاه و خدمت رسانی به شهروندان تهرانی اتخاذ شد.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری، دکتر احمدی نژاد رییس جمهور در این جلسه با تاکید بر ضرورت استفاده بهینه از همه امکانات و توانایی های

موجود برای کاهش و روان سازی ترافیک تهران، تصریح کرد: باید ضمن داشتن افق و راهبردهای بلند مدت، از راهکارها و اقدامات فوری و مدیریت صحیح برای کاهش ترافیک تهران استفاده کرد. دکتر احمدی نژاد همچنین با اشاره به لزوم جلوگیری از اقدامات موازی در زمینه ترافیک تهران، گفت: سهم حمل و نقل عمومی از جمله اتوبوس رانی باید تا حدناکثر ممکن در شهر تهران افزایش یابد.

در این جلسه مقرر شد، ضمن اعمال قانون درباره معاینه فنی خودروها برای جلوگیری از افزایش آلودگی هوا، همه مراکز مجاز ایران خودرو و سایپا که واجد شرایط هستند نیز با هماهنگی راهنمایی و رانندگی و شهرداری تهران خدمات معاینه فنی خودرو به مردم ارائه دهند.

کلیات طرح جامع حمل و نقل تهران در بخش های مختلف چشم انداز، راهبردها و ضرورت ها نیز در این جلسه مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مقرر شد این طرح به صورت جامع بررسی و برای تصویب ارائه شود.

همچنین مقرر شد، شهرداری تهران و راهنمایی و رانندگی طرح ها و راهکارهای عملیاتی کوتاه مدت خود را در راستای کاهش ترافیک و تسهیل در جابجایی شهروندان تهرانی ارائه کنند.

در جلسه ویژه بررسی ترافیک تهران که به دعوت رییس جمهور برگزار می شود، شهردار و رییس شورای شهر تهران، وزیر راه و ترابری و رییس ستاد حمل و نقل و مصرف سوخته معاون راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی، استاندار تهران، مدیران شهری و جمعی از کارشناسان حضور دارند.

توضیحات رییس ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت در زمینه دومین جلسه ویژه بررسی ترافیک تهران

روبنیان رییس ستاد مدیریت حمل و

نقل و مصرف سوخت که در این جلسه حضور داشت، پس انتشار خبر این جلسه از سوی پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری، برخی جزئیات این جلسه را در مساجه با خبرنگاری ایستا تشریح کرد. روبنیان افزود: جلسه امروز ساعت ۷:۳۰ صبح امروز با حضور رییس جمهوری، وزاری کشور و منابع، رییس پلیس راهور ناجا، شهردار تهران، رییس شورای شهر تهران و مسؤولان شهرداری تهران و ... برگزار شد.

وی از دستور رییس جمهوری برای افزایش ۱۵۰ خط معاینه فنی خودروها در تهران با کمک تعمیرگاه های مجاز ایران خودرو و سایپا خبر داد.

وی با اشاره به این که در این جلسه قرار بود شهرداری تهران در ۳ موضوع گزارش ارائه کند افزود: این موضوعات شامل طرح جامع ترافیک تهران، مدیریت بهینه امکانات موجود و مدیریت تقاضای سفر بود که شهرداری تهران گزارشهای خود را در هر سه موضوع ارائه کرد.

رییس پلیس راهور ناجا افزود: در بخش طرح جامع ترافیک تهران با توجه به وجود ابهاماتی در آثار و برخی مسائل تخصصی و غیره، مخالفت کارشناسان رییس جمهوری دستور داد ظرف مدت ۳ هفته با کمک وزارت کشور و شهرداری تهران اصلاحات لازم بر روی این طرح صورت گرفته و طرح جامع به عنوان یک پلان کلی در تهران مورد تصویب و تأیید نهایی قرار گیرد.

وی با بیان این که مدیریت بهینه امکانات موجود می تواند حدود ۲۰ درصد ظرفیت ناوگان حمل و نقل عمومی را در تهران افزایش دهد، تصریح کرد: در خصوص اقدامات مدیریتی گزارش شهرداری تهران کامل و جامع نبود که مقرر شد بررسی این طرح با اصلاحاتی که مورد نظر کارشناسان و رییس جمهوری بود به جلسه بعد موکول شود. از سوی دیگر در خصوص مدیریت تقاضای سفر نیز گزارش ارائه شده از سوی شهرداری تهران ناقص بود که قرار شد با مشارکت وزارت کشور و

وی با اشاره به رضایت مسئولان شهرداری تهران از نحوه برخورد و مساعدت‌های شخصی رییس جمهوری برای بررسی موضوع ترافیک تهران و راهکارهای حل آن خاطرنشان کرد: مقرر شد سومین جلسه ویژه بررسی ترافیک تهران با حضور رییس جمهوری شنبه آینده برگزار شود.

خط معاینه فنی به ظرفیت کتونی مراکز معاینه فنی خودروهای تهران افزوده شود. همچنین با نظر سردار احمدی مقدم، فرمانده ناجا جنول مراجعه خودروها دریافت معاینه فنی بر اساس سن خودروها توسط راهور ناجا تدوین و اقدامات لازم برای مراجعه مالکان خودروها طبق برنامه زمان‌بندی شده صورت گیرد.

ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت کشور اصلاحات لازم در آن انجام گرفته و در جلسه بعدی ارائه شود.

رییس پلیس راهور ناجا با اشاره به تأکید رییس جمهوری بر توسعه مراکز معاینه فنی خودروها در تهران و کلانشهرها به ایستا گفت: بر این اساس مقرر شد ۱۵۰ تعمیرگاه مجاز ایران خودرو و سایپا (۱۵۰

رئیس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور: ۱۹۰۰ میلیارد تومان امسال صرف توسعه حمل و نقل عمومی شد

شود، اما متأسفانه تعریف یکسانی از منابع بخش خصوصی به ویژه در ارگان‌های نظارتی و همکاران شهرداری وجود ندارد.

نیکزاد تصریح افزود: کار شهرداری و عمران شهری تأثیرگذاری غیر قابل انکار در افکار عمومی دارد که در این حوزه باید با حمایت و پشتیبانی دولت، شهرداریها در جهت اعتماد سازی و جلب اعتماد مردم و به خصوص سرمایه گذاران در راه عمران و توسعه شهرها تلاش کنند.

مهندس نیکزاد همچنین گفت: سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور بی گیری های لازم را در خصوص تحقق مصوبات سفرهای استانی در بخش مدیریت شهری به عمل می آورد.

وی در ادامه از انجام آزمون استخدامی شهرداریها و سازمانهای وابسته در آینده نزدیک خبر داد و گفت: به این منظور مهندس محمد جلال ماب به سمت عضو و رئیس شورای سیاستگذاری استخدام شهرداریها و سازمانهای وابسته و مهندس ذواتخواه به سمت رییس ستاد مرکزی استخدامی شهرداریهای کشور منصوب شده اند و امور مربوطه را بی گیری می کنند و از استاندارها و شهرداران به عنوان متولی امر در استانها انتظار داریم که بی گیری های لازم را در هماهنگی با سازمان شهرداریها به عمل آورند.

رییس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور همچنین اظهار داشت: تبدیل کشتارگاههای سنتی شهرداریها به کشتارگاههای اصولی و بهداشتی نوین از اولویتهای کاری سازمان شهرداریهاست و حمایتهای لازم را نیز از شهرداریها در این زمینه به عمل می آوریم.

وی در ادامه از احداث ۵۰۰ ایستگاه آتش نشانی

برای خدمات رسانی در حوزه حمل و نقل عمومی تخصیص دهیم.

وی ابراز امیدواری کرد که در سال آینده از مجموع ۱۰ هزار میلیارد تومان بودجه حمل و نقل که ۲۰ درصد آن به حمل و نقل درون شهری و ۳۰ درصد به برون شهری اختصاص می یابد، سهم حمل و نقل درون شهری افزایش یابد.

نیکزاد همچنین در خصوص افتتاح طرحهای عمرانی در دهه مبارک فجر انقلاب اسلامی اظهار داشت: در دهه فجر ۲۶۰ پروژه عمرانی مهم با ۲۱۶ میلیارد تومان اعتبار در مناطق مختلف از سوی شهرداریهای کشور به بهره برداری خواهد رسید.

وی خاطر نشان کرد: همچنین پنج پروژه مهم و تأثیرگذار شهری طی دهه فجر در شهرهای تبریز، اصفهان، مشهد و ساری با اعتباری بالغ بر ۷۵ میلیارد تومان افتتاح خواهد شد.

رییس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور در ادامه با بیان اینکه جلب اعتماد مردم و خدمات رسانی در سطح جامعه و شهرها از مهمترین و اصلی ترین کارهای شهرداریها است، افزود: ما با موجود زنده و پویایی بنام شهرها سر و کار داریم و اعتقاد داریم در همه زمینه ها برای توسعه و عمران این موجود زنده باید از توان بخش خصوصی استفاده کنیم.

وی تصریح کرد: مردم انتظار دارند در شهرداریها، در وقت و هزینه صرفه جویی شود. هر چند عدم امکان و اعتقاد به پرداخت هزینه شهر نشینی در اکثر شهرهای کشور یکی از عمده ترین مشکلات شهرداران برای درآمنی است.

نیکزاد افزود: اعتقاد ما این است که باید در مدیریت شهری، از توان بخش خصوصی استفاده بهینه انجام

مهندس نیکزاد معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور رییس سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور گفت: در سال جاری یک هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان برای توسعه حمل و نقل عمومی شهری در اختیار شهرداریها و مجموعه مدیریت شهری کشور قرار گرفته است.

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، وی که روز چهارشنبه ۲۵ دی ماه در چهاردهمین گردهمایی شهرداران کلانشهرها و مراکز استانها در وزارت کشور سخن می گفت، افزود: این یک هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان به طرحهای قطار شهری کلان شهرها، پرداخت یارانه بلیت متانین یارانه اتوبوسرانیها بابت تعمیرات و قطعات بدکی و بهبود عبور و مرور در شهرها اختصاص یافته است.

نیکزاد در ادامه از پی گیریهای وزارت کشور برای افزایش بودجه حمل و نقل شهری در سال آینده خبر داد و اظهار داشت: با وزیر کشور رایزنی کرده ایم تا برای سال بعد از لایحه ده هزار میلیارد تومانی مجلس که برای کمک به حمل و نقل عمومی در نظر گرفته شده سهم بیشتری را

جدید در شهرهای سراسر کشور خبر داد و با اشاره به اینکه این موضوع از اولویت‌های کاری سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور است و این سازمان اعتبارات مناسبی به این امر اختصاص داده از شهرداریها خواست تا بی‌گیری‌های لازم در این موضوع و حمایت‌های لازم از سازمان‌های انش نشانی و خدمات ایمنی را ضمن هماهنگی با سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور به عمل آورند.

رئیس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور همچنین از بی‌گیری‌های این سازمان و معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور در خصوص اشغالی سبجه قبر به طرح‌های عمرانی سراسر کشور، پرداخت مطالبات دستگاه‌های دولتی به شهرداریها و ارزیابی در خصوص افزایش اعتبارات شهرداریها از لایحه طرح تحول اقتصادی با هماهنگی شهرداران خبر داد.

همچنین مهندس علی نیکزاد معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور و رئیس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور از تحویل چهار هزار و ۲۰۰ دستگاه اتوبوس و مینی بوس ساخت کارخانه ایران خودرو

دیزل به وزارت کشور جهت ورود به ناوگان حمل و نقل عمومی شهری کشور تریایان تیرماه ۸۸ خبر داد.

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، مهندس نیکزاد که روز پنجشنبه ۲۶ دی ماه در حاشیه تحویل ۲۰۰ دستگاه اتوبوس در کارخانه ایران خودرو دیزل در جمع خبرنگاران سخن می‌گفت، افزود: تا پایان تیرماه ۸۸ که پایان سال مالی ۱۳۸۷ می‌باشد، در مجموع چهار هزار و ۲۰۰ دستگاه اتوبوس و مینی بوس ساخت کارخانه ایران خودرو دیزل مشتمل بر دو هزار و ۷۰۰ دستگاه اتوبوس و یک هزار و ۵۰۰ دستگاه مینی بوس تحویل وزارت کشور می‌شود.

وی در ادامه اظهار داشت: تا پایان سال ۸۷ یک هزار و ۶۰۰ دستگاه اتوبوس و یک هزار دستگاه مینی بوس از سوی کارخانه ایران خودرو دیزل تحویل وزارت کشور می‌شود تا جهت اضافه شدن به ناوگان حمل و نقل عمومی شهری بین شهرداریها توزیع شود.

معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور همچنین افزود: طی چهار ماهه

نخست سال ۸۸ و تا پایان تیرماه ۸۸ یک هزار و ۱۰۰ دستگاه اتوبوس و ۵۰۰ دستگاه مینی بوس دیگر جهت اضافه شدن به ناوگان حمل و نقل عمومی شهری کشور از سوی کارخانه ایران خودرو دیزل تحویل وزارت کشور می‌شود.

مهندس نیکزاد در ادامه گفت: ۸۲/۵ درصد بهای هر دستگاه اتوبوس از سوی دولت و ۱۷/۵ درصد مابقی از سوی شهرداریها پرداخت می‌شود.

وی همچنین در خصوص تعداد اتوبوسهایی که قرار است در اختیار شهر تهران قرار گیرد، با بیان اینکه امسال می‌بایستی ۷۰۰ دستگاه اتوبوس در اختیار شهرداری تهران قرار بگیرد، گفت: تاکنون ۶۰۰ دستگاه اتوبوس تحویل شهرداری تهران شده است و سعی می‌کنیم تا پایان امسال حدود ۷۵۰ دستگاه اتوبوس دیگر به ناوگان حمل و نقل عمومی شهری تهران واگذار کنیم.

مهندس نیکزاد همچنین گفت: از ۴۰۰ دستگاه اتوبوسی که امروز تحویل وزارت کشور شد نیز ۲۰۰ دستگاه تحویل تهران خواهد شد.

نخستین دوره آموزشی مدیران روابط عمومی شهرداریهای در اصفهان برگزار شد

نخستین دوره آموزشی مدیران روابط عمومی های شهرداریهای مراکز استانها و بالای یکصد هزار نفر جمعیت از سوی سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور در اصفهان برگزار شد.

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، دوره بنا هدف توسعه و تقویت مباحث مربوط به روابط عمومی در شهرداریهای کشور و بر اساس نظامنامه جامع آموزشی کارکنان شهرداریها برگزار شد.

در نخستین روز این دوره در روز ۲۲ آبان ماه آخرین یافته‌ها در زمینه اصول و مبانی روابط عمومی و تاثیر آن در تعامل با رسانه‌ها و مدیریت سازمان توسط دکتر ایردیناها مدرس ارتباطات دانشگاه اراک شد.

در روز دوم این دوره آموزشی، دکتر علی

اکبرجلالی استاد رشته فناوری اطلاعات دانشگاه علم و صنعت ایران به بررسی نحوه به کارگیری فناوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی در سازمانها و روابط عمومی‌ها پرداخت.

برگزاری دوره های آموزشی برای کارکنان روابط عمومی شهرداریها پیش از این در زمره دوره های عمومی و محدود به دوره های آموزشی بود که از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی استانها تشکیل می‌شد که با تهیه نظامنامه جامع آموزشی کارکنان شهرداریها از این پس برگزاری دوره های آموزشی کارکنان روابط عمومی شهرداریها با همکاری روابط عمومی و دفتر آموزش و مطالعات کاربردی سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور به صورت ملی و منطقه ای در کشور برگزار می‌شود.

شهردار اصفهان: روابط عمومی شهرداریها نیازمند طرح جامع هستند.

در مراسم افتتاحیه این دوره آموزشی دکتر سید محمد سقاییان نژاد شهردار اصفهان طی سخنانی اظهار داشت: روابط عمومی‌ها با تأسیل های وسیع و گسترده خود توانایی آن را دارند که با اندیشیدن تدابیر ارزشمند و جامع، جایگاه شهرداری‌ها را در سلسله مراتب کشوری نهادینه کنند و به این وسیله دوران مطلوبیت این نهاد خدمتگزار در ساختار تشکیلاتی کشور، پایان یابد.

وی همچنین اظهار داشت: بدون در نظر گرفتن علم، فن و ظرفیت هنری در امر اطلاع رسانی مسئولان روابط عمومی به هدف خود در حفظ و حراست سازمان و کسب تفاهم و پشتیبانی موثرندان

نخستین نهاد پاسخگویی سازمان ها یاد کرد و گفت: در عصر ارتباطات مستولان روابط عمومی ها وظیفه شفاف سازی و تشریح کارکرد دستگاه ها به مردم، مدیران و نهادهای دیگر را دارند.

مهندس مهدی جمالی نژاد مدیر کل امور شهری استانداری اصفهان با اشاره به سابقه تاریخی فعالیت روابط عمومی ها در جوامع کهن و دستورات دین اسلام در خصوص این امر افزود: خاستگاه روابط عمومی نه دولت شهرهای یونان بر می گردد اما با شروع قرون بیستم روابط عمومی ها وارد مرحله جدیدی شدند.

وی قسین حاضر را با توجه به پدیده جهانی شدن موجب باز شدن افق های تازه ای قراروی روابط عمومی ها دانست و گفت: عصر امروز مدیرانی می طلبد که بتوانند در خارج از مرزهای یک کشور فعالیت کنند و همگام با مسائل روز نو شوند و به اندیشه های نو خرمست گذرند

بسیار جایگاه روابط عمومی ها در دنیای اطلاعاتی معاصر اشاره کرد و اظهار داشت: ماهیت کاری روابط عمومی ها اطلاع رسانی عملکرد اقدامات سازمان به مردم و انتقال نظرات مردم به سازمان و نزدیک سازی افکار عمومی در راستای مدیریت صحیح سازمان است.

تیجوریور با تاکید بر انتظارات بالا از مدیریت شهری افزود: سازمان شهرتاری ها و دهیاری های کشور برای رسیدن به اهداف خود در موضوع روابط عمومی ها امکانات سخت افزاری و نرم افزاری در زمینه مدیریت شهری فراهم خواهد کرد.

وی با اشاره به تقارم این آموزش ها در سال های آینده و به صورت منطقه ای تصریح کرد این آموزش ها راهگشایی بهتر فعالیت سازمان ها در آینده خواهد بود.

مهندس جمالی نژاد، از روابط عمومی ها به عنوان حلقه اتصال

ان سازمان دست نمی یابند.

سقاان نژاد با اشاره به گذشت نیم قرن از فعالیت روابط عمومی ها گفت: گرچه تلاشی ما در این زمینه کافی نبوده است اما نمی توان اهمیت و نقش بالای آن را با توجه به آموزه های دینی و روایات در نظر نگرفت.

وی ادامه داد: اسلام دین ارتباط با مردم و ارتباط با خدا و پیامبران است و توجه به این آموزه ها نقش روابط عمومی ها را در آمادگی و تقویت حقوق یک سازمان بیش از پیش بر همگان آشکار می کند.

سقاان نژاد نقش روابط عمومی ها برای سازمان ها را حیاتی دانست و افزود: روابط عمومی ها با فعالیت های خود علاوه بر حفظ سازمان از آسیب ها، افکار عمومی را تنویر و نشاط ایجاد می کند.

در ادامه این مراسم بهزاد تیموریور مدیر روابط عمومی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور نیز در این همایش

اختصاص ۱۲۰۰ میلیارد ریال برای توسعه حمل و نقل عمومی ۹ کلانشهر

همچنین دستگاه اجرایی موظف است اعتبار تخصیص یافته را برابر تقاضای نامه ای که با ستاد یاد شده میادله می کند در طرح های تعیین شده هزینه و گزارش عملکرد خود را به صورت ماهانه به کارگروه یاد شده ارائه کند. این مصوبه از سوی پرویز داوودی معاون اول رئیس جمهور برای اجرا به وزارت کشور ابلاغ شده است.

به به وزارت کشور (سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور) اختصاص می باید تا پس از میادله تقاضای نامه ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت هزینه گردد.

بر اساس تصمیم نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت ۲۹۱ هزار و ۸۶۶ میلیون ریال از اعتبارات فوق الذکر به تهران اختصاص می باید.

همچنین ۱۳۱ هزار و ۱۹۸ میلیون ریال از اعتبارات مزبور به مشهد، ۹۸ هزار و ۳۲ میلیون ریال به اصفهان و ۸۲ هزار و ۶۲۹ میلیون ریال به تبریز اختصاص می باید.

سهم شیراز از اعتبارات فوق الذکر ۹۶ هزار و ۷۹۶ میلیون ریال و اهواز ۶۰ هزار و ۹۷۰ میلیون ریال خواهد بود.

همچنین ۳۰۰ هزار میلیون ریال به شهر قم، ۷۸ هزار و ۵۳۹ میلیون ریال به کرج و ۵۸ هزار و ۹۷۰ میلیون ریال به کرمانشاه اختصاص می باید.

با تصمیم نمایندگان ویژه رئیس جمهور و ابلاغ معاون اول رئیس جمهور، مبلغ یک میلیون و ۲۰۰ هزار میلیون ریال اعتبار برای طرح های تکمیل مطالبات جامع حمل و نقل و ترافیک و توسعه حمل و نقل عمومی ۹ کلانشهر اختصاص یافت.

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت، موضوع بند (۱) تصویب نامه شماره ۱/۱۳۱۴-۱ ت ۴۸-۴۱ مورخ ۱۳۸۷/۷/۳۰ که به استناد اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت بند (۲) تصویب نامه یاد شده اتخاذ گردیده است، را تصویب کردند.

اعتبارات جزء (۱۳) ردیف مشرفه (۵۳۰۰۰۰) جدول شماره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور با عنوان طرح های تکمیل مطالبات جامع حمل و نقل و ترافیک و توسعه حمل و نقل عمومی کلانشهرها

اعلام برنامه های وزارت کشور و سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور از سوی معاون عمرانی وزیر کشور

رئیس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور همچنین اظهار داشت: تبدیل کشتارگاههای سنتی شهرداریها به کشتارگاههای اصولی و بهداشتی نوین از اولویتهای کاری سازمان شهرداریهاست و حمایتهای لازم را نیز از شهرداریها در این زمینه به عمل می آوریم.

وی در ادامه از تأسیس ۵۰۰ ایستگاه آتش نشانی جدید در شهرهای سراسر کشور خبر داد و با اشاره به اینکه این موضوع از اولویتهای کاری سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور است و این سازمان اعتبارات مناسبی به این امر اختصاص داده از معاونان عمرانی استانداریها خواست تا بی گیری های لازم در این موضوع و حمایتهای لازم از سازمانهای آتش نشانی و خدمات ایمنی را ضمن هماهنگی با سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور به عمل آورند.

وی ضمن اشاره به امضای توافقنامه اخیر سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، کمیته آماد و استانداریها در زمینه اجزای طرحهای عمرانی روستائی از محل اعتبارات مربوط به زکات روستائی، خواستار توجه جدی استانداریها به این امر یا هماهنگی معاونت امور دهیاریهای سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور شد. مهندس نیکزاد همچنین از معاونان عمرانی استانداریها، که جانشین رئیس ستاد راهیان نور استانها هستند، خواست تا برنامه ریزی های لازم را در خصوص اعزام به موقع و همراه با رفاه و آسایش زائران به پادمانهای دوران دفاع مقدس در ایام نوروز به عمل آورند و گفت: به موضوع راهیان نور نباید نگاه نادری داشت. در این گردهمایی قائم مقام و معاونان سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، رئیس پژوهشکده مطالعات شهری و روستائی و مدیران کلی حوزه معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور و رئیس سازمان مدیریت بحران گزارشی از آخرین فعالیتهای حوزه کاری خود بیان و به پرسشهای حاضران پاسخ گفتند.

در این جلسه مسئولان مربوط به جایگاههای CNG در ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت و وزارت نفت نیز گزارشی از آخرین وضعیت این حوزه بیان و به پرسشهای معاونان عمرانی پاسخ دادند.

استانداریها همکاری های لازم را به عمل آورد. وی همچنین گفت: گزارش کار استانها در این خصوص باید هر ۱۵ روز یکبار به وزارت کشور ارسال شود و دکتر شفیق سرپرست دبیرخانه شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور نیز به نمایندگی از وزارت کشور در کارگروه مربوطه در مرکز حضور خواهد داشت.

مهندس نیکزاد همچنین از معاونان عمرانی استانداریها خواست تا بی گیری های لازم را در خصوص تحقق مصوبات سفرهای استانی، تر بخش های مدیریت شهری و روستائی از سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور به عمل آورند.

وی همچنین از معاونان عمرانی استانداریها خواست تا هرچه زودتر آخرین وضعیت طرحهای عمرانی شهری و روستائی استانها، شامل طرحهای در دست اقدام و آماده افتتاح در دهه فجر و طرحهای عمرانی مربوط به دستور رئیس جمهور محترم به مناسبت سی امین سال پیروزی انقلاب، را به وزارت کشور ارسال نمایند.

رئیس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور در ادامه از انجام آزمون استخدامی شهرداریها و سازمانهای وابسته در آینده نزدیک خبر داد و گفت: به این منظور مهندس محمد جلال ماب به سمت عضو و رئیس شورای سیاستگذاری استخدام شهرداریها و سازمانهای وابسته و مهندس فولنجواه به سمت رئیس ستاد مرکزی استخدامی شهرداریهای کشور منصوب شده اند و امور مربوطه را بی گیری می کنند. از معاونان عمرانی استانداریها به عنوان متولیان امر در استانها انتظار داریم که بی گیری های لازم را در هماهنگی با سازمان شهرداریها به عمل آورند.

وی همچنین از توزیع اعتبارات مربوط به پارانه بابت طی روزهای آینده و افزودن شدن دو هزار اتوبوس، چهار هزار تاکسی به ناوگان حمل و نقل عمومی شهری کشور تا پایان سال ۸۷ خبر داد.

مهندس نیکزاد همچنین بر پرداخت سهم W/۵ درصدی قیمت هر دستگاه اتوبوس از سوی شهرداریها تأکید نمود.

گوردهمائی معاونان عمرانی استانداریها عصر روز شنبه ۱۴ دی ماه با حضور مهندس نیکزاد معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور در هتل المپیک تهران برگزار شد.

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، این گردهمایی با حضور قائم مقام، معاونان و مدیران کلی سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور و مدیران کلی حوزه معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور برگزار شد.

مهندس نیکزاد در این گردهمایی از معاونان عمرانی استانداریها خواست تا ضمن تعامل با سایر دستگاههای مرتبط، توجه جدی به موضوع مسکن مهر داشته باشند. وی در ادامه با بیان اینکه بیش از ششصد جایگاه CNG در کشور در حال ساخت می باشد بر توجه جدی استانداریها به موضوعات مختلف مرتبط با راه اندازی جایگاههای CNG در استانها در تعامل با وزارت نفت و سایر نهادهای مرتبط تأکید کرد.

مهندس نیکزاد همچنین از مسئولان ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت و وزارت نفت که در جلسه حضور داشتند، خواست تا هماهنگی های لازم را با معاونتهای عمرانی استانداریها در این زمینه به عمل آورند.

مهندس نیکزاد در ادامه این جلسه اعلام کرد که مسئولان ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت، گاز خودرو و شرکت پخش و پالایش می بایستی یک نفر را به عنوان نماینده نام الاختیار خود در امور مربوط به احداث و راه اندازی جایگاههای CNG در استانها به معاونتهای عمرانی استانداریها معرفی نمایند تا با

بخشنامه بودجه سال ۸۸ شهرداریها ابلاغ شد

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، بخشنامه بودجه سال ۱۳۸۸ شهرداریهای کشور را تهیه و جهت اجرا به استانداردها ابلاغ کرد.

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، بخشنامه بودجه سال ۱۳۸۸ شهرداریهای کشور با توجه به سیاستهای دولت در زمینه افزایش مشارکت اجتماعی، توسعه منابع انسانی و فناوری و بهره‌مندی از منابع کاهش تصدیهای غیرشور و واگذاری امور به بخش غیردولتی و حرکت به سمت مدیریت واحد شهری شامل پنج رهنمود کلان است.

این پنج رهنمود عبارتست از: پیش‌بینی اعتبار لازم برای تمام طرح‌های نیمه‌تمامی که در سال ۱۳۸۸ به بهره‌برداری می‌رسند، توسعه فناوری اطلاعات و پیش‌بینی اقدامات لازم در جهت شهرداری الکترونیک، تقویت ناوگان حمل و نقل عمومی و توسعه خطوط ریلی، توجه و افزایش برنامه‌های پایدار و فعال، حداکثر استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی در اجرای پروژه‌های عمرانی و خدماتی (پیمانکاری) در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تهیه برنامه سالانه و بودجه در چارچوب سیاست‌های مندرج در بخشنامه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور در مورد آن قسمت از بودجه که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود.

در بخش سیاست‌های وزارت کشور این بخشنامه از اهم مواردی که مورد تأکید قرار گرفته عبارتست از:

اینکه مبنای پیش‌بینی مجموع اعتبارات متمرکز در بودجه شهرداریها برای سال ۱۳۸۸ حداکثر معادل ۸۰ درصد حق‌السهم مصوب سال ۱۳۸۷ شهرداری از اعتبارات استانی ابلاغ شده توسط سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور مطابق قانون تجمیع عوارض و قانون مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد و وام‌های اعطائی و سایر کمک‌هایی که خارج از بودجه مذکور و به طور ویژه به شهرها اختصاص داده شده‌است، مشمول مخاسبه درآمد مذکور نخواهد بود.

یکی دیگر از مواردی که در بخش سیاست‌های وزارت کشور این بخشنامه تأکید شده، عبارتست از اینکه شهرداریها مکلفند در سال ۸۸ دستورالعمل نحوه هزینه‌کرد اعتبارات ماده ۱۷ را تهیه و به تصویب شورای اسلامی شهر برسانند و هزینه‌کرد اعتبارات این ماده صرفاً در چارچوب دستورالعمل مصوب مجاز می‌باشد.

همچنین در این دستورالعمل تأکید شده است که توجه و اهتمام جدی به امر پیاده‌سازی بودجه‌ریزی عملیاتی در چارچوب دستورالعمل ابلاغی (به‌ویژه تفکیک فعالیت‌های عملیاتی و پشتیبانی) و حرکت به سمت تعیین بهای تمام شده خدمات در تکلیف بودجه شهرداریها باید مدنظر قرار گیرد.

از مهمترین تغییرات بخش ضوابط مالی بخشنامه بودجه سال ۸۸ شهرداریهای کشور این است که افزایش حقوق و مزایا و فوق‌العاده‌های کارکنان رسمی و پیمانی به میزان حداکثر ۱۰ درصد (با تشخیص شهرداری و تصویب شورای اسلامی شهر مربوطه) نسبت به سال ۱۳۸۷ پیش‌بینی شود.

همچنین سقف بودجه شوراهای اسلامی شهرها نیز به موجب بخشنامه بودجه سال ۱۳۸۸ شهرداریها

افزایش یافته است.

فصل دوم بخشنامه بودجه سال ۱۳۸۸ شهرداریها به بودجه عملیاتی اختصاص دارد که نحوه اجرا و چارچوب آن در این فصل تشریح شده و چارچوب بودجه‌ریزی عملیاتی شهرداریها در سال ۱۳۸۸ مشتمل بر: تخصیص برنامه‌ها و خدمات (خروجهی‌ها) شهرداری طبق فرم‌ها و نرم‌افزارهای ارسال شده، تهیه ارقام و اطلاعات واقعی مورد نیاز نرم‌افزار و فرم‌های ارسال براساس حساب‌های مالی و سیستم حسابداری شهرداری و شناسایی نقاط ضعف سیستم حسابداری موجود در تولید ارقام واقعی و تعیین اهداف کمی خدمات (خروجهی‌ها) متناسب با حجم اعتبارات پیش‌بینی شده و اهداف اسناد فرابخشی است.

دستورالعمل محاسبه بهای تمام شده خدمات موضوع بودجه ریزی به روش عملیاتی متناظراً از سوی معاونت برنامه ریزی و توسعه سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور ابلاغ خواهد شد.

بخشنامه بودجه سال ۱۳۸۸ شهرداریهای کل کشور به استناد ماده ۲۵ آیین‌نامه مالی شهرداریها تنظیم و جهت ابلاغ به شهرداریهای تابعه یا محوزیت معاونان هماهنگی امور عمرانی استانداردها به استانداردها ارسال شده است و شهرداران موظفند در چارچوب بخشنامه مذکور، بودجه پیشنهادی سال ۱۳۸۸ خود را تنظیم و در سیر مراحل تصویب شورای اسلامی شهر خود، پی‌گیری‌های لازم را معمول داشته و پس از تصویب، نسخه‌ای از بودجه شهرداری را به سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور ارسال نمایند.

سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی مبارک باد

کارگروه تخصصی ساماندهی گلزار شهدا در استانها تشکیل می شود

وزیران این نامه شورای برنامه ریزی و توسعه استان و کارگروههای تخصصی، را اصلاح کرد که بر اساس آن کارگروه تخصصی ساماندهی گلزار شهدا به مجموعه کارگروههای استانی اضافه می شود.

بر اساس این مصوبه، اعضای کارگروه تخصصی ساماندهی گلزار شهدا را استاندار و در غياب وی معاون عمرانی استاندار به عنوان رئیس کارگروه معاونت برنامه ریزی استاندار، معاون سیاسی و امنیتی استاندار، رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران، مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، مدیر کل راه و ترابری، فرمانده ناحیه انتظامی، مدیرعامل شرکت مخابرات، مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب، مدیرکل حفاظت محیط زیست، رئیس شورای اسلامی شهر، مدیرعامل شرکت گاز، رئیس سازمان جهاد کشاورزی، رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و رئیس سازمان لوقاف و امور خیریه استان تشکیل می دهند.

وزیران این نامه شورای برنامه ریزی و توسعه استان و کارگروههای تخصصی، را اصلاح کرد که بر اساس آن کارگروه تخصصی ساماندهی گلزار شهدا به مجموعه کارگروههای استانی اضافه می شود.

بر اساس این مصوبه، اعضای کارگروه تخصصی ساماندهی گلزار شهدا را استاندار و در غياب وی معاون عمرانی استاندار به عنوان رئیس کارگروه معاونت برنامه ریزی استاندار، معاون سیاسی و امنیتی استاندار، رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران، مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، مدیر کل راه و ترابری، فرمانده ناحیه انتظامی، مدیرعامل شرکت مخابرات، مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب، مدیرکل حفاظت محیط زیست، رئیس شورای اسلامی شهر، مدیرعامل شرکت گاز، رئیس سازمان جهاد کشاورزی، رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و رئیس سازمان لوقاف و امور خیریه استان تشکیل می دهند.

بر این اساس، طراحی و اجرای طرحهای ساماندهی

هیئت وزیران در راستای تنظیم فرهنگ شهادت و آزادگی و پاسداشت مقام شایخ شهدای عظیم الشان انقلاب اسلامی و دفاع مقدس ۸ ساله و برای تسریع در طراحی و اجرای بناهای یاد بود و یادمان شهدا و تبدیل گلزار شهدا به مکان فرهنگی، مذهبی، تاریخی و حماسی با تشکیل کارگروه تخصصی ساماندهی گلزار شهدا در استانها موافقت کرد.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی دولت، هیئت

این کارگروه تعیین شده است.

بر اساس این مصوبه، کلیه طرحهای مربوط به ساماندهی گلزار و یادمان شهدا باید پس از تایید کمیته فنی و تخصصی بنیاد شهید و امور ایثارگران اجرا شود.

راه اندازی سیستم پورتال در چهار شهرداری

شهرداریها به این شرح است:

- شهرداری زنق (استان آذربایجان شرقی)
www.sh-zarnagh.ir
- شهرداری نغین شهر (استان گلستان)
www.negincity.ir
- شهرداری میمند (استان فارس)
www.maymand.ir
- شهرداری دزفول (استان خوزستان)
www.dzfulmunici.ir

دستر آمار و فناوری اطلاعات سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور از تجهیز شدن چهار شهرداری زرنق، نغین شهر، میمند، دزفول به سیستم تامین محتوا (پورتال) خبر داد.

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور تهیه این نرم افزار از اقدامات اساسی در زمینه تحقق شهرداری الکترونیک و توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و ارائه اطلاعات و خدمات به شهروندان در محیط وب محسوب می شود که به منظور وحدت رویه و ایجاد هماهنگیهای لازم و حصول اطمینان از کیفیت وب سایت شهرداریهای کشور از سوی سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور تهیه شده است.

نشانی اینترنت پورتال های راه اندازی شده در

ارومیه

سازمان میادین و میوه تره بار و ساماندهی مشاغل شهری شهرداری ارومیه به منظور ساماندهی بازارهای روز، اقدام به نصب کیوسک‌های جدید در این اماکن کرده است.

پندرعباس

شهرداری پندرعباس، نخستین بوستون دانوان این شهر را در فضای به وسعت ۲/۵ هکتار احداث کرده است. این بوستون مجهز به زمین اسکیت، بیست دوچرخه سواری و سایر امکانات ورزشی و تفریحی است.

سمنان

شهرداری سمنان به عنایت سی‌امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی اقدام به تهیه سی عدد باغ، تهیه ۱۰ عدد طاق نصرت بادی جهت نصب در سطح شهر، فضای سازی و تزیینات شهری و برگزاری مسابقه فرهنگی کتاب خوانی کرده است.

کرج

شهرداری کرج به منظور ساماندهی مشاغل و صنایع برزانه شهری و بهبود وضعیت سیاحتی شهری اقدام به راهاندازی واحدی مستقل در سازمان بازیافت و تبدیل مواد شهرداری کرده است.

کرمان

کردی، قائم مقام و معاون خدمات شهری شهرداری کرمان گفت: عملیات آسفالت بیش از ۸۰ درصد معابر اصلی و همچنین زیرسازی و آسفالت کوچه‌های واقع در محدوده خدماتی شهر کرمان با اعتباری بالغ بر ۴۰۰ میلیارد ریال در حال انجام است.

مشهد

روابط عمومی و امور بین‌الملل شهرداری مشهد کتابی با عنوان شهر، شهروند و مشارکت که مجموعه‌ای از آیین شهروندی است را در ۲ هزار نسخه منتشر کرد.

اصفهان

اصفهان - خبرنگار اطلاعات: نخستین جایگاه اختصاصی کار مایع در اصفهان راهاندازی شد. این جایگاه را شرکت تعاونی تاکسی‌رانی اصفهان با هزینه‌ای معادل ۷۰۰ میلیون ریال در زمینی به مساحت ۷۷۰۰ متر مربع ساخته است. با راهاندازی این جایگاه شرکت تعاونی تاکسی‌رانی اصفهان آماده گازسوز کردن و سرویس‌دهی به یکهزار و ۷۰۰ دستگاه تاکسی است. گفتنی است، از مجموع ۶ هزار تاکسی فعال در شهر اصفهان و حومه تاکنون ۹۲۰ دستگاه گازسوز شده است.

پندرعباس

۲۵ دقیقه بعد از نیمه شب دیشب، زلزله نسبتاً شدیدی (حدود ۴/۵ ریشتر) شهر پندرعباس و حومه را لرزاند و مردم وحشت زده به خیابان‌ها ریختند. زمین لرزه پندرعباس، خوشبختانه هیچگونه زایل مانی و تلفات جانی به بار نیاورد.

تبریز

تبریز - خبرنگار اطلاعات: پروژه مسکونی ۵۵۲ واحدی شهید رجایی تبریز در مراسمی با حضور نماینده ولی فقیه در بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و رئیس این بنیاد آماده بهره‌برداری شد. این پروژه در زمینی به مساحت ۲۲ هزار متر مربع از سوی سازمان توسعه مسکن آذربایجان توفیق به اجرا درآمد.

خداب

اراک - خبرگزاری جمهوری اسلامی: شهر جدید «خداآباد» از توابع شهرستان اراک در استان مرکزی تأسیس شد. مدیر کل شهر و روستای استانداری مرکزی گفت: این شهر با ۲ هزار و ۵۰۰ نفر جمعیت پیش از این مرکز بخش خداآباد در این استان بود. شهر خداآباد بیستمین شهر استان مرکزی است.

دیواندره

دیواندره - خبرنگار اطلاعات: ساختمان اداری شهرداری دیواندره طی مراسمی با حضور فرماندار این شهرستان افتتاح شد. این ساختمان با صرف ۲۸ میلیون تومان اعتبار احداث شده و سطح زیربنای آن ۱۰۸۰ مترمربع است.

گذری سی ساله
۹۲/۱۲

گذری سی ساله
۹۲/۱۲

گذری سی ساله
۹۲/۱۲

گذری سی ساله
۹۲/۱۲

گذری سی ساله
۹۲/۱۲

توزیع در آمد و رفاه اقتصادی خانوارهای شهری کشور (۱۳۶۵-۱۳۸۵)

دانش جلالی

مقدمه:

انسان‌ها در شرایط محیطی نابرابری آغاز به رشد می‌کنند، و این آغاز نابرابری در تمامی جنبه‌هایی می‌گردد که زندگی‌شان را شکل می‌دهد. این نابرابری شرایط محیطی، به معنای محرومیت پاره‌ای از افراد از بخشی از امکانات زندگی نسبت به عده‌های دیگر و یا محرومیت پاره‌ای از ایشان از حداقل‌های لازم برای زیست می‌گردد. بخش نخست به مفهوم ناداری (فقر) نسبی اشاره دارد و دومی به ناداری مطلق. بدین معنا که در اولی مستقیماً به مسئله نابرابری توزیع امکانات پرداخته می‌شود در حالی که در دومی به فراهم نبودن حداقل امکانات زیستی لازم برای افرادی از جامعه - یا این وجود هر دوی این جنبه‌ها به صورت‌های آشکار و پوشیده به مسئله نابرابری بازمی‌گردند. به عبارت دیگر ناداری به هر صورت که بررسی گردد، نسبی و یا مطلق، روی دیگر وجود نابرابری میان افراد جامعه در برخورداری از امکانات است. این نابرابری، هر چند، می‌تواند عاملی در تحریک بخشی از اجتماع برای کاستن از فاصله‌های اجتماعی - اقتصادی باشد، اما لزوماً بدان منتهی‌نجامد و در این میان بخش عظیمی از سرمایه‌های انسانی به هدر می‌روند و این زبانی است که جبران آن ساده نخواهد بود.

شهر به عنوان شکل غالب سکونتگاهی در آینده جایگاه پرورش این نابرابری‌هاست، و بنا بر آنچه که رفت، آشکار است که مذاخلة مدیران شهری از چه نقش با اهمیتی در کاستن از نابرابری‌ها و جلوگیری از هدر رفت سرمایه‌های انسانی برخوردار است.

در اینجا هدف نه تحلیل علل ایجاد فقر و نابرابری در جامعه شهری کشور که تنها بررسی روند آن از روی برخی جایها و

نشانگان‌های شناخته شده در طول دو دهه اخیر می‌باشد. گرچه نابرابری در بهره‌مندی از امکانات با نابرابری درآمدی به یک معنا نیست اما مرتبط است، چرا که هر یک می‌تواند دیگری را تقویت کند، و بر پایه همین ارتباط، متداول‌ترین ابزارها برای ساخت شاخص‌های نابرابری و فقر، میزان درآمد و هزینه افراد است. در این میان نیز به دلایلی چون، کم‌گویی رقم درآمد توسط خانوارها به آمارگیران، و غیر دقیق بودن میزان آن، به دلیل کلی بودن بررسی از درآمد خانوار در مقایسه با بررسی از هزینه‌های خانوار که با جزئیات بیشتری انجام می‌شود، استفاده از هزینه بر درآمد البته به عنوان جایگزین یا تعایندهای برای آن، ترجیح نارد (رضوی و همکاران، ۱۳۸۳: ۲۶).

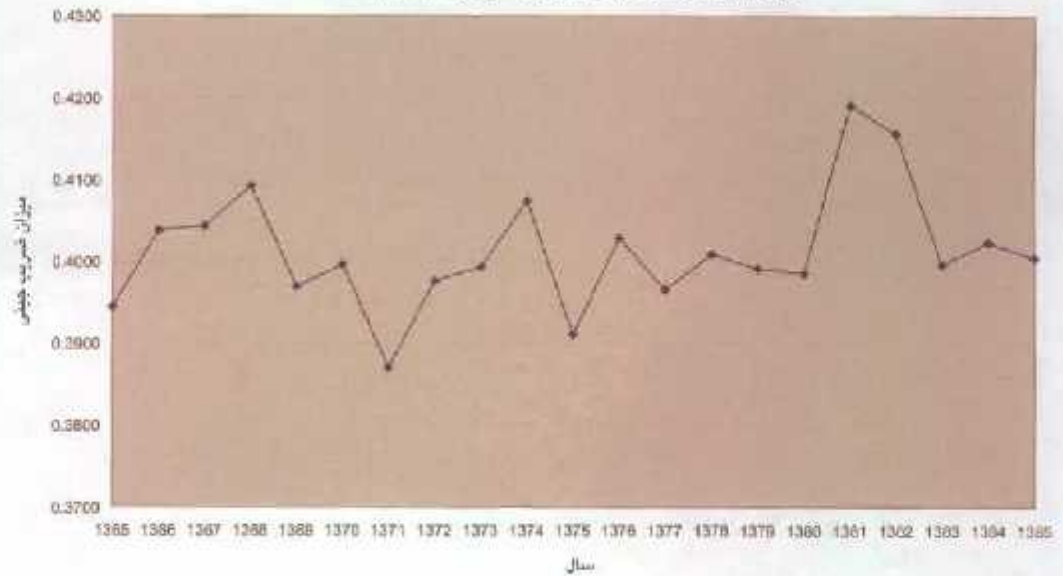
در بررسی کنونی، که جامعه شهری سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵ را پوشش می‌دهد، از سه شاخص استفاده شده است که به وضعیت توزیع درآمد میان خانوارهای شهری، و رفاه اقتصادی ایشان مرتبطاند. در ابتدا مفهوم نظری هر یک از شاخص‌ها به طور خلاصه شرح داده شده سپس نوسانات هر یک در طول سال‌های مورد نظر بررسی و به صورت جدول و نمودار آرایه شده است.

شاخص (۱): ضریب جینی^۱

این شاخص بیانگر وضعیت کلی نابرابری توزیع درآمد در سطح جامعه است و به صورت نظری می‌تواند مقادیر صفر تا یک را بپذیرد. صفر به معنای توزیع کاملاً برابر درآمد میان افراد جامعه است و یک به معنای نابرابری کامل و تجمع درآمد در دست یک شخص می‌باشد. در طول سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵، ضریب جینی از ۰/۳۹۴۴- به میزان ۰/۴۰- افزایش یافته است. بررسی مقدار این شاخص در طول دوره نشان می‌دهد که

نمودار (۱): نوسان‌های ضریب جینی میان سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵

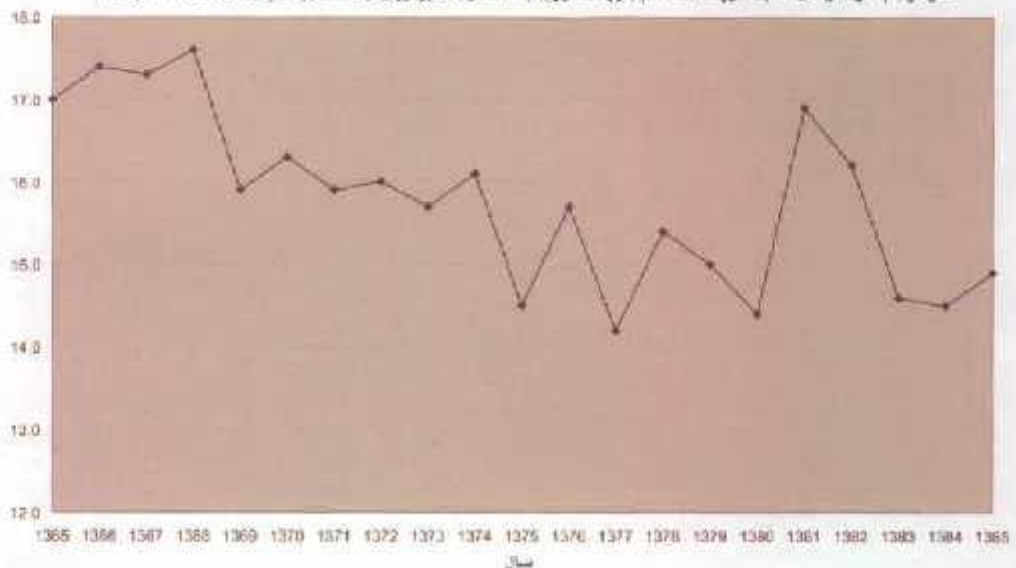
بر ضریب جینی کلی (کل کشور) اشاره دارند اما شاخصی را به عنوان میزان مطلوب دستیابی به کاهش نابرابری‌ها و فاصله جامعه شهری کشور یا آن به نمایش می‌گذارند.

شاخص (۲): نسبت هزینه دهک دهم (ثروتمندترین) به دهک اول (فقرترین):

این شاخص بیانگر وجه دیگری از چگونگی توزیع درآمد در جامعه است. به این معنا که وضعیت دو سوی طیف افراد جامعه از نظر میزان هزینه را نسبت به یکدیگر نشان می‌دهد. هرچه این نسبت پایین‌تر باشد نشان از کاهش فاصله میان این دو انتها و در واقع کاهش نابرابری میان فقیر و غنی دارد. تفاوت آن با ضریب جینی در وارد شدن آن به نابرابری و شکاف میان دو گروه خاص از

بیشتر از آن که بتوان روندی افزایشی یا کاهش‌ی را در طول بیست سال برای آن تشخیص داد باید آن را نوسانی دانست که محدود در دامنه‌ای خاص و بر گرد میزان مشخص انجام می‌گیرد. کمترین میزان آن ۰/۲۸۷۰ در سال ۱۳۷۱ و بالاترین مقدار آن ۰/۴۱۹۱ در سال ۱۳۸۱ می‌باشد و ضریب جینی جامعه شهری نیز در این بازه بر گرد مقدار ۰/۳۰ در نوسان بوده است. مقدار این شاخص بر پایه سطح توسعه‌یافتگی کشورها مختلف است؛ برای نمونه «در کشورهای عقبه اسکانندیناوی [مانند نروژ و سوئد] و برخی از کشورهای اروپای شرقی [مانند جمهوری چک و مجارستان] که سطح کمتر نابرابری از جایگاه ستن و اولویت اساسی برخوردار است ضریب جینی بین ۰/۲۵ تا ۰/۳۰ متغیر است» (بانک جهانی، ۱۳۸۴: ۲۷). هر چند ارقام فوق

نمودار (۲): نوسان‌های نسبت هزینه دهک دهم (ثروتمندترین) به دهک اول (فقرترین) جامعه شهری میان سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۸۵

جامعه است. بدین ترتیب امکان دارد که وضعیت نابرابری به طور کلی بهبود یافته باشد اما شکاف میان فقیر و غنی که در دو انتهای طیف درآمدی هستند زرفتر شود. این را می‌توان در گذار از سال ۱۳۸۴ به ۱۳۸۵ مشاهده نمود که در آن ضریب جینی اندکی کاهش یافته است اما از سوی دیگر نسبت هزینه دهک دهم به دهک اول اندکی افزایش نشان می‌دهد. که بیانگر افزایش شکاف میان فقیر و غنی در عین کاهش نابرابری کلی در جامعه شهری کشور است. عکس آنچه گفته شد نیز برقرار است و افزایش نابرابری می‌تواند با کاهش شکاف میان فقیر و غنی همراه باشد. به عنوان نمونه از ۱۳۷۱ تا ۱۳۷۵ ضریب جینی از ۰/۲۸۷۰ به ۰/۲۹۱۰ افزایش یافته است در حالی که نسبت هزینه دهک دهم به دهک اول از ۱۵/۱۱ به ۱۴/۵ کاهش یافته است که مؤید سخن پیشین است.

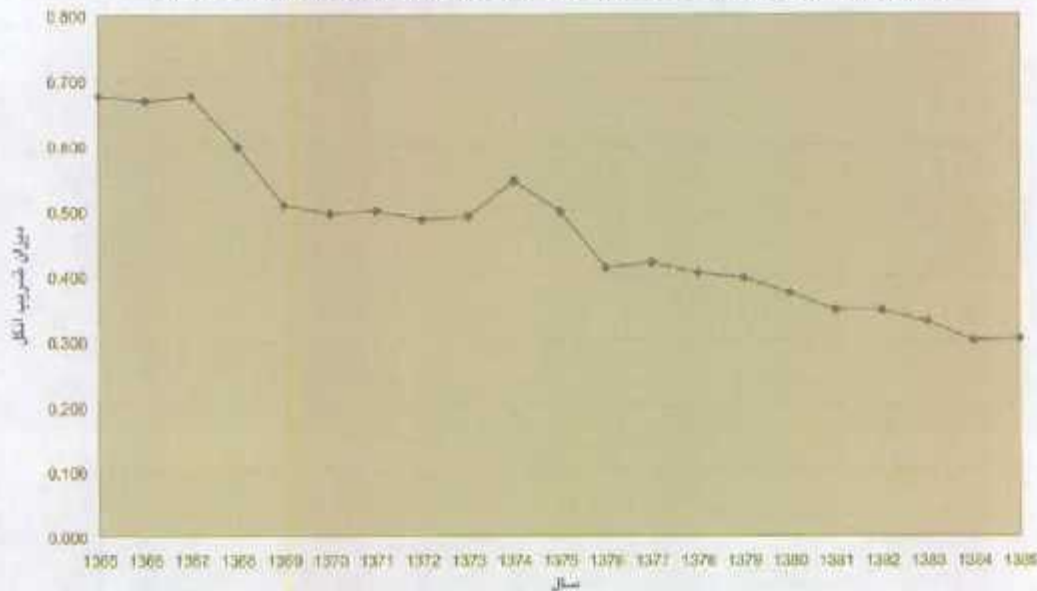
بررسی میزان این شاخص در طول بیست سال نشان می‌دهد که با وجود برخی نوسان‌ها - به طور کلی از میزان این شاخص کاسته شده است، به طوری که از ۱۷/۱۰ در سال ۱۳۶۵ به ۱۴/۸ در سال ۱۳۸۵ رسیده است. کمترین میزان آن مربوط به سال ۱۳۷۷ است (۱۴/۷) و بالاترین مقدار آن به سال ۱۳۶۸ (۱۷/۶) باز می‌گردد. در اینجا نیز برای در دست داشتن شاخصی برای مقایسه، مشاهده آثار کشورهای پیشرو در این زمینه حالی از فایده نخواهد بود. مقدار این شاخص برای کشورهای اسکانندیناوی و برخی کشورهای اروپای شرقی رقمی بین ۵ تا ۶ را نشان می‌دهد که همچنان نشان از فاصله جامعه شهری کشور با چین جوانی، در عین بهبود نسبی آن در طول دوره بررسی دارد (HUMAN DEVELOPMENT REPORT, ۲۰۰۷: ۱۹۴).

شاخص (۳): ضریب انگل*

این شاخص که وضعیت رفاه اقتصادی خانوار را نشان می‌دهد، برابر است با نسبت هزینه‌های خوراکی به هزینه‌های غیرخوراکی خانوار. هرچه این نسبت بالاتر باشد به معنای آن است که خانوارها به طور میانگین ناچارند از پاره‌های تیارهای خود برای رفع نیازهای خوراکی خویش صرف‌نظر کنند، و این نشان دهنده پایین آمدن سطح رفاه ایشان است. بدین ترتیب پایین بودن میزان این شاخص یعنی وضعیت رفاهی مناسب‌تر برای خانوارها. مقدار این شاخص در طول دوره بررسی از ۰/۶۷۶ در سال ۱۳۶۵ به ۰/۳۰۴ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است که نشان دهنده بهبود وضعیت رفاهی خانوارهای شهری کشور می‌باشد. از سوی دیگر به جز سال‌های ۱۳۶۷، ۱۳۷۱، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۷ و ۱۳۸۵ که نسبت به سال پیش از خود افزایشی را در مقدار این شاخص نشان می‌دهند، در بیشتر سال‌ها به ویژه سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۴ شاهد کاهش یکنواخت میزان این شاخص و در نتیجه بهبود وضعیت رفاهی خانوارهای شهری هستیم.

به طور خلاصه می‌توان گفت: تصویری کلی که این سه شاخص از وضعیت توزیع درآمد و رفاه خانوارهای شهری کشور در سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵ ترسیم می‌کند از پایداری نابرابری توزیع درآمد، کاهش نسبی فاصله میان ثروتمندترین و فقیرترین اقشار جامعه از نظر میزان درآمد، و بهبود کلی وضع رفاهی خانوارها حکایت دارد.

نمودار (۳): نوسان های ضریب انگل نسبت (هزینه‌های خوراکی به غیرخوراکی) جامعه شهری میان سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۸۵

سال	ضریب جینی	نسبت هزینه دهک دوم (فروتمندترین) به دهک اول (فقیرترین)	هزینه‌های خوراکی ناخالص (ریال)	هزینه‌های غیر خوراکی ناخالص (ریال)	ضریب انگل
۱۳۶۵	۰/۳۹۴۲	۰/۱۷	۶۷۸۶۶۲	۱۰۰۰۴۴۸	۰/۶۷۶
۱۳۶۶	۰/۳۰۲۸	۱۷/۲	۷۴۵۹۰۵	۱۱۱۶۴۰۱	۰/۶۶۸
۱۳۶۷	۰/۳۰۴۲	۱۷/۳	۸۷۳۱۳۳	۱۳۹۳۶۵۹	۰/۶۷۴
۱۳۶۸	۰/۳۰۹۲	۱۷/۶	۹۰۳۰۰۶	۱۵۱۱۶۱۰	۰/۵۹۷
۱۳۶۹	۰/۳۶۶۹	۱۵/۹	۱۰۵۴۴۲۵	۲۰۷۶۹۴۸	۰/۵۰۸
۱۳۷۰	۰/۳۹۹۶	۱۶/۳	۱۳۷۰۱۳۱	۲۷۷۱۴۲۷	۰/۴۹۲
۱۳۷۱	۰/۳۸۷۰	۱۵/۹	۱۷۳۵۵۸۸	۲۴۷۸۶۲۸	۰/۴۹۹
۱۳۷۲	۰/۳۹۷۶	۱۶/۰	۲۰۸۷۲۹۰	۳۲۸۹۳۳۰	۰/۴۸۷
۱۳۷۳	۰/۳۹۹۳	۱۵/۷	۲۶۷۸۴۲۲	۵۴۵۹۸۱۲	۰/۴۹۱
۱۳۷۴	۰/۳۰۷۴	۱۶/۱	۲۸۴۹۴۸۵	۷۰۵۶۲۰۲	۰/۵۴۶
۱۳۷۵	۰/۳۹۱۰	۱۴/۵	۳۵۲۸۶۶۲	۹۰۸۳۹۴۰	۰/۴۹۹
۱۳۷۶	۰/۳۰۲۹	۱۵/۷	۵۰۱۲۸۵۶	۱۲۱۵۶۷۷۸	۰/۴۱۲
۱۳۷۷	۰/۳۹۶۵	۱۴/۳	۶۱۰۹۳۳۲	۱۴۵۲۶۹۲۱	۰/۴۲۱
۱۳۷۸	۰/۳۰۰۹	۱۵/۲	۷۲۸۱۳۷۳	۱۷۹۹۸۸۶۵	۰/۳۰۵
۱۳۷۹	۰/۳۹۹۱	۱۵/۰	۸۵۹۲۴۹۲	۲۱۶۷۶۰۳۳	۰/۳۹۶
۱۳۸۰	۰/۳۹۸۵	۱۴/۴	۹۵۱۰۹۱۴	۲۵۴۲۸۷۶۸	۰/۳۷۴
۱۳۸۱	۰/۴۱۹۹	۱۶/۹	۱۱۳۹۷۹۳۲	۲۲۴۳۹۹۵۰	۰/۳۲۸
۱۳۸۲	۰/۴۱۵۶	۱۶/۲	۱۲۷۱۰۴۱۶	۲۶۶۰۲۶۰۰	۰/۳۲۷
۱۳۸۳	۰/۳۹۹۶	۱۴/۶	۱۴۹۷۹۹۱۸	۳۵۳۶۳۳۳	۰/۳۳۰
۱۳۸۴	۰/۳۰۳۳	۱۴/۵	۱۵۹۱۵۱۳۰	۵۳۸۱۹۸۰۳	۰/۳۰۹
۱۳۸۵	۰/۳۰۰۴	۱۴/۹	۱۸۵۸۶۵۲۶	۶۱۱۰۸۰۸۶	۰/۳۰۲

پن نویسنده

- 1- Om
- 2- Eage

منابع

- اداره آمارهای اقتصادی - کلان
 بررسی بودجه خانوارهای شهری
 کشور [۱۳۶۵ - ۱۳۸۵]، تهران،
 بانک مرکزی جمهوری اسلامی
 ایران.
 - بانک جهانی (۱۳۸۴)، مقر در
 ایران - روند و سناشتار - ۱۳۶۵
 - ۱۳۷۷ (۱۳۸۸ - ۱۳۸۹)، واشینگتن
 جهانی - شورای - سازمان همکاری
 و برنامه‌ریزی کشور.
 - بانک مرکزی جمهوری اسلامی
 ایران - بانک اطلاعات سری‌های
 رفاه اقتصادی، در: www.csb.gov.ir
 - رسواری، معادن و همکاران
 (۱۳۸۲)، نمایشگاه شایخص های
 فقر و توزیع درآمد در ایران -
 تهران، مؤسسه عالی آموزش و
 پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی،
 United Nations
 Development Programme)
 (2002 Human Development
 Report, Oxford : Oxford
 University Press.

گامی درست بر زمینه‌ای نایموده

نام کتاب: فرایند برنامه‌ریزی شهری ایران
 پدیدآور: محمد تقی رهنمایی، پروانه شاه‌حسینی
 ناشر: سمت (سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها)
 چاپ دوم: ۱۳۸۷
 شمارگان: ۳۵۰۰ نسخه بر ۳۰۲ صفحه
 بهاد: ۱۷۰۰۰ ریال

می‌گرفت. با گسترش آبادی‌های بزرگ و روی آورد روستاییان به این شهرها و اشتکتهای بیامد این پورش، به ویژه در روزگار پهلوی دوم (پاد - ۱۳۲۰ - ۱۳۵۷ خ) ضرورت این زایش محسوم شد. اما شوربختانه تا به امروز هم از آن آزموده‌ها نوشتگان چندانی به دست نیست و دستاورد آن همه در هم کوفتن و شکافتن یافته‌های کهن و گسترش بی‌مرز آبادی‌ها (شهرها) یا نگاهی علمی و به زبان ساده نگاشته نشد و ما برای ساده‌ترین تجربه‌ها به ترجمه روی آوردیم. کتاب بیش رو یکی از آموزشی‌ترین‌ها در این زمینه است.

کتاب با "سخن سمت" آغاز می‌شود که در آن گفته شده این اثر برای دانشجویان رشته‌ی جغرافیایی انسانی دوره‌ی کارشناسی و به عنوان منبع اصلی درس "برنامه‌ریزی شهری ایران" گزیده‌ریزی شده که ارزش درسی آن نیز دو واحد است. در مقدمه‌ای کوتاه پدیدآورندگان موضوع هر فصل را نشان داده و بر برنامه‌ریزی شهری به عنوان گرایشی میان رشته‌ای پافشاری کرده‌اند که در میان گرایش‌های شهرسازی (۲۰٪)، معماری، جامعه‌شناسی،

پندایی رشته‌ای به نام «شهرسازی» در ایران پیشینه‌ی چندانی دور و دراز ندارد و با همه‌ی زمینه و پیشترآمدهای پیش از تولدش، عمر آن به نیم سده هم نمی‌رسد. این زایش که می‌بایست ده‌سنگم در آغاز دودمان پهلویان (۱۳۰۰ خ) و دگرگونی‌های کالبدی پایتخت و دیگر شهرها و پی‌ریزی نخستین دانشگاه ایران - تهران - رخ می‌داد با دیر کردی آغاز گردید که ریشه در دستگاه گند آهنگ آموزش در ایران داشتند. سامانه‌ای که هرگز نمی‌توانست پیشه و هنری بومی این سرزمین که هزاران سال قدمت داشت - یعنی معماری و ساخت و ساز - را در چارچوبه‌ی آموزش نوین، آن هم در مدرسه‌هایی که در پس علوم و فنون - دانش‌های پایه - نوآورده درمانده بودند سامانی علمی بخشد. به دیگر سخن، حکومتی تمرکزگرا که به فضاهایی باز با خیابان‌های گشاده و میدان‌های بزرگ برای به نمایش گذاشتن قدرت خود نیاز داشت، برای نخستین بار با نما و تماشایی در شهر و بر خیابان‌ها رو به رو گردید و تا سالیان سال این زمینه همه‌ی مفهوم ساختن شهر/شهرسازی به معنای امروزی آن را در خود

تعریفی دانشگاهی و کلیسنگ شده است. برنامه‌ریزی فرایندی ذهنی، علمی و مجموعه‌ای از تصمیم‌گیری‌های اندیشمندی است که براساس قیودات کیفی و کمی و زمانی و مکانی و شیوهی دخالت انسان را در موضوعاتی چون ملی، سرزمینی، منطقه‌ای و محلی بیان می‌کند.

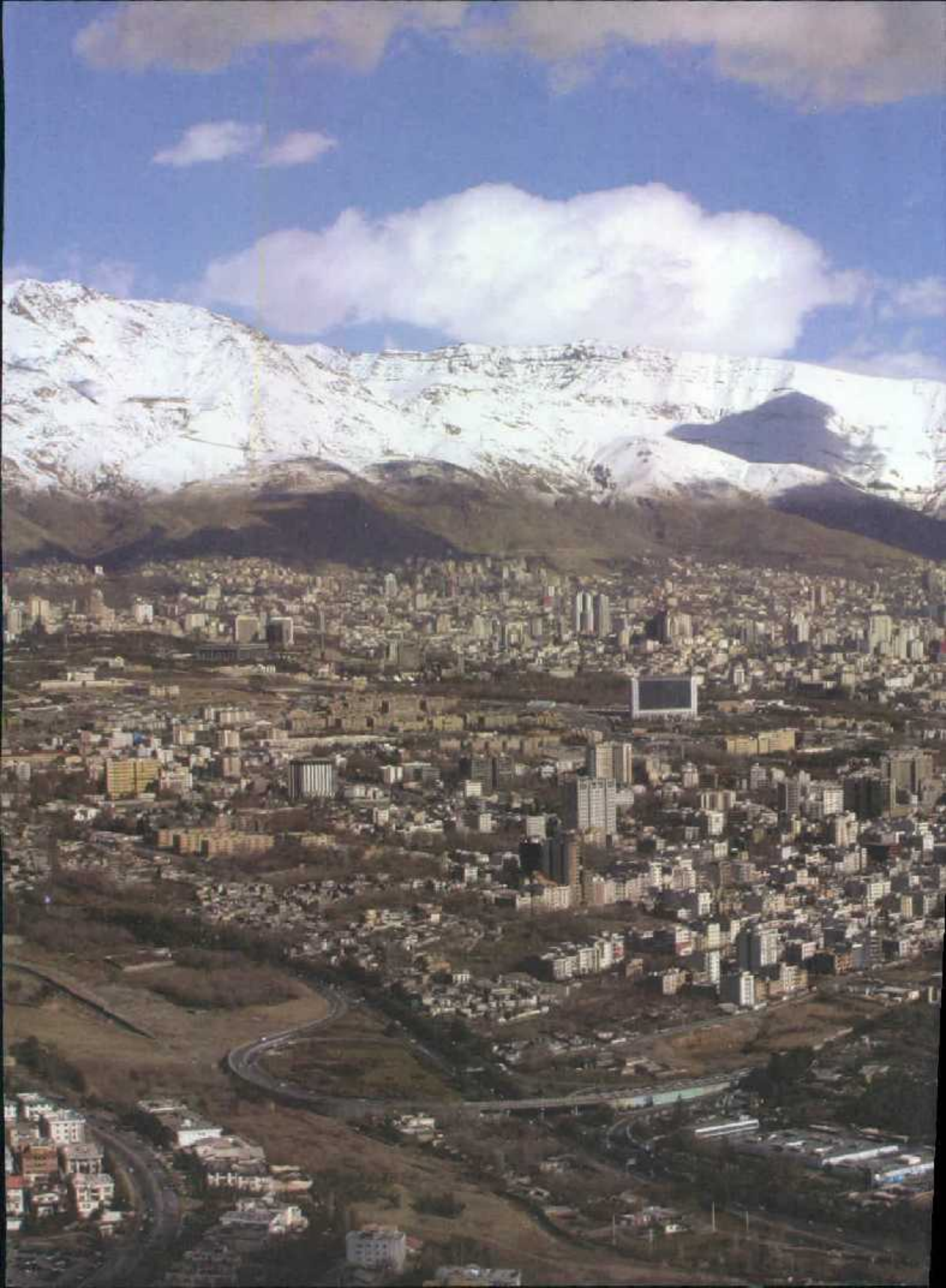
پدیداوران "برنامه‌ریزی" را گامی آغازین و جلوتر از "طراحی" می‌دانند. در حالی که طراحان شهری که گرایش بیشتر آنان معماری است، طراحی شهری را کلتی می‌دانند که گرایش شهرسازی را در زیر سیطره‌ی خود ندارد. در این اثر مقوله‌ی شهرسازی یکسره مسکوت مانده و دانسته نیست با این‌که رشته‌هایی از آن در رده‌های کارشناسی، در چندین و چند دانشگاه کشور به کلمه تربیت دانشجویانی در این زمینه سرگرمند، چرا بسیاری از دست‌اندرکاران یکسره منکر وجود چنین رشته‌ای با تعریفی علمی هستند؟ چندان‌که پدیداوران کتاب نیز شاید ناخودآگاه از آن چنین یاد کرده‌اند: "... در ایران به دلایل مختلف برنامه‌ریزی شهری در انحصار شهرسازان و معماری قرار گرفته" و از آنجا که خود گرایش جغرافیا دارند بی‌محابا جغرافیا را مقوله‌ای بنیادین دانسته و گفته‌اند: "... و مسائل و مطالعات جغرافیایی شهرها به صورت ساده و سطحی از طریق غیر جغرافیدانان انجام می‌گیرد؛ ضرورت دخالت جغرافیدانان را در مقوله‌های شهری و برنامه‌ریزی شهری بی‌اثر نمی‌کند (ص ۱۲)". نویسندگان باز دیگر در صفحه ۱۲ و در همین فصل نوشته‌اند: "برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی شهری باید غرضی اجتماعی پیچیده را به گونه‌ای سامان بخشد که محیط مناسبی برای زیست انسان فراهم آید. از این رو از نظریات متخصصان مختلفی چون شهرسازان، معماران، جامعه‌شناسان... و این دو مقوله از انحصار شهرسازان [۱۹] و معماران خارج شود". جالب آن‌که فصل سوم بر هیچ توضیحی با «پیشینه‌ی تاریخ شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری در ایران» آغاز می‌شود.

از زیر فصل‌های برگشتی کتاب طرح انتقال پایتخت می‌باشد (ص ۱۴۰) که در کمتر کتابی که در دسترس همگان باشد، ثبت شده است. در این زیر فصل روند بررسی، مطالعه و مسکوت ماندن طرح به روشنی آمده است. چاپ کتابی دانشگاهی یا فصلی ۵ سال خود گواهی است بر شالوده‌ی درست کتاب و نیاز به مغالطی که کمتر در یک کتاب و به زبان ساده در دسترس می‌باشد. مانند فصل پنجم که به تعریف و روند طرح‌های جامع شهری، طرح‌های هادی، طرح‌های تفصیلی، طرح‌های ساماندهی، طرح‌های بهسازی بافت قدیم، طرح‌های آماده‌سازی، طرح نوسازها یا شهرهای جدید، طرح‌های جامع شهرستان، طرح اسکان نوه، طرح کالبدی ملی پرداخته است. پدیداوران برای هر چه رساتر کردن مفاهیم و بحث‌های کتاب از ۱۹ شکل و ۱۹ جدول گسترده سود جست‌اند. صفحه‌آرایی کتاب چندان زیبا و در خور نیست، اما خوشبختانه از نادرست‌های چاپی به دور مانده که بسیار ستودنی است. به امید آرزوهای ضروری در چاپ‌های آینده

جغرافیا و اقتصاد نوشته است. در حالی که «طراحی شهری» - یکی از مدعیان - در این مقاله از قلم افتاده است. (سیر اندیشه‌های شهرسازی، جهانشاه پاکراه، وزارت مسکن و شهرسازی، شرکت عمران شهرهای جدید)

پدیداوران، کتاب را در هشت فصل نگاشته‌اند که هر یک دارای زیر فصل‌های چندی است و زیر فصل "نتیجه‌گیری و خلاصه" در همدی فصل مشترک است. آنان منابع و پایه نگاشته‌های خود را برای هر فصل جداگانه به دست داده‌اند که صد البته بسیاری از این منابع تکراری هستند مانند منبع شماره ۲۸ در فصل سوم یا منبع شماره ۵ در فصل هشتم که نام منبع دوگانه آمده است. فصل‌های کتاب عبارتند از:

- فصل یکم: تعاریف و مفاهیم با ۱۸ پایه نگاشته‌ی فارسی و ۲ کتاب آلمانی؛
  - فصل دوم: موضوع شناسی، اهداف و ضرورتها با ۷ کتاب فارسی و یک آلمانی؛
  - فصل سوم: پیشینه‌ی تاریخی شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری در ایران با ۲۴ کتاب فارسی و یک آلمانی؛
  - فصل چهارم: نظام اجرایی و تشکیلات برنامه‌ریزی شهری با ۵ پایه نگاشته‌ی فارسی؛
  - فصل پنجم: انواع طرح‌های شهری با ۲۱ پایه نگاشته‌ی فارسی؛
  - فصل ششم: مراحل اجرایی تهیه طرح‌های شهری با ۵ کتاب فارسی؛
  - فصل هفتم: محورهای مطالعاتی و بررسی وضع موجود با بیست کتاب فارسی و
  - فصل هشتم: تهیه الگوهای توسعه و طراحی شهری با ۷ پایه نگاشته‌ی فارسی.
- کتاب در پایان دارای واژه نامه‌ی کوتاهی است که می‌تواند برای دانشجویان این رشته کمک خوبی باشد، اما از آنجا که این دانشجویان برای نخستین بار با چنین واژگان و مفاهیمی روبه‌رو می‌شوند، ماندگاری برابر نهاده‌ها در ذهن آنان بسیار پایا خواهد بود. گذشته از برابر نهاده‌های سودمند و فارسی‌گزینی به جا، گاه عربی‌گزینی در میان آن‌ها به چشم می‌خورد، مانند «نظام سلسله مراتبی» که به جز «هی» نیست بگسره عربی است. بر برابر **hierarchical organization** که فارسی آن «سازمان پایگانی» است و یا به کارگیری عملکرد به جای کارکرد در برابر **Sunction** یا اقلیم به جای آب و هوا (**Climate**) به ویژه آن‌که واژه‌ی «اقلیم» در متون کهن فارسی معنای دیگری داشته چون «هفت اقلیم» کتاب به طور چشمگیری از پایه نگاشته‌های انگلیسی تهی مانده و این نیست مگر زبان اصلی (پدید آور) ندگان که آلمانی است. از فصل‌های بسیار مهم که پایه‌ای‌ترین بخش کتاب و مخاطبان آن (دانشجویان) در رشته‌ی «جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری» است، نخستین فصلی می‌باشد که به تعاریف در این زمینه پرداخته و تعریف تازه‌ای را پیش نهاده که بی‌گمان

executive – technical management to make necessary coordination between policies, plans and system needs with general, political social and cultural components of the society. We can say that favorable urban management can be the result of the effective role of public-based organization and urban diplomacy to have a public urban management and interactive. During last 30 year, urban management in Tehran has encountered many fall and downs and has caused many evolution.

Functional Assessment of urban management in physical development of Iranian cities.

S. Zanganeh shahraki, S.M. Hosseini.

With no doubt, Victory of Islamic revolution in 1979 is one of the most important events in the contemporary history. In fact it is an turning point in our history which resulted in change of political system, planning and management organisms and the most important the ideology on organizations. Following these changes, urban management has experienced many changes which are visible in the urbanization in the current years. Any system has to be reviewed to be sustainable, and improve and repair the defects in order to satisfy people. In the 30th anniversary of Islamic revolution, we assess all parts of the system with a scientific and systematic approach to progress more firmly. Knowing that urbanization and urban life has many aspects like urban economy, urban system, relation between city and village, the article focus on physical development of cities.

Integrated urban management and Iran 1400 goals.

K. Mohammadi

In "Iran 1400" prospectives, our country will have the 1st place in economy, science and technology among regional countries, having Islamic and revolutionary identity, being the sample for Islamic countries and with effective intraction in international relations some other goals based on our cultural, geographical, historical aspects and having advanced science by having superior human resource and social capital in national production, social security, making equal opportunities and justified income distribution and having favourable envaironment are emphasized.

Achieving these goals requires having efficient and integrated management to make use of capitals and human resources in an optimum way, and to generate fundamental basis for those visions.

Efficient management is of high importance especially in urban areas.

But urban management system do not have enough ability and structure to resolve complicated problem in cities. Generation of an urban management system, capable of making basis to achieve the preset goals in urban area, are one of the main important challenges of policy – makers, planners and urban managers.

The article tries to emphasize on the fact that current urban management is not capable of responding to problems involved in Iranian cities and can not be efficient in achieving the goals and aims at investigating the importance of foundation of integrated urban management.

The preset goals in urban management areas in years after Islamic revolution, has not achieved ideal or even favorite levels. Many factors are involved in their failure. The lack of goal-setting and clarity of goals, can be the main factors that have resulted in divergence of activities and consuming lots of energy without reaching relevant achievements. The other factor which worth mentioning is the special situation and crises during those years.

Civil activities and urban building are the most significant criteria for quantitative assessment of endeavours of urban management in which lack of ideal solidarity, has resulted in unreasonable dispersion.

But we have to consider all aspects. The success in this area, also needs leadership and unity. In other words, social solidarity and unity and public relation, are valuable capitals which were neglected.

Regarding the sociality of the human being, city must be the bed for human perfection and improvement and this bed have to be prepared based on the perfection of citizens. The human relations and undoubtfull truth and cities have to be made to facilitate these relations to achieve the ultimate goal of perfection. Who are trying to build these cities.

We believe that the spirit can affect the form. Citizens identity must be appear in cities symbols, in other words, looking at city, we can realise the identity of citizens. the city's form have to a function of its habitants' culture, identity

and history, without which the city has no support and goal.

A good city provide all peoples' condition for perfection and made situation for brotherhood, solidarity and compassion of its habitants.

A real city has a unique spirit. Acheiving a good city is not possible unless with respecting the citizens' characrers and with the assistance of thoughts of people, scientists and committed believers in order to made the spatial form of city with Islamic architecture.

The presence of devoted people as the main social capital has prepared the opportunity to achieve the preset goals in may of sustainable cultural and social movement in the history and we have to take advantage of this opportunity which is passing on.

Reviewing 30 year of urban Management In Tehran.

Dr.S.M. Pour Mousavi, M.Rahimzadeh.

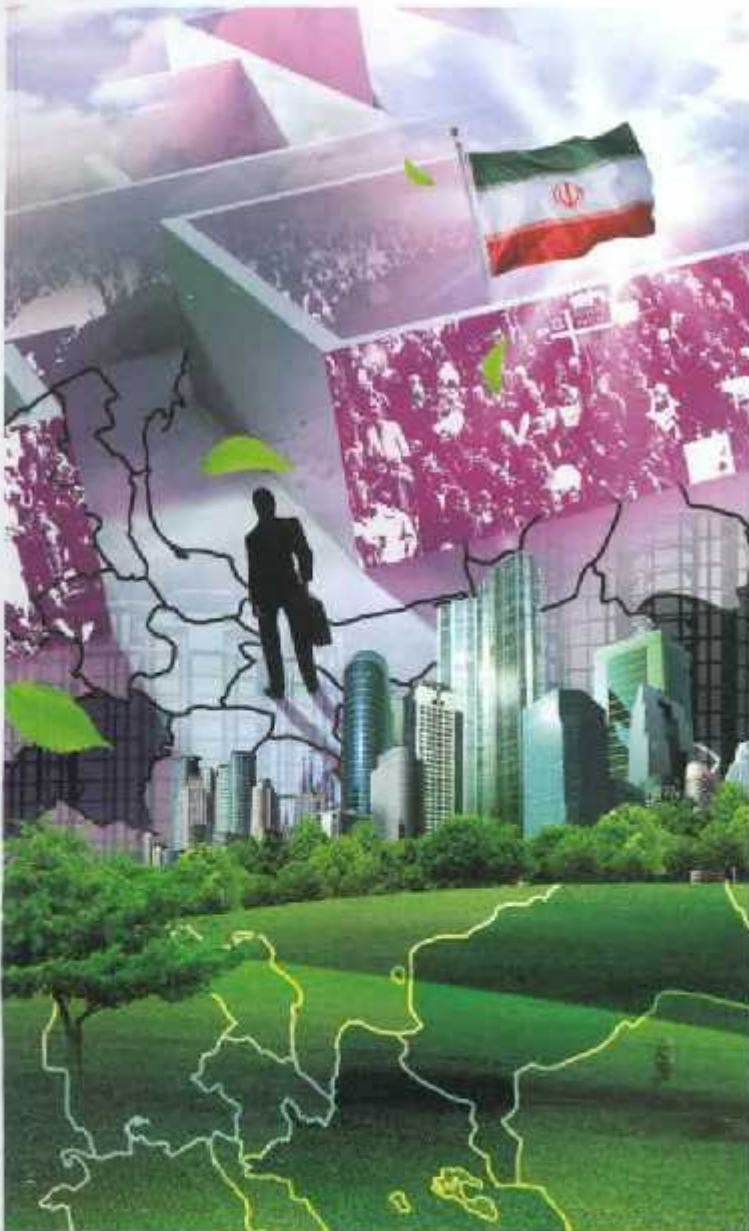
Urban management in Iran has entered a new era of development. So gouverning the Iranian cities based on council _ Manager system needs to be reconstructed cleverly to have constructive interaction with national management in local scale to perform his duties.

After 1979 revolution, lack of supervisory system in cities and incentive policies for urban building, immigration from rural areas to grand cities like Tehran has caused many challenges and changed cities from a aimful to system to a self-stimulating system. Urban management system has founded in three main level of socio-politic management, organo - planning management and

English part

Note

More than a quarter of a century after the victory of Islamic revolution in Iran, an opportunity is made for all parts of the country to assess their performance. Cities, as a bed for all the evolution and the outer part of all activities in different areas, are of high importance for assessment.

The young – aged Islamic management in Iran, has given to the citizenship and civilization background during the history, a new and special form and identity. This issue of shahrdariha monthly journal aims at assessment of urban management performance during years after Islamic revolution and its achievement and at arising a logical judgment by the readers. With no doubt, the key factor for the sustainability of Islamic revolution is the same as the key for its victory, which can be summarized in "leader ship" and "unity". The movement of revolution in coming decades will be preserved and sustained provided that these two key factors are involved, and can continue toward perfection. Looking back to the passed 30 years, these factors have had important presence.

Contents

Note	4
Special Report	
Tow Sessions for One Goal	5
Idea and Research	
A review on Thirty years Urban Management/M. Poormoosavi, M.Rahinzade.	20
Evaluation of Urban Mangement Opreation after Islamic Revolution/ S.zangane, M. Houssaini	26
The Integrated Urban Management and the Goals of 1400 in Iran/K. Mohammadi	32
Dialogue	
6 Sessions and 6 Interviews /A. Jalali	35
Legal Counsellar/	
Transformation in 30 years Lowmaking in Urban Management and Municipalities Field/ H.Najafi	42
Narration of Thirty years Urb. Management Achievements	
A high Step in betterment of Urban Culture ... / A. Jalali	48
Mayor's View	
Permanent Urban Activities/ F. Ghasemlou	64
Councils and Participation	
An Outlook on City Council Opreation in Urb. Management/ J. Tavakkolceniya, M. Noormohammadi	72
Through The Camera	80
World Experiences	
Singapore CBD in Digital Time/ Trans by R. Mokhtari	100
World Cities and Municipalities	
Cultural Capitals of Islamic World/ H. Zaynali	110
Plan and City	
Thirty years Hastily Birth of New Cities in Iran/ M. Tolabi	117
Instruction	
Opreation Report of Instructing and Application Studies Office/	125
The Souvenir	
The Harmonic Urban Planning/ S. Hanuchi etal	131
Point of View	
Discourse of Progress and Justice in Urb. Management/ A. Eqbali	135
Research Selection / Globalization and Urban Sustainability/ M. Ahmadi	137
News Report / Session of Socio - Cultural assistants of Province Centers	140
Brief News	147
Org. News	157
Glance at Cities	
Bandar Abbass/ Divandarre/ Isfahan/ Khanduh/ Qazvin/ Tabriz	165
Urban Statistic / Incomes Distribution and Economic Welfare of Urban Families/ D. Jalali	166
Web Sites / R. Taymoorpoor	170
New publication / A Correct Step on An unknown Field/ A. Jalali	172
English part	177

سی ایچ ای سیکرور پی پی
انقلاب اسلامی
اسلام مبارک باد

وزارت کشور
سازمان شهرداری و امور اجتماعی پایتخت
موسسه فرهنگی، اطلاع رسانی و مطبوعات

92

Monthly Journal of Information
Educational and Research on
Urban Management And Planning
No. 92, January, 2008

Shahrdariha

- A review on Thirty years Urban Management.
- The Integrated Urban Management and the Goals of 1400 in Iran
- A high Step in betterment of Urban Culture
- An Outlook on City Council Operation in Urb. Management
- Cultural Capitals of Islamic World
- Thirty years Hastily Birth of New Cities in Iran
- Globalization and Urban Sustainability
- A Correct Step on An unknown Field

